ROCCNIK I LUTY 1938 r. ZESZYT 2

PRASA PRAWNICZA

PRZEGLĄD MIESIĘCZNY USTAWODAWSTWA, PIŚMIENNICTWA PRAWNICZEGO, ORZECZNICTWA SĄDOWEGO ORAZ BIBLIOGRAFII

REDAKTOR
ADAM DANIEL SZCZYGIELSKI
ASYSTENT UNIWERSYTETU J. PIŁSUDSKIEGO

WYDAWNICTWO „PRASA PRAWNICZA"
Warszawa, ul. Leszno 56, telefon Nr. 11.98-73

PRASA PRAWNICZA

Przegląd miesięczny ustawodawstwa, piśmiennictwa prawniczego, orzecznictwa sądowego oraz bibliografii.

Ukazuje się 10-go każdego miesiąca.

Adres redakcji: Warszawa I, ul. Marszałka Focha 8 m. 5, tel. 2.64-86.

Adres administracji: Warszawa I, ul. Leszno 56, tel. 11.98-73.

Przedpł. roczna — zł. 30, półroczna — zł. 15, kwart. — zł. 7.50, mies. — zł. 2.50

Konto czekowe P.K.O. Nr. 19.385. Konto rozrachunkowe pocztowe Nr. 309.

Spis rzeczy:

PRASA PRAWNICZA

Przegląd miesięczny
ustawodawstwa, piśmiennictwa prawniczego,
orzecznictwa sądowego oraz bibliografii

Rocznik I. Luty 1938 r. Zeszyt 2

Od Redakcji

Zgodnie z naszą zapowiedzią, umieszczoną w zeszycie pierwszym „Prasy Prawniczej", począwszy od niniejszego zeszytu wprowadzamy racjonalne uporządkowanie zebranego i ogłoszonego przez nas materiału.

Mając na uwadze cel naszego wydawnictwa — które służyć winno w pierwszym rzędzie jako źródło podręczne dla każdego prawnika-praktyka — redakcja zdecydowała się na opracowanie treści każdego zeszytu w sposób tak przejrzysty i wygodny, aby każdy z P. T. Czytelników mógł bez trudu zawsze wyszukać interesujące go zagadnienie.

W tym też celu w poddziałach, obejmujących przegląd piśmiennictwa, wprowadzony został podział materiału na grupy odpowiadające podziałowi danej dziedziny prawa. — Natomiast w poddziałach, obejmujących przegląd orzecznictwa, podział ten został jeszcze dalej posunięty, gdyż uwzględnia wszelkie źródła prawne, na podstawie których wydane zostało dane orzeczenie. Wewnętrzny podział z kolei przeprowadzony został w ten sposób, iż w pierwszym rzędzie podano ustawodawstwo jednolite, w następnym zaś ciągu ustawy niejednolite zgrupowane według dzielnic Polski. — Nad każdym orzeczeniem podano liczbę artykułu lub paragrafu danego źródła ustawodawczego.

Redakcja ma nadzieję, iż tak opracowany i podany P. T. Czytelnikom materiał odda w praktyce te usługi i przyniesie ten rzeczywisty pożytek, jaki mieliśmy na celu przystępując do założenia naszego czasopisma.

Wobec tego, że poprzedni zeszyt „Prasy Prawniczej" nie zawierał tak opracowanego materiału — w niniejszym zeszycie podajemy dodatkowo skorowidz orzecznictwa zawartego w zeszycie pierwszym. — Przy korzystaniu z tego skorowidza (jak również z innych skorowidzów, jakie będą się ukazywały w naszym czasopiśmie) pamiętać należy, iż z zasady pierwsza liczba (z dodaniem skrótu „art" lub „§") oznacza artykuł lub paragraf danej ustawy; następna liczba w postaci ułamka oznacza pozycję „Prasy Prawniczej", a mianowicie — licznik oznacza kolejne orzeczenie na danej szpalcie, liczone od góry, zaś mianownik — daną szpaltą. Dla przykładu podajemy: art. 7 — 2/37, co rozumieć należy, iż orzeczenie odnoszące się do artykułu siódmego danej ustawy znajduje się na szpalcie 37 jako drugie od góry.

Wykaz czasopism i źródeł

Pełny wykaz czasopism i źródeł podany został w zeszycie pierwszym na str. 2-3 — Obecnie podajemy jedynie uzupełnienia:

Biul. Urz. — *„Biuletyn Urzędniczy“*, Organ Związku Urzędników Państwowych z wykształceniem akademickim. Red.: St. Iglicki, Warszawa, Miodowa 11 m. 13.

D. U. M. Sk. — *„Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu“*. Warszawa, Rymarska 3/5.

M. Pol. — *„Monitor Polski“*. Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej. Wyd.: Polska Agencja Telegraficzna. Red.: Warszawa, Miodowa 22.

N. M. — *„Nieruchomość miejska“*, miesięcznik. Red.: Dr S. Cypin. Warszawa, Alberta I Nr. 6.

Prz. Sk. — *„Przegląd Skarbowy“*. Sprawy podatkowe, cła, monopole i finanse komunalne. Red.: Dr R. Langrod, Warszawa, Sewerynów 4.

Prz. W. P. — *„Przegląd Więziennictwa Polskiego“*. Kwartalnik poświęcony zagadnieniom kryminologicznym i penitencjarnym. Wyd.: Kasa Wz. Pom. Funkc. Str. więz. w Warszawie. Red.: St. Sokołowski. Warszawa, Daniłowiczowska 7 m. 4.

Wykaz skrótów

Jako ciąg dalszy wykazu skrótów, umieszczonego na str. 4 zeszytu pierwszego — podajemy obecnie:

an. — aneks
ces. — cesarski
cz. — część
D. — dekret
Kat. — kategoria
K. G. Z. W. — Komisarz Generalny Ziem Wschodnich
M. Kom. — Minister Komunikacji
M. P. H. — Minister Przemysłu i Handlu
M. P. O. S. — Minister Pracy i Opieki Społecznej
M. R. R. — Minister Rolnictwa i Reform Rolnych
M. Sk. — Minister Skarbu
M. Spr. — Minister Sprawiedliwości
M. S. W. — Minister Spraw Wewnętrznych
M. S. Wojsk. — Minister Spraw Wojskowych
M. S. Z. — Minister Spraw Zagranicznych
M. W. R. O. P. — Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
N. D. W. L. S. — Naczelny Dowódca Wojsk Litwy Środkowej
N. P. — Naczelnik Państwa
Now. — nowela
n. — następny
N. T. A. — Najwyższy Trybunał Administracyjny
ost. — ostatni
P. — patent
post. — postanowienie
Pr. P. — Prezydent Rzeczypospolitej
Prez. — Prezes
R. — Rozporządzenie
r. — rozdział
uchw. — uchwała
u. — ustęp.
zd. — zdanie

Zbiór orzeczeń Sądu Najwyższego

Wydawnictwo nasze dąży do podawania aktualnego bieżącego orzecznictwa ogłaszanego w licznych czasopismach prawniczych. Niektóre z tych orzeczeń w następstwie ukazują się w Zbiorach Urzędowych, wydawanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości. — Aby ułatwić P. T. Czytelnikom orientowanie się w orzeczeniach urzędowo ogłoszonych podajemy niżej zestawienie orzeczeń ogłoszonych w zeszycie pierwszym naszego wydawnictwa, które ukazały się obecnie w bieżących zeszytach Zbiorów Urzędowych.

(Cyfry po lewej stronie oznaczają numery orzeczeń „Prasy Prawniczej“, po prawej — pozycje Zbiorów).

I. CYWILNE.

Zeszyt XI z r. 1937: 3/9 — 398, 1/10 — 387, 2/40 — 395, 4/40 — 397, 1/41 — 417, 2/41 — 405, 3/47 — 419, 4/47 — 425, 6/47 — 422, 1/48 — 424, 2/48 — 423. 3/48 — 420, 4/48 — 410, 7/51 — 421, 1/59 — 401, 2/59 — 400, 4/69 — 427, 1/81 — 412, 2/81 — 418, 2/84 — 408, 3/84 — 391, 5/137 — 399, 1/149 — 384, 2/149 — 409, 2/151 — 383.

Zeszyt XII z r. 1937: 4/9 — 445, 2/45 — 429.

II. KARNE.

Zeszyt 1. z r. 1938: 1/103 — 18, 1/99 — 19.

Skorowidz orzecznictwa podanego w I. zeszycie

Dział ogólny

1. *Właściwość Sądów Powszechnych:* 1/7, 3/7, 2/8, 4/9.
2. *Właściwość Władz Administracyjnych:* 2/7, 1/8, 1/9, 3/9, 1/10, 4/10, 5/10.
3. *Różne orzeczenia o właściwości:* 2/10, 3/10.

Prawo cywilne

I. PRAWO MATERIALNE.

A. *USTAWY JEDNOLITE.*

a) *D. N. P. 7.II.1919 (p. 162) w przedmiocie wywłaszczenia przymusowego na użytek dróg żelaznych i innych dróg komunikacyjnych lądowych i wodnych oraz wszelkich urządzeń użyteczności publicznej:* art. 36 — 1/45.

b) *Ust. 26.VII.1919 (p. 406) o utraconych tytułach na okaziciela:* art. 7 — 1/63.

c) *Ust. 18.XII.1919 (p. 734/33 r.) o czasie pracy w przemyśle i handlu:* art. 1 — 7/51.

d) *Ust. 29.IV.1920 (p. 216) o zakazie dokonywania wpłat w walucie rublowej rosyjskiej i przerachowaniu zobowiązań rublowych na marki polskie:* art. 1— 1/53.

e) *Ust. 19.V.1920 (p. 272) o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby:* art. 4 — 2/133.

f) *Ust. 19.IX.1922 (p. 574/28 r.) wodna:* art. 45 — 2/134.

g) *R. Pr. 14.V.1924 (p. 213/25 r.) o przerachowaniu zobowiązań prywatno - prawnych:* art. 3 u. 1 — 5/48, art. 17 u. 9 — 5/53, art. 40— 5/55.

h) *R. M. R. R. 11.VII.1927 (p. 617) w sprawie szacowania nieruchomości ziemskich przymusowo wykupywanych przy przeprowadzaniu reformy rolnej: art. 3 n. — 5/133, art. 12 — 5/133.*

i) *R. Pr. R. 27.V.1927 (p. 23/33) o przymusie ubezpieczenia od ognia i o Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Wzajemnych:* art. 1 — 2/84.

j) *R. Pr. R. 24.XI.1927 (p. 911) o ubezpieczeniu pracowników umysłowych:* art. 1 — 1/135, art. 34 — 4/132, art. 35 — 4/132, art. 112 — 1/70.

k) *R. Pr. R. 16.III.1928 (p. 323) o umowie o pracę pracowników umysłowych:* art. 1 — 4/10, art. 2 — 4/40, 7/14, art. 19 — 1/55, art. 32 lit. „b" — 1/55, art. 32 lit. „d" — 1/51, art. 35 — 2/57, art. 40 — 3/55.

l) *R. Pr. R. 16.III.1928 (p. 324) o umowie o pracę robotników:* art. 2 — 4/40, art. 10 lit. „c" — 6/50.

ł) *R. Pr. R. 22.III.1928 (p. 293/33 r.) o likwidacji mienia byłych rosyjskich osób prawnych:* art. 1 — 1/131, art. 6 u. 2 — 3/81.

m) *Ust. 7.III.1932 (p. 357) o rybołówstwie:* art. 20 — 1/134.

n) *Ust. 18.III.1932 (p. 516/33 r.) o wykupie gruntów, podlegających ustawie w przedmiocie ochrony drobnych dzierżawców rolnych:* art. 2 u. 2 — 7/130, art. 14 — 3/134.

o) *R. M. P. O. S. 9.XII.1932 (p. 128/33 r.) o dozorze nad mlekiem i jego przetworami:* art. 13 u. 1 zd. 1 — 3/131, art. 13 u. 2 zd. 1 — 3/131, art. 26 — 3/131.

p) *Ust. 28.III.1933 (p. 253) o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich:* art. 35 — 4/141.

r) *Ust. 28.III.1933 (p. 974/34 r.) o urzędach rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich:* art. 23 u. 2 — 4/141.

s) *Ust. 28.III.1933 (p. 265) o wynagrodzeniu za nieruchomości ziemskie, wywłaszczone na podstawie ust. 28.XII.1925 o wykonaniu reformy rolnej:* art. 2 — 5/133, art. 8 — 6/130.

t) *Ust. 29.III.1933 (p. 213) o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych:* art. 1 — 2/45, art. 1 u. 1 — 4/43, art. 8 — 7/50.

u) *Kodeks Zobowiązań:* art. 31 — 3/66, art. 50 § 1 — 2/47, art. 55 — 4/51, 2/54, 6/68, art. 56 § 1 — 4/51, 2/54, art. 62 § 2 — 4/50, art. 62 § 3 — 3/67, art. 71 — 5/41, art. 74 — 4/50, art. 92 — 2/51, art. 109 — 2/51, 3/82, art. 113 — 2/49, art. 114 — 2/49, art. 115 — 1/62, art. 134 — 3/49, 3/57, 3/58, 2/106, art. 135 — 4/57, 2/106, art. 137 § 1 — 5/51, art. 148 — 5/57, 6/57, art. 152 — 1/58, art. 162 — 6/42, 6/51, art. 164 — 6/41, art. 166 — 3/46, art. 192 § 1 — 1/50, art. 254 — 1/42, 3/52, art. 259 — 1/42, art. 265 — 2/83, 4/83, art. 269 — 1/50, art. 280 § 2 — 3/50, art. 288 — 8/46, 2/50, art. 292 — 8/46, 3/54, art. 292 — 8/46, 3/54, art. 367 § 1 — 1/52, art. 368 § 1 — 1/52, art. 370 — 1/138, 3/139, art. 431 — 5/50, art. 441 — 1/59, art. 469 § 1 — 5/140, 3/10, art. 469 § 3 — 6/50, art. 473 — 7/41, art. 517 — 2/54, art. XI — 1/42, art. XXXIX — 8/46, 2/50, 3/54, art. XL § 1 — 1/52.

w) *R. Pr. R. 12.VI.1934 (p. 509) o wierzytelnościach w walutach zagranicznych:* art. 1 u. 1 — 3/51, art. 6 — 1/43, art. 8 — 3/51.

x) *R. Pr. R. 24.X.1934 (p. 841) o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych:* art. 8 — 2/43, art. 49 u. 1 p. 1 — 3/41, art. 54 u. 1 — 4/41.

B. *USTAWY NIEJEDNOLITE.*

B1. POLSKA CENTRALNA.

B2. POLSKA WSCHODNIA.

B3. POLSKA POŁUDNIOWA.

B4. POLSKA ZACHODNIA.

—

2. PRAWO FORMALNE.

A. *USTAWY JEDNOLITE.*

B. *USTAWY NIEJEDNOLITE.*

B1. POLSKA CENTRALNA I WSCHODNIA.

—

Prawo administracyjne i skarbowe

1. PRAWO ADMINISTRACYJNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

w) *R. Pr. R. 24.X.1934 (p. 860) o komunalnych kasach oszczędności:* art. 39 — 2/8.

B. *USTAWY NIEJEDNOLITE.*

B1. POLSKA WSCHODNIA.

a) *R. K. G. Z. W. 22.X.1919 o zwrocie świątyń katolickich i grecko - unickich:* art. 1 — 1/10.

C. *SAMORZĄD TERYTORIALNY.*

a) *Statut emerytalny pracowników Gminy m. st. Warszawy:* art. 43 — 2/43.

2. PRAWO SKARBOWE.

a) *Ust. 16.VII.1920 (p. 6/36 r.) o państwowym podatku dochodowym:* art. 1 u. 5 — 3/138, art. 10 — 2/139, 3/140, art. 10 u. przedost. — 5/138, art. 15 u. ost. — 7/138, art. 19 — 2/139, art. 23 — 6/138, art. 43 u. 2 — 4/140.

b) *Ust. 15.VII.1925 (p. 339/36 r.) o państwowym podatku przemysłowym:* art. 1 — 5/141, art. 5 p. 2 — 5/141, art. 5 p. 5 — 2/140, art. 5 p. 6 — 4/135, art. 18 — 5/141, art. 23: *Załącznik. Cz. II. lit. A:* art. r. I. kat. 1 — 5/139, art. r. I. kat. 2 u. 2 p. „f" — 4/142, art. r. I. kat. 2 u. 2 p. „k" — 1/142, art. r. I. kat. 3 u. 1 — 4/136.

c) *Ust. O opłatach stemplowych:* art. 2 — 3/139, art. 12 u. 4 p. 1 — 1/141, art. 38 u. ost. — 2/141, art. 58 u. 1 — 4/139 art. 88 — 3/139, art. 102 u. 1 lit. b — 3/141 .

d) *R. M. Sk. 29.XII.1926 (p. 95/27 r.) o podatku od lokali:* art. 3 p. 1 — 3/142.

e) *R. Pr. R. 22.IV.1927 (p. 372) o rozbudowie miast. (Podatek od placów budowlanych):* art. 24 — 2/142.

f) *R. M. Sk. 24.V.1932 (p. 471) o wykonaniu ust. 22.X.1931 o opodatkowaniu wina i miodu syconego:* art. 46 — 2/136.

g) *D. Pr. R. 26.IV.1936 (p. 249) w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi:* art. 1 u. 2 — 6/139, art. 16 — 1/136, art. 16 u. 5 — 1/140.

h) *R. M. Sk. 24.VII.1936 (p. 419) o obrocie pieniężnym z zagranicą oraz o obrocie zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi:* art. 12 — 1/136, art. 12 p. 4 — 1/140.

—

Prawo państwowe i międzynarodowe

1. PRAWO PAŃSTWOWE.

a) *Ust. 2.VIII.1926 (p. 580) o prawie właściwym w stosunkach międzydzielnicowych:* art. 17 u. 1 — 1/52.

2. PRAWO MIĘDZYNARODOWE.

a) *Traktat Ryski 18.III1921 (p. 300): art.* XII. cz. 1 zd. ost. — 1/149.

b) *Konwencja, zawarta między Austrią, Włochami, Polską, Rumunią, Królestwem Serbów, Chorwatów i Słowieńców i Czechami, dotycząca uregulowania różnych kategoryj emerytur, które nie zostały uregulowane przez konwencję* rzymską z dnia 6 kwietnia 1922 r. podpi*sana w Wiedniu 30.XI.1923 (p. 41/31 r.):* art. 6 — 1/150.

c) *Konkordat między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolita Polską. 10.II.1925 (p. 501):* art. XXI — 2/149.

d) *Ust. 2.VIII.1926 (p. 581) o prawie właściwym w stosunkach międzynarodowych:* art. 7 — 1/151, art. 17 u. 3 — 2/151.

Sprawy zawodowe

a) *Prawo o notariacie. 27.X.1933 (p. 609):* art. 82 — 2/47.

—

COLLOQUIUM IURIDICUM

Wzorem podobnych wydawnictw zagranicznych wprowadzamy w czasopiśmie naszym nowy dział — a mianowicie t. zw. „Colloquium iuridicum" — polegający na wzajemnej poradni prawnej P. T. Czytelników. W związku z tym zwracamy się do P. T. Czytelników o nadsyłanie pod adresem redakcji wszelkich spornych zagadnień — zarówno natury teoretycznej, jak i praktycznej — ze wszystkich dziedzin prawnych. Zagadnienia te w formie zwięzłej i jasnej będą publikowane w dziale tym w ten sposób, iż każdy z Czytelników uprawniony będzie do nadsyłania swych odpowiedzi i poglądów.

Do nadsyłania tych pytań, czy też odpowiedzi uprawnieni są ci wszyscy P. T. Czytelnicy, którzy załączą do listu swego bezpłatny kupon redakcyjny, dołączony do każdego egzemplarza naszego czasopisma.

REDAKCJA.

Dział ogólny

I. PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA

1. „DZIENNIK USTAW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ".

Nr. 5 z dnia 28 stycznia 1938 r.

poz. 32. — Dekret Prezydenta R. P. o znakach wojska i marynarki wojennej (24.IX.37).

Nr. 6 z dnia 31 stycznia 1938 r.

poz. 33. — Ustawa o izbach lekarsko-dentystycznych (11.I.38).

poz. 34. — Ustawa o zmianie rozporządzenia Prezydenta R. P. o wywłaszczaniu na cele kolejowe (15.I.38).

poz. 35. — Rozporządzenie Rady Ministrów o ustaleniu właściwości terytorialnej i siedzib izb skarbowych (22.I.38).

poz. 36. — Rozporządzenie Ministra Roln. i Ref. Roln. o wprowadzeniu w życie na pewnych obszarach Państwa niektórych przepisów ustawy o nadzorze nad hodowlą bydła, trzody chlewnej i owiec (14.I.38).

Nr. 7 z dnia 7 lutego 1938 r.

poz. 37. — Konwencja międzynarodowa dotycząca zwalczania handlu kobietami pełnoletnimi, podpisana w Genewie dnia 11 października 1933 r.

poz. 38. — Oświadczenie rządowe w sprawie złożenia przez Polskę i inne państwa dokumentów ratyfikacyjnych oraz zgłoszenia przystąpień do konwencji międzynarodowej z dnia 11 października 1933 r. dotyczącej zwalczania handlu kobietami pełnoletnimi (29.I.38).

poz. 39. — Rozporządzenie Rady Ministrów o zmianie granic powiatów ostrowskiego, kępińskiego i krotoszyńskiego w woj. poznańskim (22.I.38).

poz. 40. — Rozporządzenie Ministra Poczt i Tel. wydane w porozumieniu z Ministrem W. R. i O. P. w sprawie utworzenia bezzwrotnych stypendiów dla studentów szkół wyższych (17. XII.37).

poz. 41. — Rozporządzenie Ministra Skarbu wydane w porozumieniu z Ministrem Roln. i Ref. Roln. w sprawie ustalenia podstawowej ceny za spirytus na kampanię 1937/38 r. (24.I.38).

poz. 42. — Rozporządzenie Ministra Przem. i Handlu w sprawie zmiany rozporządzenia z dnia 10 listopada 1937 o wykonywaniu nadzoru oraz bezpośredniego dozoru nad kotłami parowymi (25.I.38).

poz. 43. — Rozporządzenie Ministra Przem. i Handlu wydane w porozumieniu z Ministrem W. R. i O. P. o zmianie przepisów, dotyczących egzazaminu na czeladnika (26.I.38).

poz. 44. — Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie zmiany rozporządzenia z dnia 31 października 1933 r. o pieczęciach notariuszów i organów izb notarialnych (26.I. 38).

Nr. 8 z dnia 9 lutego 1938 r.

poz. 45 — ustawa (1.II.38) o przedłużeniu obniżenia komornego.

poz. 46 — ustawa (1.II.38) o budowie normalnotorowej kolei Szczakowa — Bukowno.

poz. 47 — ustawa (1.II.38) o budowie normalnotorowej kolei Wieliszew — Nasielsk.

poz 48 — ustawa (1.II.38) o dodatkowym kredycie na rok 1937/38 na pomoc dla gospodarstw rolnych, dotkniętych klęskami żywiołowymi.

poz. 49 — rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych (17.I.38) o kasowości i rachunkowości izb rolniczych.

poz. 50 — rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych (22.I.38) o sposobie udowodnienia czynnego udziału w walkach o niepodległość Państwa Polskiego.

poz. 51 — rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu, wydane w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, w sprawie umiejętności zawodowej do prowadzenia koncesjonowanego przemysłu wyrobu syntetycznych barwików organicznych oraz syntetycznych półproduktów organicznych, służących do wyrobu barwików i materiałów wybuchowych.

poz. 52 — oświadczenie rządowe (23.XII.37) w sprawie złożenia przez Czechosłowację i Bułgarię ratyfikacyjnych konwencji z dnia 27 lipca 1929 r. o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych.

poz. 53 — oświadczenie rządowe (28.XII.37) w sprawie złożenia przez Czechosłowację i Bułgarię dokumentów ratyfikacyjnych konwencji z dnia 27 lipca 1929 r., dotyczącej traktowania jeńców wojennych.

Nr. 9 z dnia 15 lutego 1938 r.

poz. 54 — ustawa o spłacie wierzytelności hipotecznych (5.II.38),

poz. 55 — ustawa o ułatwieniach w zaciąganiu pożyczek w listach zastawnych (5.II.38).

poz. 56 — rozporządzenie Rady Ministrów o ustaleniu na rok 1938 wykazu imiennego nieruchomości, podlegających przymusowemu wykupowi (11.II.38).

poz. 57 — rozporządzenie Rady Ministrów o ustaleniu planu parcelacyjnego na rok 1939 (11.II.38).

Nr. 10 z dnia 18 lutego 1938 r.

poz. 58. — Ustawa o dodatkowych kredytach na rok 1937/38 (1.2.38),

poz. 59. — Ustawa o dodatkowych kredytach na rok 1937/38 (1.2.38),

poz. 60. — Ustawa o dodatkowym kredycie na rok 1937/38 (1.2.38),

poz. 61. — Ustawa o ratyfikacji traktatu handlowego i nawigacyjnego między Rzecząpospolitą Polską a Republiką Francuską, podpisanego wraz z protokułem podpisania w Paryżu dnia 22 maja 1937 r. (10.2.38),

poz. 62. — Ustawa o ratyfikacji układu płatniczego między Rzecząpospolitą Polską a Republiką Francuską, podpisanego w Paryżu dnia 22 maja 1937 r. (10.2.38).

poz. 63. — Ustawa o ratyfikacji międzynarodowej umowy, dotyczącej regulowania produkcji i zbytu cukru, podpisanej wraz z protokółem w Londynie dnia 6 maja 1937 (10.2.38).

poz. 64. — Ustawa o ratyfikacji podpisanego w Warszawie dnia 30 czerwca 1937 r. IV protokółu dodatkowego do konwencji handlowej między Rzecząpospolitą Polską a Królestwem Węgier, podpisanej w Budapeszcie dnia 26 marca 1925 (10.2.38).

poz. 65. — Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej wydane w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych o określenie kategorii pracowników zatrudnionych przy melioracjach i wykonywanych przez Państwo pracach regulacyjno - agrarnych i podlegających tylko obowiązkowi ubezpieczenia od wypadków w zatrudnieniu i chorób zawodowych. (20.I.38).

poz. 66. — Rozporządzenie Ministrów Komunikacji i Skarbu wydane w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych o wykonaniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 stycznia 1937 r. w sprawie dodatku drogowego i opłat od materiałów pędnych na rzecz Państwowego Funduszu Drogowego. (21.1.38).

poz. 67. — Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych o zniesieniu gminy wiejskiej Gryźliny i utworzeniu gminy wiejskiej Nowy Dwór Bratiański w powiecie lubawskim województwie pomorskim. (31.1.38).

poz. 68. — Rozporządzenie Ministrów Spraw Wewnętrznych i Skarbu o wysokości sum na koszty akcji przeciwpożarowej na rok 1938 (7.2.38).

poz. 69. — Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych o odjęciu uprawnień zarządom gminnym w zakresie spraw policyjno- budowlanych oraz o przekazaniu tych uprawnień wydziałom powiatowym w niektórych osiedlach powiatów: warszawskiego, błońskiego, mińskiego, grójeckiego, sochaczewskiego, pułtuskiego i radzymińskiego. (8.2.38).

poz. 70. — Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości o zmianie właściwości utworzonego w Tarnowskich Górach wydziału zamiejscowego Sądu Okręgowego w Katowicach (10. 2.38).

poz. 71. — Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie ustalenia liczby i siedzib sędziów śledczych w okręgach sądów okręgowych w Kielcach i Krakowie (10.2.38).

poz. 72 — Oświadczenie rządowe w sprawie ratyfikacji i wymiany dokumentów ratyfikacyjnych podpisanego w Bernie dnia 31 grudnia 1936 protokółu dodatkowego do układu dodatkowego z dnia 3 lutego 1934 r. do konwencji handlowej zawartej między Polską a Szwajcarią w dniu 26 czerwca 1922 r. (31.12. 37).

poz. 73 — Oświadczenie rządowe w sprawie stosowania w Papuazji i Nowej Gwinei międzynarodowej konwencji z dnia 9 lipca 1920 r. o odszkodowaniu na wypadek bezrobocia z powodu rozbicia się statku. (11.1.38).

poz. 74 — Oświadczenie rządowe o ratyfikacji i wymianie dokumentów ratyfikacyjnych układu między Polską a Szwajcarią w sprawie uregulowania płatności handlowych, podpisanego wraz z protokółem końcowym w Bernie dnia 31 grudnia 1936 r. (27.1.38).

—

2. „DZIENNIK URZĘDOWY MINISTERSTWA SKARBU".

Nr. 1 z dnia 10 stycznia 1938 r.

poz. 16. — Zarządzenie Ministra Skarbu (28. XII.37) o zniesieniu rejonów przekazowych, ustanowionych do nadzoru akcyzowo-monopolowego w obrocie z W. M. Gdańskiem w Gdyni i Tczewie.

poz. 17. — Zarządzenie Ministra Skarbu (28. XII.37) w sprawie wykonywania nadzoru nad obrotem towarowym i ruchem osobowym z W. M. Gdańskiem.

poz. 19. — Obwieszczenie Ministra Skarbu (23.XII.37) o wartości jednego grama czystego złota (1 gr = zł 5,9244).

poz. 20. — Obwieszczenie Ministra Skarbu

(15.XII.37) o wysokości oprocentowania biletów skarbowych.

poz. 21. — Orzeczenie Ministra Skarbu, wydane w porozumieniu z Ministrami: Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych w sprawie zwolnienia od opłat publicznych umowy o przeniesienie portfelu ubezpieczeń, zawartej pomiędzy Towarzystwem Ubezpieczeń „Przezorność" Sp. Akc. w Warszawie a Angielską Spółką Akcyjną Towarzystwo Ubezpieczeń „Prudential" w Warszawie.

poz. 22. — Okólnik Ministra Skarbu (22.XII. 37 L. D. V. 24643/2/37) wydany został na podstawie wyroku N. T. A. (15.X.37 L. rej. 94/35) w sprawie oceny prawidłowości ksiąg handlowych.

poz. 23. — Okólnik Ministerstwa Skarbu (28. XII.37 L. D. V. 40239/4/37) w sprawie świadectw przemysłowych na rok 1938 dla hurtowników tytoniowych.

poz. 24. — Okólnik Ministerstwa Skarbu (31. XII.37 L. D. V. 38929/4/37) w sprawie stawek podatku przemysłowego od obrotu dla przedsiębiorstw cukierniczych.

poz. 25. — Okólnik Ministerstwa Skarbu (31. XII.37 L. D. V. 13032/1/37) w sprawie odroczenia terminu zaświadczenia ksiąg gospodarczych właścicieli nieruchomości budynkowych.

poz. 26. — Okólnik Ministerstwa Skarbu (31. XII.37 L. D. V. 10225/1/37) w sprawie przydziału buchalterów do urzędów skarbowych.

poz. 27. — Okólnik Ministerstwa Skarbu (27. XII.37 L. D. V. 39662/4/37), wydany na podstawie wyroku N. T. A. (15.X.37 L. rej. 4890/35) w sprawie właściwości do rozstrzygania odwołań od orzeczeń karnych, wniesionych przed dniem wejścia w życie Ordynacji Podatkowej, a rozpatrywanych w czasie jej obowiązywania.

Nr. 2 z dnia 20 stycznia 1938 r.

poz. 40. — Zarządzenie Ministra Skarbu (16. XII.37) w sprawie sporządzania bilansów przez banki i domy bankowe ustala sposób, w jaki przedsiębiorstwa te obowiązane są do układania bilansów surowych co miesiąc (ściśle według wzorów Nr. Nr. 1, 2, 3 i 4) oraz bilansów rocznych netto wraz z rachunkami strat i zysków (ściśle według wzorów Nr. Nr. 5 i 6). Bilanse surowe powinny być nadsyłane Inspektoratowi Bankowemu najpóźniej do dnia 15 każdego miesiąca, następującego po miesiącu sprawozdawczym, zaś bilanse netto i rachunki strat i zysków — bezpośrednio po zatwierdzeniu przez naczelny organ władz przedsiębiorstwa bankowego. Ogłaszane w myśl art. 66 ust. 1 i 2 prawa bankowego (Dz. U. N. 34/28, poz. 321) bilanse kwartalne surowe powinny mieć formę, przewidzianą w niniejszym zarządzeniu lub formę skróconą, podaną we wzorach Nr. Nr. 7 i 8. Zarządzenie udziela ścisłej instrukcji co do sposobu, w jaki należy księgować operacje bankowe oraz wyjaśnia znaczenie poszczególnych pozycyj bilansowych, zarówno po stronie aktywów, jak i pasywów.

poz. 41. — Zarządzenie Ministra Skarbu (16. XII.37) w sprawie sporządzania bilansów przez kantory wymiany ustala sposób, w jaki przedsiębiorstwa te wykonują obowiązek nadsyłania Inspektoratowi Bankowemu w Ministerstwie Skarbu bilansów miesięcznych co miesiąc (ściśle według wzoru Nr. 1) oraz bilansów rocznych netto wraz z rachunkami strat i zysków, sporządzonych ściśle według wzorów Nr. Nr. 2 i 3. Zarządzenie podaje ścisłą instrukcję księgowania operacyj bankowych oraz wyjaśnia znaczenie poszczególnych pozycyj bilansowych aktywów i pasywów. Bilanse miesięczne należy nadsyłać najpóźniej do dnia 15 każdego miesiąca, następującego po miesiącu sprawozdawczym, zaś bilanse roczne netto oraz rachunki strat i zysków — do dnia 1 marca roku, następującego po roku sprawozdawczym.

poz. 42. — Zarządzenie Ministra Skarbu (5. I.38) o zasadach szkolenia kontraktowych pracowników w monopolach.

poz. 43. — Obwieszczenie Ministra Przemysłu i Handlu (14.I.38) o trybie udzielania pozwoleń na prawo wywozu niektórych pasz, objętych zakazem wywozu.

poz. 44. — Obwieszczenie Urzędu Długów Państwa (3.I.38) w sprawie umorzenia 14 raty 4% pożyczki konwersyjnej kolejowej z roku 1933.

poz. 45. — Obwieszczenie Urzędu Długów Państwa (3.I.38) w sprawie umorzenia 22 raty 5% konwersyjnej pożyczki kolejowej z roku 1926.

poz. 46. — Obwieszczenie Urzędu Długów Państwa (5.I.38) w sprawie wylosowanych Bonów Funduszu Inwestycyjnego.

poz. 47. — Obwieszczenie Urzędu Długów Państwa (7.I.38) w sprawie wylosowanych premii do obligacji 4% Premiowej Pożyczki Dolarowej serii III.

poz. 48. — Obwieszczenie Przewodniczącego Rady Spółdzielczej (15.I.38) w sprawie zmiany regulaminu Komisyj Stałych Rady Spółdzielczej.

poz. 49. — Wykładnia art. 58 i 67 ustawy o opłatach stemplowych, ustalona przez Ministerstwo Skarbu, dotyczy stosowania ulgowej stawki 0,5% w przypadkach sprzedanej części ułamkowej rzeczy osobie, która jest właścicielem innej części ułamkowej tej samej rzeczy.

poz. 51. — Okólnik C. 109 Ministerstwa Skarbu (7.I.1938 L. D. IV. 29981/1/37) w sprawie zmiany wykazu zagranicznych klubów, wystawiających książeczki z przepustkami granicz-

nymi, za które gwarancję złożył Polski Touring Klub.

poz. 52. — Okólnik C. 112 Ministerstwa Skarbu (7.I.38 L. D. IV. 29637/2/37) w sprawie odpadków, otrzymywanych przy przeróbce towarów w czynnym obrocie uszlachetniającym.

poz. 53. — Okólnik C. 110 Ministerstwa Skarbu (10.I.38 L. D. IV. 366/3/38) w sprawie uchylenia okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 27. XII.32 L. D. IV. 33135/3/32) o przymusowym ściąganiu niedoborów celnych (Dz. Urz. Min. Sk. Nr. 1, poz. 6 z r. 1933).

poz. 54. — Okólnik C. 114 Ministerstwa Skarbu (11.I.38 L. D. IV. 31477/1/37) w sprawie zniesienia obowiązku przedstawiania świadectw zdrowotności przy przywozie skór surowych z Anglii.

poz. 55. — Okólnik C. 115 Ministerstwa Skarbu (12.I.38 L. D. IV. 27937/1/37) w sprawie odprawy celnej krawatów i wycinków z materiałów jedwabnych, jako próbek.

poz. 56. — Okólnik C. 116 Ministerstwa Skarbu (15.I.38 L. D. IV. 1055/3/38) w sprawie wyznaczenia okresu, w którym przedsiębiorstwa przewozowe obowiązane są do uiszczenia należności celnych i innych za niedostarczone urzędom celnym przekazane przesyłki celne.

poz. 57. — Okólnik Ministerstwa Skarbu (7. I.38 L. D. V. 29323/3/37) w sprawie zwolnienia od podatku gruntowego gruntów i lasów państwowych, pozostających w zarządzie wojska.

poz. 58. — Okólnik Ministerstwa Skarbu (10. I.38 L. D. V. 39905/4/37) w sprawie ulg w podatku przemysłowym na rok 1938 dla firmy „Ruch" Polskie Towarzystwo Księgarni Kolejowych Sp. Akc. w Warszawie.

poz. 59. — Okólnik Komisji Dewizowej (10. I.38) o zmianie okólnika Nr. 29 z dnia 30 lipca 1936 r., częściowo zmienionego okólnikiem z dnia 4 czerwca 1937 r. w sprawie akredytyw na Czechosłowację.

Nr. 3 z dnia 31 stycznia 1938 r.

poz. 66. — Obwieszczenie Ministra Skarbu (26.I.38) o wartości jednego grama czystego złota.

poz. 67. — Obwieszczenie Ministra Skarbu (28.I.38) w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko - tureckiego.

poz. 68. — Obwieszczenie Urzędu Długów Państwa (18.I.38) w sprawie wylosowanych premii do obligacji 3% Premiowej Pożyczki Inwestycyjnej emisji I z r. 1935.

poz. 69. — Obwieszczenie Przewodniczącego Rady Spółdzielczej (19.I.38) o utraceniu przez rewidentów prawa do przeprowadzania rewizji spółdzielni.

poz. 70. — Obwieszczenie Przewodniczącego Rady Spółdzielczej (19.I.38) o zatwierdzeniu prawa rewidentów do przeprowadzania rewizji w spółdzielniach.

poz. 71. — Wykładnia art. 140 i 154 ustawy o opłatach stemplowych, ustalona przez Ministerstwo Skarbu, dotyczy zwolnienia od opłat podań, wniesionych do Państwowego Instytutu Geologicznego, oraz świadectw, wydawanych przez tenże Instytut.

poz. 73. — Okólnik Ministerstwa Skarbu (26. I.38 L. D. III. 18663/4/37) w sprawie przyjmowania obligacyj 4% Pożyczki Konsolidacyjnej tytułem kaucji i wadiów.

poz. 74. — Okólnik C. 113 Ministerstwa Skarbu (19.I.38 L. D. IV. 25248/1/37) w sprawie zarachowania celnych opłat manipulacyjnych, pobieranych przy odprawie warunkowej towarów.

poz. 75. — Okólnik C. 117 Ministerstwa Skarbu (24.I.38 L. D. IV. 29709/2/37) w sprawie stosowania pozwoleń na zastosowanie zniżek celnych i zwolnień od cła.

poz. 76. — Okólnik C. 118 Ministerstwa Skarbu (24.I.38. L. D. IV. 31614/1/37) w sprawie zmiany wykazu zagranicznych klubów, wystawiających książeczki z przepustkami granicznymi, za które gwarancję złożył Polski Touring Klub.

poz. 77. — Okólnik C. 119 Ministerstwa Skarbu (28.I.38 L. D. IV. 2180/3/38) w sprwie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko - tureckiego.

poz. 78. — Okólnik Ministerstwa Skarbu (14. I.38 L. D. V. 13406/1/37), wydany na podstawie wyroku N. T. A. (1.XII.37, L. rej. 6925/35) w sprawie zasad wydawania orzeczeń przez Komisje Odwoławcze.

poz. 79. — Okólnik Ministerstwa Skarbu (18. I.38. L. D. V. 11621/1/37), wydany na podstawie wyroku N. T. A. (29.XI.37, L. rej. 9163/34) w sprawie niezajmowania maszyny do pisania w biurach pisania podań oraz u adwokatów.

poz. 80. — Okólnik Ministerstwa Skarbu (21. I.38 L. D. V. 11766/1/37), wydany na podstawie wyroku N. T. A. (3.X.37. L. rej. 2859/36) w sprawie opodatkowania podatkiem dochodowym różnic kursowych u osób fizycznych.

poz. 81. — Okólnik Ministerstwa Skarbu (21. I.38 L. L. V. 11766/1/37), wydany na podstawie wyroku N .T. A. (20.III.37, L. rej. 6585/35) w sprawie oprocentowania nadpłat podatkowych.

poz. 82. — Okólnik Ministerstwa Skarbu (25. I.38- L. D. V. 1329/1/38) w sprawie egzekucji grzywień i kar pieniężnych administracyjnych, grzywien szkolnych oraz należności, ulegających przedawnieniu.

poz. 83. — Okólnik Ministerstwa Skarbu (25. I.38- L. D. V. 40491/4/37) w sprawie zwolnie-

nia od podatku prowadzenia prawidłowych ksiąg handlowych komisantów, zajmujących się sprzedażą materiałów pędnych, nafty i produktów naftowych.

poz. 84. — Okólnik Ministerstwa Skarbu (26. I.38 L. D. V. 118/1/38) w sprawie określenia podstawy prawnej należności Banku Gospodarstwa Krajowego.

poz. 85. — Okólnik Ministerstwa Skarbu (27. I.38 L. D. V. 467/3/38), wydany na podstawie wyroku N. T. A. (24.XI.37, L. rej. 2090/35) w sprawie obowiązku uiszczania należności w podatku od lokali, przypadających od żydowskich łaźni rytualnych.

poz. 86. — Okólnik Ministerstwa Skarbu (18. I.38. L. D. VI. 13771/2/37) w sprawie likwidacji zapasów wódek zbożowych, nieodpowiadających przepisom §§ 158 i 165 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 10 września 1932 (Dz. U. R. P. Nr. 88, poz. 746) w brzmieniu rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 16 kwietnia 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 235).

poz. 87. — Okólnik Ministerstwa Skarbu (18. I.38 L. D. VI. 9593/3/37) w sprawie ustalenia ubytków drożdży.

poz. 88. — Okólnik Komisji Dewizowej (21. I.38) o zmianie okólnika Nr. 33 z dnia 26 sierpnia 1936 r. w sprawie przyjmowania do depozytu papierów wartościowych i dywidendowych z zagranicy.

II. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

Idea służby pracy w Polsce

Akcja zorganizowanego zatrudnienia bezrobotnej młodzieży w Polsce datuje się od 1932 r., kiedy powołano do życia t. zw. zespoły pracy. Ideą przewodnią jej było zatrudnianie młodzieży przy robotach o charakterze użyteczności publicznej, zorganizowanie należytej opieki i zapewnienie uczestnikom obozów wychowania obywatelskiego i przeszkolenia fizycznego. Doświadczenie wykazało, że akcja zorganizowanej opieki nad młodzieżą niezatrudnioną ma nie tylko ogromne znaczenie społeczne, albowiem zatrudniając niezadowoloną młodzież unika się groźnego rozładowania napięcia społecznego — ale i daje ogromne korzyści w dziedzinie robót o charakterze publicznym.

W 1933 r. z inicjatywy Ministra Opieki Społecznej Hubickiego powstaje Stowarzyszenie Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą („SOM"), stworzone jako instytucja o charakterze prywatno-prawnym, działająca na podstawie statutu, zatwierdzonego przez władze państwowe i opierająca byt materialny na dotacjach Ministerstwa Opieki Społ. i Funduszu Pracy. Akcja stowarzyszenia polegała na zatrudnianiu, wyżywieniu i wspólnym zakwaterowywaniu młodzieży w ośrodkach pracy. Granice wieku ustalono na 17-21 lat dla chłopców, 15-22 — dla dziewcząt.

Praca w obozach była płatna. Junak (uczestnik obozu) otrzymywał 50 gr. dziennie, płatne co 10 dni, a prócz tego kierownictwo ośrodka składało co miesiąc na jego rachunek 5 zł. w P. K. O. Tymi oszczędnościami junak mógł dysponować dopiero po opuszczeniu obozu. Wydajność pracy dochodziła 70—100% norm pracy normalnego robotnika. Specjalną uwagę zwracano na rozwój wśród junaków idei spółdzielczości oraz na akcję kulturalno-wychowawczą. W przygotowaniu były opracowania dotyczące organizacji samorządu.

Z dniem 1 kwietnia 1935 r. pieczę nad ośrodkami pracy włączono w zakres działania Funduszu Pracy, czyli instytucji przyczyniającej się w przeważnym stopniu do podtrzymania bytu materialnego tej akcji. Przejęcie przez Fundusz Pracy akcji organizowania służby pracy wskazywało, że eksperyment ośrodków pracy zdał egzamin.

W 1936 r. (22.IX.) ukazał się Dekret Prez. R. P. o służbie pracy młodzieży (D. U. 72/36), stanowiący dowód, że idea zorganizowanej pracy młodzieży wyszła ze stanu eksperymentów i zaliczona została do stałych osiągnięć i stałych prac społeczno-wychowawczych Państwa. Wprowadzenie nowego terminu „służba pracy" podkreśla ideowe znaczenie dekretu i cel przyświecający ustawodawcy. Zdrowie młodzieży i jej wychowanie mają doniosłe znaczenie dla celów obrony Państwa, dlatego też wskazanym było zajęcie się tą młodzieżą przez władze wojskowe. Gwarantuje to bowiem młodzieży korzystne warunki rozwoju fizycznego, należytą opiekę, wychowanie w duchu obywatelskim i odpowiednie przysposobienie wojskowe.

Dekret składa się z 18 artykułów. Określając służbę pracy jako zaszczytną służbę dla Narodu i Państwa dekret precyzuje dokładnie warunki tej służby, określa czas jej trwania i t. p. Idea junackich hufców pracy odbiegła obecnie znacznie od początkowej idei wyłącznie profilaktycznej: zatrudnienia bezrobotnej młodzieży. Teraz bowiem służba pracy pragnie objąć całą młodzież, stanowiąc przygotowanie jej do służby wojskowej. *(Tadeusz Orlewicz — W. M. Pr. 1/38 s. 22).*

—

Na nowy rok 1938

Nowe pokolenie różni się ogromnie poglądami od pokolenia starszego zarówno w dziedzinie ideałów społecznych, jak i ustawodaw-

stwa. Patrzy ono krytycznie na działalność swoich poprzedników i śmiało planuje dzieło państwowej, któraby nie wymagała radykalnej reformy. Domaga się jej zwłaszcza dziedzina prawa. To też młodzież prawnicza uderza na alarm, woła o reformy i projektuje je, nie zrażając się druzgocącą niejednokrotnie krytyką, pomna jedynie na to, że nie ma na świecie takiej instytucji, któraby nie mogła zostać zmieniona w chwili, gdy dobro państwa będzie tego wymagało. Państwo bowiem jest dobrem najwyższym, przed którym ustąpić muszą na plan dalszy wszystkie dobra i wartości. W imię dobrze zrozumainej korzyści ogółu musimy poświęcić postulaty nie tylko pojedyńczych osób, ale nawet całych grup społecznych, gdyż wszystko to, co czyni państwo ma na celu polepszenie doli jednostek.

Kilka lat temu ukazały się w druku pierwsze artykuły młodych prawników, wysuwające koncepcje prawa narodowego. Młodzi prawnicy zrozumieli nienormalność obecnego ustawodawstwa, polegającą na braku koordynacji stale wydawanych ustaw i rozporządzeń. Nikt biwiem nie dba o to, by prawo polskie przepojone było swoistą treścią, różniącą je od praw innych narodów.

Z treścią tą spotykają się codziennie sędziowie i prokuratorzy i zdają sobie sprawę jak daleko odbiegliśmy od rytmu współczesności otaczającego nas świata. Np. wg. prawa rzeczowego obywatel nie może uzyskać prawa bezwzględnej własności nad majątkiem, jedynie względne prawo korzystania z własności ruchomej lub nieruchomej. Państwo jest w mocy udzielenia niektórym jednostkom tego prawa użytkowania w szerszym zakresie, innym może udzielić bardziej ograniczonych uprawnień. Jedynym kryterium winien być stopień korzyści, jakie wspólnota odnosi z danego człowieka i jego ustosunkowania się do celów społeczności. Mit bowiem XIX wieku — równość wszystkich wobec prawa, zdaje się, prysł bezpowrotnie. Przychodząc na świat przynosimy ze sobą zespół cech, które nadają piętno całemu naszemu życiu. Nie ma na świecie ludzi absolutnie równych sobie pod względem zdolności, wiedzy, zasług i wartości moralnych. Nie można zatem i nie należy kontynuować fikcji równości i nadawać wszystkim równe prawa, jest to bowiem ograniczeniem jednostek bardziej wartościowych na rzecz ludzi posiadających mniejsze znaczenie dla społeczeństwa.

Rzucone hasło stworzenia prawodawstwa polskiego dojrzewało powoli. Obecnie ustalić można następujące tezy: konieczną jest przebudowa prawa pod kątem jego przystosowania do potrzeb, właściwości i ducha narodu polskiego. Prawo to winno być jednolite, układane przez specjalne do tego powołane ciało niezależnie od wpływów politycznych, posiadające jednak za sobą autorytet i sankcję państwa. Prawo to winno posiadać charakter subiektywny, dążyć do podporządkowania wszystkiego najwyższym interesom państwa. Pseudowolnościowe przywileje jednostki nie istnieją w obliczu prawa; jednakże dążąc do podniesienia znaczenia całych grup społecznych i nadania im specjalnych uprawnień, wyodrębnienia bardziej wartościowych jednostek prawo otoczy jak największą opieką człowieka. Najważniejszą cechą charakterystyczną nowego prawa winna stanowić jedna przenikająca je myśl i idea *(Jerzy Poznański. — W. M. Pr. 1/38 s. 1).*

—

Unifikacyjny Kongres Prawniczy w Czechosłowacji.

W końcu września 1937 r. odbył się w Bratysławie ogólnopaństwowy unifikacyjny kongres prawników Czechosłowacji, który się zajmował zagadnieniami, związanymi z ujednostajnieniem różnolitego prawa, jakie Czechosłowacja odziedziczyła po zaborcach.

W rezolucji komisji prawa prywatnego stwierdza się, że do opracowanego projektu winno być włączone prawo familijne. Jednocześnie należałoby zunifikować prawo o księgach gruntowych. W dziedzinie prawa handlowego wysunięte są następujące dezyderaty: 1) unifikacja formalnych przepisów o ochronie wzorów i znaków oraz o prywatnym ubezpieczeniu, 2) włączenie do kodeksu handlowego prawa o spółkach akcyjnych, spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością i spółdzielniach, 3) ujednostajnienie poszczególnych form niektórych przepisów wartościowych (listy zastawne, udziały itd.), 4) równoczesne opracowanie projektu postępowania niespornego w sprawach handlowych i wekslowych, wreszcie ujednostajnienie prawa czekowego podług prorektu genewskiego.

Komisja dla postępowania cywilnego, konstatuje, że projekty jednolitej ustawy o właściwości sądowej i procedury sądowej są gotowe, a w przygotowaniu — ordynacja egzekucyjna, prawo o ubezwłasnowolnieniu, ustawa o tłumaczach sądowych i organizacji sądów. Rezolucja idzie w kierunku dopuszczenia nowych dowodów i faktów w postępowaniu przed II instancją oraz, by wznowienie było dopuszczalne na podstawie nowych okoliczności faktycznych i dowodów i to bez ograniczeń.

Inne komisje: prawa karnego, prawa publicznego, skarbowego i prawa rolniczego — wypowiedziały się za jaknajrychlejszym przeprowadzeniem unifikacji, będącej palącą potrzebą państwową.

W konkluzji autor stwierdza, że pod względem swych prac — Komisja Kodyfikacyjna

Polska wyprzedziła naszych południowo-zachodnich sąsiadów. *(Dr Karol B i r g f e l l n e r — G. S. W. 7/38 s. 97 — 98).*

—

U podstaw ideologii organizacyjnej młodych prawników polskich.

Czym jest dla pojedyńczego człowieka posiadanie własnego poglądu na świat — tym dla gromady ludzkiej jest ideologia. Tworzą ją zazwyczaj jednostki genialne, ujawniając i ustalając to, co jest organicznym, choć nieuświadomionym wytworem gromady ludzkiej.

Doniosłe znaczenie dla ideologii mają motywy działalności człowieka. Mogą nimi być: altruizm, interes rozwojowy i interes materialno - moralny. Altruizm — to praca dla dobra społecznego, jako celu jedynego i wyłącznego bez oglądania się na własny interes, czy korzyść. Interes rozwojowy — to praca w organizacjach społecznych dla rozwinięcia własnej indywidualności, zmysłu organizacyjnego, umiejętności obcowania z ludźmi, poczucia współpracy i t. p. Interes materialno - moralny wreszcie — to dążenie poprzez pracę społeczną do zdobycia władzy lub środków materialnych.

Program ideologiczny gromady ludzkiej, dążący do zaspakajania potrzeby stwarzania pospólnego pożytku, rozwoju jednostki oraz panowania i utrzymania się przy życiu powinien uwzględniać te trzy pobudki działalności społecznej człowieka.

Oczywiste jest; że cementem spawającym poszczególne jednostki w organiczną całość powinien być altruizm, bez niego bowiem nie ma czystej ideologii, on zaś jedynie jest czynnikiem siły rozwoju i zjednoczenia.

Ideologia organizacyjna młodych prawników jest wytworem ducha narodowego. Poglądy i dążenia młodego pokolenia prawniczego wyrażają się w dwóch wytycznych: 1) organizowanie młodego pokolenia prawniczego w służbie dla Narodu i Państwa, 2) tworzenie i realizowanie polskiego prawa narodowego.

Dotychczasowa twórczość młodych prawników przejawiła się w dwóch zasadniczych projektach: 1) reformy uniwersyteckich studiów prawniczych, 2) reformy aplikacji i asesury sądowej.

Naczelną zasadą programu ideowego zrzeszeń młodych prawników powinno być realizowanie polskiego prawa narodowego przez stosowanie tego prawa w praktyce zawodowej. Następnie, wychodząc z założenia, że istotną wartość ma jedynie praca podejmowana z pobudek altruistycznych, należy starać się o wciągnięcie do współpracy w zrzeszeniach przede wszystkim ludzi ideowych i im powierzać stanowiska kierownicze, co zrzeszeniom tym zapewni należyty rozwój. *(Stanisław M e r c z y ń s k i. — W. M. Pr. 1/38 s. 9).*

—

Uwagi nad teorią nadużycia prawa i szykany przy wykonywaniu prawa.

Zdaniem autora punktem wyjścia przy analizie tego pojęcia winno być inne pojęcie, a mianowicie prawo podmiotowe.

§ 1. *Prawo podmiotowe.* Na wstępie podane są kryteria prawa przedmiotowego i podmiotowego, po czym autor wskazuje, że jednostka chroniona przez prawo ma czynną rolę, która występuje w następujących kierunkach:

1. Władza państwowa na żądanie chronionej jednostki ingeruje — przeprowadza proces — wydaje wyrok i dopomagając w przeprowadzeniu egzekucji, zapobiega nadużyciom na przyszłość.

Niekiedy interesy ludzkie są ściśle ze sobą związane w ten sposób, że pewna sfera, czy grupa ludzi ma wspólny interes. W takich wypadkach jednak nie cała grupa będzie miała czynną rolę do żądania ochrony prawnej, a tylko osoba kontrolująca bezpośrednio z nadużywającym prawa.

2. Czynna rola jednostki chronionej polega również na tym, że swoimi prawami może ona dowolnie rozporządzać. Są jednakże ograniczenia tej dowolności — nie można np. rozporządzać prawami ściśle osobistymi (alimenty) lub też takimi, które z mocy ustawy są ograniczone (art. 851 p. 3 K. P. C.). Jeżeli taki akt prawny sporządzony wbrew takiemu zakazowi pozbycia będzie nieważny, wówczas mówimy o zakazie pozbycia wyposażonego w moc bezwzględną (Veräusserungs - verbot mit dinglicher Wirkung). Czasami jedna osoba może rozporządzać prawami, przysługującymi innej — np. wierzyciel zastawniczy, syndyk masy upadłości. Między zastępstwem bezpośrednim a rozporządzeniem cudzym prawem podmiotowym jest ta różnica, że w pierwszym przypadku zastępca działa *w imieniu osoby zastąpionej,* a w drugim — *we własnym.*

W dalszym ciągu poruszona jest kwestia teoryj prawa podmiotowego .

Z powodu tymczasowego charakteru — instytucję posiadania, autor wyklucza z pojęcia praw podmiotowych.

§ 2. *Szykana i nadużycie prawa.* Wobec tego, że najodpowiedniejszą formą ochrony interesów prywatno - prawnych, jest konstrukcja prawa podmiotowego, dlatego też system prawa prywatnego opierać się będzie na systemie praw podmiotywych.

Zdarza się, że władza osoby uprawnionej sięga dalej, niż to jest zgodne z interesem publicznym np. własność nieruchomości obejmuje także słup powietrza ponad nią i pozwala właścicielowi przeszkodzić w zawieszeniu prze-

wodów telefonicznych i t. p. O ile taka osoba chce wykorzystać swoje uprawnienia mimo sprzeczności z interesem publicznym — mówimy o nadużyciu prawa (l'abus du troit). Reakcja ustawodawcy idzie w kierunku zabronienia wykonywania praw podmiotowych. Niekiedy prawodawca ucieka się do *ogólnego zakazu szykany* (§ 266 kod. cyw. niem).

Odróżnienie szykany od nadużycia prawa jest niezmiernie trudne, aczkolwiek wiele prawodawstw wprowadza tego rodzaju przepisy, to jednak zdaniem autora jedynym sposobem wyjścia z tej sytuacji jest pogląd, kładący nacisk na zgodność interesu osoby uprawnionej *z interesem ogólno - społecznym.*

Życie wytwarzające co raz to nowe formy prawne stosunków między jednostkami a społeczeństwem czyni normy w pewnym momencie nieaktualnymi w niedługim czasie, to też obecnie ustawodawstwa wprowadzają klauzule generalne, aby dać możność sędziom współdziałania w tworzeniu nowego prawa i przystosowania go do potrzeb życia. *(Prof. Franciszek Bossowski. — G. S. W. 4/38 s. 49 — 51, 5/38 s. 65 — 67).*

—

W sprawie archiwum.

Wprowadzenie nowego podziału akt sądowych na kategorie A i B spotkał się z zarzutem niecelowości tego rodzaju sztucznego segregowania teczek .

W praktyce ciężar sporządzenia tego podziału spadnie znowu na barki urzędników sądowych, bowiem Sędziów w Sądach jest za mało, aby oprócz pracy związanej ściśle z orzekaniem, obarczać ich i tymi funkcjami.

Skoro pewna kategoria akt wcale nie ma być niszczona niebawem powstanie taka ilość akt, że trzeba będzie ogromnych pomieszczeń, aby to wszystko ulokować. Dla ilustracji autorka podaje cyfrę akt jednego oddziału Sądu Grodzkiego, określając ją na 250.000. Powstaną kolosalne trudności z wynajdywaniem akt, spowodowane niemożnością szybkiego odnalezienia ich w labiryncie sal. *(H. Małkowska. — Ap. 12/37 s. 177 — 178).*

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. WŁAŚCIWOŚĆ SĄDÓW POWSZECHNYCH.

1. Sądy powszechne są właściwie do rozpoznania sporu związku komunalnego o roszczenie majątkowe, oparte na odpowiedzialności urzędnika komunalnego za uchybienia służbowe.

2. Droga procesu cywilnego jest niedopuszczalna w wypadku, w którym wystąpienie z roszczeniem cywilnym o wynagrodzenie szkody lub o zwrot niesłusznego zbogacenia stanowi przedstawienie sporu publiczno-prawnego w postaci cywilno - prawnej w celu ominięcia drogi sporu publiczno - prawnego. (S. N. C. III 2873/36. 29.I.1937. — *Zb. C. XII/37 p. 468).*

—

Dochodzenie roszczenia o wynagrodzenie szkody, powstałej w budynku wskutek zasypania przez gminę sadzawki i podwyższenia poziomu ulicy należy skierować na drogę procesu cywilnego.

Wysokość odsetek ustawowych, jakie gminy mają uiszczać od swych zobowiązań, wynosi począwszy od dnia 1 lipca 1934-5 ½‰ w stosunku rocznym. (S. N. C. II. 2503/36. 15. II.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 721).*

IV. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

Domniemania prawne. s. 70. Wilno 1938. *Frydman S., Dropkin E.*

Ogólna nauko o prawie. T. 2. Koło Filoz. U. St. B. s. 300. Wilno 1938. Studia pod red. prof. *Br. Wróblewskiego.*

Studia prawnicze. Dom. Ks. Pol. s. VIII + 211, Poznań 1938 (1937). — Dr Peretiatkowicz. A.

Historia i instytucje rzymskiego prawa prywatnego. Wyd. 2. Księg. Powsz. s. 318. Krakwó, 1938. — Taubenschlag R. dr prof., *Kozubski Wł. dr. prof.*

Prawo cywilne

I. PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA.

Ustawa (1.II.38) o przedłużeniu obniżenia komornego przedłuża to obniżenie do dnia 31 grudnia 1938 r. Począwszy od 1.I.1939 r. komorne będzie wzrastać co kwartał o 2½‰ podstawowego komornego aż do osiągnięcia wysokości podstawowego komornego. *(Dz. U. R. P. z dnia 9 lutego 1938 r. Nr. 8, p. 45).*

Ustawa (1.II.38) o dodatkowym kredycie na rok 1937/38 na pomoc dla gospodarstw rolnych, dotkniętych klęskami żywiołowymi. *(Dz. U. R. P. z dnia 9 lutego 1938 r. Nr. 8, p. 48).*

Ustawa o spłacie niektórych wierzytelności hipotecznych (5.II.38) stosuje się do wierzytelności hipotecznych, objętych ustawą z dn. 29.III.33 o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych (D. U. 25/33), w stosunku do których z dniem 1.I.38 upłynął termin odroczenia zapłaty określony w tej ustawie, nie obejmuje jednak długów rolniczych w rozumieniu art. 1 Rozp. o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych (D. U. 5/36). Egzekucja kapitału wierzytelności objętych ustawą jest niedopuszczalna do dnia 1 czerwca 1938 r. Na wniosek dłużnika sąd może udzielić mu ulg następujących: 1. odroczyć termin zapłaty długu najpóźniej do dnia 31.XII.39 lub 2) rozłożyć spłatę długu na raty na okres do dnia 31.XII.1943 r. Jeżeli co do wierzytelności istnieje już tytuł egzekucyjny, sąd wydaje orzeczenie w sprawie ulg w trybie postępowania niespornego, w którym nie ma środka odwoławczego do S. N. Wydając orzeczenie sąd uwzględnia ulgę, jeżeli zdolność płatnicza dłużnika pozwala mu na zapłacenie długu, jeżeli dłużnik złośliwie uchylał się od spełniania swych zobowiązań, lub czynem spowodował zmniejszenie zabezpieczenia rzeczowego, lub wreszcie gdy wierzytelność uległa przerachowaniu na zasadzie rozp. z dn. 14.V.24. (D. U. 30/25) w skali niższej niż 100%. O ile wierzyciel żąda spłaty długu przed dniem 31.XII.39 dłużnik ma prawo spłacenia go listami zastawnymi. Prawo to nie służy dłużnikowi jeżeli 1. sąd rozłożył spłatę długu na raty, 2. dług nie był oprocentowany, 3. dłużnik nabył nieruchomość po 1.VII.32. Sąd może na wniosek wierzyciela uchylić prawo dłużnika spłaty wierzytelności listami. Warunki i zasady spłaty listami ustali Minister Skarbu, tak jednak by wierzyciele nie ponieśli straty wyższej niż 25% wierzytelności. Prawo do ulg dłużnik traci o ile zalega w uiszczeniu odsetek należnych po dniu 1.I.38 przez 3 miesiące. Ustawa weszła w życie 15.II38. *(Dz. U. R. P. z dnia 15 lutego 1938 r. Nr. 9/38 p. 54).*

Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej wydane w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych o określeniu kategorii pracowników zatrudnionych przy melioracjach i wykonywanych przez Państwo pracach regulacyjno-agrarnych i podlegających tylko obowiązkowi ubezpieczenia od wypadków w zatrudnieniu i chorób zawodowych. (20.I.38). *Dz. U. R. P. z dnia 18 lutego 1938 r. Nr 10/38 p. 65).*

Ustawa o ułatwieniach w zaciąganiu pożyczek w listach zastawnych (5.II.38) zezwala na ujawnianie wierzytelności instytucyj kredytu długoterminowego w księgach hipotecznych bez zgody niższych wierzycieli hipotecznych, o ile wierzytelności te zostały zaciągnięte celem spłaty wierzytelności uprzednio w księgach hipotecznych ujawnionych. Pożyczkom bowiem instytucyj kredytu długoterminowego służy w tym wypadku ten sam stopień pierwszeństwa, jakie posiadały wierzytelności spłacane. Ustawa zmienia niektóre postanowienia dekretu Prez. R. P. z dn. 3.XII.35 w sprawie wierzytelności hipotecznych (D. U. 88/35). Weszła w życie z dniem 15.II.38. *(Dz. U. R. P. z dnia 15 lutego 1938 r. Nr. 9/38 p. 55).*

II. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

A. PRAWO MAŁŻEŃSKIE

Laickie czy wyznaniowe prawo małżeńskie.

Zagadnienie charakteru przyszłego prawa małżeńskiego w Polsce należy rozpatrywać nie tylko pod kątem walorów teoretycznych tego czy innego systemu, ale przede wszystkim pod kątem realnych korzyści w praktycznym ich zastosowaniu. Dotychczas panuje u nas w tej dziedzinie niebywały chaos. W Europie poza Polską — tylko w Bułgarii, Jugosławii i na Litwie prawo małżeńskie opiera się na zasadzie wyznaniowej z jurysdykcją władz wyznaniowych. Wszystkie pozostałe państwa oparły prawo małżeńskie na zasadzie laickiej.

Charakterystyczny jest fakt, że społeczeństwa stojące tak wysoko pod względem moralnym, jak holenderskie i angielskie, pierwsze obrały tę drogę: Holandia w 1580 r., Anglia w 1653 r., Austria — 1783 r., Francja — 1792 r., reszta zaś państw w ciągu XIX i XX wieku. Wyłom w laicyzacji prawa uczyniły niedawno dwa państwa: Italia (1929 r.) i Austria (1934 r.), dopuszczając w pewnym, dość ograniczonym zresztą, zakresie jurysdykcję katolickich sądów wyznaniowych. Fakt ten nabiera jednak specyficznego zabarwienia, jeśli się zważy, że w Italii większość katolicka stanowi 99,6% ludności, a w Austrii rzymscy i greccy katolicy sięgają 90,4% ludności.

W Polsce, gdzie rzymsko i greko - katolicy stanowią 75,2% ogółu ludności — obowiązuje aż pięć rozmaitych ustawodawstw małżeńskich. W województwach zachodnich, gdzie przeważa żywioł katolicki, obowiązuje ustawodawstwo niemieckie, oparte na czysto laickiej zasadzie. Tak samo jest na Spiszu i Orawie, gdzie obowiązuje ustawodawstwo węgierskie. W województwach południowych spotykamy się z ustawodawstwem austriackim, które znając wprawdzie w sprawach małżeńskich jurysdykcję świecką, w samych zasadach prawa małżeńskiego uwzględnia szeroko przepisy wyznaniowe. W województwach centralnych prawo małżeńskie z 1836 r. opiera się na zasadzie wyznaniowej z jurysdykcją władz wyznaniowych. Wreszcie w województwach wschodnich obowiązuje ustawodawstwo rosyjskie, dopuszczające jurysdykcję władz kościelnych w najszerszym bodaj zakresie.

Zaznaczyć należy, że sądy duchowne, którym powierzono jurysdykcję w sprawach małżeńskich ferują wyroki wg. własnych norm wyznaniowych, przekraczając niejednokrotnie kompetencje ustalone przez prawo państwowe. Taki stan rzeczy domaga się wprost wprowadzenia jednolitego laickiego prawa małżeńskiego, wzorowanego na ustawodawstwie niemieckim; po tej drodze zresztą poszła Komisja Kodyfikacyjna.

Pogląd, że dla uszanowania przekonań religijnych ludności, która pojmuje małżeństwo jako instytucję o przewadze momentów religijnych, należałoby wprowadzić dwie formy zawarcia małżeństwa i dwie jurysdykcje — nie wytrzymuje krytyki.

Laickie bowiem prawo małżeńskie nie razi wiernych (mogą oni zachować swoje przepisy wyznaniowe), ani kleru katolickiego w Belgii, w Italii, ani u nas w województwach zachodnich. Normy wyznaniowe znają tylko jeden trybunał — sumienie. Rola zaś Państwa nie polega na narzucaniu społeczeństwu przekonań. Niewątpliwy natomiast jest fakt, że państwo i prawo mają poważną rolę wychowawczą i dlatego prawa małżeńskiego musi być surowe, surowsze nawet, niż praktyka katolickich sądów wyznaniowych, a także jednolite, aby nie stwarzało tysiąca możliwości ominięcia go. Moralnością i uczciwością prawa jest jego realność.

Za wprowadzeniem laickiego prawa małżeńskiego przemawia i to, że spełnia ono jedno z dążeń współczesnego państwa, a mianowicie wytwarza bardziej bezpośredni stosunek jego do obywateli. Poza tym Państwo musi i może ufać własnym organom wymiaru sprawiedliwości, co do których ma pewność, że będą się kierować tylko interesem Państwa Polskiego, i że będą lojalnie stosować jego prawa. Tego zaś zaufania nie można mieć do sądów wyznaniowych.

Wreszcie państwo współczesne może mieć zaufanie tylko do własnego prawa, a nie do prawa wyznaniowego, ulegającego zmianom niezależnie od woli państwa. Nie do zlekceważenia jest również argument, że laicyzacja prawa małżeńskiego wywoła potanienie formalności związanych z zawarciem i rozwiązaniem małżeństwa. *(Bohdan Sałaciński. — W. M. Pr. 1/38 s. 5).*

—

B. PRAWO RZECZOWE.

Kilka uwag o znaczeniu rejestru statków powietrznych w zakresie praw rzeczowych

Stale wzrastający rozwój lotnictwa i doniosłość jego wywołały konieczność kodyfikacji zasad, rządzących w tej dziedzinie. Przepisy pozytywne objęły przede wszystkim zagadnienia o charakterze publiczno - prawnym, przechodząc z kolei do kwestii prawa prywatnego, które dziś jeszcze unormowane są w sposób fragmentaryczny i budzą wiele zastrzeżeń zwłaszcza z p. widz. techniki kodyfikacyjnej. Zjawiskiem charakterystycznym jest jednak ujednostajnienie międzynarodowe, jakie powoli ale stale postępuje w dziedzinie prywatnego prawa lotniczego, głównie w drodze umów międzynarodowych. O ile początkowo w dziedzinie prawa pryw. lotniczego dawał się zauważyć silny wpływ zasad wyrobionych w prawie morskim, o tyle dzisiaj przeważają tendencje usamodzielnienia się tej dziedziny prawa.

W szczególności autor omawia zagadnienie rejestru aeronautycznego, odróżniając skutki prawne, jakie wywołuje dokonanie wpisu w państw. rej. statków powietrznych oraz skutki, wynikające z wpisania podmiotowych praw prywatnych w tym rejestrze.

Fakt zarejestr. statku powietrznego w pewnym państwie wytwarza między tym statkiem a państwem związek prawny, którego przejawy łącznie biorąc nazywa się przynależnością lub narodowością statku. Art. 55 rozp. o prawie lotn. stanowi, że prawa rzeczowe dotyczące statku powietrznego ocenia się wg. prawa obowiązującego w miejscu zarejestrowania świadka". Jest to norma kolizyjna tak sformułowana, że działa zarówno w zakresie pr. międzynar. jak i międzydzielnicowego; jest ona zupełna t. j. rozstrzyga o właściwości praw, niezależnie od tego czy chodzi o prawo polskie czy obce. Prawa merytoryczne (chodzi tu głównie o prawa cywilne) obowiązujące w miejscu zarejestrowania statku, należy stosować bez wzgl. na to, czy zostały one do rejestru wpisane, gdyż nie wpis tych praw lecz sama rejestracja statku decyduje o właściwości danego systemu prawnego. Norma art. 55 stanowi od-

chylenie od zasad naszego prawa międzynar. prywatnego i międzydzieln., ponieważ prawa rzeczowe, których przedmiotem jest statek powietrzny (będący rzeczą ruchomą) musiałby wg. tych zasad podlegać systemowi prawnemu tego obszaru, na którym wzgl. nad którym statek się w danej chwili znajduje. Byłoby to niesłuszne z uwagi na luźny i krótkotrwały związek statku z danym obszarem, powodowałoby trudności w ustaleniu obszaru oraz nie dawałoby nieraz w ogóle rozwiązania jak np. w razie lotu nad pełnym morzem. Jeżeli statek jest zarejestrowany równocześnie w dwu państwach, należy w razie zbiegu rejestracji polskiej i obcej, brać pod uwagę tę pierwszą, w razie zbiegu kilku obcych rejestracji za decydującą uznać należy tę rejestrację, w której państwie statek w danym przypadku pozostaje.

Wpis do rejestru obejmuje: 1) imię, nazwisko lub firmę właściciela i jego siedzibę, 2) prawa rzeczowe do statku oraz jego najem, 3) oddanie przez właściciela statku innej osobie na jej własny rachunek. Wg. rozp. Min. Kom. z 5.IV.32 wpisania podlegają nastp. zmiany: a) sprzedaż, cesja lub inny przelew prawa własności statku, b) wynajem statku lub oddanie go do użytku innej osobie na jej własną odpowiedzialność (użytkowanie). Wpisy nie mają u nas znaczenia konstytutywnego, ani co do własności, ani co do innych praw rzeczowych; pr. polskie nie wprowadziło t. zw. hipoteki lotniczej, tak iż nabycie praw na statkach powietrznych następuje wg. ogólnych zasad prawa prywatnego, odnoszących się do rzeczy ruchomych.

Powyższy system, przyjęty zresztą w bardzo wielu innych państwach, nie jest zd. autora odpowiedni dla statków powietrznych, które wymagają specjalnego traktowania, i ze względu na swą wartość, wielkość i sposób użytkowania przedstawiają się jako ruchomości odrębnego rodzaju. To też obecnie pojawiły się tendencje zmiany tego stanu, m. inn. przez nadanie wpisom do rejestru lotniczego charakteru konstytutywnego. *(Prof. K. P r z y b y ł o w s k i. — R. P. E. S. IV/37).*

—

Reforma naftowego ustawodawstwa górniczego.

Autor omawia stosunki w przemyśle naftowym, dochodzi przy tym do wniosku, że reforma prawa górniczego stanowi jeden z niezbędnych warunków poprawy tych stosunków oraz podniesienia ich do stanu, jakiego wymagają potrzeby Państwa. W dalszym ciągu autor zastanawia się nad projektem Ministerstwa Przemysłu i Handlu „o ułatwieniach w poszukiwaniu i wydobywaniu minerałów bitumicznych“. Projekt ten aby uczynić zadość potrzebom racjonalizacji ruchu kopalnianego: 1) powiększa minimum terenu kopalnianego, 2) umożliwia dokomasowanie dalszych uprawnień naftowych, 3) przewoduje t. zw. „prolongatę uprawnień“, 4) ustala maksimum obciążenia bruttowego i t. d. Pod względem formalnym — głosi autor — przedstawia się wspomniany wyżej projekt, jako szereg przepisów, uzupełniających obowiązujące prawo dzielnicowe, ustalających w pewnych wypadkach odmienne normy o charakterze wyjątkowym, w innych — normujących zagadnienia, prawem dzielnicowym nienormowane.

Pod względem treści wprowadza projekt w dziedzinę traktowaną w dotychczasowym ustawodawstwie na ogół ze stanowiska interesów prawno - prywatnych, momenty, dyktowane interesem publicznym t. j. względami na potrzebę odkrywania i racjonalnego eksploatowania złóż tak ważnych dla Państwa surowców, jakimi są minerały bitumiczne. W ten sposób powstaje kompromis między zasadą przynależności minerału do własności gruntowej i zasadami prawnymi, które — ze względu na przyrodniczą, techniczną i gospodarczą stronę złóż minerałów górniczych oraz ze względu na ich doniosłe znaczenie dla gospodarstwa narodowego—tej przynależności nie uznają i czynią złoża mineralne przedmiotem odrębnej dyspozycji, niezależnej od właściciela gruntu. Praktyka wykaże, czy kompromis ten jest możliwy. *(Inż. Henryk Salomon de F r i e d b e r g. — P. Gos. r. 1938, zeszyt 5, s. 171).*

—

Umowy przedwstępne dotyczące nieruchomości.

Umowa przedwstępna dotycząca nabycia nieruchomości w pasie granicznym zgodnie z 1 Rozp. Min. Spr. Wewn. (D. U. 12/37 p. 84) nie wymaga zezwolenia wojewody. Natomiast sporządzenie ostatecznego aktu winno być uzależnione przez notariusza od uzyskania przez nabywcę odpowiedniego zezwolenia. *W. T. — Prz. Not. 2/38 s. 16).*

—

Zagadnienie niepodzielności gospodarstw wiejskich.

A. Obowiązujące w Polsce przepisy, ograniczające podzielność gospodarstw wiejskich. Szereg ustaw wydanych przez byłe państwa zaborcze wprowadziło ograniczenia podzielności gospodarstw wiejskich. Prawo obowiązujące w Polsce nie zna jednak odrębnych przepisów spadkowych dla gospodarstw wiejskich i nie ogranicza spadkodawcy w wolności podziału gospodarstwa pomiędzy sukcesorami.

Ustawa pruska z 8.VI.1896, obecnie normująca byt 35.000 gospodarstw — t. zw. osad rentowych znała niepodzielne dziedziczenie. Z biegiem czasu normy ustawy zostały zmodyfi-

kowane i obecnie już określa wartość osady cena rynkowa, nie ma uprzywilejowanego dziedzica, a spłaty następują w gotówce, a nie w formie renty.

Ustawa austriacka z 7.II.1905 nie ma znaczenia praktycznego, gdyż rządzi zaledwie 157 gospodarstwami, obciążonymi rentą.

Ustawa rosyjska z 11.VI.1891 o trybie sprzedaży, wydzierżawiania lub oddawania w zastaw osad i gruntów włościańskich, ma doniosłe znaczenie, gdyż obejmuje większość gospodarstw w województwach centralnych.

Art. 54 ustawy z 28.XII.1925 o wykonaniu reformy rolnej wprowadza szereg ścieśnień odnośnie gruntów pochodzących z parcelacji, przy czym ścieśnienia są ujawniane w wykazach hipotecznych. Z czasem przepis ten utracił swoje znaczenie; podlega mu 622.331 gospodarstw o powierzchni 2.182.924,3 ha.

Ustawa z 17.XII.1920 o nadaniu ziemi żołnierzom wojska polskiego w art. 10 również wprowadza szereg ograniczeń co do obrotu tego rodzaju gruntami.

Nowa ustawa z 14.V.1937 wprowadza zakaz rozdrabniania, obciążania, zastawu gruntów pochodzących z parcelacji — przewidziane są tylko wyjątki dla ziemi, należącej do nieletnich. Ustawa ta obejmuje parcelację zarówno zwykłą jak i oddłużeniową.

W dalszym ciągu omawiany jest projekt Ministra Staniewicza o ograniczeniu obrotu ziemią, który to projekt pragnie wprowadzić jednolite ograniczenia.

B. Ograniczenia rozdrabniania gospodarstw wiejskich za granicą. Zupełna swoboda podziału gruntów i wynikające stąd zbyt daleko posunięte rozdrabnianie gruntów wywołały w niektórych krajach reakcję w postaci ustaw ograniczających swobodę dzielenia gruntów.

Szwajcarski kodeks cywilny wprowadza odrębne prawo spadkowe dla włościan. Sądy są powołane do regulowania interesów spadkobierców.

Niemiecka ustawa o t. zw. „Erbhof‘ach“ z 1.X.1933 wprowadziła uprzywilejowane spadkobranie na jednego z określonych spadkobierców, przy czym mężczyźni mają pierwszeństwo przed kobietami, a młodsi przed starszymi. Do uregulowania wszelkich kwestyj związanych z dziedziczeniem i alienacją oraz obciążaniem gruntów powołane są sądy. Ustawa wprowadza możność usuwania Bauer‘a od gospodarstwa.

Czechosłowacka ustawa o reformie rolnej z r. 1920 powołuje do życia osady rodzinne, które powstają drogą tworzenia nowych względnie powiększania już istniejących, bądź z woli właściciela. Jeśli chodzi o obciążanie — to wolno zaciągać długi tylko w postaci kredytów amortyzowanych stopniowo. Dzierżawa nie może obejmować więcej niż 1/5 gospodarstwa i okresu ponad lat 6.

Łotewska ustawa z r. 1922 przewdiuje jako minimum gospodarstwa 10 ha, działki mniejsze nie mogą być przeznaczone na cele rolnicze. Maximum — 50 ha.

Rumuńska ustawa z 14.VII.1931 przewiduje minimum 2 ha, a w okolicach górskich nawet 1. Gospodarstwa o powierzchni 50 ha mogą z woli właściciela stać się niepodzielnymi. Spłaty sukcesorów odbywają się przy finansowej pomocy państwa.

Węgierska ustawa z 1920 r. tworzy własność rodzinną z urzędu (o ile dochodzi do skutku z pomocą finansową państwa) lub z woli właściciela. Maximum może przekraczać 3 krotnie ściciela. Maximum nie może przekraczać 3 krotnie normalnego gospodarstwa. Za zgodą Trybunału Krajowego i Ziemskiego można uzyskać niepodzielność. Spadkobiercy otrzymują spłaty bądź w gotówce bądź w postaci renty.

C. Małe „ordynacje familijne“. (Uwagi do projektu o niepodzielnych gospodarstwach wiejskich).

1. Cel i zasady projektu. Celem projektu, zgłoszonego przez posła Franciszka Bartczaka jest stworzenie niezależnego stanu włościańskiego, opartego na indywidualnych, samowystarczalnych i niepodzielnych gospodarstwach rolnych.

W dalszym ciągu omawiany jest projekt, którego zasady są wzorowane na obcych ustawodawstwach.

2. Analiza projektu ustawy o niepodzielnych gospodarstwach rolnych. Przechodząc do analizy projektu, autor zarzuca mu cały szereg wad konstrukcyjnych, a przede wszystkim wytyka jego nierealność, spowodowaną brakiem konkretnego wskazania źródeł i organizacji pomocy kredytowej państwa zarówno przy oddłużaniu gospodarstw niepodzielnych, jak i przy przejściu ich na nowego dziedzica, konstatując, że pod tym względem bardziej realny był projekt ustawy o ograniczeniu nadmiernego podziału gruntów z dnia 5.III.1930 r. (druk 794). *(Henryk Świątkowski. — G. S. W. 1/38 s. 6 — 9, 2/38 s. 17 — 21, 3/38 s. 33 — 35 i 4/38 s. 51 — 53).*

—

C. PRAWO SPADKOWE.

Roszczenie dziedzica koniecznego o wydanie domu.

Nie ulega dziś już żadnej wątpliwości, że roszczenie dziedzica koniecznego, oparte na § 784 i 785 u. c. austr. jest wierzytelnością pieniężną. Jeżeli chodzi jednak o żądanie rachunku na podstawie § 951 w brzmieniu § 71 III. Now., to były wątpliwości, które rozstrzygnął w 1930 r. Sąd Najwyższy orzeczeniem z 17.XII. 1930 Nr. III. 1 Rw 1290/30 w tym sensie, że dziedzic konieczny ma prawo za-

spokoić swoje roszczenie z przedmiotu darowizny. Taka praktyka utrzymała się do wydania przez Sąd Najwyższy orzeczenia z 16.IV. 1937 r. Nr. C. II. 3064/36, w którym przyznał on dziedzicowi prawo wyboru między żądaniem zwrotu daru w naturze, a zaspokojeniem się z niego. To rozstrzygnięcie nie wydaje się słusznie, gdyż ustawa, dając prawo wyboru wyraźnie je ustanawia, a poza tym roszczenie dziedzica ma charakter zobowiązaniowy, nie zaś rzeczowy. Dlatego też słuszna była praktyka dotychczasowa, oparta na orzeczeniu z 1930 r. *(Adw. Zygmunt Zifschütz. — N. Pal. 1/38 s. 20).*

—

Z praktyki testamentów obcojęzycznych.

Przy sporządzaniu testamentu małżonków, z których jeden włada tylko językiem niemieckim notariusz winien sporządzić dwa testamenty, jeden za drugim. Pierwszy testament z małżonkiem władającym tylko językiem niemieckim, testament drugiego małżonka zaś winien być spisany w języku polskim i brzmieć w sposób następujący: „ostatnią wolę małżonka mego, spisaną w języku niemieckim, po przeczytaniu mi jej, zrozumiałem; testament ten ma uchodzić, jako mój testament". *(Wacław Radajewski. — Prz. Not. 2/38 s. 17).*

—

Osobliwe uregulowanie z dziedziny spadkobrania.

Cudzoziemiec, będący synem spadkodawcy, do zatrzymania odziedziczonej nieruchomości, znajdującej się w Polsce, nie potrzebuje żadnego zezwolenia (art. 12 Rozp. o granicach Państwa D. U. 11/37). Ulga ta nie stosuje się do legatariusza, ani do obywatela polskiego, będącego synem spadkobiercy. *(Dr Gustaw Graffe. — Prz. Not. 2/38 s. 17).*

—

D. ZOBOWIĄZANIA.

Charakter prawny arbitrażu z art. 59 K. Z.

Poruszone zagadnienie roztrząsa skutki umowy, w której osoba trzecia ma określić świadczenie i tego nie wykonuje. Analizując pojęcie bezskuteczności i powołując się na to, że art. 46 § 1 K. Z., gdy mowa jest o warunkach — określa słowem „bezskuteczność" wynik spełnienia się warunku, autor wskazuje na zachodzącą analogię. Takie twierdzenie poparte jest przesłanką starannego doboru wyrażeń w K. Z. Poza ytm przytoczone są opinie szeregu autorów.

Natura prawna umowy warunkowej różni się bardzo od umowy z art. 59. O ile w pierwszym przypadku skuteczność umowy w ogóle zależna jest od spełnienia się warunku, to w drugim — świadczenie bezwarunkowo nastąpić musi, tylko dłużnik nie wie ile i kiedy ma świadczyć, dopóki się nie wypowie arbiter.

O ile dłużnik nie świadczy z powodu nieokreślenia świadczenia przez arbitra, którego wybór był jego obowiązkiem, może on np. odpowiadać za szkody spowodowane jego culpa in eligendo.

Po rozważeniu całokształtu zagadnienia, autor dochodzi do wniosku, że art. 59 ma na myśli nie bezkuteczność umowy, ale nieważność jej, a w przypadku świadczenia z jednej tylko strony przysługiwać jej będzie akcja z art. 130 K. Z. *(Władysław - Jan Medyński. — N. K. Z. 4/38 s. 13 — 15, 5/38 s. 18 — 19).*

—

O stosowaniu artykułu 473 K. Z.

Orzeczenie całej Izby Cywilnej (Prez. 3/36. 11.IX.1937) o prekluzji z art. 473 K. Z. nie rozwiązało wszystkich wątpliwości powstających w związku z tym przepisem. W grę może np. wchodzić taki stosunek umowy, w którym płaca nie jest regulowana w określonym terminie (np. miesięcznym), ale pracownik otrzymuje pobory w miarę wpływów pracodawcy, jak to ma miejsce w stosunkach akwizycyjnych. Mianowicie zależnie od wpływów, akwizytor otrzymuje swoje wynagrodzenie za umowy zawarte z klientami dla pracodawcy.

W przypadku rygorystycznego stosowania wyjaśnienia Sądu Najwyższego, okazałoby się, że pracownik, po rozwiązaniu z nim umowy o pracę, wiedząc, że należności jego nie stały się jeszcze wymagalne — nie mógł by ich dochodzić na drodze sądowej wobec przedwczesności, a z drugiej strony, gdyby wystąpił dopiero, kiedy pretensje stałyby się aktualne, przekroczyłby granice prekluzji.

Wyjście z tej sytuacji widzi autor w przepisie art. V prz. wpr. do K. P. C., który zezwala na wytoczenie powództwa o przyszłe powtarzające się świadczenie. Gdy w wyroku wadliwie zostanie ustalony obowiązek pracodawcy, ten ostatni ma możność w trybie ustępu 2 tegoż artykułu wystąpić z akcją o zmianę wysokości i czasu świadczeń. *(Marian Stępczyński.— N. K. Z. 7/38 s. 27).*

—

O odpowiedzialności Skarbu Państwa za zobowiązania Rządu Narodowego z lat 1863—64.

Wypuszczona na potrzeby Rządu Narodowego pożyczka do wysokości 21, później 40 milionów zł. p., była zorganizowana nie tak sprawnie, by można było z całą pewnością twierdzić, iż osoby, które w dniu dzisiejszym posiadają takie walory (przy czym zaznaczyć należy, że istniały dowody tymczasowe i obli-

gacje stałe) mają legitymację prawną. Przede wszystkim poszczególne papiery wartościowe winny odpowiadać wymogom dekretów z r. 1863; poza tym organizacja tak dalece nie dawała rękojmi za właściwe załatwianie pożyczkodawców, że mogły się one znaleźć i w ręku takiej osoby, która nie wpłaciła do Skarbu równowartości. Dodać by można, że władze rosyjskie skonfiskowały dużą ich ilość.

Fakt posiadania winien być poparty dowodem z repertorium poborcy głównego Długu Narodowego, oraz, jeśli chodzi o większe kwoty — przechowywanymi w zbiorach batignolskich protokółami rozkładu pożyczki. Co się tyczy kwestii przerachowania obligacyj, należałoby stosować kryteria waloryzacji papierów emitowanych przez Radę Regencyjną (R. Pr. R. 17.III.1924 Nr. 27/24 r. p. 274, U. 20.II.1923 Nr 90/23 r. p. 329 i R. Pr. R. 7.IX.1926 Nr. 96/26 r., p. 560). Wreszcie w materii przedawnienia uznać należy, iż bieg jego rozpoczyna się od momentu powstania Państwa Polskiego. *Joachim Horowicz. — G. S. W. 6/36, s. 81—83).*

—

Umowa o świadczenie na rzecz osoby trzeciej według Kodeksu Zobowiązań

Teoria prawa rozróżnia umowy o świadczenia na rzecz osoby trzeciej właściwe — gdy osoba trzecia może domagać się samodzielnie świadczenia, i niewłaściwe, gdy prawo to służy jedynie promisariuszowi.

Kod. Zob. w § 1 art. 92 przyjął pierwszą z tych konstrukcyj; strony mogą jednak stosunek ten ułożyć według własnej woli. W każdym razie jednak, na co wskazuje art. 362 K. Z., wykonania świadczenia może domagać się promisariusz. Do chwili oświadczenia osoby trzeciej, że chce ze świadczenia skorzystać, promisariusza może odwołać zastrzeżenie, co ze względów praktycznych winien uczynić wobec promitenta, nie zaś wobec osoby trzeciej. Promitentowi przysługują zarzuty, jakie ma on przeciwko osobie trzeciej, np. potrącenie i jakie zna przeciwko promisariuszowi, jednakże tylko z tej umowy — art 262 K. Z. Nie można promitent podnosić zarzutów ze stosunku między promisariuszem, a osobą trzecią. Kod. Zob. przyjął konstrukcję francuską umowy i odrębnego zastrzeżenia świadczenia na rzecz osoby trzeciej, nie zaś germańską, w której to zastrzeżenie jest częścią składową samej umowy. *(Stanisław Goldberger. — N. Pal.1/33, s. 23).*

—

Przedawnienie procentów brutto.

Procenty brutto stanowią procentowo określoną część wydobytych produktów naftowych, którą obowiązany jest dostarczać przedsiębiorca naftowy właścicielowi gruntu. Procenty brutto są na podstawie art. 13 Ust. z r. 1908 ciężarem realnym i mają charakter prawa rzeczowego. Sam jednak obowiązek płacenia procentów przez właściciela prawa naftowego stanowi zobowiązanie o charakterze obligacyjnym i ulega przedawnieniu według przepisów Kod. Zob. Wobec okresowego charakteru oświadczeń z tytułu procentów brutto znajduje mianowicie zastosowania art. 282 K. Z., ustanawiające pięcioletnie przedawnienie. Analiza istoty procentów brutto wykazuje, iż nie stanowią one 1) udziału w zysku — dywidendy, która ma źródło w umowie spółki ani też 2) świadczenia, stanowiącego wynagrodzenie za powtarzające się świadczenia wzajemne, gdyż świadczenie właściciela gruntu jest jednorazowe, mianowicie stanowi ono przeniesienie na nabywcę własności pola naftowego, nie ma więc z tej strony przeszkód do zaliczenia procentów brutto do świadczeń, przedawniających się w okresie, przewidzianym w art. 282 K. Z.

Wygaśnięcie odpowiedzialności rzeczowej uregulowane jest w art. 800 K. P. C., które jednakże nie reguluje wygaśnięcia pierwszeństwa wszystkich świadczeń powrotnych, a tylko procentów od kapitałów hipotekowanych. Wobec tego wygaśnięcie odpowiedzialności rzeczowej za procenty brutto musi być na obszarze Małopolski poddane przepisowi § 18 austr. ust. o ks. grunt., stanowiącemu, iż świadczeniom powrotnym, zaległym nie dłużej, jak 3 lata, służy pierwszeństwo z prawem poboru, hipotecznie zabezpieczonym. Wygaśnięcie pierwszeństwa jest rozumiane w doktrynie austriackiej, jako wygaśnięcie odpowiedzialności rzeczowej w ogóle.

Z powyższych rozważań wynika, iż odpowiedzialność zobowiązaniowa za zapłatę procentów brutto przedawnia się po 5 latach, zaś odpowiedzialność rzeczowa, obciążająca pole naftowe — po 3 latach. *(Prof. Roman Longchamps de Berier. — Cz. Sędz. 1/38 s. 3).*

—

E. PRAWO PRACY.

Doniosła choć drobna zmiana.

Ustawa o układach zbiorowych pracy (D. U. 31/37) wprowadziła z dniem 1 czerwca 1937 r. zasadniczą zmianę stanu prawnego w umowach o pracę dozorców nieruchomości w miastach. Warunki płacy i pracy tych dozorców normują z reguły orzeczenia Nadzwyczajnych Komisyj Rozjemczych (D. U. 39/22, poz. 324), postanowienia ich jednak dotychczas nie były bezwzględnie obowiązujące. Postanowienia bowiem umów indywidualnych mniej korzystne dla dozorcy, niż postanowienia Komisji zasadniczo obowiązywały i dopiero na żądanie dozorcy ulegały zastąpieniu przez te ostatnie postanowienia. Obecnie zaś postanowienia Komisyj, bardziej korzystne dla dozorcy, niż postanowienia umowy indywidualnej, zastępują je na zasadzie art. 7 powołanej ustawy o układach zbiorowych z mocy samego prawa. *Tadeusz Florek. — Prz. Sąd. 2/38 s. 50—51).*

2. PRAWO FORMALNE.

A. POSTĘPOWANIE SPORNE

O właściwości sądu w sprawach autorskich.

Obowiązujące w Polsce prawo autorskie z 1926 (D. U. 48/26) zostało znowelizowane w 1935 r. (D. U. 26/35). Chroni ono „osobiste prawo autorskie", zawierające w sobie m. inn. wyłączne prawo rozpowszechniania i wykonania utworu, oraz „majątkowe prawo autorskie" polegające na wyłącznym prawie autora do wszelkich korzyści materialnych, związanych z rozpowszechnieniem się dzieła.

Ustawa o prawie autorskim dla zapewnienia autorowi ochrony prawnej rozróżnia skargi dwojakiego rodzaju: cywilne i karne. Skargi cywiine obejmują 3 typy: a. skarga t. zw. podmiotowa z powodu naruszenia „osobistych praw autora" wymienionych przykładowo w art. 62, b. skarga t. zw. przedmiotowa z powodu naruszenia „majątkowych praw autora" i jego wyłączności oraz w każdym wypadku bezprawnego naruszenia tych praw twórcy, c. skarga t. zw. odszkododawcza w przypadku umyślnego wyrządzenia szkody bez naruszenia praw autorskich, służąca tylko pokrzywdzonemu. W postępowaniu karnym skardze wymienionej wyżej pod a. odpowiada skarga z art. 70 ustawy, skardze pod b. — skarga oparta na art. 68 karzącym każde wykroczenie przeciw wyłącznym prawom twórcy, wreszcie skarga c. o naruszenie umowy wydawniczej w przedmiocie wysokości nakładu, przy czym ściganie następuje z oskarżenia publicznego. Art. 74 ustawy powołuje do orzekania o tych przestępstwach sądy okręgowe.

Odnośnie do roszczeń cywilnych w ustawie o prawie autorskim nie znajdujemy postanowienia analogicznego do art. 74. Sprawę normuje art. 13 § 2 p. 3 K. P. C. przewidujący wyłączną właściwość sądu okręgowego we wszelkich „sprawach ze stosunków, dotyczących ochrony prawa autorskiego". Przepis ten nie jest dostatecznie jasny, wprowadzając bowiem jedynie pojęcie „ochrony" z rozdziału VI prawa autorskiego ogranicza się tylko do stosunków dotyczących tejże ochrony. Tymczasem omawiajacy tę kwestię dawny art. 74 ustawy z 1926 (obecnie nieobowiązujący) przekazywał sądom okręgowym wszelkie roszczenia opierajace się na prawie autorskim. Pomimo jednak tej wątpliwości uznać należy, że art. 13 § 2 p. 3 K. P. C. winien być interpretowany zgodnie z treścią wyżej wymienionego art. 74 ustawy z 1926 r. Takiż pogląd wygłaszają komentatorzy K. P. C., orzecznictwo jednak odstępuje od tej zasady w wypadku sporu o zapłatę umówionego wynagrodzenia autorskiego, stosując dla takich sporów zasadę ogólną z art. 10 p. 1 i art. 13 § 1 K. P. C. (*E. Eichenwald. — Prz. Sąd. 2/38 s. 36—41*).

—

Środki dowodowe przeciwko osnowie weksla.

Sąd Najwyższy orzekł (S. N. 24.X.35 — P. P. H. 2/36 p. 1447), że „zarzuty, o których jest mowa w art. 16 (obecnie art. 17) prawa wekslowego, popierane być mogą wszelkimi środkami dowodowymi". Teza ta, słuszna w zastosowaniu do konkretnej sprawy, jest jednak ujęta zbyt szeroko wobec wyraźnego brzmienia art. 16 (17). Wyroku tego nie ogłoszono w Zb. Orz.

Opierając się na tej tezie prof. Wróblewski twierdzi, że przeciw wekslowi jest zawsze dopuszczalny dowód ze świadków, powołując się błędnie na praktykę b. sądów rosyjskich, która właśnie stała na diametralnie innym stanowisku (S. C. 100/99; 6/05; 60/91; 74/89; 72/00; 60/13). Praktyka senatu w sprawach, dotyczących b. Królestwa Kongresowego uwzględniała odmienny stan prawny. W wyroku 27/83 senat doszedł do wniosku, że w sprawach handlowych wg. prawa b. Kongresówki można dowodzić świadkami bezwalutowości weksli, lecz dopuszczenie ich zależy od uznania sądu. Judykatura polska porzuciła w tym punkcie judykaturę sądów rosyjskich, stosując zasadę lettres passent témoins.

Dla poparcia swej tezy prof. Wróblewski powołuje się nadto na wyrok S. N. 24.II.28 (P. P. H. 1929), który jednak stwierdza tylko, że można dowodzić świadkami, iż blankiet wekslowy wypełniono niezgodnie z wolą wystawcy, nie uzasadniając bynajmniej tezy, sprzecznej z art. 265 K. P. C.

Domański uważa, że o ile stosunek kauzalny między dłużnikiem wekslowym a posiadaczem wekslowym jest tego rodzaju, że prawo dozwala dowodzić jego istnienia za pomocą świadków, to sąd winien dopuścić dowód ze świadków dla udowodnienia zarzutów wekslowych, jeśli zaś sam stosunek winien być poparty dowodami pisemnymi — sąd dowód ze świadków winien odrzucić (artykuł o gwarancjach kredytowych — P. P. H. 1928). W „Instytucjach Kodeksu Zobowiązań" Domański pogląd ten stosuje do wszystkich zobowiązań abstrakcyjnych, dopuszczając wyjątek jedynie z mocy art. 528 K. H.

W wypadku braku pisemnego przeciwdowodu, nie można dowodzić świadkami, że weksel był grzecznościowy, gdyż zmierzałoby to do wykazania pozorności aktu. Można natomiast dowodzić świadkami, że podpis położono animo donandi, czynność ta bowiem byłaby nieważna ze względu na brak formy.

Domański w cyt. artykule o gwarancjach stawia ryzykowną tezę niweczącą zasadę art. 265 K. P. C., że żądanie zapłaty z weksla wystawionego grzecznościowo, stanowi podstęp.

Stosowania zasady art. 265 K. P. C. w materii wekslowej nie należy także wykluczać wówczas, gdy spór toczy się nie pomiędzy bezpośrednimi kontrahentami, chociaż stytlizacja tego artykułu może budzić pewne wątpliwości. Posiadacz i zobowiązani wekslowo są uczestnikami kilku czynności sukcesywnych, co nie wyklucza stosowania tej zasady. Późniejszy posiadacz weksla może mieć więcej praw od swego poprzednika (art. 17 pr. weksl.), lecz nie może być w gorszej od niego sytuacji dowodowej dlatego tylko, że nie był bezpośrednim kontrahentem dłużnika.

Glasner i Thaler w komentarzu do pr. weksl. i czek. twierdzą, że weksel nie jest dokumentem w rozumieniu art. 265 K. P. C., choć jest nim w rozum. art. 264 K. P. C., że natomiast dokument nie mający wszystkich cech weksla podpada pod art. 265 K. P. C., Wyłączając stosowanie art. 265 pod art. 46 pr. weksl. powołują się oni na art. 110 K. Z. dla stwierdzenia, że niedopuszczalny jest dowód ze świadków na okoliczność zwolnienia od protestu.

Autorzy ci przyznają, że co do oświadczeń, złożonych w wekslu, dowód przeciwny jest wyłączony, co jednak wynika u nich wyłącznie z art. 10 i 17 pr. weksl.

Doktryna omówiona grzeszy niekonsekwencją i jest błędna.

Z pominięcia przez innych komentatorów K. P. C. i pr. weksl. powyższej kwestii wysnuć należy wniosek, że zdaniem ich art. 265 K. P. C. nie wprowadza żadnych wyjątków dla zobowiązań abstrakcyjnych, a tym samym i dla stosunków wekslowych. To też słuszna jest teza S. N. C. II 2595/36 22.II.37 (P. P. H. 6/37 p. 1637), że „co do weksli wobec braku zarzutów formalnych, musi się je uważać za dokumenty w rozumieniu art. 264 K. P. C., co do których wg art. 265 K. P. C. pomiędzy uczestnikami czynności stwierdzonej dokumentem nie może być dopuszczony dowód ze świadków przeciwko osnowie lub ponad osnowę dokumentu". Wyrok ten nie jest odosobniony i opiera się na tradycji jurysprudencji polskiej (S. N. I C 2367/31 9.III.32 i S. N. I C 2664/33 II.V. 34).

W materii dowodowej w sprawach wekslowych obowiązują u nas identyczne zasady, jak w prawie francuskim i jak w b. Królestwie Kongresowym przed wprowadzeniem K. P. C. Pewne ujemne zmiany nastąpiły wskutek schylenia art. 632 i n. franc. kod. handl., które podawały ściśle wskazówki, jakie weksle należy uważać za handlowe.

Art. 528 K. H. nie wyklucza zastosowania art. 111 K. Z., gdyby zaś nawet wykluczenie takie za Allerhandem przyjąć, to jego skutki praktyczne byłyby minimalne, gdyż art. 111 K. Z. pokrywa się niemal z art. 265 K. P. C., o którym art. 528 K. H. nic nie wspomina. Jedyną derogację art. 265 K. P. C. w stosunkach handlowych stanowi art. 502 K. H. Nawet więc w sprawach z czynności obustronnie handlowych zarzuty przeciwko osnowie weksli mogą być udawadniane świadkami tylko o ile sąd wg. swego uznania dowód ten dopuści.

Gdy chodzi o dowód ze świadków w materii wekslowej w przypadkach, gdy chodzi o stwierdzenie złej wiary przy nabyciu weksla, podstępu i t. d. praktyka sądowa jest stała. Ostatnio S. N. orzekł, iż „dowód ze świadków jest dopuszczalny dla stwierdzenia zobowiązania wystawcy weksla in blanco do zapłaty rzeczywistej w walucie zagranicznej" (478/35) oraz, że „dowód ze świadków na stwierdzenie gwarancyjnego charakteru jest dopuszczalny" (52/36). W wyroku zaś z 16.X.36 S. N. orzekł, że niedopuszczalny jest dowód ze świadków dla obalenia treści deklaracji pisemnej, upoważniającej do wypełnienia weksla kaucyjnego (S. N. C. II. 1243/36 — P. P. A. 1937/II p. 108).

Dowód ze świadków w materii wekslowej ulega więc dopuszczeniu względnie oddaleniu na zasadach ogólnych. Będzie on dopuszczony zawsze, gdy chodzi o stwierdzenie zdarzeń, lub czynów w odróżnieniu od czynności prawnych, zawieranych pomiędzy stronami (te wymagają dowodów pisemnych, jeżeli naruszają czynności poprzednio zawarte na piśmie).

Wydział handlowy w procesach opartych na wekslach będzie właściwy tylko wtedy, gdy w stosunku do wszystkich pozwanych można dopatrzyć się czynności handlowej. *(Wacław Goldman. — P. P. C. 3 — 4/38 s. 91).*

—

Wykonalność t. zw. „warunkowej ugody rumacyjnej".

W sporach eksmisyjnych często dochodzi do zawarcia ugody sądowej, na podstawie której właściciel nieruchomości ma prawo do eksmitowania lokatora, jeżeli ten nie uiści w terminie 3 rat, oznaczonych w tejże ugodzie. Zachodzi pytanie, czy nadanie takiej ugodzie klauzuli wykonalności może nastąpić na gołosłowny wniosek wierzyciela, czy musi on we wniosku tym twierdzić, iż dłużnik zalega z płaceniem rat, czy też wreszcie musi on to niepłacenie rat udowodnić. Najwłaściwszym rozwiązaniem jest konieczność oświadczenia wierzyciela we wniosku o nadanie ugodzie klauzuli wykonalności, że dłużnik nie zapłacił rat. Udowodnienie bowiem tej negatywnej okoliczności jest dla wierzyciela wręcz niemożliwe. Jeżeli zaś wierzyciel wystąpił niesłusznie, to dłużnik może bronić się przed eksmisją powództwem

z art. 566 k. p. c. przecząc faktom, na podstawie których wydana została klauzula wykonalności t. j. niezapłaceniu rat i łatwo może udowodnić, że raty te zapłacił. Należy zaznaczyć, iż wierzyciel nie może korzystać z ugody, którą uzyskał na podstawie zalegania z pewnymi ratami, jeżeli umorzył egzekucję i raty te zostały zapłacone, a dłużnik zalega z płaceniem dalszych rat. *(Adw. Leon Nadel. — N. Pal. 1/38 s. 15).*

—

Przegląd bibliograficzny.

W numerze 3 — 4 Polskiego Procesu Cywilnego zamieszczony został przegląd bibliograficzny prac cudzoziemskich z zakresu prawa procesowego cywilnego ogłoszonych w 1937 r. Przegląd ten podaje wykaz dzieł i ważniejszych artykułów w czasopismach z powyższej dziedziny prawa, jakie ukazały się w jęz. niemieckim, włoskim i francuskim. *(P. P. C. 3 — 4/38 s. 123).*

—

Wykorzystanie powagi rzeczy osądzonej.

Wyrok prawomocny ustanawia w sposób definitywny stan prawny między stronami i obowiązek świadczenia przez dłużnika. Zachodzi pytanie, jakie prawa przysługują dłużnikowi, jeżeli wierzyciel uzyskał przeciwko niemu wyrok prawomocny w sposób nieprawidłowy i ten niesłuszny wyrok wykonuje. W Niemczech na podstawie § § 823 i 826 B. G. B. Sąd Najwyższy ustanowił zasadę, że dłużnikowi należy się odszkodowanie, jeżeli wierzyciel wiedząc o nieprawidłowości prawomocnego wyroku — wykonuje go. W literaturze niemieckiej panują różne poglądy na tę kwestię.

W orzecznictwie Austriackiego Sądu Najwyższego brak jest zachowania jednolitej zasady. Niektóre wyroki stoją na stanowisku bezwzględnej mocy obowiązującej wyroku prawomocnego, niektóre zaś dopuszczają przeciwko niemu różne środki w formie powództwa o uznanie wyroku za bezskuteczny lub o niedozwolenie egzekucji z nieprawidłowego wyroku. Brak również jednolitego poglądu w doktrynie austriackiej.

Na tle prawa polskiego należy dojść do wniosku, iż wyrok prawomocny zawsze musi być wykonywany. Interes jednostki dłużnika musi ustąpić przed interesem społeczeństwa i państwa. *(Adw. dr Fryderyk Halpern. — N. Pal. 1/38 s. 7).*

—

B. POSTĘPOWANIE EGZEKUCYJNE.

Sprzeczność art. 602 Kpc. z drukiem „obwieszczenie o licytacji".

Wg. art. 1030 Upc. w obwieszczeniu o sprzedaży ruchomości należało wymienić imię i nazwisko dłużnika, obecny art. 602 nie zawiera tego wymogu, podczas, gdy równolegle obowiązujący art. 679 K. P. C. w odniesieniu do sprzedaży nieruchomości żąda ujawnienia nazwiska dłużnika, co właściwie jest zbędnym, albowiem sprzedawana nieruchomość ma własną nazwę i ta nazwa powinna wystarczyć. Ogłaszając per analogiam w obwieszczeniach o sprzedaży ruchomości nazwiska dłużników, komornicy mogą się narazić na składanie skarg przez dłużników. *(Egz. Sąd. VII — IX/37 s. 11).*

—

Służebności i ciężary realne, wpisane jako wymiar, w postępowaniu egzekucyjnym.

Na ziemiach, na których obowiązywało niemieckie prawo egzekucyjne, na mocy art. LXIII przep. wprow. pr. o sąd. post. egzek. utrzymuje się w mocy bez potrącenia z ceny nabycia służebności lub ciężary realne wpisane jako wymiar i obciążające nieruchomość, co do której prowadzona jest egzekucja. Zasadę tę ogranicza art. LIV, nakazując odpowiednie stosowanie postanowień art. XXXVI, wydanego dla ziem, na których obowiązywała austriacka ordynacja egzekucyjna. Prawo niemieckie, z którego zasada ta jest przejęta, ograniczało ją wydatnie, stanowiąc, że na żądanie każdego z zainteresowanych należy ustalić jako warunek licytacyjny wygaśnięcie tych praw, gdyby przez utrzymanie ich w mocy uszczuplone zostało prawo zainteresowanego, poprzedzające te prawa, lub mające równy stopień pierwszeństwa. O ile żądanie takie było wyrażone, dochodziło z reguły do podwójnej licytacji w rozumieniu § 59 ust. 2 niem. ust. o egzek., celem ustalenia, czy rzeczywiście nastąpiłoby uszczuplenie prawa wnioskodawcy. Polskie prawo instytucji tej nie zna, dlatego też nie można było wprowadzić ograniczenia podobnego do ograniczenia istniejącego w prawie niemieckim. Istnienie ograniczeń było jednak konieczne, przeto nakazano odpowiednie stosowanie art. XXXVI, przy czym tekst obowiązujący został ustalony po wprowadzeniu poprawek Ministerstwa Sprawiedliwości do projektu Komisji Kodyfikacyjnej. Projekt ten przewidywał utrzymanie w mocy odnośnych praw na poczet ceny nabycia, tylko wówczas, gdy wartość ich znajdzie pokrycie w cenie nabycia, tekst obowiązujący zaś utrzymuje je w mocy bez potrąceń z ceny nabycia, jeśli tylko poprzedzają prawo wierzyciela egzekwującego, dając znacznie lepszą ochronę służebnościom, wymowom i ciężarom realnym. Zmiana jakiej dokonano, nie jest jednak dostatecznie zharmonizowana z polskim systemem egzekucyjnym, wprowadzając różnorodność traktowania ciężarów w zależności od tego, czy po-

przedzają one prawo wierzyciela egzekwującego ,czy też po nim następują. Wierzyciel taki przez zajęcie nie uzyskuje bowiem prawa zastawu wobec innych wierzycieli, to też przepis art. XXXVI należy uważać za wyjątkowy i interpretować go ściśle.

Z treści tego artykułu wynika przywilej egzekucyjny dla wymienionych w nim praw. Jest on społecznie uzasadniony i nie może być usuwany w drodze wykładni. Z wykładni zaś słusznej wynika, że służebności i ciężary realne, wpisane jako wymiar utrzymuje się w mocy bez potrącenia z ceny nabycia, jeżeli prawa te poprzedzają prawo wierzyciela egzekwującego, jeśli zaś mają stopień równy lub niższy — będą utrzymane w mocy tylko wówczas, jeśli ich wartość znajdzie pokrycie w cenie nabycia. Wykładnia ta, jest zgodna z treścią art. LXII l. 4. Podkreśla ona wprawdzie uprzywilejowanie chronionych praw, nie ma jednak potrzeby — o ile nie chce się zmieniać polityki ustawodawczej — nowelizacji wzmiankowanego art. LXIII przep. wprow. pr. o egzek. *Bronisław S t e l m a c h o w s k i. — P. P. C. 3—4/38 s. 70).*

—

Jakie zasady należy posiłkowo stosować w postępowaniu przed urzędami rozjemczymi dla spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich?

Przepisy Kod. Post. Cyw. można stosować tylko w postępowaniu przed sądami powszechnymi oraz w tych przypadkach, kiedy ustawy wyraźnie to przewidują, przy czym należy zaznaczyć, iż w tych ostatnich przypadkach mają zastosowanie niekiedy wszystkie prawie przepisy K. P. C., jak przy Sądach Pracy, niekiedy zaś tylko pewne ściśle określone przepisy. W tych przypadkach, kiedy nie obowiązują przepisy K. P. C., zaś ustawa szczególna również nie zawiera wyczerpujących postanowień, normujących postępowanie, władza winna się kierować ogólnie przyjętymi zasadami postępowania. Na tej podstawie dojść można do następujących wniosków co do postępowania przed urzędami rozjemczymi.

Nie maja zastosowania w tym postępowaniu przepisy K. P. C. o zakrajowości, o spółuczestnictwie w sporze, o interwencji ubocznej, o pełnomocnictwie procesowym, o kosztach procesu, o pismach prosesowych oraz o jawności procesu i jej wykluczeniu. Dopuszczalne są środki dowodowe nawet wbrew woli stron, zarzuty formalne mogą być zgłaszane nawet po merytorycznych, inny, niż według K. P. C. może być tryb badania świadków, nie obowiązują również przepisy K. P. C. o przyznaniu i zawieszeniu postępowania. W pewnych jednak przypadkach władza, mimo braku odpowiedniego przepisu w ustawie szczególnej może zastosować przepis K. P. C. wobec nieuregulowania jakiejś kwestii procesowej ustawą szczególną. Winny być zwłaszcza stosowane przepisy o braku możliwości procesowej, o niedopuszczalności zeznań niektórych świadków, o niemożności zaprzysięgania niektórych osób.

Wyżej omówione zasady winny mieć zastowanie również w postępowaniu przed Sądem Okręgowym, jako instancją odwoławczą od orzeczeń Urzędów Rozjemczych. Nie może mieć w tym postępowaniu zastosowania przepis art. 404 K. P. C.

Sporną kwestią jest dopuszczenie w postępowaniu przed urzędami rozjemczymi przywrócenia terminu. Wobec tego jednak, że ustawa nic o tym nie wspomina, należy dojść do wniosku, że w postępowaniu tym przywrócenia terminu nie ma. *(Maurycy A l l e r h a n d — Gł. Sąd. 2/38 s. 94).*

—

O formie przeniesienia praw z przybicia nieruchomości.

Mylny jest pogląd wyrażony w styczniowym numerze Prz. Sąd., że dla ważności przeniesienia praw z przybicia nieruchomości konieczna jest forma aktu notarialnego. Art. 720 K. P. C. nie można traktować odrębnie, pozostaje on bowiem w ścisłym związku z art. 718—719 i 728 K. P. C. Przez przybicie nabywca nieruchomości nie uzyskuje jeszcze prawa dowolnego rozporządzania nieruchomością. Prawo to zyskuje on dopiero po przysądzeniu mu własności w myśl art. 728 K. P. C. w zestawieniu z tym artykułem, art. 720 ma to znaczenie, że skutki przysądzenia cofają się wstecz i nabywcę, który uzyskał przysądzenie traktuje się tak, jak gdyby nabył własność już w dniu ogłoszenia przybicia. Do uzyskania przysądzenia nieruchomość pozostaje w zarządzie dłużnika lub osoby, zamianowanej przez sąd, albo też nabywcy, jako zarządcy, jeżeli spełni warunki przewidziane w art. 718. Nie można więc uważać nabywcę już w dniu ogłoszenia przybicia za wyłącznego i nieograniczonego właściciela zlicytowanej nieruchomości, skoro w tym czasie nie może on jeszcze nieruchomością tą dysponować.

Ustawodawstwo polskie (ust. o opłatach stemplowych art. 58, art. 728 1 K. P. C. zna t. zw. prawa licytacyjne nabywcy. Przyjęcie ich byłoby niezrozumiałe, gdyby nabywca już w dniu ogłoszenia przybicia stawał się właścicielem nieruchomości. W dokumentach przenoszących prawa licytacyjne cedent nie przenosi własności zlicytowanej nieruchomości, a ceduje jedynie i wyłacznie nabyte przez siebie, jako przez najlepszego oferenta prawa, które mają ustaloną terminologię i treść. Przez sam prze-

lew cesjonariusz nie nabywa jeszcze własności, a przysądzenie uzyska dopiero na zasadzie art. 728 K. P. C. po dopełnieniu warunków przewidzianych ustawą. Umowa cesyjna nie jest więc umową o przejście własności, nie należy też do niej stosować art. 82 ustawy notarialnej. Wg art. 82 § 1 ust. 2 tej ustawy w postępowaniu sądowym formę aktu notarialnego zastępuje orzeczenie sądowe. Skoro art. 728 K. P. C. przejście praw można wykazać doku- w formie przysądzenia własności na rzecz wykazanego prawonastępcy, a zgodnie z art. 534 K. P. C. przejście praw można wykazać dokumentem prywatnym z podpisem uwierzytelnionym, przyjąć należy, że i na zasadzie powołanego art. 82 § 1 ust. 2 ustawy notarialnej forma aktu notarialnego dla przeniesienia praw najlepszego oferenta na cesjonariusza jest zbędna. *(Dr N. Moldauer. — Prz. Sąd. 2/38 s. 51 — 53).*

—

C. USTAWY SZCZEGÓLNE.

a) Przepisy o kosztach sądowych.

O opłatach sądowych.

Przepisy o kosztach sądowych (93/34 r. p. 837) i rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości o opłacie za doręczenie (109/34 r. p. 971)[1]), są różnie interpretowane; autor, zastanawiając się nad źródłem tych nieprawidłowości, dochodzi do przekonania, że pochodzą one ze złej znajomości obowiązujących przepisów ze strony poborców opłat (w praktyce sekretarzy Sądów Grodzkich na prowincji).

Zastrzegając się, że uwagi poniższe odnoszą się jedynie do omawianych przepisów w odniesieniu do tych części Państwa, w których obowiązują Kodeks Napoleona i t. X cz. 1 Zwodu Praw, autor dzieli się z czytelnikami następującymi spostrzeżeniami:

1. od wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku pobiera się tylko 50 gr., nie pobierając 50 gr. za doręczenie zawiadomienia, a jeżeli jest kilku wnioskodawców za każde doręczenie (§ 7 rozp. o opł. za dor.).

2. 1 zł. za tytuł wykonawczy wzgl. wypis nakazu zapłaty z klauzulą wykonalności, zamiast: 50 gr. od wniosku, 50 gr. za dor. 50 gr. za stronicę pisma i 50 gr. za klauzulę (okólnik M. Spr. Nr. II A 9436/37 z dn. 19. VIII.1937 r.).

3. 50 gr. za wydane zaświadczenie z akt, zamiast jak w p. 2,

4. w sprawach o wpis do rejestru zastawu rolniczego — 3 zł. zamiast wg obowiązujących stawek (105/31 r. p. 810), co wynosi poważniejszą kwotę,

5. w sprawach opiekuńczych wpis wynosi istotnie zł. 3, natomiast opłata za doręczanie nie powinna być pobierana ryczałtowo zł. 2,50—, lecz na każde wezwanie (6 członków rady familijnej) 3 zł.; opłata ta powinna być ponawiana przy każdym zwołaniu rady. O ile pobrany jest ryczałt, nowych opłat brać nie wolno,

6. przy sprzeciwie od uchwały rady gromadzkiej, kosztów się nie pobiera, aczkolwiek sprzeciw taki powoduje wszczęcie postępowania sądowego (Rozp. Prez. Rzpl. z 14.X.1927 r. — poz. 822 art. 12), przeto należy pobierać wpis z art. 89 p. 3 oraz opłatę za doręczenie,

7. niektóre sądy pobierają od powództwa cywilnego w sprawach karnych opłatę za doręczanie, gdy ta w myśl art. 85 p. o k. s. nie należy się,

8. od podania o wyasygnowanie z depozytu sądowego złożonej sumy w miejsce pobieranych 50 gr. od wniosku należy wpis określać na zł. 3 z art. 89 p. 3,

9. niektóre sądy nie pobierają od podania o przysądzenie nieruchomości 1/5 wpisu stosunkowego od ceny nabycia, a ograniczają się do 50 gr.

Dla przejrzystości kontroli właściwie pobranych opłat, autor proponuje, by każda opłata skasowana została na właściwym piśmie; o ile pismo wpływa do Sądu bez opłat, to zarządzenie o pozostawieniu pisma bez biegu wraz z zestawieniem należnych opłat należy uczynić na tym — że; po otrzymaniu opłat np. przez P. K. O., należy niezależnie od dołączenia właściwego odcinka wraz z zawiadomieniem kasowym umieścić Nr pozycji księgi kasowej, tak by w przypadku zaginięcia odcinka — można było sprawdzić w kasie, czy istotnie kwota uwidoczniona na piśmie, wpłynęła. *(M. Pamięta. — Ap. 12/37 s. 178 — 179).*

—

3. ODPOWIEDZI NA PYTANIA PRAWNE

W przypadku, gdy pozew zawiera żądanie ewentualne, wartość przedmiotu sporu obliczyć należy według tego z obu żądań pozwu, którego przedmiot przedstawia wyższą wartość. *(Maurycy Fruchs. — P. P. C. 3 — 4/38 p. 7).*

Spóźniony wniosek o uzupełnienie wyroku sąd powinien odrzucić z urzędu bez rozprawy. *(Antoni Władysław Bartz. — P. P. C. 3—4/ 38 p. 8).*

W zasadzie decyzja o wyborze sprzedaży lub zarządu przymusowego jako środków egzekucji z prawa majątkowego na podstawie art. 652 K. P. C. należy do wierzyciela prowadzącego egzekucję. *(Zbigniew Arzt. — P. P. C. 3 — 4/38 p. 9).*

Szacunek umowny jest wiążący dla dłużnika,

[1]) W artykule mylnie wydrukowano „109". Przyp. Red.

natomiast wierzyciel może z szacunku umownego nie korzystać i podać inny szacunek niż umowny, bądź spowodować oszacowanie nieruchomości przez biegłych. *(Władysław Domino. — P. P. C. 3 — 4/38 p. 10).*

W postępowaniu przed urzędami rozjemczymi do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich wezwanie strony na rozprawę, gdy ustanowiony jest pełnomocnik procesowy, stanowi uchybienie proceduralne, z tym zastrzeżeniem, że uchybienie powyższe nie może skutkować uchylenia orzeczenia, gdy nie miało stanowczego wpływu na wynik sprawy. *(Stanisław Jabłoński. — P. P. C. 3 — 4/38 p. 11).*

Doręczenie stronie orzeczenia bez uzasadnienia stanowi podstawę do uchylenia orzeczenia w trybie art. 26 ustawy o urzędach rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich. *(Stanisław Jabłoński. — P. P. C. 3 — 4/38 p. 12).*

Z chwilą definitywnego zawarcia umowy pożyczki wierzyciel biorącego pożyczkę może wszcząć egzekucję z jego roszczenia o wypłatę sumy pożyczkowej; dający pożyczkę nie zostaje jednak przez to ograniczony w swych uprawnieniach do uzależnienia wypłaty do otrzymania od dłużnika zastrzeżonego zabezpieczenia ani do odstąpienia od umowy, a gdy od niej odstąpi, egzekucja upada wskutek braku majątku, do którego ją skierowano. *(Jan Korzonek. — P. P. C. 3 — 4/38 p. 13).*

Do długu rolniczego powstałego przed 1 lipca 1932, a przejętego po 1 lipca 1932 r. mają w pełni zastosowanie przepisy o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych. *(Prz. Sąd. 2/38).*

Adwokat występujący przed sądem pracy jako stały radca prawny nawet w sprawie wartości przedmiotu sporu nie przewyższającej 300 zł., może słusznie żądać od przeciwnika swej należności, jako części niezbędnych kosztów procesu. *(Prz. Sąd. 2/38).*

Wynagrodzenie za okres wypowiedzenia w razie przedwczesnego rozwiązania umowy oblicza się: 1) przy wynagrodzeniu stałym — według ostatnio pobieranego wynagrodzenia, 2) przy wynagrodzeniu zmiennym — według przeciętnego zarobku z ostatniego okresu przed rozwiązaniem umowy (zwykle z okresu równego okresowi wypowiedzenia), przy czym jednak stosownie do szczególnych okoliczności sprawy należy nieraz uwzględnić zasadne przewidywania co do większych zmian jakie by zaszły w zarobkach pracownika, gdyby pracował przez okres prawidłowego wypowiedzenia. *(Prz. Sąd. 2/38).*

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) Ust. 9.X.1923.

Zobowiązania, wypływające z umowy wydzierżawienia przez dozór szkolny od właściciela gruntów, z których korzystają nauczyciele powszechnej szkoły gminnej, obciążają gminę, dozór zaś szkolny, zawierając taką umowę, działa tylko jako organ gminy. (S. N. C. I. 2791/36. 14.VII.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 703).*

—

b) Ust. 16.I.1924 (p. 148).

15.

Wykaz sum zaległych, oparty na orzeczeniu, wydanym przez Zakład Ubezpieczenia od Wypadków w granicach jego kompetencji, nie może być kwestionowany pod względem merytorycznym, o ile strona otrzymała taki wykaz i nie skorzystała z przysługującego jej prawa zaskarżenia wykazu w drodze administracyjnej w ciągu 2 tygodni. (S. N. C. I. 982/36. 3.VI.1937. — *O. S. P. XII/27 p. 692).*

—

c) Ust. o ochronie Lokatorów.

2 lit. h.

Teatr prowadzony wyłącznie wcelach kulturalno - oświatowych, korzysta z ochrony lokatorów bez względu na to, jakiej kategorii świadectwo przemysłowe zostało dla przedsiębiorstwa na r. 1935 wykupione. (S. N. C. II. 2510/36. 16.II.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 728).*

10. u. 3.

Lokator, który w ciągu sześciu miesięcy nie dochodził zwrotu zapłaconego przez się odstępnego. nie może następnie potrącać to odstępne z czynszu bieżącego.

11. u. 1.

Umówiony termin najmu lokalu, podlegającego ustawie o ochronie lokatorów z 11 kwietnia 1924 r. wiąże najemcę, o ile nie zachodzą przyczyny do przedterminowego rozwiązania umowy. (S. N. C. I 1623/36. 29.XII.1936. — *Zb. C. XII/37 p. 456).*

11 u. 2 lit. g.

Właściciel domu, przystępując do nadbudowy, winien na czas jej trwania dostarczyć odpowiednich zastępczych lokali tym lokatorom, którzy wskutek nadbudowy nie mogą spokoj-

nie korzystać ze swych lokali, i zarazem właściciel winien dokonać w lokalach, zniszczonych wskutek nadbudowy, wszelkich napraw, niezbędnych do korzystania z nich w celu, na jaki zostały wynajęte. (S. N. C. I. 3021/35. 4—18.XI.1936. — *Zb. C. XI/37 p. 396).*

—

d) R. Pr. R. 14.V.1924 (p. 213/25 r.) o przerachowaniu zobowiązań prywatnoprawnych.

1.

Przyrzeczenie spłaty długu markowego w walucie niemieckiej i niepokrzywdzenie wierzyciela, przyjęte przez tegoż, stanowi umowę o przerachowaniu długu. Jeżeli umowa taka nie określa normy przerachowania, wolę stron uzupełnia rozp. o przerach. (S. N. C. III. 64/35. 8.I.1937. — *Zb. C. XII/37 p. 462).*

1 u. 2.

Dopuszczalne jest zastosowanie przepisów rozporządzenia waloryzacyjnego przez analogię do wierzytelności powstałych w Rosji a płatnych według miejsca zamieszkania wierzyciela w Polsce, przy oparciu przerachowania na ogólnych zasadach prawnych o wypełnieniu zobowiązań z dobrą wiarą i o niedopuszczalności niesłusznego zbogacenia, z zachowaniem poszczególnych postanowień rozporządzenia waloryzacyjnego, w których znalazły odbicie powyższe ogólne zasady (por. art. 5 rozp. z 14.XII.1927 Dz. U. poz. 968 oraz Zb. Orz. za 1930 r. Nr. 189 i za 1931 r. nr. 101). (S. N. C. I. 676/36. 2.XII.1936. — *Zb. C. XII/37 p. 440).*

3.

Sąd, określając miarę przerachowania pożyczki, zużytej na kupno nieruchomości, nie może poprzestać na stwierdzeniu spadku wartości wszystkich w ogóle nieruchomości, lecz winien ustalić, jaka w stosunku do danej konkretnej nieruchomości, należącej do dłużnika, nastąpiła zmiana wartości. (S. N. C. I. 2664/35. 17.VI.1936. — *Zb. C. XI/37 p. 386).*

3.

Miara przerachowania pożyczki, użytej na kupno placu bez budynków, nie może być uzależniona od zmiany wartości budynków, lecz tylko od wartości samego placu, w nim bowiem tylko tkwią pieniądze wierzyciela. (S. N. C. I. 3041/35. 9.X.1936. — *Zb. C. XI/37 p. 390).*

3.

Zasada prawna, iż w razie scedowania wierzytelności hipotecznej, miarodajny jest dla przerachowania pierwotny czas powstania zabezpieczonego roszczenia, nie ma zastosowania, jeśli hipoteka wpisana na rzecz cedenta miała ulec wykreśleniu, i po wykreśleniu miała być wpisana nowa hipoteka na rzecz cesjonariusza, który jednak został wpisany do księgi wieczystej jako cesjonariusz wbrew tej umowie z właścicielem nieruchomości. (S. N. C. III. 276/35. 23.X.1936. — *Zb. C. XI/37 p. 393).*

29 u. 1 p. t.

Przerachowanie legatu wymaga wprawdzie określenia obecnej wartości wchodzącej w skład masy spadkowej wierzytelności hipotecznej, nie znaczy to jednak, aby konieczne było zapozwanie w sprawie o przerachowanie legatu właściciela nieruchomości, na której powyższa wierzytelność jest zabezpieczona, gdy sam legat nie obciąża tej nieruchomości. (S. N. C. I. 715/36. 7.I.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 170).*

33 u. 3.

Obciążenie nieruchomości prawem ze stopniem niższym, chociażby dokonane w toku sporu o przerachowanie hipoteki, wyklucza zastosowanie wyższej miary przerachowania z § 33 ust. 3 rozp. o przerach. W razie dokonania tego obciążenia przez właściciela w celu pozbawienia wierzyciela prawa do wyższego przerachowania, służy temu ostatniemu roszczenie odszkodowawcze według przepisów o czynnościach niedozwolonych, a także prawo odmówienia zezwolenia na wykreślenie i wydanie listu hipotecznego do czasu zapłaty roszczenia osobistego w części, przekraczającej przerachowanie prawa rzeczowego. (S. N. C. III. 281/35. 22.I — 8.II.1937. — *Zb. C. XII/37 p. 465).*

—

e) Ust. 28.XII.1925 (p. 1/26 r.) o wykonaniu reformy rolnej.

37.

Przepis art. 37 ustawy z d. 28.XII.1925 o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. 1926 poz. 1) nie pozbawia obywateli państw obcych właścicieli nieruchomości ziemskich, przyjętych przez państwo polskie na zasadach tej ustawy wynagrodzenia określonego na podstawie jej działu IV (art. 27 — 37), chociażby byli oni obywatelami takiego państwa, które stosuje u siebie wywłaszczenie bez odszkodowania, jak to jest w państwie sowieckim, lecz przepis powyższy (art. 37) w braku załatwienia sprawy wynagrodzenia tych obywateli układem międzypaństwowym, jedynie określa warunki możności faktycznego wydania im ustalonego w trybie art. IV wynagrodzenia, nie dotycząc nadto praw ich wierzycieli, obywateli polskich. (S. N. C. I. 1556/36. 16. XII.1936. — *G. S. W. 6/38 s. 90).*

—

f) Ubezpieczenie pracowników umysłowych.

2.

Okoliczność, że umowa między firmą handlową a t. zw. starszymi komisjonerami, normująca świadczenie przez nich usług na rzecz firmy, nie określa czasu ich pracy, przewiduje dla nich tylko wynagrodzenie prowizyjne i zezwala im na zajmowanie się inną pracą zarobkową, nie odbiera tej umowie charakteru umowy o pracę, jeżeli tylko w danym wypadku można przyjąć, że przedmiotem umowy jest pełnienie na rzecz firmy za wynagrodzeniem pracy jako takiej. (N. T. A. l. rej. 3611/36—3618/36. 30.XI.1937. — *P. P. H. 2/38 p. 1705).*

3.

1. W myśl art. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. z 1927 r. Nr. 106 poz. 911); art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr. 35 poz. 323) o charakterze pracownika, jako pracownika umysłowego, decyduje istota spełnianych czynności.

2. Brak studiów i przygotowania same przez się nie wykluczają słuszności zaliczenia pracownika do kategorii pracowników umysłowych w rozumieniu przytoczonych rozporządzeń. (N. T. A. l. rej. 5585/35. 9.IV.1937.— *Egz. Sąd. VII — IX/37 s. 29).*

112.

Pracownik, którego zdolność do wykonywania zawodu była w chwili obejmowania posady, oraz podczas jej trwania ograniczona, z powodu choroby, poniżej 50% zdolności osób zdrowych, nie może dochodzić odszkodowania od pracodawcy, z powodu niezgłoszenia go do ubezpieczenia. (S. N. C. I. 1553/36. 2. XII.1936. — *Egz. Sąd. VII — IX/37 s. 29).*

132.

Gdy pracownik zawarł ugodę ze swym byłym pracodawcą zrzeczenia się wszelkich roszczeń, wynikających ze stosunku pracy, to ugoda ta obejmuje również pretensje o odszkodowanie za nieubezpieczenie go w Z. U. P. U. (S. N. C. II. 1988/36. 4.I.1937. — *Egz. Sąd. VII—IX/37 s. 29).*

—

g) R. M. R. R. 6.III..1928 (p. 247) o skutkach naruszenia przepisów przy parcelacji prywatnej.

2.

Parcelacja przymusowa, jako represja władz ziemskich z powodu niewyzyskania przez właściciela dóbr udzielonego mu zezwolenia na parcelację, nie jest dopuszczalną po wykreśleniu z wykazu hipotecznego tego właściciela i przepisaniu tytułu własności na nabywcę z licytacji, dokonanej na podstawie przepisów ustawy Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, gdy władze ziemskie nie wniosły ostrzeżenia do hipoteki o udzieleniu poprzedniemu właścicielowi zezwolenia na parcelację i nie zgłosiły sprzeciwu na mocy art. 226 ustawy Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego co do ustalonych i zatwierdzonych przez Wydział Hipoteczny formalności licytacyjnych. (S. N. C. I. 879/36. 13.I.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 171).*

—

h) Umowa o pracę pracowników umysłowych.

15 u. 2, 21 p. 1, 32 p. 6.

1. Winę w niewypłaceniu w terminie należącego się pracownikowi wynagrodzenia stałego wyklucza także niezawiniony błąd pracodawcy co do jego zobowiązania.

2. Okoliczność, że pracodawca zwrócił Kasie Chorych sumę, odpowiadającą zasiłkowi, otrzymanemu przez pracownika, jako wypłaconą mu niesłusznie, nie uchyla prawa pracodawcy do potrącenia zwróconej sumy.

3. Okoliczność, że choroba pracownika przeciągnęła się ponad trzy miesiące, nie czyni skutecznym wypowiedzenia umowy o pracę, dokonanego w okresie pierwszych trzech miesięcy choroby pracownika. (S. N. C. III. 922/35. 15.V.1936. — *Zb. C. XI/37 p. 385).*

25 p. 5.

Z dniem 15 maja 1933 r. t. j. od chwili wejścia w życie po znowelizowaniu przepisu art. 68 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym (w brzmieniu tekstu jednolitego Dz. U. z r. 1933 Nr. 60 poz. 455) utraciły moc obowiązującą odmienne przepisy, dotyczące rozwiązania umów o pracę, zawarte w art. 25 p. 5 rozp. Prezydenta Rzplitej z 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych i w art. 10 lit. e rozp. z tejże daty o umowie o pracę robotników (Dz. U. Nr. 35 poz. 323 i 324). (S. N. C. I. 1697/36. 11.XII.1936. — *Zb. C. XII/37 p. 447).*

32 p. a.

Nadużycie przez pracownika zaufania i tajenie przed pracodawcą rezultatów swoich czynności daje podstawę do niezwłocznego rozwiązania stosunku pracy. (S. N. C. I. 3006/36. 14.VII.1937. — *P. U. S. 1/38 p. 12).*

35.

Nowego proboszcza nie obowiązuje umowa o pracę, zawarta przez jego poprzednika z organistą. (S. N. C. I. 2923/36. 24.VI.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 700).*

36 u. 1.

Okoliczność, że prawo pracodawcy do rozwiązania umowy wskutek obrazy wygasło wobec niezachowania 2 - tygodniowego terminu, przewidzianego w art. 36 ust. 1 rozp. Prezydenta Rzplitej z dn. 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. Nr. 35 poz. 323), winien udowodnić pracownik. (S. N. C. I. 1738/36. 10.XII.1936. — *Zb. C. XII/37 p. 446).*

—

i) Umowa o pracę robotników.

22, 23.

Przepisy art. 22 i 23 rozp. Prez. Rzplitej z dn. 16 marca 1928 r. o umowie o pracę robotników (Dz. U. Nr. 35 poz. 324) nie zabrania stronom zawierania umów co do otrzymywania przez robotnika pewnych naturalij oprócz wynagrodzenia pieniężnego; tylko to ostatnie winno być wypłacone w gotówce pod rygorem nieważności wypłat, uskuteczniaych innym sposobem. (S. N. C. I. 1441/36. 26.XI. 1936. — *Zb. C. XI/37 p. 406).*

—

j) Ust. 18.III.1932 (p. 189 i 771) o dobrach skonfiskowanych przez b. rządy zaborcze uczestnikom walk o niepodległość.

2, 4, 8.

Niedopełnienie formalności, przewidzianych w przepisach art. 2, 4 i 8 ustawy z dnia 18 marca 1932 r. o dobrach skonfiskowanych przez b. rządy zaborcze uczestnikom walk o niepodległość (Dz. U. 1932 r. poz. 189 i 771), wyklucza merytoryczne rozpoznanie przez sąd słuszności żądań pozwu o zwrot takiego majątku skonfiskowanego. (S. N. C. I. 945/46. 30.XII. 1936. — *Zb. C. XII/37 p. 459).*

—

k) R. Pr. R. 21.VI.1932 (p. 496) o ograniczeniu nadmiernych wynagrodzeń w przedsiębiorstwach.

8 u. 2.

Przepis art. 8 ust. (2) dekretu Prez. Rzplitej z dnia 3 grudnia 1935 r. o zmianie niektórych zaopatrzeń emerytalnych oraz odszkodowań (Dz. U. Nr. 88 poz. 547) o zawieszeniu i umorzeniu postępowania sądowego w sprawach o zaopatrzenie emerytalne lub o odszkodowanie stosuje się do postępowania sądowego, wszczętego na podstawie rozp. Prez. Rzplitej z dnia 21 czerwca 1932 r. o ograniczeniu nadmiernych wynagrodzeń w przedsiębiorstwach (Dz. U. Nr. 52 poz. 496) o ustalenie prawa do zaopatrzenia emerytalnego. (S. N. C. III. Z 1061/36. 8.III.1937. —*Zb. C. XII/37 p. 472).*

—

l) Ust. 28.III.1933 (p. 396) o ubezpieczeniu społecznym.

196

Osobom, uprawnionym do świadczeń na zasadzie ustawy z d. 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym, zgodnie z art. 196 tejże ustawy, nie służy uprawnienie do poszukiwania wyższego, niż przyznane z tytułu ubezpieczenia, odszkodowania na podstawie ogólnych przepisów prawa cywilnego, w których zakres wchodzi wynagrodzenie za krzywdę moralną, w przypadku braku ustalenia, że choroba, niezdolność do pracy lub śmierć ubezpieczonego pracownika spowodowana została przez pracodawcę lub jego zastępcę rozmyślnie albo przez zaniedbanie swych obowiązków, wynikających z przepisów o ochronie zdrowia i życia pracowników. (S. N. C. I. 1771/36. 31.XII.1936 — 28.I.1937. — *G. S. W. 6/38 s. 90).*

—

l) Ust. 29.III.1933 (p. 213) o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych.

1.

1. Sam tylko fakt wejścia w życie ustawy z dnia 29 marca 1933 r. o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych (Dz. U. Nr. 25 poz. 213) nie jest zdarzeniem, na podstawie którego dłużnik mógłby żądać umorzenia egzekucji; zdarzeniem takim mogłoby być jedynie istnienie przesłanek w tej ustawie przewidzianych, od których zależy bezwarunkowe przesunięcie terminów płatności samego kapitału, a mianowicie niezaleganie z zapłatą odsetek od dnia 1 kwietnia 1933 r. dłużej niż 3 miesiące, stwierdzone dowodem na piśmie, dołączonym do pozwu.

2. Dalsze prowadzenie egzekucji, wszczętej przed wejściem w życie ustawy z dn. 29 marca 1933 r. o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych (Dz. u. Nr. 25 poz. 213), po jej wejściu w życie jest równoznaczne z przedterminowym wypowiedzeniem kapitału wierzytelności. (S. N. C. II. 2350/36. 3.II.1937. — *Zb. C. XII/37 p. 470).*

2.

Powództwo o sumę hipoteczną, podpadającą pod przepisy ustawy moratoryjnej z d. 29.III. 1933 r., wytoczone już po wejściu w życie tejże ustawy, podlega oddaleniu jako przedwczesne. (S. N. C. I. 2476/36. 8.X.1937. —*G. S. W. 7/38 s. 103).*

8.

Popieranie po dniu 1 kwietnia 1933 r. powództwa o zaspokojenie pretensji hipotecz-

nej, wytoczonego przed dniem 1 kwietnia 1933 r., należy uważać za wypowiedzenie hipoteki zgodnie z przepisem art. 8 ustawy z dnia 29 marca 1933 r. (Dz. U. poz. 213), o ile dłużnik w czasie popierania powództwa zalega z zapłatą odsetek za okres czasu wskazany w tymże artykule. (S. N. C. III. 350/35. 5.II.1937. — *Zb. C. XII/37 p. 471)*.

—

m) Kodeks zobowiązań.

29.

Zaciągnięcie zobowiązania przez gminę miejską drogą milczącego przyjęcia oferty nie jest możliwe. (S. N. C. III. 1832/36. 21.XII. 1936. — *Zb. C. XII/37 p. 455)*.

29.

Umowa najmu mieszkania na ogół nie wymaga formy specjalnej i może być zawierana również i milcząco, a uwarunkowanie jej poza tym pewnym rodzajem zajęć lokatora, względnie pewnym związkiem służbowym, w jaki pozostaje on do właściciela nieruchomości, samo przez się nie zmienia jej zasadniczej natury prawnej. (N. T. A. 1. rej. 7303/33. 27.II.1936.— *Prz. Pr. Ad. IV/37 p. 369)*.

55.

Umowa o wynagrodzenie za pośrednictwo w zawarciu małżeństwa jest sprzeczna z dobrymi obyczajami. (S. N. C. II. 1927/36. 15.XII.1936. — *O. S. P. XII/37 p. 733)*.

60.

W myśl przepisów art. 344 k. p. c. oraz art. 60 k. z., z których wynika, iż zwyczaj stosowany może być tylko w przypadkach prawem przewidzianych, nie jest dopuszczalne badanie świadków na okoliczność zwyczaju wypłacania pracownikowi (w przypadku nauczycielowi) odprawy w związku ze zwolnieniem go z pracy, wobec wyraźnego zamilczenia w tej mierze przepisów kodeksu zobowiązań. (S. N. C. I. 1749/36. 4.XI.1936. — *Zb. C. XII/37 p. 433)*.

101 § 3.

W przypadku, gdy fałszywy pełnomocnik, wiedząc o braku umocowania, zawarł umowę z trzecim, a więc działał w złej wierze, odpowiada nie tylko za udowodnione przez trzeciego straty, powstałe wskutek braku potwierdzenia umowy, lecz również za stracone przez trzeciego z tego powodu korzyści. (S. N. C. I. 1376/36. 13.X.1937. — *N. K. Z. 4/38 s. 16)*.

123.

Roszczenie kierowniczki szkoły powszechnej przeciwko gminie o zwrot kosztów, poniesionych przez nią za wydatki szkolne, które obowiązana była ponieść pozwana gmina, jako oparte na zasadzie niesłusznego zbogacenia się gminy, ma charakter prywatno-prawny. (S. N. C. I. 2344/36. 11.VI.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 696)*.

123.

1. Prawomocne przybicie przetargu wyłącza możliwość dochodzenia jakichkolwiek roszczeń z tytułu niesłusznego zbogacenia wskutek uiszczenia niskiej ceny.

2. Nabycie na licytacji sądowej przedmiotów chociażby z wiedzą, że są one własnością innej osoby, nie stanowi czynu niedozwolonego, jeżeli sąd zameldowania praw tej osoby nie uwzględnił, osoba ta z powództwem, żądającym zwolnienia od egzekucji przedmiotów, nie wystąpiła, a nabywca żadnego podstępu się nie dopuścił. (S. N. C. III. 184/35. 20.XI.36. — *Zb. C. X/37, p. 362)*.

131

Teść, który dawał bezpłatnie utrzymanie zięciowi, nie może żądać od niego z tytułu niesłusznego zbogacenia się zwrotu poniesionych wydatków, jeżeli dając to utrzymanie, postępował tak dobrowolnie z poczucia obowiązku moralnego jako teść wobec zięcia, a nie w celach uzyskania odpowiedniej zapłaty. (S. N. C. I. 2368/36. 18.VIII.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 705)*.

134.

Jeżeli notariusz (adwokat) przyjąwszy od klienta polecenie zbadania ksiąg wieczystych, daje, nie przejrzawszy ksiąg, niezgodne z rzeczywistym stanem ksiąg informacje, podczas gdy klient będąc przekonany o tym, że notariusz (adwokat) je przeglądał działa na podstawie otrzymanych informacji, to za powstałą stąd szkodę w całości odpowiada notariusz (adwokat). (S. N. C. III. 577/36. 27.XI.1936. — *Zb. C. XII/37 p. 439)*.

134.

Wierzyciel, który na podstawie orzeczenia sądowego zajmuje rzeczy dłużnika, nie jest obowiązany do wynagrodzenia szkody, chociażby następnie okazało się, że rzeczy zajęte nie podlegały egzekucji. (S. N. C. II. 2517/36. 15.II.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 724)*.

144.

Właściciel samochodu, umieszczonego w garażu, należącym do innej osoby, odpowiada za nieszczęśliwy wypadek, który nastąpił w czasie prowadzenia samochodu (odwożenia go do garażu lub przywożenia z garażu) przez szofera, pozostającego w stosunku służbowym z właścicielem garażu. (S. N. C. I. 2182/36. 27. XI — 10.XII.1936. — *Zb. C. XII/37 p. 438)*.

144.

Pełnomocnik procesowy strony ponosi winę w zaniedbaniu terminu także wówczas, gdyby

zaniedbanie to miało pozostawać w związku z zaniedbaniem jego personelu kancelaryjnego. (S. N. C. II. 533/37. 30.VIII.1937. — *P. P. C. 3 — 4/38 s. 121*).

151 § 1.

Odpowiedzialnością z artykułu 151 § 1 k. z. obciążone są osoby, posiadające budynki własnym prawem, niezależnie od kwestii uregulowania tytułu własności nie zaś posiadacze prekaryjni, co nie wyłącza odpowiedzialności tych ostatnich, o ile są oni sprawcami szkody, w takim jednak przypadku odpowiedzialność ich będzie oparta nie na specjalnym przepisie art. 151 § 1 k. z., lecz na ogólnych zasadach.

Odpowiedzialności przed poszkodowanym posiadacza samoistnego, płynącej z art. 151 § 1 k. z., nie mogą zmienić umowy, zawarte przez ostatniego z osobami trzecimi, odnośnie do utrzymania budynku w należytym porządku i ewentualnych skutków uchybień w tej mierze. (S. N. C. I. 2929/36. 25.VIII -- 10.IX. 1937. — *O. S. P. XII/37 p .706*).

151 § 1.

Przechodniowi, który poślizgnął się na schodach, nie należy się odszkodowanie, jeżeli schody były w dniu wypadku, oczyszczone i pozamiatane. (S. N. C. II. 2504/36. 15.II.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 722*).

152 § 1.

Przedsiębiorstwo tramwajowe wolne jest od odpowiedzialności za uszkodzenie przechodnia, które wynikło wyłącznie z winy kierowcy samochodu, wyprzedzającego nieostrożnie wóz tramwajowy. (S. N. C. II. 2096/36 22.I. 1937. — *O. S. P. XII/37 p. 710*).

288.

Pozew, oparty na przepisach o zaskarżeniu czynności prawnych, może być oddalony już z tej tylko przyczyny, że zaskarżający wierzyciel nie ma widoków uzyskania zaspokojenia z usuniętego przedmiotu. (S. N. C. III. 1460/35. 2.XI.1936. — *Zb. C. XI/37 p. 394*).

389 § 2.

Jeden z dwóch wynajmujących współwłaścicieli lokalu nie może przez wypowiedzenie rozwiązać umowy najmu w braku upoważnienia go do tego przez drugiego wynajmującego.

Sąd II instancji z mocy art. 404 k. p. c. może pominąć nowe fakty i dowody, powołane dopiero w II instancji, jeżeli strona nie twierdziła, iż możność i potrzeba powołania się na nie powstała dopiero po wyroku I instancji. (S. N. C. I. 2920/36. 7.VII.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 702*).

389 § 2.

Pobudki, dla których dom został kupiony, nie mogą stanowić ważnej przyczyny rozwiązania umowy najmu. (S. N. C. III. 1321/35. 11.XII.1936. — *Zb. C. XI/37 p. 415*).

393.

Jeżeli w ugodzie sądowej, dotyczącej rozwiązania umowy najmu zastrzeżono, że lokator opróżnić ma mieszkanie na każde żądanie wynajmującego, wynajmujący może z wnioskiem egzekucyjnym o eksmisję wystąpić i po upływie czasu dłuższego, chociażby w tym czasie przyjmował od lokatora komorne bieżące. (S. N. C. II. 477/37. 17.VII.1937. — *N. K. Z. 7/38 s. 28*).

402.

Umowa, którą jedna strona oddaje drugiej, nie tylko używanie rzeczy, lecz i prawo wytwarzania i pobierania użytków (np. prowadzenie łaźni parowej) jest umową dzierżawy. (S. N. C. II. 534/37. 5.VIII.1937. — *N. K. Z. 4/38 s. 15*).

430.

1. Z faktu zaciągnięcia pożyczki na budowę domu płynie domniemanie, że pożyczone pieniądze zostały w samej rzeczy zużyte na budowę, i wobec tego obowiązkiem dłużnika jest obalić to domniemanie.

2. Sama okoliczność, że pożyczka została zaciągnięta, gdy budowa była już na ukończeniu, jeszcze nie wyłącza możności uznania, iż pożyczka została zużyta na budowę, ponieważ mógł z niej dłużnik pokryć przedstawione mu rachunki za dokonane roboty budowlane. (S. N. C. I. 482/36. 20.XI.1936. — *Zb. C. XI/37 p. 402*).

XL § 1.

Skutki prawne niewdzięczności obdarowanego, polegające na możności odwołania darowizny przez darującego, winny być oceniane bez względu, iż fakt okazania niewdzięczności miał miejsce po wejściu w życie kod. zob., według przepisów Kod. cyw. Nap., pod którego rządem została darowizna uczyniona. (S. N. C. I. 3403/36. 15.IX.1937. — *N. K. Z. 5/38 s. 19*).

—

n) D. Pr. R. 14.XI.1935 (p. 504) w sprawie obniżenia komornego oraz zmiany ustawy o ochronie lokatorów.

5.

Artykuł 5 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 listopada 1935 r. w sprawie obniżenia komornego oraz zmiany ustawy o ochronie lokatorów (Dz. U. poz. 504), przekazujący sądom sprawy, w urzędzie rozjemczym jeszcze nie ukończone, nie dotyczy spraw, rozpoznanych w pierwszej instancji przez urząd rozjemczy, a wskutek odwołania w trybie przewidzianym w art. 20 ustawy o ochronie lokatorów z dnia 11 kwietnia 1924 r. wniesionych do sądu okręgowego, i dlatego w tych ostatnich sprawach nie jest dopuszczalna skarga kasacyjna. (S. N. C. I. 1887/36. 18.XI.36. — *Zb. C. X/37, p. 361*).

B. USTAWY NIEJEDNOLITE.

B1 POLSKA CENTRALNA.

a) Kodeks Cywilny Królestwa Polskiego.

191, 205 u. ost.

Przywilej ogólny żony przed wierzycielami osobistymi męża na mocy końcowego ustępu art. 205 k. c. Kr. Pol. w związku z art. 9 p. 8 prawa o przyw. i hip. służy żonie, gdy mąż, wykonywując swe prawa zarządu i użytkowania majątku żony, naraża ją na straty (191 i nast. k. c. Kr. Pol.), lecz nie może być stosowany w razie zawarcia przez małżonków umowy przedślubnej. (S. N. C. I. 533/36. 4 — 25.XI.1936. — *G. S. W. 4/38 s. 55).*

194.

Wszelkie dowody są dopuszczalne dla stwierdzenia wniesienia przez żonę do małżeństwa mienia ruchomego i tylko poddanie tego mienia innemu rządowi majątkowemu między małżonkami, niż ustawowy rząd majątkowy, może nastąpić wyłącznie w umowie przedślubnej. (S. N. C. I. 630/36. 10.XII.1936. —*Zb. C. XII/37 p. 444).*

—

c) Kodeks Cywilny Napoleona.

555 u. ost.

Posiadacz działki w dobrej wierze, który się na niej pobudował, ma prawo korzystania z końcowego przepisu art. 555 k. c., pomimo iż działka to została nabyta przez inną osobę na licytacji. (S. N. C. I. 1225/37. 12.VIII.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 704).*

682.

W myśl art. 682 k. c. Nap. przyznanie prawa przechodu przez cudzą dziedzinę jest uwarunkowane uiszczeniem wynagrodzenia za szkodę, jaką to przyznanie może zrządzić; żądanie zasądzenia odszkodowania, oparte na przepisie art. 682 k. c. Nap., może być zgłoszone przez pozwanych w skardze apelacyjnej. (S. N. C. I. 1038/36. 7.I.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 169).*

957.

Podstawą istnienia krótszego terminu prekluzyjnego, przewidzianego w art. 957 k. c. jest— domniemanie przebaczenia ze strony darującego, wskutek czego zarówno skarga już wytoczona, jak i samo prawo do skargi o odwołanie darowizny z powodu niewdzięczności zostają umorzone nawet przed upływem roku, jeżeli zajdą fakty, dowodzące, iż darujący przebaczył obdarowanemu i z nim się pogodził. (S. N. C. I. 1742/36 29.X.1936. — *Zb. C. XII/37 p. 432).*

1031.

Możność zgłoszenia przewidzianego w art. 66 prawa o notariacie zażalenia do Sądu Najwyższego na postanowienie Sądu Okręgowego nie jest uzależniona od żądania przez stronę sporządzenia uzasadnienia, chociażby postanowienie to zapadło po rozprawie.

Dane przez testatora wykonawcom testamentu zlecenie sprzedaży nieruchomości w celu zaspokojenia z ceny sprzedażnej uczynionych legatów nie jest sprzeczne z prawem.

Art. 1031 ust. 4 k. c. ma na względzie spory, wszczęte przeciwko legatariuszom co do ważności testamentu, do których winni wpływać wykonawcy testamentu w celu utrzymania jego ważności, nie zaś spór ze strony wykonawcy, chcącego działać, przeciwko wykonawcy bezczynnemu. (S. N. C. I. 1298/37. 10.VI.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 695).*

1150, 1382—1334.

1. Stopniowanie odpowiedzialności, ustanowione w art. 1150 k. c. Nap. w odniesieniu do winy przy umowach, nie ma zastosowania względem winy z występku lub jakby — występku i dlatego w przypadkach, przewidzianych w art. 1382 — 1384 k. c. Nap. rozciągłość odszkodowania obejmuje naprawienie wyrządzonej szkody, czyli wynagrodzenie za całość tej szkody bez względu na to, czy powstałe szkody i straty mogłyby być przewidziane w chwili dopuszczenia się powodującego je występku lub jakby — występku.

2. Naprawienie całości szkody musi obejmować oprócz pokrycia uszczerbku, poniesonego w momencie wyrządzenia szkody, również wynagrodzenie osoby poszkodowanej w miarę możności za pozbawienie jej tych korzyści, jakie niewątpliwie mogłaby osiągnąć w przyszłości; rodzicom więc, mogącym liczyć w przyszłości w razie potrzeby na pomoc ze strony dziecka (art. 238 k. c. Kr. Pol.), przysługuje prawo do odszkodowania za śmierć dziecka niezależnie od tego, czy i w jakiej mierze w chwili wypadku już korzystali z takiej pomocy. (S. N. C. I. 1306/36. 25.XI.1936. — *Zb. C. XI/37 p. 404).*

1382.

Sąd określając w myśl art. 1382 k. c. Nap. wynagrodzenie za zrządzoną szkodę, powinien przyjąć do obrachunku nie zarobek ofiary wypadku, obliczony w przejściowej i wahającej się walucie markowej, lecz zarobek, jaki otrzymują w obecnym czasie pracownicy takiej samej kategorii. (S. N. C. I. 665/37. 25.VIII. 1937. — *O. S. P. XII/37 p. 701).*

1384.

Powództwo przeciwko Skarbowi Państwa o odszkodowanie za nieprawidłowe zwolnienie

ze służby wojskowej bez przyznania zaopatrzenia emerytalnego, nie może podlegać uwzględnieniu, ponieważ Państwo, gdy chodzi o akty władzy, nie odpowiada za szkodę, zrządzoną przez działalność swych organów, o ile odpowiedzialność ta nie wynika ze specjalnego przepisu ustawy. (S. N. C. I. 2493/36. 1.X.1937. — *G. S. W. 5/38 s. 72 — 73).*

—

d) Ustawa Hipoteczna.

19

Treść, zaprojektowana przez obie strony i już wniesiona do wykazu hipotecznego, nie może być w trybie hipotecznym uzupełniona na żądanie jednej ze stron z zasady, że umowa, stanowiąca podstawę zaprojektowanego wpisu, uprawniała tę stronę do ujawnienia w wykazie hipotecznym warunku, nieuwzględnionego w zaprojektowanej treści. (S. N. C. I. 893/36. 7. I.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 169).*

32 p. c.

Ostrzeżenie zabezpieczające powództwo, które prawomocnie zostało oddalone, może ulec wykreśleniu w trybie postępowania hipotecznego. (S. N. C. I. 2090/36. 1.X.1937. — *G. S. W. 6/38 s. 89).*

—

B₂. POLSKA WSCHODNIA.

a) T. X. cz. 1 Zw. Pr.

533.

Zarządzenie administracyjne (np. orzeczenie powiatowego Komitetu Nadawczego o przejęciu gruntu na rzecz Skarbu nie czyni posiadania w rozumieniu prawa (art. 533 t. X cz. 1 Zw. pr.). (S. N. C. I. 881/36. 9.XII.1936. — *Zb. C. XII/37 p. 443).*

533.

Przez posiadanie majątku w warunkach, wskazanych w art. 533 t. X cz. I Zw. Pr., nabywa się prawo do tegoż majątku, lecz nie zwolnienie od zabezpieczonych na nim obciążeń rzeczowych. (S. N. C. I. 258/37. 31.VIII. 1937. — *O. S. P. XII/37 p. 707).*

564.

1. Gwałt polityczny, dokonany przez zaborcę w stosunku do obywatela polskiego przez odebranie mu majątku, może tylko wówczas służyć za podstawę rewindykacji tego majątku w myśl zasad, wskazanych przez Sąd Najwyższy w orzeczeniach 1928 r. Nr. 98 i in., gdy gwałt ten ujawnił się w takich rozporządzeniach urzędowych władz zaborczych, które obowiązywały ówczesne sądy państwowe, a przez to pozbawiały pokrzywdzonego możności udania się pod opiekę tych sądów. Jeżeli podobne rozporządzenie lub nakaz, pozbawiające powoda majątku, nie były wydane przez miarodajne władze zaborcze, to powództwo o zwrot tego majątku należało wytoczyć w terminie, przez prawo przepisanym, natomiast powoływanie się na ły pozbawienie powoda majątku, nie może pointrygi polityczne, które rzekomo spowodowawodować przywrócenia uchybionego terminu.

2. Art. 564 t. X cz. 1 Zw. pr., który stanowi że majątki należące do ordynacji, nie podlegają mocy przedawnienia ziemskiego w razie nieprawnego zajęcia ich w całości lub części, jako umieszczony w dziale o przedawnieniu nabywczym i stanowiący konsekwencję przepisu art. 485 t. X cz. 1 Zw. pr. o niezbywalności wyżej wymienionych majątków, w niczym nie zmienił przedawnienia umarzającego, ustanowionego dla objęcia spadku w art. 1246 t. X cz. 1 Zw. pr.

3. Jeżeli chodzi o ustalenie praw majątkowych danej osoby, to o prawości jej pochodzenia decydują przepisy prawa świeckiego cywilnego, nie zaś przepisy prawa kanonicznego.

4. Specjalne naukowe wiadomości, które w myśl art. 515 u. p. c. może sąd zaczerpać od biegłych, nie dotyczą wiadomości z dziedziny zasad prawnych, gdyż w myśl art. 9 u. p. c. sąd jej obowiązany znać zasady prawne i nie może być w najmniejszym stopniu krępowany w tym względzie opinią biegłych. (S. N. C. I. 2340/35. 20.X — 4.XI.1936. — *Zb. C. XII/37 p. 431).*

1006..

Prawo żony żądania od męża zwrotu posagu nie jest zależne od tego, czy posag ten został doręczony mu przez nią czy też przez jej ojca.

Art. 1006 t. X cz. 1 Zw. pr., ustalając formę aktu posagowego, ma na względzie ten dowód w sporach między wyposażoną córką z jednej strony a dającymi posag lub ich spadkobiercami, natomiast w sporach o majątek posagowy, zachodzących między wyposażoną córką a jej mężem lub osobami trzecimi, obowiązują ogólne przepisy o dowodach. (S. N. C. I. 1219/36. 26.I.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 169).*

—

b) ust. 1885 ogólną kolejowa.

136.

W myśl art. 136 ogólnej ustawy kolejowej z 1885 r. (t. XII cz. 1 Zw. pr.) jeżeli z powodu wypadku prowadzone było dochodzenie karne, roczny termin dla wytaczania powództw o odszkodowanie przeciw kolejom biegnie od umorzenia dochodzenia lub od uprawomocnienia się wyroku karnego; stosowanie tego przepisu nie jest uzależnione od działu poszkodowanego

w procesie karnym. S. N. C I 620/36 9.XII. 1936. — *Zb. C. XII/37 p. 442).*

—

c) ust. 2—15.VI.1903 (p. 912) o wynagrodzeniu robotników za nieszczęśliwe wypadki przy pracy w przemyśle.

38.

W myśl przepisu art. 38 prawa z 2—15 czerwca 1903 r. o wynagrodzeniu robotników za nieszczęśliwe wypadki przy pracy w przemyśle (Zb. pr. i rozp. nr 81 poz. 912), dla zawieszenia biegu przedawnienia nie jest dostateczne samo pozostawienie poszkodowanego przy pracy, lecz konieczne jest stwierdzenie, że pozostawienie to było wynikiem woli stron, skierowane ku uregulowaniu w ten sposób, bodaj czasowo, kwestii odszkodowania, należnego pracownikowi. (S. N. C. I 1451/36. 16.XII. 1936 — *Zb. C. XII/37 p. 451).*

—

d) ust. 13.III.1929 (p. 246) o umowach sprzedaży lub przyrzeczenia sprzedaży nieruchomości ziemskich na obszarze sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie.

1.

W myśl art. 1 powyższej ustawy termin objęcia przez nabywcę w posiadanie nieruchomości winien być stwierdzony zaświadczeniem właściwego urzędu gminnego; przepis ten o charakterze publiczno-prawnym ma znaczenie bezwzględnie obowiązujące, a przeto w każdym poszczególnym przypadku nabywca, żądający uznania umowy za przenoszącą nań prawo własności do nieruchomości na wymienionym obszarze bez złożenia zezwolenia urzędu ziemskiego, winien udowodnić objęcie w posiadanie tej nieruchomości przed terminami wskazanymi w p. 2 art. 1 wymienionej ustawy, tylko zaświadczenie właściwego urzędu gminnego. (S. N. C. I. 225/36. 17.XI.—16.XII.1936. — *G. S. W. 6/38 s. 90).*

1.

Z treści przepisu art. 1 ustawy z 13 marca 1929 r. o umowach sprzedaży lub przyrzeczenia sprzedaży nieruchomości ziemskich na obszarze sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie (Dz. U. nr 21, poz. 246) wynika, że prawodawca, stawiając wymaganie, by istnienie umów sprzedaży lub przyrzeczenia sprzedaży, zawartych przez właściciela gruntu przed 1 stycznia 1927 r. było stwierdzone przez dowód pisemny, nie stawia bynajmniej warunku, by dowód taki również pochodził z czasu przed 1 stycznia 1927 r., oraz bliżej nie określa, jakiej treści mają być wspomniane akty bądź dowody pisemne; artykuł 1 powołanej ustawy z 13 marca 1929 r. nie ustanawia więc w tym przedmiocie żadnych ograniczeń. (S. N. C. I. 474/36. 30.XII.1936. — *Zb. C. XII/37 p. 458).*

—

e) R. M. (p. 619/32 r. i p. 420/33 r.). Instrukcja dla powiatowych wydziałów hipotecznych w województwach wschodnich.

16.

Instrukcja dla powiatowych wydziałów hipotecznych w województwach wschodnich (Dz. Ust. 1932 r., nr 66, poz. 619 i 1933 r., nr 55, poz. 420) nie daje sądowi prawa nadawania wierzycielowi osobistemu zezwolenia na wywołanie nieruchomości dłużnika, objętej § 1 tej instrukcji, do pierwiastkowej regulacji hipotecznej i przepisania na niego tej nieruchomości bez stawiennictwa jego w hipotece. (S. N. C. I. 1576/36. 19.I.—10.II.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 171).*

—

f) Ust. 28.III.1933 (p. 187) o wstrzymaniu eksmisji dzierżawcom gruntów, zajętych pod budynki i położonych w obrębie wsi i osad na obszarze okręgów Sądów Apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie.

2.

Artykuł 2 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o wstrzymaniu eksmisji dzierżawców gruntów, zajętych pod budynki i położonych w obrębie wsi i osad na obszarze okręgów Sądów Apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie (Dz. U. nr 23, poz. 187), dotyczy przypadku, gdy wyrok eksmisyjny już zapadł; jeżeli zaś sprawa jest dopiero rozpoznawana w II instancji, celem wydania wyroku, to nie ma podstawy do odsyłania strony z wnioskiem o wstrzymanie eksmisji do I instancji, lecz sąd II instancji jest obowiązany wniosek taki rozstrzygnąć. (S. N. C. I. 926/36. 13.I—10.II.1937 — *Gł. Sąd. 2/38 s. 171).*

—

B3. POLSKA POŁUDNIOWA.

a) Kodeks Cywilny Austriacki.

138, 158, 159, 167, 1042.

Dziecko legitymowane wskutek zawarcia ślubu przez jego rodziców, nie może dochodzić ustalenia nieślubnego ojcostwa przeciwko osobie trzeciej. Również matka, która dziecko to utrzymywała, nie może dochodzić przeciwko tej osobie zwrotu kosztów utrzymania dziecka. (S. N. C. II. 2191/36. 25.I.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 709).*

555, 732.

Użycie przez spadkodawcę wyrażenia, że przeznacza cały swój majątek ruchomy i nieruchomy dwom ściśle oznaczonym osobom, zawiera ustanowienie tych osób dziedzicami.

Sąd nie może przyjąć oświadczenia się do spadku z ustawy ze strony osób, które nie są

ustawowymi dziedzicami spadkodawcy, np. ze strony wnuczki spadkodawcy, której matka, będąca córką spadkodawcy, jeszcze żyje, lub ze strony męża tejże wnuczki. (S. N. C. II. 2513/36. 19.II.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 739).*

830, 843.

Zniesieniu współwłasności nieruchomości przez jej sprzedaż nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że wskutek sprzedaży jeden z współwłaścicieli, będący dłużnikiem hipotecznym, straci możność korzystania z moratorium hipotecznego.

Trafność oceny sądu, iż przeprowadzenie dowodu napotyka na trudności mogące trwać czas nieokreślony, nie podlega badaniu w instancji kasacyjnej. (S. N. C. II. 2505/36. 15.II.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 723).*

863 u. 2, 914.

Spółka, której przedstawiciel toleruje, że inna osoba używa na zamówieniach pieczęci, zawierającej brzmienie firmy spółki, odpowiedzialna jest za cenę kupna należna za dostarczone na te zamówienia towary. (S. N. C. II. 2530/36. 19.II.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 738).*

1062, 1412.

Żona, która wspólnie z mężem prowadzi przedsiębiorstwo cukiernicze i razem z nim zamawia towary, odpowiada także osobiście za zobowiązania z tych zamówień wynikające. (S. N. C. II. 2369/36. 3.II.1937. — O. S. P. XII/37 p. 715).

1111.

Polskie Koleje Państwowe nie mogą po upływie roku od czasu zwrócenia im wagonu dochodzić wynagrodzenia z tytułu rzekomego uszkodzenia tego wagonu przez najemcę. (S. N. S. II.2501/1937. — *O. S. P. XII./37 p. 735).*

1220.

Umowa, którą matka wyznacza dla swej córki wyposażenie, nie jest dla matki wiążącą, gdy wysokość przyrzeczonego wyposażenia przekracza jej stosunki majątkowe i rodzinne. (S. N. C. II. 2208/36. 25.I.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 711).*

1334.

Obniżenie stopy odsetek ustawowych ma moc obowiązującą także do odsetek zaległych, chociażby wierzyciel przeprowadził kapitalizację tych odsetek. (S. N. C. II. 2546/36. 18.II. 1937. — *O. S. P. XII/37 736).*

1338.

Osoba, obowiązana na podstawie umowy do dostarczenia towaru, winna jest swemu kontrahentowi wynagrodzić szkodę, chociaż towaru z tej przyczyny dostarczyć nie może, gdyż naruszyłaby przez to przepisy o ochronie znaków towarowych. (S. N. C. II. 2511/36. 19.II. 1937. — *O. S. P. XII/37 p. 737).*

—

b) R. Ces. 15.IX.1915 (p. 141/33 r.).

6 u. 7.

Za nabycie majątku w rozumieniu § 6, 1 austr. ces. rozporządzenia z 15 września 1915 Dz. u. p. Nr. 278 w brzmieniu art. 3 ust. 1 z 14 marca 1933 r., poz. 141 Dz. U. należy uważać również wypłatę na skutek śmierci sumy ubezpieczenia z polisy, zawartej na dożycie i na wypadek śmierci, a cedowanej przez ubezpieczonego odpłatnie osobie trzeciej. (N. T. A. 1. rej. 5216/34. 25.V.1936. — *Egz. Sąd. VII—IX/37 s. 27).*

—

c) Ust. 9.I.1907 — naftowa.

Nabywca czasowo nieograniczonego uprawnienia do wydobywania minerałów żywicznych, którego poprzednik obciążył to prawo procentami brutto, a dopiero później przeniósł uprawnienia swe czasowo na osobę inną, odpowiada za rzeczowe procenty brutto, przypadające za czas po ustaniu czasowego uprawnienia tej osoby innej, chociażby w księdze naftowej uwidoczniono niezgodnie z treścią wpisu o procentach brutto, jakoby odnosić by się one miały tylko do czasowo nadanych uprawnień naftowych. (S. N. C. II. 1007/37. 21.X. 1937. — *O. S. P. XII/37 p. 732).*

—

Uprawniony do udziałów „brutto" jest wolny od kosztów produkcji, eksploatacji i administracji gazów, nie jest zaś wolny od dalszych kosztów, powstałych już po wydobyciu gazów, w szczególności ich przetłoczenia. (S. N. C. II. 2241/36. 26.I — 11.II.1937. — *Zb. C. XII/37 p. 466).*

—

B$_4$. POLSKA ZACHODNIA.

a) Kodeks Cywilny Niemiecki.

125.

Strona, która twierdzi, że poza umową pisemną były postanowienia ustne, mające zachować skuteczność mimo spisania dokumentu co do dalszej treści umowy, powinna udowodnić nie tylko istnienie takich ustnych postanowień, lecz ponadto ciąży na niej obowiązek wykazania, dlaczego mimo spisania dokumentu poprzestano w odniesieniu do tych postanowień na formie ustnej i dlaczego mimo niewciągnięcia tych postanowień do dokumentu mają one mieć pełną skuteczność. Ten obowiązek specjalnego dowodu wypływa z domniemania, że zobowiązanie ujęte w formę pisemną jest ostatnim wyrazem woli stron. (S. N. C. III. 263/35. 8 — 15.II.1937. —*Gł. Sąd. 2/38 s. 169).*

133.

Dla oceny, czy kupujący przejął osobiste zobowiązanie sprzedaży w stosunku do wierzy-

ciela hipotecznego nie ma znaczenia okoliczność, czy w umowie kupna - sprzedaży strony zaznaczyły, że to przyjęcie stanowi część ceny, czy przeciwnie — że przejęcie to jest świadczeniem ponad cenę kupna; natomiast ocena taka powinna zależeć tylko od interpretacji samego oświadczenia o przejęciu, od wyjaśnienia rzeczywistej woli stron, ujawnionej w tym przyjętym przez drugiego kontrahenta oświadczeniu. (S. N. C. III. 1259/35. 19.II.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 169).*

387.

Wypowiedzenie najmu traci swą skuteczność wskutek potrącenia zgłoszonego przez najemcę tylko wówczas, jeżeli wierzytelność przedstawiona do potrącenia jest przynajmniej tak wysoka, jak zaległość czynszowa. Potrącenie nie potrzebuje być zgłoszone słowami ustawy; wystarczy natomiast każdy objaw woli, który przy zastosowaniu zasady, wyrażonej w § 133 k. c., musi być tłumaczony jako potrącenie. (S. N. C. III. 297/35. 8.II.1937. —*Gł. Sąd. 2/38 s. 169).*

415.

Przerwa w zawiadomieniach wierzyciela o przejęciu długu nie powoduje utraty roszczenia do przejmującego; w myśl bowiem przepisu § 415 k. c. jeżeli dług przejmowało szereg osób, to wystarczy zawiadomienie wierzyciela przez jedną z tych osób, że na podstawie szeregu umów przejęła zobowiązanie. (S. N. C. III. 1259/35. 19.II.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 169).*

627.

1. Możność uzyskania utrzymania w toku procesu rozwodowego w drodze tymczasowego zarządzenia z § 627 p. c. nie wyklucza uprawnienia do wytoczenia powództwa o alimenty.

2. Żona, uprawniona do odmówienia małżeńskiego współżycia, i żyjąca oddzielnie od męża i przezeń o przywrócenie współżycia nie wezwana, ma prawo do żądania od męża utrzymania w postaci renty pieniężnej, jeżeli utrzymanie w naturze nie jest możliwe nie z jej, lecz z męża winy. (S. N. C. III. 2027/36. 31. XII.1936. — *Zb. C. XII/37 p. 461).*

826.

1. Bezprawna egzekucja z cudzego mienia jest wówczas naruszeniem własności przez jej odebranie, o ile wierzyciel wiedział lub musiał wiedzieć o tym, że dłużnik nie jest właścicielem rzeczy; wierzyciel jednak nie ponosi winy o ile go tylko zawiadomiono, iż zajęte rzeczy należą do osoby trzeciej, może bowiem oczekiwać, że właściciel posłuży się środkami przewidzianymi w ustawie, celem uchylenia egzekucji.

2. Przepis § 826 k. c. niem. nie wymaga wprawdzie, by działający kierował się zamiarem wyrządzenia szkody, jednak do przyjęcia odpowiedzialności na zasadzie tego przepisu konieczne jest udowodnienie, że działający zdawał sobie sprawę z tego, że działanie jego wywoła szkodliwe skutki i chciał te skutki wywołać lub zgodził się na powstanie tych skutków licząc się także z tym, że przez to wyniknie szkoda dla innych. (S. N. C. III. 161/36. 1.II.1937. — *Zb. C. XII/37 p. 469).*

839.

Jeżeli wezwanie władzy administracyjnej do stawienia się przed nią w oznaczonym dniu — stanowi „zawinione nadużycie władzy i obowiązków urzędowych“ urzędnika, to Skarb Państwa odpowiada za szkody i straty, które strona poniosła wskutek zaskarżenia postanowienia władzy, nakładającego na nią grzywnę za niestawiennictwo na powyższe wezwanie, przed wyższymi instancjami i Najwyższym Trybunałem Administracyjnym. (S. N. C. III. 115/35. 11 — 21.XII.1936. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 169).*

1180.

Dopuszczalna jest zmiana rozmiarów zabezpieczonego roszczenia bez równoczesnej zmiany hipoteki zabezpieczającej to roszczenie. (S. N. C. III. 263/35. 8 — 15.II.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 169).*

1821.

Umowa o przerachowanie wierzytelności prywatno - prawnej, w której strony odstępują od miary przerachowania, wskazanej w rozp. o przerach., nie ma charakteru rozporządzenia w rozumieniu § 1821 l. 1 k. c. niem. (S. N. C. III. 383/36. 29.I — 15.II — 1 i 13.III.1937.— *Zb. C. XII/37 p. 467).*

—

b) Ust. 21.VII.1879. w przedmiocie zaskarżenia działań prawnych dłużnika poza konkursem.

3 p. 2.

W razie zaskarżenia przeniesienia własności nieruchomości jednoroczny termin oznaczony w § 3 p. 2 ustawy z dnia 21 lipca 1879 r. w przedmiocie zaskarżenia działań prawnych dłużnika poza konkursem (Dz. U. Rz. str. 277) należy liczyć od dnia wpisu nowego właściciela do księgi wieczystej. (S. N. C. III. 1202/31. 19 — 23.X.1936. — *Zb. C. XI/37 p. 392).*

3 p. 2.

W razie zaskarżenia obciążenia gruntu hipoteką, wpisaną na podstawie jednostronnego zezwolenia i wniosku o wpis właściciela, gdy zgodę na nabycie hipoteki wierzyciel wyraził dopiero po wpisie — bieg jednorocznego terminu z § 3 L. 2 ustawy z dnia 21 lipca 1879 r. w przedmiocie zaskarżenia działań prawnych

dłużnika poza konkursem — nie rozpoczyna się wpisem hipoteki do księgi wieczystej. (S. N. C. III. 349/36. 21.XII.1936. — *Zb. C. XII/37 p. 454).*

—

c) D. N. P. 7.II.1919 (p. 192) o szkołach z niemieckim językiem wykładowym.

Ogłoszona w wykonaniu dekretu z dn. 7 lutego 1919 r. o szkołach z niemieckim językiem wykładowym (Dz. Pr. poz. 192) uchwała Rady Ministrów z dn. 3 marca 1919 r. (Dz. Pr. poz. 232), przekazująca cały majątek rozwiązanych gmin szkolnych niemieckich na własność odnośnym gminom politycznym, nie dotyczy gruntów szkolnych, które jeszcze przed okupacją niemiecką należały do parafij Kościoła Ewangielicko - Augsburskiego, posiadających kantoraty, i były przeznaczone wyłącznie na potrzeby tychże. (S. N. C. I. 622/36. 9.XII.1936. —*Zb. C. XI/37 p. 413).*

—

2. PRAWO FORMALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) Kodeks Postępowania Cywilnego.

2.

Kontrola sądów cywilnych w podległych im sprawach majątkowych nad znaczeniem dla tych spraw wyroków sądów duchownych polega tylko na stwierdzeniu, czy odnośny wyrok został wydany przez właściwy z punktu widzenia przepisów prawa cywilnego sąd duchowny, jak tego wymaga zasada ochrony i umocnienia w Państwie praworządności, w szczególności czy zachowany został przepis art. 196 pr. o małż., nie sięga natomiast samego postępowania sądów duchownych w zastosowaniu tych lub innych postanowień prawa kanonicznego, co w myśl przepisów Konkordatu należy do zapewnionej Kościołowi Katolickiemu jurysdykcji nad wiernymi na podstawie kanonów i może być urzeczywistnione w instancjach sądów duchownych. (S. N. C. I. 1628/36. 15 — 31.XII.1936. — *Zb. C. XII/37 p. 449).*

3.

W myśl art. 3 k. p. c. żądanie ustalenia stosunku prawnego może być postawione tylko wtedy, gdy jeszcze nie nastąpiło pogwałcenie prawa i samego sporu jeszcze nie ma. (S. N. C. I. 589/36. 17.XII.1936. — *Zb. C. XII/37 p. 452).*

7.

Ustaleniem osoby sprawcy uszkodzenia cielesnego, zawartym w wyroku Sądu karnego, jest Sąd cywilny związany.

Powód obowiązany jest zwrócić pozwanemu koszty procesu co do tej części roszczenia, z którym się nie utrzymał. (S. N. C. II. 2545/36. 16.II.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 734).*

7.

W sprawach, toczących się według przepisów K. P. C., należy stosować przepisy art. 7 §§ 1 i 2 K .P. C. także do wyroków prawomocnych, zapadłych w postępowaniu karnym przed wejściem w życie K. P. C. (S. N. C. III. 287/36. 27.VIII.1937. — *P. P. C. 3 — 4/38 s. 122).*

13 § 2 p. 6.

Premia oznacza zapłatę, którą wnosi ubezpieczający wzamian za umówione odszkodowanie ubezpieczeniowe.

Przez „spory o zapłatę premii" ustawodawca rozumie spory o zapłatę zaległych składek ubezpieczeniowych, z reguły nie tylko mniej skomplikowane, lecz i często nie przekraczające kwoty zł. 1000, gdy natomiast spory o odszkodowanie ubezpieczeniowe są z istoty swej zwykle bardziej złożone i zwłaszcza, gdy chodzi o ubezpieczenie nieruchomości, ich przedmiot zwykle przenosi sumę zł. 1000. (S. N. C. I. 2316/36. 21.I.1937. — *P. P. H. 2/38 p. 1691).*

54.

Unormowany w prawie o ustroju sądów powszechnych stosunek sędziów do kierowników sądów, prezesów i władz nadzorujących nigdy nie może być podstawą wyłączenia sędziego w sprawach cywilnych, w których kierownicy sądów lub władze nadzorujące mogą być zainteresowane. (S. N. C. III. Z. 287/36 12.X.1936. — *Zb. C. XII/37 p. 430).*

54 p. 5.

Przepis p. 5 art. 54 K. P. C. nie dotyczy postępowania ze skargi o wznowienie, w którym obowiązuje specjalny przepis art. 454 K. P. C., ograniczający możność wyłączenia sędziego tylko do przypadków, w których właśnie jego udział lub zachowanie się w pierwotnym procesie stanowi podstawę do skargi o wznowienie. (S. N. C. I. 2143/36. 7.I.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 170).*

79, 83 § 1, 192, 210 p. 3.

Powód po doręczeniu pozwu nie może zmienić osoby pozwanego poza przypadkami, wymienionymi w art. 79, 83 § 1, art. 192 i p. 3 art. 210 K. P. C. (S. N. C. I. 2167/36. 13.V.1937. — *P. P. C. 3 — 4/38 s. 119).*

80.

Nieprzypozwanie do sprawy osoby trzeciej nie pozbawia strony prawa regresu i dopiero gdyby osoba trzecia, nie przypozwana, w procesie regresowym udowodniła, że posiadała dowody niewykorzystane, mogące powodować oddalenie pozwu w pierwszej sprawie, zarzut nieprzypozwania mógłby mieć znaczenie dla wyniku procesu regresowego. (S. N. C. I. 2400/36. 2.VI.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 691).*

112.

Nie traci charakteru samodzielnego ustale-

nia urzędu gminy zaświadczenie tegoż urzędu o stanie materialnym osoby, ubiegającej się o przyznanie prawa ubogich, w przypadku gdy oparte zostało na odnośnym zaświadczeniu sołtysa (art. 20 p. 8 ustawy z 23.III.1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego Dz. U. Nr. 35, poz. 294). (S. N. C. I. 2631/36. 1.XII.1936. — *Zb. C. XI/37 p. 411).*

112.

1. Zawieszenie postępowania co do istoty sprawy nie stanowi przeszkody do rozpoznania wniosku o przyznanie prawa ubogich i nie uzasadnia oddalenia takiego wniosku.

2. Rozszerzenie żądania pozwu bez zmiany powództwa nie wymaga ponownego prawa ubogich, może natomiast uzasadnić cofnięcie prawa ubogich w razie istnienia przesłanek z art. 119 k. p. c. (S. N. C. III. 1876/35. 18.XII.1936. — *Zb. C. XII/37 p. 453).*

112.

Karta uposażenia wystawiona przez oficera-płatnika przy każdorazowej wypłacie uposażenia, nie stanowi zaświadczenia władzy publicznej o stanie rodzinnym, majątku i dochodach osoby, starającej się o przyznanie prawa ubogich. (S. N. C. III. 1856/36. 11.I.1937. — *Zb. C. XII/37 p. 463).*

181 § 4.

Przepis art. 181 § 4 K. P. C. stanowiącego, iż oddanie pisma w polskim urzędzie pocztowym jest równoznaczne z wniesieniem go do sądu, ma charakter ogólny i stosuje się do terminów procesualnych, przewidzianych nie tylko w K. P. C., ale i w ustawach szczególnych np. w § 38 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 lipca 1929 r. o stosunku służbowym pracowników przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe" (Dz. U. Nr. 57, poz. 447). (S. N. C. I. 1011/36. 20.I.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 170).*

185 § 1.

Kodeks postępowania cywilnego stanowiąc w art. 185 § 1, że niedokonanie przez stronę czynności procesowej bez jej winy uzasadnia przywrócenie uchybionego terminu, i określając warunek przywrócenia terminu w sposób negatywny, wprowadził do pojęcia winy pierwiastek subiektywny, przy czym uznanie skutków uzależnił od tych przyczyn i pobudek, które na zaniedbanie strony wpłynęły (por. Zb. orz. S. N. 1936 poz. 108). W przeciwieństwie przeto do u. p. c. z 1864, dla której kwestia subiektywnego zawinienia strony nie podlegała badaniu, jako nie wypływająca na możność przywrócenia terminu pod rządem k. p. c. zagadnienie subiektywnego zawinienia strony wysuwa się na pierwsze miejsce i powinno być w każdym przypadku zgłoszenia wniosku o przywrócenie terminu dokładnie przez sąd rozważone. (S. N. C. I. 2026/36. 5 — 20.I.1937. — *G. S. W. 5/38 s. 73 — 74).*

197.

Zawieszenie postępowania sądowego, przewidziane w ust. 2 art. 8 dekretu Prez. Rzplitej z 3 grudnia 1935 o zmianie niektórych zaopatrzeń emerytalnych oraz odszkodowań (Dz. U. Nr. 88 poz. 547) nie ma zastosowania do spraw sądowych, wytoczonych przez lekarzy ubezpieczalni społecznych z tytułu odszkodowań i za rozwiązanie stosunku służbowego. (S. O. Tarnopol I. Ca. 522/36. 10.IX.1936. — *O. S. P. XII/37 p. 740).*

213.

Droga procesu cywilnego jest niedopuszczalna dla roszczeń o zwrot nadmiernie lub nienależnie — chociaż przed wejściem w życie ordynacji podatkowej — wpłaconych sum w kosztach egzekucyjnych. (S. N. C. III. 230/35. 22. I.1937. — *Zb. C. XII/37 p. 464).*

250 § 1.

Ustalenia, zawarte w uzasadnieniu wyroku, zapadłego w innym sporze, nie wiążą sądu, lecz stanowią tylko dowód, którego moc i wiarogodność sąd winien ocenić według własnego przekonania na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. (S. N. C. II. 2444/36. 12.II.37. — *Zb. C. X/37, p. 382).*

265.

W myśl art. 265 K. P. C. dowód przeciwny ze świadków co do oświadczeń złożonych w dokumencie publicznym lub prywatnym pomiędzy uczestnikami czynności, stwierdzonej tym dokumentem, dopuszczalny jest przeciwko lub ponad osnowę dokumentu wówczas, gdy zachodzą warunki, pozbawiające go ewentualnie samej ważności ze względu na brak istotnych czynników umowy w nim zawartej np. w razie wypełnienia podpisanego przez stronę blankietu treścią niezgodną z jej wolą. (S. N. C. I. 984/36. 14.I.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 170).*

265.

Osoba trzecia, na rzecz której zastrzeżono w umowie pisemnej pewne korzyści, znajdujące się w rozumieniu art. 265 K. P. C. w sytuacji uczestnika stwierdzonej tą umową czynności, w związku z czym nie jest dopuszczalny dowód ze świadków dla ustalenia zakresu zastrzeżonych korzyści. (S. N. C. I. 986/36. 14.I.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 170).*

339, 374, 408 § 2, 412 § 1, 424 § 2.

Wydane przez sąd apelacyjny w trybie art. 408 § 2 i 412 § 1 k. p. c. orzeczenie, uchylające wyrok sądu okręgowego i — ze względu na nierozpoznanie przezeń istoty sprawy — odsyłające mu sprawę do ponownego rozpoznania, zapadłe w myśl art. 339 i 374 k. p. c.,

w formie postanowienia (§ 22 regulaminu wewn. urzęd. sądow. w sprawach cywilnych), nie ulega z mocy art. 424 § 2 k. p. c. zaskarżeniu do Sądu Najwyższego w drodze kasacji, ponieważ nie kończy ono postępowania w sprawie. (S. N. C. I. 2154/36. 20.XI.1936. — *Zb. C. XII/37 p. 437)*.

346.

Sąd nie jest związany ustaleniami faktycznymi, poczynionymi w innej sprawie. (S. N. C. II. 2507/36. 16.II.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 727)*.

350.

Wniosek o sporządzenie wyroku z uzasadnieniem zgłoszony ustnie nie może być uważany za nie były, jeżeli Sąd Apelacyjny przyjął go do protokułu roprawy. (S. N. C. II. 2544/36. 15.II.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 726)*.

425 § 2.

Przepis § 2 art. 425 k. p. c. o dopuszczalności skargi kasacyjnej bez względu na wartość przedmiotu zaskarżenia ma na względzie spory o odszkodowanie, spowodowane działalnością organów Państwa lub gminy w zakresie ich władzy publicznej (imperium), nie może mieć przeto zastosowania w sporach na tle stosunku prywatno-prawnego stron, w których Państwo lub gmina samorządowa występuje w charakterze kontrahenta. (S. N. C. I. 1999/36. 26. XI.36. — *Zb. C. X/37, p. 364)*.

425 § 3.

W okręgach Sądów Apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie w sprawach o ochronę zakłóconego lub przywrócenie utraconego posiadania nie służy skarga kasacyjna, gdy wartość przedmiotu zaskarżenia nie przenosi 500 złotych. (S. N. C. I. 1957/35. 14.XI.1936. — *G. S. W. 4/38 s. 54)*.

426 p. 1.

Strona, zarzucając podstawę kasacyjną z art. 426 p. 1 k. p. c., powinna wyjaśnić, który konkretny przepis prawa materialnego został naruszony lub niewłaściwie zastosowany, tudzież który inny przepis tego prawa powinien był być zastosowany, oraz czy zastosowany przepis należy tłumaczyć inaczej, niż to uczynił sąd drugiej instancji. (S. N. C. II. 2524/36. 16.II. 1937. — *O. S. P. XII/37 p. 730)*.

427.

Wywody skargi kasacyjnej, sprzeczne z ustaleniami faktycznymi sądu apelacyjnego, pozostają bez uwzględnienia. S. N. C. II. 2543/36. 16.II.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 731)*.

443 p. 2.

Uznania jako czynności procesowej nie można po uprawomocnieniu się wyroku zaczepić w drodze skargi o wznowienie, chociażby nawet wykryto nowy środek dowodowy. (S. N. C. III. 275/36. 14.XII.1936. — *Zb. C. XI/37 p. 416)*.

445 § 2, 451 § 1.

Z zestawienia art. 451 § 2 z art. 415 § 2 K. P. C. wynika, że na posiedzeniu niejawnym sąd bada nie tylko, czy okoliczności faktyczne czy środki dowodowe, na których opiera się skarga o wznowienie, są nowe, lecz również czy mogłyby one mieć wpływ na wynik sprawy. (S. N. C. I. 1121/36. 5 — 20.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 170)*.

447.

Z mocy art. 447 K. P. C. Sąd Najwyższy nie jest powołany do rozpoznania skargi o wznowienie, jeżeli w sporze głównym jedynie oddalił skargę kasacyjną, a nie rozpoznawał istoty sprawy. (S. N. C. II. 549/37. 10.VIII.1937. — *P. P. C. 3 — 4/38 s. 122)*.

450 § 1.

Postanowienie o wznowieniu postępowania nie może zapaść na posiedzeniu niejawnym, lecz dopiero na rozprawie po wezwaniu i wysłuchaniu stron. (S. N. C. I. 2015/36. 10.XI.36. — *Zb. C. X/37, p. 354)*.

459 § 3

Postępowanie nakazowe z wekslu nie zna wydania nakazu przeciwko spadkobiercom zobowiązanego z wekslu.

Z przepisu § 3 art. 459 K. P. C. — iż udowodnienie przejścia prawa do wekslu może skutkować wydanie nakazu na rzecz osoby, która się w ten sposób wylegitymowała — nie można wywodzić a contrario, iż również przepis obowiązku do zapłaty wekslu dowodzić można w postępowaniu nakazowym tymże sposobem, o którym mówi § 3 art. 459 K. P. C. (S. N. C. I. 521/37. 16 — 30.IX.1937. — *P. P. H. 2/38 p. 1692)*.

465.

Przedmiotem postępowania wywołanego zgłoszeniem przez pozwanego zarzutów przeciwko wydanemu przez sąd nakazowi zapłaty, jest jedynie rozpoznanie słuszności rzeczonych zarzutów i w wyniku tego postępowania sąd nie może zmienić nakazu zapłaty z uwzględnieniem dodatkowo zgłoszonych przez powoda żądań. (S. N. C. I. 1239/36. 15.I.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 170)*.

XVII, XXXVI § 1 p. 6.

W myśl art. XXXVI w zw. z art. XVII § 1 p. 6 przep. wprow. k. p. c. (Dz. U. z r. 1932 Nr. 93 poz. 802) przepisy u. p. c. ros. o trybie postępowania wykonawczego dla spraw, wynikających z roszczeń o zezwolenie na poszukiwanie dochodów, nie mają zastosowania w

przypadku, gdy ustalono, że podanie o wszczęcie postępowania wykonawczego wpłynąć może do Sądu dopiero po 1 stycznia 1933 r. (S. N. C. I. 3068/35. 10.XI — 3.XII.1936. — *Zb. C. XII/37 p. 434).*

XLII.

Art. XLII przep. wprow. k. p. c. nie może mieć zastosowania do postępowania, wszczętego na skutek wniosku o rekonstrukcji akt. (S. N. C. I. 2552/36. 22.VI.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 698).*

—

b) Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające.

513 § 2.

Sprawy o udzielenie lub uchylenie moratorium mieszkaniowego nie należą do postępowania niespornego, lecz do postępowania egzekucyjnego. (S. N. C. II. 2181/36. 22.I.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 708).*

526.

1. Ar. 109 rozp. Prez. Rzplitej z 24 listopada 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. nr 106 poz. 911) nadaje Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych prawo do hipoteki sądowej, a nie prawnej.

Wykaz zaległości, sporządzonej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych na podstawie ust. 3 powyższego art. 109, wtedy dopiero stanowi podstawę do egzekucji sądowej, gdy jest zaopatrzony klauzulą wykonalności (art. 526 k. p. c). (S. N. C. I. 3083/35. 12.XI.36. — *Zb. C. X/37, p. 355).*

527 p. 5.

Przerachowanie długu, wynikającego z aktu notarialnego zaopatrzonego w klauzulę natychmiastowej wykonalności, może nastąpić albo w trybie postępowania niespornego, albo w trybie sporu, zależnie od woli wierzyciela. (S. N. C. II. 2394/36. 6.II.37. — *Zb. C. X/37, p. 376).*

566.

Powództwo o umorzenie postępowania egzekucyjnego z art. 566 k. p. c. może być wytoczone, dopóki egzekucja trwa, a jest bezprzedmiotowe, gdy egzekucja już uprzednio została ukończona. (S. N. C. I. 542/36. 2.XII.36. — *Zb. C. X/37, p. 368).*

566.

Ściągnięcie przez wierzyciela pretensji po wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o umorzenie egzekucji stanowi zmianę okoliczności, uzasadniające żądanie — zamiast umorzenia egzekucji — wydania sumy uzyskanej z egzekucji. (S. N. C. II. 2424/36. 6.II.37. — *Zb. C. X/37, p. 377).*

567 § 1.

Samo posiadanie nieruchomości, nie połączone z prawem własności, oraz uzyskanie ostrzeżenia celem zabezpieczenia roszczenia o przewłaszczenie nieruchomości nie uzasadniają żądania osoby trzeciej zwolnienia nieruchomości od egzekucji, prowadzonej przeciwko właścicielowi nieruchomości. (S. N. C. III. 1531/36. 29.I — 13.III.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 170).*

575.

Potrącenia zarządzane z uposażeń czynnej służby wojskowych zawodowych, uskutecznia się również z zaopatrzenia emerytalnego, jednak na zasadach, przewidzianych w ustawie L. 439/33 Dz. U. art. 16. Zasady te określono w drugim ustępie art. 16 cyt., który z zaopatrzenia emerytalnego dozwala potrąceń tylko dla tytułów pod a — b — c wyliczonych. Wierzytelność egzekwowana do nich nie należy, zatym nie ulega potrąceniu z zaopatrzenia emerytalnego dłużnika. Wykładnia powyższa odpowiada nie tylko rozporządzeniu wykonawczemu L. 589/28 Dz. U., ale i późniejszemu rozporządzeniu L. 288/36 Dz. U. § 18, że potrącenia z uposążeń czynnej służby ustają z chwilą przeniesienia dłużnika w stan spoczynku, o czym płatnik zawiadomi zainteresowanych, a jeno w przypadkach w § 11/2 rozp. L. 288/36 Dz. U. odpowiadających przypadkom a — b — c art. 16 ustawy L. 439/33 Dz. U. śle tytuł władzy, płacącej emeryturę, celem zarządzenia dalszych potrąceń. Chybiony więc jest pogląd rekursu rewizyjnego, według którego emerytura wojskowych byłaby przedmiotem egzekucji, lub była od niej wolna, zależnie od tego, czy egzekucję wdrożono w czasie czynnej służby emeryta. lub po jej ustaniu. (S. N. C. II. 492/37. 22.VII.1937. — *Egz. Sąd. VII/37 s. 28).*

729.

Wierzytelności, wciągnięte do działu IV wykazu hipotecznego po wszczęciu postępowania egzekucyjnego do nieruchomości, ulegają wraz z innymi wierzytelnościami hipotecznymi skreśleniu z wykazu hipotecznego w razie sprzedaży tej nieruchomości z licytacji, chociażby wciągnięte zostały przed zapisaniem w wykazie hipotecznym ostrzeżenia o skierowaniu egzekucji do nieruchomości. (S. N. C. I. 2139/36. 20.XI.1936. — *Zb. C. XI/37 p. 403).*

—

B. USTAWY NIEJEDNOLITE.

B_1. POLSKA CENTRALNA I WSCHODNIA.

a) Ust. Postępowania Cywilnego (ros.).

443.

1. Dochodzenie w przedmiocie przyczyn katastrofy kolejowej, dokonywane bądź bezpo-

średnio przez organa administracyjne, bądź w drodze służbowej przez samo Przedsiębiorstwo „Polskie Koleje Państwowe" zgodnie z poleceniem lub upoważnieniem władzy, nie mogą być przyrównywane do prywatnej działalności zbierania informacyj zwykłych osób prawnych, wyniki przeto ich nie mogą być ukryte, jako rzekomo stanowiące tajemnicę prywatną procesującej się strony; wobec tego akta służbowego dochodzenia w przedmiocie przyczyn katastrofy kolejowej należy uznać za dokumenty oficjalne, podpadające pod przepisy art. 443 — 444 u. p. c. z 1864 r.

2. Przewidziane w § 37 regulaminu przewozu przesyłek towarowych na kolejach żelaznych (Dz. U. Nr. 89 poz. 783, zał.), oprocentowanie sumy odszkodowania w wysokości 6% od daty wniesienia reklamacji pokrywa całość odsetek do dnia uiszczenia należności, co wyklucza stosowanie zwykłych odsetek ustawowych. (S. N. C. I. 49/36. 17.XI.1936. — *Zb. C. XII/37 p. 435)*.

952.

W postępowaniu egzekucyjnym, prowadzonym w drodze działów i stanowiących integralną część postępowania działowego, komornik sądowy nie ma prawa umorzyć egzekucji na wniosek niektórych z uczestników działu, bez zgody pozostałych. (S. N. C. I. 2499/36. 23.VI.1937. — *O. S .P. XII/37 p. 699)*.

1180 p. 3.

Nabycie na licytacji przez komunalną kasę oszczędności nieruchomości, za którą już zaofiarowano cenę, pokrywającą jej należność, nie stanowi przyczyny nieważności licytacji, przewidzianej w p. 3 art. 1180 u. p. c., skoro kasa jako wierzycielka zabezpieczonej na tej nieruchomości pożyczki mogła brać udział w samej licytacji (art. 26 rozp. Prez. Rzplitej z 13 kwietnia 1927 r. o komunalnych kasach oszczędności (Dz. U. Nr. 38 poz. 339). (S. N. C. I. 1081/36. 4.XII.1936. — *Zb. C. XII/37 p. 441)*.

1180 p. 4.

Licytacja, odbyta przed godziną drugą po południu, nie może być uznana za ważnie dokonaną w przypadku udowodnienia zmowy jedynych dwóch licytantów. (S. N. C. I. 830/36. 9.XII.1936. — *Zb. C. XI/37 p. 414)*.

1400 (An. 1)

Ustawodawca polski, ustanawiając zamiast sądów do rozpoznania sporów rozgraniczeniowych (aneks I do art. 1400 u. p. c. z 1864 r.) administracyjne komisje miernicze (rozp. Komisarza Generalnego Ziem Wsch. z 17 kwietnia 1920 r., dotyczące postępowanie sądowo mierniczego, Dz. Urz. Zarz. Cyw. Z. Wsch. nr. 34 poz. 850), nie rozszerzył zakresu ich zadań i uprawnień, postępowanie przeto w komisjach mierniczych dotyczy jedynie likwidacji współwłasności stron i ustalenia właścicieli na podstawie już istniejących tytułów własności. Orzeczenia Komisji w tym przedmiocie wydane mają moc prawa (art. 6 — 8 aneksu I do art. 1400 u. p. c.) w stosunku do współwłaściciela, o ile ten jego charakter nie zostanie obalony w wyniku sporu sądowego o prawo rzeczowe. (S. N. C. I. 1419/36. 26.I.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 170)*.

—

B2. POLSKA POŁUDNIOWA.

a) Procedura Cywilna.

Zwalczanie przez kuratora słubności oceny dowodowej, dokonanej przez Sąd Apelacyjny, nie uzasadnia żadnej z ustawowych podstaw kasacyjnych. (S. N. C. II. 2522/36. 15.II.1937.— *O. S. P. XII/37 p. 725)*.

—

b) Ordynacja zaczepna.

Jeśli czynność, zdziałana ustnie na szkodę wierzycieli, stwierdzona została następnie umową, zawartą na piśmie, termin ustawowy do zaskarżenia tej czynności biegnie od daty sporządzenia dokumentu. (S. N. C. II. 2195/36. 29.I.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 714)*.

IV. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

Prawo spadkowe obowiązujące w b. Królestwie Kongresowym w zarysie. Nakł. Pol. Wyd. Nauk. s. 110. Warszawa 1938. — *Barwiński E. J.*

Kodeks postępowania cywilnego. Z orzecznictwem Sądu Najwyższego i Sądów Apelacyjnych. s. 926. Kraków 1938 (1937). — *Feller Br., dr.*

Reforma ustawodawstwa naftowego w świetle rządowego projektu ustawy o ułatwieniach w poszukiwaniu i wydobywaniu minerałów bitumicznych, uchwalonego na Radzie Ministrów z dn. 24 listopada 1937 r.Nakł. Zw. Właśc. Ter. Podkarp. s. 73. Drohobycz 1938 — *Ilnicki Wł. dr., Sawojka R. dr.*

Jak sporządzić testament (na obszarze ziem wschodnich). Księg. „Wł. Wilak". s. 84. Poznań 1938. — *Jonsik W.*

Posiadanie. s. 13. Warszawa 1937. — *Liebeskind A. dr.*

Projekt prawa małżeńskiego majątkowego. Uchwalony w pierwszem czytaniu przez Podkomisję prawa małżeńskiego majątkowego Komisji Kodyfikacyjnej. s. 36. Warszawa 1937.

Pośrednictwo w świetle ustawodawstwa polskiego. s. 8. Warszawa 1937. — *R o s e n b l ü t h I. dr.*

Hotel i prawo. Cz. I: Prawo hotelowe, cz. II: Prawo skarbowe. Nakł. Izba Przem.-Handl. w Krakowie, s. 249 + 99 + nlb. Kraków 1937. — *T y c h o w s k i Eug., Z a ł u s k i K.*

Uznanie sądowe pozwu s. 33. Warszawa, 1937. — *W e b e r A.*

Ewolucja kredytu długoterminowego ziemskiego w Polsce. „Bibl. Polska". s. 219. Warszawa 1938. — *Z a l e w s k i St.*

Prawo handlowe

II. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. KODEKS HANDLOWY.

Powstanie instytucji umowy ekspedycyjnej.

Autor omawia rozwój instytucji umowy ekspedycyjnej oraz przeprowadza analizę przepisow prawnych, odnoszących się do tej instytucji. W dalszym ciągu autor przeprowadza różnicę pomiędzy umową komisową i umową o przewóz. *(Adam Daniel S z c z y g i e l s k i.— Gł. Gosp. 2/38 s. 65).*

—

2. PRAWO WEKSLOWE I CZEKOWE

Uprawnienia indosatariusza per procura.

Sąd Najwyższy uznał ostatnio, że indosatariusz per procura posiada uprawnienie oddania weksla do inkasa i zaskarżenia go w imieniu własnym (S. N. C. II. 737/37 27.IX.37).

Indos pełnomocniczy różni się od indosu właściwego tym, że nie przenosi własności weksla na indosatariusza, który otrzymuje jedynie pełnomocnictwo do wykonywania praw wekslowych, przy czym stosunek ten jest normowany przez prawo wekslowe. Indosatariusz pełnomocniczy nie posiada jednak prawa przenoszenia własności weksla. Wewnętrzny zaś stosunek między indosantem a indosatariuszem jest oparty zazwyczaj na kontrakcie zlecenia i leży poza ramami prawa wekslowego, a wzajemne ich prawa i obowiązki należy oceniać wg. prawa powszechnego. Ta dwutorowość stosunków prawnych pociąga za sobą szereg następstw.

Na zasadzie art. 18 prawa wekslowego indosatariusz per procura ma prawo wykonywania wszystkich praw z wekslu. Nasuwa się jedynie kwestia, czy indosatariusz taki może wykonywać te prawa we własnym imieniu, czy też w imieniu indosanta, jako swego mocodawcy. Literatura wyraża w tym względzie wszystkie możliwe zapatrywania. Od Glasnera i Thalera (Pr. weksl. i czek. str. 118), którzy odmawiają w ogóle indosatariuszowi per procura prawa zaskarżenia weksla, poprzez pogląd Wróblewskiego (Pr. weksl. i czek. str. 141), przyznającego indosatariuszowi prawo zaskarżenia wekslu w imieniu indosanta, a nie w imieniu własnym, aż do stanowiska Rosenblütha (Pr. weksl. i czek. str. 316 — 317), który przychylając się zasadniczo do stanowiska Wróblewskiego, uznaje jednak za dopuszczalne przyznanie indosatariuszowi prawa zaskarżenia wekslu imieniem własnym. Zapatrywanie Glasnera i Thalera nie znajduje uzasadnienia w ustawie, stanowisko Wróblewskiego można uzasadnić konstrukcją indosu per procura, jako indosu pełnomocniczego, drugi zaś pogląd Rosenblütha znajduje pełne uzasadnienie w art. 18 ust. 2 prawa wekslowego, który stanowi, że w przypadku indosu pełnomocniczego dłużnicy wekslowi wobec posiadacza mogą się zasłaniać tylko zarzutami, służącymi im przeciw indosantowi. Indosatariusz pełnomocniczy jest więc niewątpliwie stroną w procesie i występuje w nim w imieniu własnym. Indosatariusz taki może zresztą dochodzić praw z wekslu w imieniu własnym, ale na zlecenie i na rachunek indosanta (S. N. C. III. 123/29 cyt. Szczygielski Pr. weksl. i czek. str. 85).

Wszystkie trzy wyżej wymienione zapatrywania znalazły oddźwięk w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Najliczniejsze jednak są orzeczenia idące po myśli poglądu wyrażonego przez Rosenblütha. Orzeczenie S. N. C. II. 365/34/ cyt. P. P. A. poz. 1317/34) stwierdza nawet, że oddanie przez indosanta wekslu indosatariuszowi per procura mieści w sobie nie tylko upoważnienie do przedsięwzięcia pewnych czynności (np. dokonanie protestu), ale nakłada na niego obowiązek zaskarżenia wekslu we własnym imieniu.

Powołane na wstępie orzeczenie S. N. uznać więc należy za słuszne, nie można natomiast przyjąć stanowiska S. N. odnośnie przyznania indosatariuszowi per procura możności ważnego przeniesienia własności wekslu, jest to bowiem sprzeczne z art. 18 prawa wekslowego. *(Stanisław G o l d b e r g e r. — Prz. Sąd. 2/38 s. 46 — 50).*

—

Jeszcze o wekslowej legitymacji formalnej.

Rozprawa w tym przedmiocie p. T. Kosteckiego (Gł. Sąd. 5/37 s. 389) nasuwa następujące wątpliwości.

I. P. Kostecki uważa, iż w razie zaprotestowania wekslu, wykupujący taki weksel indosant nie będzie miał legitymacji formalnej do wystąpienia przeciwko poprzednikom wekslowym, gdyż protest wskazuje na innego posiadacza wekslu. Jeżeli weksel nie był protestowany, wykupujący go indosant ma legitymację formalną tylko wtedy, jeżeli wykreślił swój indos. Na poparcie pierwszego twierdzenia p. Kostecki przytacza orzeczenie S. N. ogłoszone w zbiorze Urzęd. Nr. 359/34.

Zarówno powyższe poglądy, jak i powołanie się na przytoczone orzeczenie jest błędne. Dla posiadania legitymacji formalnej prawo wekslowe wymaga bowiem jedynie dwóch warunków: posiadania wekslu w dobrej wierze i nieprzerwanego ciągu indosów. Posiadacz wekslu, co do którego te warunki są spełnione, może wykonywać wszelkie prawa z wekslu. W doktrynie i orzecznictwie niemieckim już oddawna ustalił się pogląd, iż indosant, który wykupił weksel protestowany, ma legitymację formalną z tego wekslu i to bez względu na wykreślenie, czy też niewykreślenie swojego indosu i następnych. W tym też kierunku idzie powołane mylnie przez p. Kosteckiego orzeczenie S. N. Nr. Zb. Urz. 359/34, które odmawia, i to słusznie, legitymacji formalnej dla indosanta, który wykupił weksel przed terminem płatności i nie wykreślając swojego i następnych indosów we własnym imieniu weksel zaprotestował. Również i inne wyroki Sądu Najwyższego ustalają, iż indosant, który wykupił weksel protestowany, ma legitymację formalną, zaś wykreślenie przez niego indosów następnych i jego własnego jest jego prawem, nie zaś obowiązkiem. Do wykreślenia własnego i następnych indosów jest obowiązany dla zachowania legitymacji formalnej indosant tylko wtedy, kiedy wykupił weksel przed protestem.

II. P. Kostecki krytykuje orzeczenie S. N. I. C. 1296/34 z 2 listopada 1934, które uzależnia przekształcenie indosu pełnego w blankowy od wykreślenia treści indosu z wyjątkiem podpisu przez samego indosanta, bądź z jego zgodą. Krytykę opiera na tym, że 1) okoliczność, kto dokonał zakreślenia jest poza wekslową i 2) trudno jest stwierdzić, co zostało zakreślone. Drugi z zarzutów jest rażąco niesłuszny, gdyż powyższe orzeczenie bynajmniej nie poleca stwierdzać co zostało zakreślone, lecz jedynie k t o dokonał zakreślenia. Jeżeli chodzi o zarzut pierwszy, to należy stwierdzić, iż zarówno w doktrynie niemieckiej, jak i polskiej istnieje jednolity pogląd, iż tylko indosant może przekształcić swój indos z pełnego na blankowy. Gdyby przyjąć, iż może to uczynić każdy, wówczas nieprawny posiadacz wekslu z ostatnim indosem pełnym mógłby go przez wykreślenie treści indosu z wyjątkiem podpisu uczynić ten indos blankowym i przenieść weksel z prawnym skutkiem na osobę trzecią, przy czym ciąg indosów byłby zachowany. *(Jan Namitkiewicz. — Gł. Sąd. 2/38 s. 99).*

—

3. PRAWO UPADŁOŚCIOWE i UKŁADOWE.

Spólnicy jawni w trakcie postępowania układowego spółki.

Art. 3 pr. ukł. zezwala spólnikom żądać otwarcia postępowania układowego w stosunku do ich osobistego majątku, choćby nie zachodziły co do nich wymogi, przewidziane w art. 2 p. 1 i 2. Wyrokiem z dn. 3—17.II.1933 r. Sąd Najwyższy orzekł, że udzielenie odroczenia wypłat spółce jawnej nie może nastąpić bez jednoczesnego odroczenia wypłat spólnikom, oraz że obejmuje ono nie tylko należności z tytułu handlu, lecz również długi osobiste spólników. W uzasadnieniu wskazuje Sąd Najw., że wobec solidarnej odpowiedzialności spólników za zobowiązania spółki, tylko jednoczesne odroczenie wypłat spólnikom i spółce, umożliwia zapewnienie wykonania planu sanacji przedsiębiorstwa, opartego na aktywach spółki i aktywach osobistych spólników. Mimo, że K. H. reguluje odpowiedzialność spólników za zobowiązania spółki identycznie z K. H. z r. 1808, to jednak kwestia układu uregulowana została obecnie inaczej. Brak obecnie przepisów, jak należy ustosunkować się do żądania otwarcia postępowania układowego, gdy przeszkody z art. 2 p. 3, 4 i 5 zachodzą w osobie jednego ze spólników. Wobec tego, że spólnicy nie są objęci postępowaniem dotyczącym spółki, uznać należałoby, że przeszkody te pozbawione są znaczenia, co może prowadzić do powstania takiej sytuacji, że prawo żądania postępowania układowego służyć będzie tylko spółce, ale nie żadnemu z jej spólników.

Zbieg postępowania układowego do majątku spółki i spólnika reguluje art. 16 pr. ukł. dając wierzycielowi prawo uczestniczenia w obu postępowaniach pełną wierzytelnością z tym, by zaspokojenie uzyskane w obu postępowaniach nie przekraczało całej wierzytelności. W niemieckiej Verlgleichsordnung wierzyciele w postępowaniu układowym do majątku spólnika biorą udział tylko do wysokości pretensji, dla których nie otrzymają zaspokojenia w postępowaniu do majątku spółki. Prawo polskie jest pod tym względem daleko słuszniejsze, gdyż możność uczestniczenia wierzyciela w obu

postępowaniach całą wierzytelnością stwarza pewność obrotu w stosunkach ze spółką, gwarantuje prawa wierzycieli i zmusza spólników do bardziej oględnego postępowania w interesach. Nadto fakt uczestniczenia pełną sumą w obu postępowaniach stwarza możność łącznego ich prowadzenia, do czego brak podstaw w prawie niemieckim. Analogicznie do prawa niemieckiego reguluje tę kwestię prawo austriackie.

Autor jest zdania, że pożądane jest ustalenie ustawowej łączności między postępowaniem wszczętym do majątku spółki i spólników oraz między układem zawartym przez spółkę z jednej strony a wysokością pretensji wierzycieli spółki względnie spólników — z drugiej. Nastąpić to może albo drogą wprowadzenia przepisu, że postępowanie układowe spółki rozciąga się na majątek spólników, chyba, że ci zrzekną się tego dobrodziejstwa, albo przez wprowadzenie na wzór prawa niemieckiego i austriackiego przepisu, że układ zawarty przez spółkę ogranicza odpowiedzialność osobistą spólników jawnych za długi spółki. *(G. Grynszpan. — P. P. H., Nr. 2/38).*

—

Zamiana kaucji na czysty wpis w toku upadłości.

Z mocy art. XXII i XV przep. wpr. pr. up. na obszarze mocy obowiązującej k. c. niem. i k. c. austr. możliwe jest uzyskanie pełnego hipotecznego zabezpieczenia długu po otwarciu upadłości z pierwszeństwem według daty czynności hipotecznych początkowych (ostrzeżenie lub adnotacja), o ile czynności te dokonane zostały przed ogłoszeniem upadłości. Ponieważ dla obszaru b. zab. ros. podobnych przepisów nie ma, więc i obecnie aktualną jest kwestia czy możliwa jest w toku upadłości zamiana na czysty wpis kaucji hipotecznej, udzielonej przez upadłego przed ogłoszeniem upadłości. Chociaż prawo hipoteczne z r. 1818 nie reguluje instytucji kaucji, to uznano, że stanowi ona hipotekę warunkową, umowną, która jako taka korzysta z rękojmi wiary publicznej. Sąd Najwyższy w orzeczeniach I. C. 2026/27 i 236/36 uznał, iż należności objęte kaucjami są wierzytelnościami zabezpieczonymi hipotecznie i uzyskują to zabezpieczenie w momencie zapisania kaucji. Zamiana kaucji na czysty wpis ma więc tylko znaczenie deklaratoryjne i nie stwarza zabezpieczenia, które istnieje już przedtem. Jednak sama zamiana kaucji na czysty wpis jest czynnością hipoteczną i wymaga wpisu hipotecznego, a więc pozornie w myśl art. 26 i 27 pr. up. jest niedopuszczalna. Przeciw temu rozstrzygnięciu przemawia jednak sama zasada art. 26 i 27 oraz art. XV i XXII prz. pr. up., które w analogicznych wypadkach zezwalają na uporządkowanie hipoteki przez wniesienie wpisów ostatecznych. Brak odpowiednich postanowień dla b. zab. ros. tłumaczy się raczej tym, że kaucje nie są uregulowane w prawie z r. 1818 Art. 26 i 27 mają na celu zachowanie równości między wierzycielami i niedopuszczenie, aby jeden z nich uzyskiwał pierwszeństwo przed drugim już po ogłoszeniu upadłości. Jednak wierzytelności objęte kaucjami są już zabezpieczone i zamiana ich na czysty wpis oznacza jedynie stwierdzenie ich wysokości. Żadne więc naruszenie zasady równości przez zamianę kaucji na czysty wpis nie następuje. Przed wejściem w życie pr. up. obowiązywały art. 443 k. h. fr. i art. 135 pr. hip., zabraniając nabycia przywileju lub hipoteki na majątku upadłego po otwarciu upadłości. Praktyka, usankcjonowana orzecznictwem b. Senatu oraz naszego Sądu Najw. dopuszczała wszakże zamianę kaucji na czysty wpis i winna być ona również na przyszłość utrzymana. Zamiana ta winna być dokonana bądź na podstawie wyroku sądowego, bądź wspólnego wniosku wierzyciela i syndyka. W razie odmowy tego ostatniego, służy wierzycielowi prawo zwrócenia się do sędziego komisarza o polecenie syndykowi dokonania zamiany, a od decyzji sędziego - komisarza zażalenie do sądu okręgowego i ewentualnie dalej do sądu apelacyjnego. Niezależnie od tego w razie ostatecznej odmowy zamiany kaucji na czysty wpis w postępowaniu upadłościowym wierzyciel może na zasadzie art. 59 i 61 pr. up. wytoczyć powództwo przeciwko syndykowi o zamianę kaucji na czysty wpis w drodze wyroku sądowego w postępowaniu spornym. *(E. J. Barwiński. — P. P. H. 2/38).*

—

Ogłoszenie upadłości spółdzielni w likwidacji.

Zagadnienie upadłości spółdzielni reguluje przede wszystkim ust. o spółdz. a następnie pr. upadł. Podstawą ogłoszenia upadłości spółdzielni jest jej niewypłacalność, cz. zaprzestanie płacenia długów, które musi mieć charakter trwały i wynikać z niemożności płacenia. Drugą podstawą ogłoszenia upadłości spółdzielni jest przewyżka strat, wynikających z zatwierdzonego bilansu, ponad sumę wpłaconych udziałów, funduszu zasobowego oraz innych funduszów własnych, jeżeli walne zgrom. nie uchwali pokrycia tej przewyżki w sposób określony w art. 58 ust. 2 ustawy.

Okres likwidacji spółdzielni następuje w przyp. przez ustawę przewidzianych, jak upływ czasu, wygaśnięcie członkostwa takiego członka, którego ustąpienie pozbawia ją statutowego lub ustawowego minimum członków, prawomocne orzeczenie sądu, uchwała w. zgrom. W tych przypadkach konieczność ogłoszenia upadłości wynikać musi z bilansu likwidacyjnego, sporządzonego przez likwidatorów,

wg. zasad obowiązujących dla zwykłych bilansów rocznych. Bilanse w okresie likwidacji winny być sporządzane co roku i podlegają zatwierdzeniu przez w. zgrom. Podstawą ogłoszenia upadłości może być również bilans sporządzany w krótszych odstępach czasu, jak to np. w większych spółdzielniach i bankach spółdzielczych. Art. 86 ust. reguluje proceduralną stronę okresu likwidacji w związku z możliwością upadłości. Przewiduje on konieczność zwołania niezwłocznego wł. zgrom. z chwilą ujawnienia w bilansie przewyżki strat, przy czym w zawiadomieniu o zwołaniu w. zgrom. sprawa pokrycia tej przewyżki powinna być wyraźnie wymieniona. W. zgrom. sprawdza bilans, a po jego zatwierdzeniu likwidatorowie składają wniosek o uchwalenie dopłat w granicach przyjętej odpowiedzialności, a w razie jej niewystarczalności — w granicach odpowiedzialności dodatkowej. Gdy w. zgrom. odmawia pokrycia strat lub pokrywa je tylko częściowo— wtedy już zachodzi obowiązek zgłoszenia przez likwidatorów wniosku o ogłoszenie upadłości. Postanowienia powyższe nie naruszają w niczem prawa wierzyciela żądania ogłoszenia upadłości spółdzielni w razie zaprzestania przez nią płacenia długów. W pewnych przypadkach może być z góry widoczne, że pełne wykorzystanie uprawnień sanacyjnych nie zapewni pokrycia przewyżki strat, gdyż wszystkie udziały zostały w całości wpłacone, a uchwalenie dopłat bądź jest przy obowiązującym statucie niemożliwe, bądź ograniczone do takiej sumy, która wyczerpuje odpowiedzialność dodatkową, a mimo to nie wystarcza na pokrycie strat. W tych przypadkach istnieje możność uniknięcia upadłości w drodze zmiany statutu w kierunku powiększenia wysokości udziałów. Ponieważ jednak przy ogłoszeniu upadłości z art. 86 ust. bierze się pod uwagę tylko sumę udziałów faktycznie wpłaconych, przeto dla uniknięcia upadłości zmiana statutu winna być połączona z uchwaleniem sanacji. Inną możliwość uniknięcia upadłości spółdzielni stanowi przewidziane w art. 87 ust. o spółdz. przeszacowanie nieruchomości, o ile przedstawiają one wartość większą, niż przyjęta w bilansie; przepis ten jednak obecnie w braku zasad przeszacowania, które miały być opracowane przez Radę Spółdzielczą, pozostał martwą literą.

Termin zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości przez likwidatorów przypadku zaprzestania płacenia długów jest 2 - tygodniowy, w razie przewyżki strat zgłoszenie winno nastąpić niezwłocznie po zatwierdzeniu bilansu. Wyjątkowy charakter ma przepis art. 90 ust. o spółdz. przewidujący możność ogłosz. upadł. mimo istnienia tylko jednego wierzyciela osobistego i nawet w braku środków na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego. Art. 17 pr. upadł. przyznaje dłużnikowi prawo do wniesienia zażalenia na postanowienie sądu ogłaszające upadłość; prawo to zostaje wyłączone, jeżeli ogłoszenia upadłości żąda sam dłużnik. Powstaje pytanie, czy w razie zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości przez likwidatorów mianowanych przez sąd, a więc niejako narzuconych spółdzielni, spółdzielnia może skarżyć postanowienie ogłaszające upadłość. Ponieważ jednak naczelną zasadą prawa procesowego jest, że nikt nie może żalić się na rozstrzygnięcie sądu, które zapadło zgodnie z jego żądaniem i ponieważ likwidatorowie, bez względu na sposób ich powołania, są jedynym organem reprezentującym spółdzielnię na zewnątrz, uznać należy, że spółdzielni nie przysługuje w tym przypadku prawo do wniesienia zażalenia. *(Br. Kujawski. — P. P. H. 1/38 s. 13 in).*

4. PRZEPISY SZCZEGÓLNE.

a) Prawo morskie.

Hipoteka morska z punktu widzenia kodyfikacyjnego. (W związku z projektem prawa rzeczowego).

Wobec tego, że statek morski za nieruchomość uznany być nie może, gdyż z punktu widzenia fizycznego jest ruchomością, można go co najwyżej uznać za quasi - nieruchomość. W konsekwencji powstaje wątpliwość w jakiej materii prawa należy umieścić normy o hipotece morskiej: w prawie rzeczowym czy też w prawie morskim.

Badając poszczególne teorie co do istoty statku morskiego (w ramach prawa międzynarodowego publicznego) i przyrównując hipotekę morską przez analogię do przywileju morskiego, autor opowiada się za słusznością posunięcia Komisji Kodyfikacyjnej i pragnie, by przepisy o hipotece morskiej zostały skodyfikowane w specjalnym prawie morskim. *(Dr Władysław Sowiński. — G. S. W. 5/38 s. 67 — 69).*

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

A. USTAWY JEDNOLITE.

A1. KODEKS HANDLOWY.

178.

Jeżeli według umowy spółki z o. o. spółka na wypadek nieuiszczenia przez spólnika dopłat przewidzianych w umowie, ma prawo dopłaty te przymusowo ściągnąć lub wykluczyć spólnika ze spółki i udział jego sprzedać — spółka nie może żądać uiszczenia dopłat, gdy

zarząd wybrał drogę wykluczenia spólnika. (S. N. C. II. 908/37. 11.X.1937. — *P. P. H. 2/38 p. 1694).*

298.

Przepisy art. 298 k. h. o odpowiedzialności zarządców spółki z ogr. odp. za jej zobowiązania, dotyczą wyłącznie członków zarządu, ustanowionych w sposób, wskazany w § 3 art. 195 k. h., i w tym charakterze wpisanych do rejestru handlowego (p. 4 art. 166 k. h.), nie zaś osób, faktycznie tylko spełniających pewne czynności z zakresu zarządu spółką. (S. N. C. I. 273/36. 27.XI.1936. — *Zb. C. XI/37 p. 407).*

503.

W razie utracenia przez właściciela, wbrew jego woli, posiadania tytułów na okaziciela, do nabycia ich — chociażby ani nabywca ani zbywca nie byli kupcami — stosuje się przepis art. 503 § 1 K. H., który ochrania nabywcę, będącego w dobrej wierze co do prawa sprzedawcy rozporządzania rzeczą zbywaną.

Jeżeli sąd nie ustalił, aby nabywca był w chwili nabycia papierów na okaziciela w złej wierze co do uprawnienia osoby, która jej tytuły zbyła, rozporządzania nimi, to nie mógł — wobec utracenia przez właściciela tytułów wbrew jego woli — bez naruszania powyższych przepisów uznać, iż nabywca stał się odrazu ich właścicielem. (S. N. C. I. 2664/36. 16.IX. 1937. — *P. P. H. 2/38 p. 1690).*

—

A2. PRAWO WEKSLOWE I CZEKOWE.

8.

Dodanie przez dłużnika wekslowego do jego podpisu na wekslu „wójt w Niegłowicach“ nie świadczy jeszcze o tym, by podpisał on weksel w imieniu gminy, a nie w imieniu własnym. (S. N. C. III. 806/37. 27.IX.1937. — *P. P. H. 2/38 p. 1696).*

10.

Zobowiązanie z wekslu kaucyjnego, wręczonego wierzycielowi bez wpisania daty wystawienia i płatności na zabezpieczenie kredytu z wręczonych temuż wierzycielowi rymes, nie wymaga przez przedawnienie zobowiązań, wynikających z tychże rymes. (S. N. C. II. 977/37. 1.X.1937. — *P. P. H. 2/38 p. 1695).*

16.

Osoba uprawniona do żądania wydania przez posiadacza wekslu, znajdującego się w nieprawym jego posiadaniu, ma prawo żądać zasądzenia jej na przypadek nie wydania jej wekslu — sum wekslem objętych. (S. N. C. I. 2617/36. 10.IX.1937. — *P. P .H. 2/38 p. 1689).*

48.

Skutkiem wykupienia wekslu przez żyranta nie gaśnie roszczenie regresowe wykupującego wobec żyrantów poprzednich, jeżeli wykupienie nastąpiło nie celem zapłaty (solvendi causa), lecz celem kupna roszczeń wekslowych posiadacza wekslu (emendi causa). W wypadku takim nie następuje wobec § 425 ust. 2 K. C. żadna kontuzja. Nie istnieją również mocą ustawy roszczenia wyrównawcze z § 426 k. c. (S. N. C. III. 101/34. 25.IX.1936. — *Zb. C. XI/37 p. 388).*

—

A3. USTAWY SZCZEGÓLNE.

a) R. Pr. R. 24.II.1928 (p. 211) o przepisach tymczasowych dotyczących umowy ubezpieczenia.

1. Zapytania i odpowiedzi w kwestionariuszu, dołączonym do wniosku o przyjęcie do ubezpieczenia, mają za cel stwierdzenie okoliczności faktycznych, nie są natomiast wyrazem woli, koniecznej do zrodzenia praw i obowiązków.

2. Oświadczenie, zamieszczone przy kwestionariuszu, iż ubezpieczony ręczy pod utratą prawa do odszkodowania za zgodność wszystkich zamieszczonych w nim szczegółów — nie ma znaczenia prawnego.

3. W razie udzielenia nieprawdziwej odpowiedzi ubezpieczającemu służą tylko te prawa, które ustawa w § 16 do 31 do takiej odpowiedzi przywiązuje. (S. N. C. III. 1526/37. 25.IX.1936. — *Zb. C. XI/37 p. 389).*

—

b) R. Pr. R. 22.III.1928 (p. 384) o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych.

177.

1. Oczywiste wprowadzenie w błąd odbiorców pewnych towarów podobieństwem znaków (art. 177 ust. 1 lit. c rozp. Prez. z 1928 r.) możliwe jest tylko wtedy, gdy na rynku tutejszym znajdują się w rzeczywistości towary obu wchodzących w rachubę przedsiębiorstw, stosujących dane znaki.

2. W myśl ar. 181 rozp. Prez. z 1928 r. nie wystarcza stwierdzenie w ogóle podobieństwa względnie wspólności, choćby bardzo nawet licznych cech obu znaków, lecz wymagane jest zacieranie się różnic między obu znakami w umyśle odbiorcy, który ma w pamięci znak dawniejszy. Natomiast w wypadkach dalej sięgających różnic, wychodzących poza ramy art. 181, a mogących jednak wprowadzić w błąd odbiorców co do pochodzenia towaru lub jego rodzaju i t. p. ochronę prawną przewiduje art. 177 ust. 1 lit. c, oczywiście przy zachodzących po temu warunkach. (N. T. A. l. rej. 6560/34 23.X.1936. — *O. P. A. 1/38 s. 80*, glossa: *Fryderyk Z o l l).*

—

c) R. M. Spraw. 1.VII.1934 (p. 511) o rejestrze handlowym.

Na postanowienie Sądu Apelacyjnego, zatwierdzające odmowę prawa ubogich, stronie w postępowaniu rejestrowym nie służy skarga kasacyjna. (S. N. C. II. 3200/36. 29.VII.1937.— *P. P. H. 2/38 p. 1697).*

d) Ust. 28.III.1933 (p. 270) o kartelach.

Członek, który wystąpił z kartelu, nie może domagać się udziału w zyskach, osiągniętych po jego wystąpieniu. (S. N. C. II. 935/37. 12. X.1937. — *P. P. H. 2/38 p. 1693).*

—

B. USTAWODAWSTWO DAWNE.

B1. POLSKA CENTRALNA.

a) Kodeks Handlowy Napoleona.

189.

W myśl przepisu art. 189 k. h. z 1808 r. weksle proste, wydane nie z powodu czynności handlowej, chociażby były podpisane przez kupców, podlegają przedawnieniu nie 5-letniemu, lecz — podobnie jak weksle podpisane przez nie handlujących — przedawnieinu 30-letniemu. (S. N. C. I. 181/36. 30.XII.1936. — *Zb. C. XII/37 p. 457).*

457.

Kodeks handlowy z 1808 r. ustanawia jeden tylko termin (w art. 457) dla wierzycieli i „każdej innej osoby zainteresowanej“ i nie wskazuje innych terminów zaskarżenia wyroku, ogłaszającego upadłość, o ile chodzi o datę otwarcia upadłości w odniesieniu do ustanowienia tej daty w sposób ostateczny lub też tymczasowy, rozróżnienie to bowiem nie jest k. h. znane. (S. N. C. I. 2867/36. 30.XII.1936.— *Zb. C. XII/37 p. 460).*

—

B2. POLSKA POŁUDNIOWA.

a) Ust. 6.III.1906 (p. 58) o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością.

41.

Termin jednomiesięczny z § 41 ustawy z dnia 6 marca 1906 r. o spółkach z ogr. odp. (Dz. p. p. Nr. 58) do wniesienia pozwu o unieważnienie uchwały walnego zgromadzenia jest terminem prekluzyjnym; mimo dochowania zaś tego terminu prawo unieważnienia tejże uchwały przedawnia się, jeżeli pozew nie został należycie poparty w myśl § 1497 u. c. (S. N. C. II. 2296/36. 15.III.1937. — *Zb. C. XI/37 p. 426).*

IV. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

Idee społeczne kooperatyzmu. Wyd. 5. „Społem“, s. 50. Warszawa 1938. — *Abramowski E.*

Najnowsze przepisy o księgach handlowych. Wyd. 2. Nakł. aut. s. VIII + 221. Kraków 1938. — *Federgrün E. dr., Diamant P.*

Bilanse. Studia z ekonomiki prywatnej. Wyd. Zw. Księgowych w Polsce. s. 348, Warszawa 1938. — *Góra W.*

Nowe przepisy o ruchu pojazdów mechanicznych obowiązujące od 1 stycznia 1938 r. „Wł. Wilak“. s. 54 Poznań 1938. — *Howorka M.*

Egzekucja z udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością. Przedmowa dra Wł. Dbałowskiego. „Bibl. Prawnicza“. s. 54. Warszawa, 1938. — *Jodłowski J.*

Francuska ustawa z dn. 13 lipca 1930 r. „o umowie ubezpieczenia“; z przedmową dr. Bronisława Hełczyńskiego .s. 55, Warszawa 1937. — *Kronstein F.*

O pełnomocnictwie handlowym w rozumieniu art. 66, 67 i 68 Kodeksu Handlowego. s. 12 + 2nlb. Warszawa 1937. — *Michalski St.*

Ordynacja podatkowa. Rozporządzenie wykonawcze. Księg. Powszech. s. 156, Kraków 1937.

Podręcznik prawa wekslowego i czekowego. Księg. Powsz. s. 192. Kraków 1938. — *Rosenblüth I. dr.*

Zbiór ustaw i rozporządzeń o zarobkowym przewozie osób i towarów pojazdami mechanicznymi .s. 229. Warszawa 1937. — *Sarnowiec St.*

Oznaczenie wartości przedmiotów bilansowych. Bilans kupiecki i podatkowy. t. 2. ks. „Wł. Wilak“. s. 377. Poznań 1938 . *Scheffs M.*

Ustawa o nadaniu Francusko-Polskiemu Towarzystwu Kolejowemu koncesji na kolej Herby Nowe — Gdynia. s. 93. Warszawa 1937.

Prawo karne

II. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE

O antynomii w przedmiocie okoliczności wykluczających odpowiedzalność sprawcy między przepisami K. Z. K. K. oraz w K. K.

Po okresie zemsty w prawie karnym i po okresie zasady odpowiedzialności za wynik w prawie cywilnym, wspólną podstawą odpowiedzialności w obu tych działach prawa, obok czynu bezprawnego — wina. W dalszym rozwoju w prawie karnym zasada obiektywnej odpowiedzialności za czyn ustąpiła miejsca zasadzie subiektywnej odpowiedzialności sprawcy, podczas gdy prawo cywilne porzucając w licznych przypadkach zasadę winy, uznało zasadę kauzalności, czyli odpowiedzialności za obiektywny wynik czynu. Już Landrecht pruski i austr. k. c. przyjęły odpowiedzialność osób niepoczytalnych, którą następnie uznał także k. c. niem. i pr. obl. szwajc. polecając brać przy tym pod uwagę zasadę słuszności i stosunek majątków stron interesowanych. W ten sposób prawo karne, zwężając w stos. do pr. cyw. pojęcie winy, stało się niejako jego nadbudową i zdawałoby się, że przy tym stosunku nie możliwy jest przypadek, aby sprawca był odpowiedzialny wg przepisów prawa karnego, będąc jednocześnie wolny od odpowiedzialności cywilnej. Przypadki takie jednak zachodzą.

Zasadą K. Z., mimo przyjęcia w poszczególnych przypadkach zasady kauzalności, pozostała jako reguła naczelna zasada winy. Wina — to panowanie sprawcy nad swoim czynem, uzasadniające czynienie mu zarzutu spowodu jego zachowania się. W tym pojęciu składa się ona z 3 elementów: umyślności, poczytalności i normalności sytuacji. Jeżeli chodzi o umyślność to panuje na ogół zgodność między pr. karnym i cywilnym, inaczej jest natomiast z pojęciem poczytalności. K. K. wybrał tu drogę t. zw. szkoły pozytywnej, uznając pojęcie poczytalności zmniejszonej (art. 18 K. K.), K. Z. przeciwnie stanął na gruncie teorii przestarzałej i zmniejszonej poczytalności nie uwzględnia. Również czyn popełniony w t. zw. „lucida intervalla“ nie powoduje wg brzmienia art. 138 K. Z. odpowiedzialności sprawcy. Wytworzył się więc stan paradoksalny, gdyś z zestawienia art. 17 i 18 K. K. i 138 K. Z. może powstać taki stan rzeczy, że sprawca, mimo odpowiedzialności karnej, wolny będzie od odpowiedzialności cywilnej. Celem uchronienia porządku prawnego przed tą sprzecznością należało albo uzgodnić odnośne przepisy K. Z. i K. K., albo pozwolić praktyce przeszczepić zasady prawa karnego na grunt prawa cywilnego, pomijając zupełnie dyspozycję art. 138 1 K. Z.

Jeszcze jaskrawsza rozbieżność istnieje między art. 140 K. Z. i 22 K. K., leży ona w tym, że aczkolwiek K. K. nie przyjął teorii obiektywnej wyższej konieczności, to jednak określa zewnętrzne, obiektywne czyniki wzgl. okoliczności, niedopuszczające zastosowania stanu wyższej konieczności, jako okoliczności wyłączającej odpowiedzialność sprawcy, podczas gdy K. Z., który właśnie na czystej teorii obiektywnej się opiera, tych obiektywnych okoliczności z art. 22 K. K. nie przejął, i znowu odpowiedzialny karnie nie będzie często odpowiadał za szkodę przez siebie wyrządzoną. Należało więc albo uzgodnić art. 140 K. Z. z art. 22 K. K. albo pozwolić praktyce prawa cywilnego posługiwać się zasadami prawa karnego, operując w K.Z. tylko ogólnie pojęciami obrony koniecznej i stanu wyższ. konieczn. bez ich definiowania, jak to czyni np. pr. obl. szwajc.

Brak harmonii zachodzi także między art. 14 i 20 K. K. i należałoby ustalić, czy do umyślności wymagana jest świadomość „bezprawności“ czy też „przestępczości“ czynu, czy zatem usprawiedl. nieświadomość bezprawności może być tylko podstawą nadzwycz. złagodz. kary, czy też taką podstawą może być usprawiedl. nieświadomość karygodności, mimo że sprawca miał świadomość karygodności czynu.

Dalej wskazuje autor na niewłaśc. ujęcie art. 20 K. K., którego błędem jest ujęcie 1 tegoż art. jako okoliczności wykluczającej bezprawność czynu. Błąd nie jest elementem obiektywnym i dlatego nie może wykluczać bezprawności, a jedynie jako element subiektywny wykluczyć może jedynie winę, oraz karę będącą konsekwencją winy. Rezultatem ujęcia art. 20 w związku z art. 17 1 K. K. jest 1) wykluczenie obrony koniecznej jeżeli poczytalny napastnik jest w błędzie, mimo, że obrona konieczna dopuszczalna jest w stosunku do niepoczytalnego oraz 2) wykluczenie odpowiedzialności za podżeganie i pomocnictwo nawet wówczas, gdy sprawca bezpośredni dopuścił się czynu pod wpływem błędu, spowodowanego przez nakłaniającego lub pomocnika. Ten stan rzeczy jest jawną anomalią i byłby usunięty, gdyby dyspozycja art. 20 zaczynała się „Nie podlega karze...“. To samo

co dotyczy błędu odnieść można również do art. 19 K. K., traktującego o nieodpornym przymusie fizycznym. I ten przepis wykluczający bezprawność czynu, powoduje wykluczenie obrony koniecznej i odpowiedzialności podżegacza i pomocnika, a tego uniknięto by, gdyby zamiast wykluczenia bezprawności, następowało uwolnienie od kary. *(J. Gans. — Gł. Pr. 9 — 10/37).*

—

Jest czy nie jest powodem kasacyjnym?

(Na marginesie orzeczeń Sądu Najwyższego w przedmiocie art. 61 K. K. i art. 379 K. P. K.).

Autor interesuje się zagadnieniem: czy sąd II-ej instancji, uchylając warunkowe zawieszenie wykonania kary, winien tę zmianę uzasadnić i w jaki sposób?

Na tle istniejących przepisów kwestia ta, zdaniem autora, nie powinna budzić żadnych wątpliwości. Sąd odwoławczy, zmieniając w tym przedmiocie orzeczenie sądu pierwszej instancji, winien tę zmianę „uzasadnić" (art. 379 § 2 K. P. K.), a uzasadnienie to pod względem swej treści powinno odpowiadać temu ujęcie, jakie nadaje instytucji warunkowego zawieszenia ustawa (art. 61 § 2 K. K.).

Omawiając instytucję warunkowego zawieszenia wykonania kary, autor podnosi, że jest ona jedną z naczelnych instytucji, mających za zadanie indywidualne dostosowanie kary do poszczególnego wypadku, w szczególności do osoby sprawcy, a za tym mających na celu prewencję specjalną. Ideą przewodnią tej instytucji jest założenie, że w wielu wypadkach naruszenia ustawy większą korzyść społeczną przyniesie odstąpienie od wykonania kary, aniżeli jej bezwzględne wykonanie, zwłaszcza, jeśli chodzi o karę w stosunku do osoby, która stała się przestępcą skutkiem przypadku i dla której dostatecznie silnym motywem psychicznym, o ile chodzi o przyszłość, jest już sam proces i wyrok skazujący.

Stąd też i nasz kodeks, mówiąc o warunkowym zawieszeniu, kładzie nacisk na to, czego się można w przyszłości po sprawcy spodziewać; — pod tym także kątem widzenia winny być przeprowadzone rozważania i ustalenia w uzasadnieniu wyroku. Zadaniem za tym Sądu Odwoławczego, gdy chodzi o zawieszenie wykonania kary, jest ustalenie, czy i dlaczego jest mylny pogląd sądu I-ej instancji, przyjmujący iż oskarżony pomimo niewykonania kary nie popełni nowego przestępstwa i że przeto odbycie kary jest wskazane ze względu na przyszłość.

Do niedawna kwestia ta nie budziła żadnych wątpliwości i w świetle judykatury Sądu Najwyższego (autor cytuje orzeczenia: Zb. K. 455/35, 519/35, 75/37, 285/36, 209/33, 140/35, 267/36, 238/37, 312/37), z której wynikało: 1) że uchylenie warunkowego zawieszenia jest nie tylko zmianą orzeczenia o karze, ale także zmianą orzeczenia o winie, 2) że uchylenie przez sąd II-ej instancji zawieszenia wykonania kary musi być bezwzględnie uzasadnione, 3) że uzasadnienie takie nie może się nigdy ograniczać do przytoczenia słów ustawy, 4) że natomiast winien sąd II-ej instancji krytycznie rozważyć, czy i dlaczego mylny jest pogląd sądu I-ej instancji, będący podstawą zawieszenia, w szczególności zaś ustalić celowość uchylenia zawieszenia ze względu na przyszłość: obawę popełnienia nowego przestępstwa.

Wręcz odmienne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z 22.X.37, 2 K 990/37 (dotąd niedrukowanym). W sprawie tej uzasadnienie Sądu Apelacyjnego dotyczące orzeczenia o karze brzmiało: „Sąd Apelac. przy wymiarze kary kierował się tym, że kara 1 roku więzienia z warunkowym zawieszeniem była karą zbyt łagodną, nie odpowiadającą przewinieniu oskarżonego, i dlatego wymierzył oskarżonemu karę bezwzględnego więzienia przez 10 miesięcy, uważając ją za surowszą".

W świetle dotychczasowego orzecznictwa i ustawy zdawałoby się, że sąd II-ej instancji w wypadku quaestionis uchylenia warunkowego zawieszenia w ogóle nie uzasadnił. Sąd ten bowiem nie tylko nie rozważył, dlaczego z uwagi na przyszłość orzeczone przez sąd I-ej instancji warunkowe zawieszenie wydaje się nie celowe, ale nie zadał sobie nawet trudu powtórzenia słów ustawy, co zresztą również byłoby uzasadnieniem wadliwym.

Mimo to jednak Sąd Najwyższy uznał, że w danym przypadku wszystko jest w porządku i że sąd ten postąpił zgodnie z przepisami art. 379 K. P. K. i art. 61 K. K.

Powstaje za tym postawione w tytule pytanie, czy tego rodzaju uzasadnienie jest czy nie jest powodem kasacyjnym? *(Prof. Glaser. — Gł. Sąd. 2/38 s. 122 — 126).*

—

Przestępstwa urzędnicze (nadużycie władzy).

Przestępstwami urzędniczymi zajmuje się polski Kodeks Karny w rozdziale XLI (art. 286 do 293).

Zasada ogólna zawarta jest w art. 286 K. K., według którego działanie przestępne polegać może albo 1) na przekroczeniu władzy, na przekroczeniu przekazanych urzędnikowi w zakresie jego służby publicznej uprawnień, albo 2) na niedopełnieniu obowiązków z tegoż zakresu jego służby publicznej wynikających.

Istotnym momentem jest działanie na szkodę czy to interesu publicznego, czy prywatne-

go. Obojętnym jest, czy szkoda istotnie nastąpiła, czy nie. Wystarczy sama jej możliwość, wynikająca z naruszenia obowiązków lub przekroczenia władzy.

Moment przysporzenia korzyści dla siebie, lub innej osoby zasadniczo w rachubę nie wchodzi. Jeśli jednak taki zbieg zaistniałej, czy zamierzonej szkody z osiągniętą, czy zamierzoną korzyścią powstał — to znajdzie zastosowanie kwalifikacja z art. 286 § 2 K. K. z wymiarem kary więzienia do lat 10.

Karze podlega również działanie nieumyślne (art. 286 § 3 K. K.). Autor podkreśla, że dobrze się stało, iż pierwotna koncepcja co do wprowadzenia jedynie pojęcia umyślnego nadużycia władzy uległa zmianie przez rozszerzenie karalności także za działanie nie umyślne. W ten sposób bowiem zamknięto drogę sprawcy sprytnemu, którego działanie może być tak wszechstronnie obmyślane, że udowodnienie złego zamiaru okaże się niemożliwością.

Przestępstwa urzędnicze są zagrożone wyższą karą nie tylko wtedy, gdy zaistnieją jako nadużycia władzy, ale również i wówczas, gdy (art. 291 K. K.) urzędnik dopuścił się jakiegokolwiek przestępstwa podczas, lub w związku z urzędowaniem. Sąd może w tej sytuacji wymierzyć mu karę o połowę wyższą od najwyższego wymiaru, przepisanego za dane przestępstwo, wychodząc z założenia, że ci, którzy w imieniu Państwa dokonywanymi czynami dyskredytują je — winni dać większe zadośćuczynienie obrażonej idei. *(P. Adamowski. — Cz. Sędz. Nr. 1/38 str. 32).*

—

Czy podżeganie do fałszywych zeznań jest karalne?

Autor polemizuje z twierdzeniem, wysuniętym przez p. S. Ladier w artykule pod tym samym tytułem (Cz. Sędz. Nr. 6/37), że „podżeganie do fałszywych zeznań powinno w ogóle ujść bezkarnie, bez względu na to, czy składający fałszywe zeznanie był uprzedzony po myśli art. 140 § 2 K. K., czy nie“. Uzasadnieniem twierdzenia p. Ladiera ma być przesłanka „dlaczego podżegacz do fałszywego zeznania, czyli pośredni sprawca ma być w gorszym położeniu od fałszywie zeznającego (t. j. sprawcy bezpośredniego), który odpowiada tylko pod warunkiem uprzedzenia go o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznanie“.

Wnioski wysnute przez p. Ladiera wydają się autorowi niesłuszne. Podżeganie do popełnienia przestępstw karnych z art. 26 K. K. stanowi delictum sui generis niezależnie od popełnienia przestępstwa przez głównego sprawcę. Podżegacz odpowiada za swój czyn w granicach swego zamiaru. Czy, biorąc sprawę analogicznie, — pyta autor — ma ujść bezkarnie przestępna działalność podżegacza do popełnienia kradzieży, skoro główny sprawca np. po czynie zwrócił skradziony przedmiot jego właścicielowi, albo dobrowolnie odstąpił od działania (art. 25 K. K.).

Słuszną, a nawet konieczną dla racjonalnej polityki kryminalnej wydaje się autorowi zasada prawna wyrażona w orzeczeniu S. N. 2 K. 1055/33 z 6.XII.1933 r. o treści: „okoliczność, że składający zeznanie nie odpowiada za fałszywe zeznanie z powodu nieuprzedzenia go o odpowiedzialności karnej za to przestępstwo nie wyłącza odpowiedzialności podżegacza“.

Nie wytrzymującym krytyki wydaje się również autorowi argument p. Ladiera, że przez zamieszczenie art. 149 K. K. w rozdziale „przestępstw przeciw wymiarowi sprawiedliwości“ ustawodawca chciał wyraźnie stwierdzić, że spowodowanie, by inna osoba fałszywie zeznała, jest karalne tylko pod warunkiem znamion z art. 149 K. K. t. j., jeżeli się w tym celu używa przemocy lub groźby bezprawnej, oraz, że przez zamieszczenie cytowanego przepisu ustawodawca wyraźnie wykluczył odpowiedzialność za nakłanianie do fałszywych zeznań.

Zdaniem jednak autora, jeśli by sprawca groźbą bezprawną chciał skłonić świadka do złożenia świadomie nieprawdziwych zeznań w sądzie, to czyn jego stanowiłby idealny zbieg przestępstw z art. 149 K. K. oraz z art. 26, 140 K. K. *(Dr. St. Horodyski. — Cz. Sędz. Nr. 1/38 str. 30).*

—

Przestępczość w świetle badań nad bliźniętami.

Autor postawił sobie za zadanie przedstawienie dotychczasowych badań nad bliźniętami, przeprowadzonych z punktu widzenia kryminologicznego. W szczególności wyniki badań Lange‘go, Stumpfla i Kranza, których prace — na materiale bliźniąt — zajmują się przede wszystkim zagadnieniem przestępczości.

Przedstawiając metody oraz rezultaty badań Lange‘go, Stumpfla i Kranza autor wskazuje na wypływające z tych prac wnioski o charakterze praktycznym dla polityki kryminalnej.

Wnioski Lange‘go są — zdaniem autora — jeszcze umiarkowane, jakkolwiek wskazuje on, że trzeba zerwać z systemem karania a stosować środki zabezpieczające społeczeństwo. Należy nadto:

1. Usunąć skutki alkoholu;
2. Stworzyć aparat rzeczoznawców, umożliwiający wczesne postawienie pewnej, zdecydowanej prognozy socjalnej, aby móc usunąć ze społeczeństwa jednostki niebezpieczne;
3. Stosować środki profilaktyczne, zapobiegać rodzeniu się ludzi z wybitnie aktywnymi skłonnościami kryminalnymi.

Ale przede wszystkim — konkluduje Lange — należy uzupełnić nasze, dziś nie wystarczające, wiadomości z nauki o dziedziczności, „nasze dane o bliźniętach mówią nam tylko, że ukształtowanie się osobowości, doprowadzające do społecznego wykolejenia się, powstaje na drodze dziedziczenia. O szczegółowym sposobie dziedziczenia się cech nie dowiadujemy się niczego z metody badania bliźniąt". Do tego potrzebne są badania rodzin przestępczych.

Kranz dochodzi do wniosków, potwierdzających rezultaty Lange'go. Kranz jest zdania, że los człowieka, jego działalność (przestępcza wzgl. nieprzestępcza), zależą przede wszystkim od skłonności dziedzicznych. Spośród czynników egzogennych główne znaczenie przypada wpływowi wychowania oraz środowiska rodzinnego. Nie ma „urodzonego przestępcy", jednakże gotowość do konfliktu z istniejącym porządkiem jest różna u różnych ludzi. Tych, u których gotowość do zachowania się przestępczego jest szczególnie wielka, winny dosięgnąć przepisy eugeniczne.—

Stumpfl, stwierdzając również przewagę skłonności wrodzonych, wykazuje, że warunki zewnętrzne — choćby najcięższe — same przez się nie mogą spowodować ciężkiej przestępczości. Powołuje się on nie tylko na badania bliźniąt, ale i na wyniki swojej pracy, dotyczącej badań nad rodzinami przestępców. Badania te doprowadziły do wniosku, że — obok decydującego znaczenia skłonności wrodzonych — duża rola przypada w etiologii, zarówno lekkiej, jak i ciężkiej przestępczości, wpływowi wychowawczemu, wpływowi wywieranemu przez drugich ludzi.

Zdecydowana ciężka przestępczość, ujawniająca się już we wczesnym wieku, jest wynikiem odziedziczonych anomalij charakteru, psychopatii. Przestępców tego typu należy odróżnić od przestępców z konfliktu.—

Zastanawiając się nad wynikami, osiągniętymi przez referowanych autorów i oceniając wielkie znaczenie ich prac, autor w konkluzji dochodzi do wniosku, że badania dotychczasowe bliźniąt nie dostarczyły dowodów (wysoce prawdopodobnych) o wrodzoności zasadniczych dyspozycyj psychicznych człowieka. Twierdzenie autora nie ma na celu, jak stwierdza, podważenia wyników dotychczasowych badań nad bliźniętami, wskazuje on tylko, że prawdopodobieństwo wrodzoności dyspozycji psychicznych człowieka nie jest tak wielkie, jakby to z prac omawianych wynikało.

Natomiast bez zastrzeżeń podziela autor tezy omawianych prac, odnoszące się do stosowania środków zabezpieczających przeciw pewnej kategorii przestępców. Niezależnie bowiem od tego, czy pewne skłonności przestępcze są dziedziczne, czy raczej wytwarzane przez czynniki środowiskowe, stwierdza się istnienie pewnego typu przestępcy, co do którego ujemnej prognozy socjalnej można z wysokim prawdopodobieństwem orzekać. *(Mgr. P. H.— Prz. W. P. Nr. IV/37 str. 695 — 722).*

—

Niepoprawni przestępcy w świetle 150 wyroków z art. 84 K. K.

W pracy swej autor omawia dane o 150 przestępcach, skazanych z art. 84 k. k. na umieszczenie w zakładzie zabezpieczającym w Lublińcu.

W dniu 1.I.1937 r., a więc po 3-ch latach od możności realizowania przez sądy art. 84 k. k. znajdowało się w zakładzie dla niepoprawnych w Lublińcu 163 przestępców (w tym czasie w zakładzie dla niepoprawnych przestępczyń znajdowały się 24 kobiety). Wg. danych z Dep. Karnego Min. Sprawiedliwości przybywało w dn. 1.I.137 poza tym w więzieniach 525 mężczyzn i 38 kobiet, w stosunku do których orzeczono umieszczenie w zakładzie dla niepoprawnych.

Na podstawie uzyskanego przez badanie akt materiału autor ustala, iż 150 przestępców, skazanych na umieszczenie w zakładzie dla niepoprawnych, popełniło ostatnio (i w związku z tym zastosowano art. 84 k.k.) przestępstwa o charakterze gospodarczym, w czym 90% przypada na kradzieże. Niezmiernie charakterystyczne jest, że tylko w 29,2% przypadków wartość rzeczy przekraczała 100 zł. i tylko w 19,1% przekraczała 200 zł. Nie były to zatem kradzieże, charakterystyczne dla przestępców zawodowych w wielkim stylu, działających na terenie wielkich miast, a raczej kradzieże drobne, gdzie wyrządzona szkoda była niewielka.

Jeśli chodzi o przeszłość kryminalną przestępców z zakładu dla niepoprawnych to okazuje się, że w 146 opracowanych przypadkach było skazanych uprzednio: 1. wyłącznie za kradzieże 77 przestępców, czyli 52,7%, 2. za kradzieże i inne przestępstwa 6 przestępców, czyli 2,0%. Przeszło połowa więc wszystkich przestępców była karana uprzednio wyłącznie za kradzieże.

Wśród 150 przestępców, znajdujących się w zakładzie zabezpieczającym w Lublińcu, przeważa wybitnie element młody. W wieku do lat 20 było 12,6% przestępców, do lat 25 — 38,6%, do lat 30 — 62,6% do lat 35 — 82,6%. Tylko 17,4% ogółu przestępców miało powyżej 35 lat i tylko 11,4% przestępców było w wieku powyżej 40 lat. — Podkreślić należy, że podczas, gdy w Anglii zastosowanie środka zabezpieczającego w stosunku do chronicznych przestępców może mieć miejsce z reguły dopiero od 30 roku życia — u nas 62,2% wszystkich skazanych nie osiągnął jeszcze 31 roku życia.

Badania liczebności elementu miejskiego i wiejskiego wśród przestępców wykazują, że liczba przestępców zamieszkałych w mieście przewyższa przeszło dwukrotnie liczbę przestępców zamieszkałych na wsi. Większość elementu miejskiego stanowią przestępcy z małych miast i miasteczek.

70% przestępców umieszczonych w zakładzie dla niepoprawnych karanych było do 10 razy, przy czym do 5 razy karalnych było 28% „niepoprawnych". Tylko 30% przestępców skazanych było więcej niż 10 razy.

Takich przestępców, których wszystkie poprzednie kary nie przekraczały w sumie 2 lat pozbawienia wolności, było 34,4%. Niemal połowa przestępców (47,2%) była skazana na kary, nie przekraczające w sumie 3 lat i tylko 36% posiadało w rejestrze kary pozbawienia wolności, które łącznie wynosiły powyżej 5-u lat.

Analiza materiału pod kątem widzenia najwyższej uprzednio orzeczonej kary wykazała, że przeszło połowa przestępców (55,7%) nie miała w rejestrze kar powyżej 1 roku. Jedna czwarta (23,3%) była skazywana wyłącznie na kary pozbawienia wolności nie przekraczające 6 miesięcy. Tylko 23,9% przestępców było uprzednio karanych surowiej, gdyż skazanych było i na karę powyżej 2 lat więzienia.

Dane dotyczące kwestii, w którym roku życia byli niepoprawni poraz pierwszy karani, wskazują, że 28,2% „niepoprawnych" karanych było po raz pierwszy przed 17-ym rokiem życia, a 71% tych przestępców skazanych zostało po raz pierwszy przed 21-ym rokiem życia.

*

Analiza danych o 150 przestępcach umieszczonych w Lublińcu wykazuje, że praktyka sądowa realizuje art. 84 k. k. niezgodnie z reguły z intencja ustawodawcy i zasadniczymi przesłankami kryminologicznymi, na których ugruntowany został środek zabezpieczający. Zdaniem autora tylko pewna część przestępców chronicznych, którzy z uwagi na właściwości charakterologiczne, przeszłość kryminalną i natężenie skłonności antyspołecznych nie rokują już istotnie nadziei poprawy, kwalifikuje się do umieszczenia w zakładzie dla niepoprawnych. Art. 84 k. k. powinien być stosowany tylko wobec takich przestępców, w stosunku do których diagnoza „niepoprawności" może być dostatecznie poważnie umotywowana.

Zdobyty materiał wskazuje, zdaniem autora na zanczenie, jakie posiada konieczność reformy sankcyj karnych i ich wykonania w odniesieniu do przestępców młodocianych. Dotychczasowa bowiem polityka karna i penitencjarna w stosunku do młodocianych okazała się błędna i w skutkach szkodliwa.

Autor podnosi słuszność projektu angielskiego z 1932 r, który w odniesieniu do młodocianego przestępcy, ujawniającego wyraźne skłonności przestępcze, eliminuje zupełnie karę i wprowadza na jej miejsce środek o charakterze wychowawczo-poprawczym, wzorowany na systemie borstalowskim, który może być stosowany w okresie 2—4 lat, w zależności od osiągniętych wyników.

Gdyby ci przestępcy, którzy obecnie znajdują się w zakładzie dla niepoprawnych w Lublińcu, zetknęli się w czasie, gdy mieli 18—19—20 lat (w okresie pierwszych konfliktów z kodeksem karnym), z sankcją, w postaci zakładu wychowawczo-poprawczego, przebieg ich życia mógłby być zupełnie inny.

Dopóki — konkluduje autor — nie będzie zmieniony system sankcyj w stosunku do młodocianych przestępców, dopóty walka z chroniczną przestępczością będzie skazana na niepowodzenie. *(Dr. St. Batawia — Arch. Kr. Tom II z. 3—4/37 s. 440—474).*

—

2. PRAWO FORMALNE.

Postępowanie przeciw nieobecnym wedle prawa karnego skarbowego.

Obecnie obowiązujące prawo karne skarbowe, w przeciwstawieniu do dawnej ustawy karno - skarbowej, zawiera zupełnie samoistne przepisy postępowania karno - skarbowego i jedynie tylko w pewnych szczegółowo wymienionych sprawach nakazuje stosować odpowiednie przepisy kodeksu postępowania karnego.

Art. 337 — 342 prawa karnego skarbowego zawierają bardzo charakterystyczne przepisy o postępowaniu przeciw nieobecnym.

W wypadkach bowiem, gdy oskarżony jest znany, lecz uchyla się od postępowania karnego, a zarządzenia zmierzające do wykrycia jego miejsca pobytu lub sprowadzenia go, pozostały bez skutków, właściwa władza skarbowa może 1) wydać orzeczenie zaoczne, 2) umorzyć dochodzenie, jeśli przestępstwo jest mniejszej wagi, 3) przekazać sprawę do postępowania sądowego w celu zastosowania przepisów art. 337 — 342 i § 46 rozp. wykonawczego do prawa karnego skarbowego.

Art. 337 P. K. S. stanowi, że jeżeli oskarżony uchyla się od sądu a zarządzenia zmierzające do wykrycia go pozostały bez skutku, sąd zarządza postępowanie przeciw nieobecnemu. Przepis ten jest odstępstwem od ogólnych zasad kodeksu postępowania karnego (art. 5 K. P. K. — zawieszenie postępowania sądowego) a ma na celu umożliwienie pokrycia z majątku nieobecnego materialnych strat, poniesionych przez Skarb Państwa na skutek przestępnego działania oskarżonego.

Niezbędnym warunkiem wdrożenia postępowania jest uprzednie stwierdzenie, że zarzą-

dzenia sądu, zmierzające do wykrycia miejsca zamieszkania lub sprowadzenie oskarżżonego nie dały żadnego wyniku.

Sąd wyznacza nieobecnemu obrońcę z urzędu (art. 338 P. K. S.), a zatem spotykamy się tu z wypadkiem ustanowienia obrońcy z urzędu, nie przewidzianym w art. 89 K. P. K.— Termin rozprawy w postępowaniu przeciw nieobecnym ma być ogłoszony w specjalny sposób, celem tego przepisu (art. 339 P. K. S.) jest danie możności oskarżonemu dowiedzenia się o grożącej mu odpowiedzialności, co może go skłonić do stawienia się w sądzie i przeprowadzenia obrony. Sąd orzekający winien zarządzić ogłoszenie terminu rozprawy głównej w gminie ostatnieigo zamieszkania lub pobytu oskarżonego, albo w ostatniej siedzibie jego przedsiębiorstwa, a jeżeli żadnej z tych okoliczności nie da się ustalić — w miejscu ujawnienia przestępstwa. Między ogłoszeniem a terminem rozprawy głównej w ten sposób ogłoszonej, powinien upłynąć okres dwóch miesięcy.

Wyroku wydanego w postępowaniu przeciw nieobecnemu nie uważa się za wyrok zaoczny. Ogłoszenie wyroku prawomocnego, odbywa się w ten sam sposób, co ogłoszenie terminu o rozprawie głównej. Nie jest ono potrzebne, jeżeli oskarżonemu doręczono odpis aktu oskarżenia. Wykonanie wyroku może nastąpić dopiero po upływie 14 dni od daty ogłoszenia wyroku. *(Dr. T. Kosiński. — Cz. Sędz. Nr. 1/38 str. 37).*

—

O przeszkodach w likwidowaniu nieściągalnych grzywien.

Podając przepisy, upoważniające Sądy cywilne do nakładania grzywien na świadków, biegłych, dłużników i zarządców sądowych, autor twierdzi, że mimo wielkich ilości grzywien nakładanych, Skarb Państwa ma z tego tytułu wątpliwe korzyści. Urzędnicy bowiem przydzieleni do sporządzania list należności z roku na rok muszą przepisywać i sporządzać wykazy nieściągniętych grzywien.

O ile specjalne rozporządzenie zezwala na odpisanie należności z tytułu kosztów sądowych, o tyle nie ma przepisu, któryby zezwalał na umarzanie tego rodzaju należności. W ten sposób powstaje poważna suma wątpliwej wartości należności. Wyciągi przedkładane miarodajnym władzom mogą je wprowadzić w błąd, a w razie uwzględnienia przy układaniu budżetu, mogą spowodować jego nierealność. *(A. Domański. — Ap. 12/37 s. 176).*

—

Sporządzanie kart karnych.

Często się zdarza, że zachodzą istotne rozbieżności pomiędzy personaliami, znajdującymi się w aktach sprawy karnej, a danymi, pochodzącymi z Rejestru Skazanych. Różnice mogą pochodzić stąd, że nie zawsze oskarżony pragnie, aby Sędzia orzekający był poinformowany o jego dotychczasowych sprawach.

Należy zdaniem autora wprowadzić obowiązek, aby jakaś władza zajęła się zbieraniem dokładnych danych o oskarżonych. Z dwu powołanych do tego zdania „urzędów“, autor pragnąłby tym obowiązkiem obciążyć policję.

Ponieważ zauważone rozbieżności powodują odroczenia w postępowaniu karnym i Sąd zarządza dodatkowe dochodzenia, przeto, aby uniknąć przewlekania w procesie karnym, sprawa zbierania informacyj o oskarżonych powinna być załatwiona. *(J. Poersch. — Ap. 12/37 s. 177).*

—

Rozprawy przy drzwiach zamkniętych.

Obowiązujące przepisy K. P. K. dopuszczają uchylenie jawności rozprawy w 3-ch wypadkach (art. 317 k. p. k.) mianowicie, jeżeli jawność postępowania mogłaby obrażać dobre obyczaje, spowodować zaburzenie spokoju publicznego lub ujawnić okoliczności, których zachowanie w tajemnicy jest niezbędne ze względu na bezpieczeństwo państwa. Pierwsze dwa wypadki nie stwarzają w praktyce trudności, natomiast interpretacja pojęcia bezpieczeństwa państwa jest chwiejna, obejmuje bowiem niekiedyy procesy, które ze względu na osoby w nich występujące albo też ze względu na rodzaj przestępstwa odbiegają od zwykłych spraw sądowych.

Zdaniem autora tego rodzaju wykładnia dopuszczalności odstępstwa od ogólnej zasady jawności rozpraw nie jest wskazana. Jawność rozpraw jest nie tylko zdobyczą konstytucyjną, nie tylko teoretyczną i rzeczywistą kontrolą społeczeństwa nad wymiarem sprawiedliwości, ale i metodą wychowawczą. Rozprawy na tle wydarzeń, wykraczających poza ramy codziennej przestępczości, interesują ogół, który z przebiegu rozprawy i reakcji sądu, wysnuwa pewne wnioski o znaczeniu ogólnym dla całokształtu życia zbiorowego. Jeżeli tego rodzaju rozprawy odbywają się przy drzwiach zamkniętych — powstaje pole dla domysłów fantastycznych i szkodliwych, — dla kształtowania rozwoju życia publicznego. *(St. Kante — Gł. Sąd. 2/38 s. 128).*

—

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

I. PRAWO MATERIALNE.

A. KODEKS KARNY

18 § 2.

Do sądu wyrokującego należy ocena w każdym szczególnym przypadku, czy pewne emocje psychiczne sprawcy wpłynęły decydująco na popełnione przez niego przestępstwo, czy też istniały one tylko równolegle z zamiarem dokonania czynu i nie miały przewagi nad możnością swobodnego rozumowania. (S. N. 1 K. 565/37. 14.VI.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 173).*

21

Wobec brzmienia § 2 art. 21 K. K., nie zacieśniającego stanu przekroczenia obrony koniecznej wyłącznie do niewspółmierności, stan ten zachodzić może również w wypadku niewspółczesności, jednak niewspółczesność (eksces ekstenzywny) musi bardzo blisko sięgać granic dozwolonej prawem obrony koniecznej i przeto zachodzi w wypadku zagrożenia napadem w najbliższej przyszłości. (S. N. I. K. 922/37. 9.IX.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 172).*

26.

Gdy dwaj sprawcy wspólnymi działaniami świadomie doprowadzają pokrzywdzonego do niekorzystnego rozporządzenia swym mieniem pod wpływem błędu, obojętne jest, który z nich pokrzywdzonego w błąd wprowadził; obaj odpowiadają za całość czynu jako oszustwa, choćby np. jeden tylko w błąd wprowadził, a drugi tylko nakłaniał do niekorzystnego rozporządzenia mieniem pod wpływem błędu. Podstawą rozróżnienia sprawcy od pomocnika jest rozróżnienie działania, skierowanego bezpośrednio ku urzeczywistnieniu występnego zamiaru, od działania, skierowanego w tymże zamiarze pośrednio w postaci czynności przygotowawczych i ułatwiających. (S. N. 3. K. 622/37. 8.VIII.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 172).*

31

Momentem karalności przestępstwa z art. 44 § 2, 48 P. K. S. jest przemyt sztucznych środków słodzących. Przepisy art. 108 P. K. S. obejmują swoją dyspozycją nabywanie itd. bez zezwolenia sztucznych środków słodzących nawet takich, które zostały wprowadzone w obrót w drodze legalnej, t.j. wyprodukowanych w kraju lub sprowadzonych do kraju w sposób legalny. Działanie zatem przewidziane w przepisie art. 108 P. K. S. stanowi w zasadzie przestępstwo niezależne od przestępstwa z art. 44 § 2, 48 P. K. S. Niezależność (art. 31 K. K.) jednak tych przestępstw w stosunku do siebie w wypadku, gdy sprawca przemytu, nabywcą, przechowywającym itd. jest jedna i ta sama osoba, jest tylko pozorna, a ograniczona jest przepisem art. 50 § 1 P. K. S., który, przewidując kary za nabywanie, przechowywanie itd. towarów przemyconych, obejmuje swym zasięgiem przemyt dokonany sposobami i odnośnie do towarów określonych w art. 44—49 P. K. S., a zatem sztucznych środków słodzących. Przestępstwo zaś z art. 50 § 1 P. K. S. pozostaje do przestępstwa z art. 44 § 2, 48 P. K. S. w takim stosunku, jaki zachodzi między np. przestępstwem z art. 257, a z art. 160 K. K. Wobec powyższego istnienie przepisu art. 50 § 1 P. K. S. powoduje niemożność zastosowania przepisu z art. 44 § 2, 48 P. K. S. i art 108 § 1 P. K. S. w postaci zbiegu przestępstw z art. 31 K. K. (S. N. 3. K. 1825/37. 26.VIII.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 172).*

60

1. „Odbyciem kary“ w rozumieniu § 1 art. 60 K. K. jest odcierpienie każdej kary zasadniczej, bądź rzeczywiste, bądź takie, które w myśl ustawy ma być równoznaczne z rzeczywistym odcierpieniem (art. 68 K. K.).

2. Kara grzywny stanowi jedną z kar zasadniczych, przeto w razie jej orzeczenia zachodzi w warunkach przewidziana w art. 60 K. K. recydywa. (S. N. 3 K. 2574/37. 22.III. 1937. — *Cz. Sędz. Nr. 1/38 str. 59).*

61

O możności warunkowego zawieszenia wykonania kary rozstrzyga tylko wymiar kary orzeczonej, nie zaś tej części kary, która po zastosowaniu amnestii ma być wykonana. (S. N. 1 K. 1134/36. 25.I.1937. — *O. S. P. X—XI/37 p. 664).*

111

Dobrem chronionym przez art. 111 k. k. jest nie cześć i poczucie godności osobistej osób w nim wymienionych, lecz bezpośrednio Państwa Polskiego, które może być narażone przez działanie nieprzyjazne przeciw państwu obcemu, naruszające poprawne stosunki z zagranicą. (S. N. 2 K. 608/37. 26.VI.1937. — *Zb. K. 1/38 p. 24).*

127

1. Okoliczność, czy przedmiotem zajęcia urzędowego danego organu w chwili znieważenia go jest rozstrzyganie spraw natury publiczno-prawnej, czy też załatwianie jakichkolwiek czynności w związku z umową prywatno - prawną, zawartą pomiędzy Państwem lub instytucją państwową, posiadającą odrębną osobowość prawną, albo pomiędzy daną jednostką samorządu terytorialnego, a jakąkolwiek inną osobą,

przepisem art. 50 § 1 P. K. S., który, przewidując kary za nabywanie, przechowywanie itd. towarów przemyconych, obejmuje swym zasięgiem przemyt dokonany sposobami i odnośnie do towarów określonych w art. 44 — 49 P. K. S., a zatem sztucznych środków słodzących. Przestępstwo zaś z art. 50 § 1 P. K. S. pozostaje do przestępstwa z art. 44 § 2, 48 P. K. S. w takim stosunku, jaki zachodzi między np. nie ma z punktu widzenia art. 127 k. k. znaczenia.

2. Znieważenie władzy w miejscu lub w czasię zajęć urzędowych podpadnie pod przepis art. 127 k. k. chociażby nawet działanie sprawcy nie pozostawało w żadnym związku ze spełnianą w danym czasie czynnością urzędową danej władzy. (S. N. 1 K. 208/37. 25.V.1937. — *Zb. K. 1/38 p. 3).*

127

Czynność urzędowa jest prawna, gdy organ podejmujący ją posiada do tego formalne uprawnienie; merytoryczna natomiast zasadność lub bezpodstawność podjętej czynności jest obojętna z punktu widzenia jej prawności. Bezpodstawność czynności mogła skutkować ewentualną odpowiedzialność posterunkowego, natomiast nie pozbawiała działania, dokonanego w granicach jego formalnych uprawnień, cech prawnej czynności urzędowej. (S. N. 2 K. 9/37. 7.VI.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 172).*

132.

W przypadku znieważenia osoby urzędowej, koniecznym jest dla skazania oskarżonego z art. 132 K. K. przytoczenie ustaleń, które by stwierdzały, że pokrzywdzony był w czasie zajścia podmiotem, chronionym przez cytowany przepis. (S. N. 2 K. 350/37. 1.V.1937. — *Zb. K. XII/37 p. 351).*

134

Karze z art. 134 k. k. ulega udzielający korzyści nie tylko urzędnikowi, rozstrzygającemu daną sprawę, lecz także urzędnikowi, mogącemu wpływać na jej rozstrzygnięcie przez spełnianie czynności pomocniczych. (S. N. 2 K. 476/37. 24.VI.1937. — *Zb. K. 1/38 p. 19).*

143

Dla bytu występku z art. 143 K. K. niezbędne jest ustalenie, że zamiar oskarżonego przejawił się w świadomości, iż zarzut jest fałszywy lub może być fałszywy, a oskarżony na to się godził, że fałszywy zarzut dotyczy czynu, wykazującego cechy przestępstwa i że na skutek uczynienia tego zarzutu mogło być wdrożone postępowanie karne lub dyscyplinarne. W przypadkach więc oskarżenia przedmiotowo - fałszywego, lecz lekkomyślnego lub w dobrej wierze w działaniu oskarżonego nie mieszczą 2 K. 587/37. 26.VI.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 172).*

153

Dla bytu przestępstwa z art. 153 k. k. obojętnym jest, czy wymiary chorągwi i wizerunek orła państwowego, wobec których dopuszczono się zniewagi, uszkodzenia lub usunięcia, odpowiadał w zupełności i ściśle przepisom rozp. Prez. Rzplitej z 13 grudnia 1927 r. (Dz. U. poz. 980). (S. N. 2 K. 511/37. 26. VI.1937. — *Zb. K. 1/38 p. 23).*

154

Art. 154 K. K. mówiąc o nawoływaniu do popełnienia przestępstwa, ma na myśli działanie zmierzające do wywołania w psychice nie oznaczonych indywidualnie osób, których sprawca może nie znać i z którymi nie wchodzi w bezpośrednią syczność, emocji dodatnich w stosunku do przestępstwa bez względu na skutki tego nawoływania. Słowo „nawołuje", użyte w art. 154 K. K., jest jednoznacznie z słowem „namawia", „skłania", podburza itd. bez względu na to, czy skutek ono odniosło. Może ono nastąpić głośno, krzykiem, rozkazami lub radami, po cichu, tajnie itd. byleby się zwracało do większej ilości ludzi bliżej nieokreślonych. (S. N. 2 K. 257/37. 5. V.1937. — *G. Ad. 2/38 s. 115).*

—

Pojęcie „gwałtownego zamachu" jest pojęciem normatywnym, którego przedmiotowej treści ustawa nie określa, lecz którego treść ma określić sąd przy razważaniu całokształtu okoliczności sprawy. Pojęcie to jest obszerniejsze, niż pojęcie przemocy, groźby karalnej lub bezprawnej, i obejmuje ono czynne zamachy na osoby oraz odnośnie do zamachu na mienie także pojęcie plądrowania lub niszczenia w podobny sposób obcego mienia. (S. N. 1 K. 301/37. 31.V.1937. — *Zb. K. 1/38 p. 6).*

—

Pod pojęcie zbiegowiska może podpadać nawet kilka osób, jeżeli dalsze osoby nadbiegają, lub zbliżają się z zamiarem wzięcia udziału w zbiegowisku. (S. N. 1 K. 741/37. 26. VI.1937. — *Zb. K. 1/38 p. 22).*

163

Znamiona przestępstwa z art. 163 k. k. wypełnia udział w zbiegowisku, jeśli zamach gwałtowny, którego dopuściła się choćby część zbiegowiska, był wyrazem zbiorowej woli zbiegowiska, a nie poszczególnego jego uczestnika, i jeśli zamach posiadał charakter nie indywidualnego wystąpienia poszczególnych uczestników, lecz dokonany został wspólnymi siłami w wykonaniu zamiaru zbiegowiska. (S. N. 1 K. 566/37. 8.VII.1937. —*Zb. K. 1/38 p. 27).*

się dla braku podmiotowej istoty czynu znamiona z art. 143 K. K., może jednak zachodzić karalne zniesławienie z art. 255 K. K. (S. N.

187, 191

Karalne jest umieszczenie cudzego podpisu na dokumencie, chociażby za zgodą podpisanego. Przedmiotem ochrony działu XXVIII „Przestępstwa przeciwko dokumentom" jest bezpieczeństwo obrotu publicznego. — Przepis art. 191 K. K. jest przepisem szczególnym w stosunku do przepisu art. 187 K. K. i jak ten ostatni przepisem formalnym. Karalność złożenia na dokumencie cudzego podpisu zachodzi niezależnie od zgody podpisanego i jakichkolwiek intencji sprawcy (np. niezależnie od tego, czy działał on w zamiarze pokrzywdzenia innej osoby czy też bez tego zamiaru, dla osiągnięcia korzyści majątkowych lub osobistych, czy też działał nie w tym celu itd.). (S. N. 3 K. 519/37. 19.VIII.1937. —*Gł. Sąd. 2/38 s. 173).*

210

Przez nakłanianie według art. 210 K. K. należy rozumieć wszelkie sposoby oddziaływania na cudzą wolę, odpowiadające pojęcia podżegania (art. 25 K. K.). Nakłanianie może się wyrazić w formie namowy perswazji, obietnicy korzyści materialnej itp. (S. N. 2 K. 448/37. 10.VI.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 173).*

225

1. Podstawą odpowiedzialności oskarżonego z art. 225 K. K. jest nie skutek jego czynu, który przy przestępstwie z art. 225 K. K. jest ten sam co przy przestępstwie z art. 230 § 2 K. K., lecz zamiar, który ów skutek obejmował.
2. Art. 28 K. K., ustalający zasadę odpowiedzialności podżegacza i pomocnika w granicach ich zamiaru ma na względzie obie postasie złego zamiaru — zamiar bezpośredni i zamiar ewentualny.
3. Zgoda na nastąpienie pewnego skutku obejmuje już i przewidywanie możliwości tego skutku. (S. N. 1 K. 754/37. 10.VII.1937.— *Zb. K. 1/38 p. 28).*

240

Dla odpowiedzialności z art. 240 K. K. nie jest konieczne, by jeden ze skutków bójki albo pobicia nastąpił w stosunku do osoby, biorącej udział w zajściu. (S. N. 1 K. 58/37. 27.IV. 1937. Zb. K. p. 292. — *Cz. Sędz. Nr. 1/38 str. 59).*

240

Dopóki u uczestników bójki trwa zamiar wzajemnej walki, nie może być mowy o obronie koniecznej. Działanie obronne może zachodzić dopiero z chwilą, gdy któraś z osób biorących udział w bójce zaprzestała walki, a mimo to była w dalszym ciągu atakowana przez innych uczestników bójki. (S. N. 39/37. 17. IV.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 173).*

251

Zabranie przemocą cudzego zwierzęcia, czyniącego szkodę na gruncie, nie w czasie gdy szkoda jest wyrządzona, lecz później gdy zwierzę jest już na gruncie swego właściciela, nie jest uprawnionym prze art 141 Kod. Zob. zajęciu, lecz prstępstwem z art. 251 K. K. (S. N. 2 K. 302/37. 1.VI.1937. — *Zb. K. XII/37 p. 350).*

251

1. Art. 387 K. Z. pozwala wynajmującemu sprzeciwić się wyniesieniu przez zalegającego z czynszem lokatora, odebrać je choćby przemocą w razie wynoszenia i zatrzymać u siebie. Nie może natomiast wynajmujący przedsiębrać czynności, któreby ograniczały swobodę lokatora w używaniu mieszkania i zmuszały go do znoszenia inych dolegliwości poza niemożnością dyspozycji rzeczami, znajdującymi się w mieszkaniu.
2. Zabicie sztabami żelaznymi połowy drzwi i okien wykraczałoby poza uprawnienia z art. 387 K. Z. i miałoby charakter samowoli, przewidzianej w art. 251 K. K., tylko wtedy, gdyby zmusiło pokrzywdzonego do znoszenia lub zaniechania czegoś, co wykracza poza możność wyniesienia rzeczy, czego świadom był oskarżony i czego chciał lub się z tym godził. (S. N. 1 K. 420/37. 9.VI.1937. — *Zb. K. 1/38 p. 9).*

255

Pomówienie kogoś o czyn, nawet obojętny ze stanowiska prawa i etyki, lecz popełniony z nieszlachetnych pobudek ,jest zniesławieniem, gdyż działanie i jego pobudki stanowią integralną całość każdego czynu. (S. N. 2 K. 497/37. 4.VI.1937. — *Cz. Sędz. Nr. 1/38 p. 59).*

255

Zniesławienie nie staje się bezkarnym nawet w wypadku, gdy zostało ono wywołane przez zachowanie się zniesławionego i stanowiło odwet. (S. N. 2 K. 583/37. 14.VI.1937.— *Zb. K. 1/38 p. 13).*

255

Powzięcie w łonie ciała zbiorowego jakim jest Zarząd instytucji społecznej, postanowienia, dotyczącego osoby, która pozostaje do Zarządu w stosunku pracownika do pracodawcy — nie ma cech pomówienia w rozumieniu art. 255 K. K. nawet wtedy, kiedy treść owego postanowienia lub jego motywy stanowiące odźwierciadlenie dyskusji poprzedzającej postanowienia, — mogły mieć obiektywnie charakter zniesławienia. Nie może tu być takiego pomówienia dlatego: a) jedyna droga, która prowadzi do powzięcia postanowienia przez

ciało zbiorowe, jest wymiana zdań pomiędzy jego członkami i b) że ta wymiana zdań i powzięcie postanowienia odbywa się w łonie ciała zbiorowego, a przeto brak jest czynnika, przed którym pomówienie może nastąpić. (S. N. 2 K. 195/37. 19.V.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 173).*

255 § 2.

Dobrowolne stosunki między mężczyzną i kobietą należą do sfery życia prywatnego obu stron i każda z nich może je przez ujawnienie wyjąć z zakresu spraw swego życia prywatnego bez względu na to, że z uwagi na dwustronność stosunków, ujawnia się okoliczności życia prywatnego, drugiej osoby. Okoliczność życia prywatnego traci przeto swój prywatny charakter, jeżeli osoba, której dotyczy, wynosi ją sama lub ktoś do tego uprawniony, poza ramy życia prywatnego. (S. N. 3 K. 2199/36. 5.II.1937. — *O. S .P. XII/37 p. 743).*

257

Jawność dokonania kradzieży nie stoi na przeszkodzie do zastosowania art. 257 K. K. (S. N. 1 K. 272/37. 29.V.1937. — *Zb. K. 1/38 p. 5).*

257

Przepis § 2 art. 257 K. K. określa jedynie warunki, w jakich Sąd wyrokujący władny jest zastosować względem sprawcy występku przewidzianego w § I art. K. K. nadzwyczajne złagodzenie kary lub nawet sędziowskie darowanie kary, nie jest więc przepisem kwalifikacyjnym. (S. N. 2 K. 1929/35. 10.II.1936. — *G. S. W. 6/38 s. 91).*

261

Ustalenie działania w celu osiągnięcia korzyści majątkowej w wypadku zbrodni z art. 261 K. K. nie jest identyczne z ustaleniem działania z chęci zysku i nie wystarcza do zastosowania § 1 lit. c) art. 47 K.K. Chęć zysku przy powyższej zbrodni zachodzi jedynie w wypadkach pożądania bezprawnego powiększenia majątku swego kosztem innej osoby, (S. N. 1 K. 598/37. 26.VI. 1937. — *Zb. K. 1/38 p. 21).*

261

Suma złożona przez pracownika jako kaucja w związku z umową o pracę nie traci tego charakteru, choćby pracodawca usiłował jednostronnie nadać jej charakter pożyczki. (S. N. 2 K. 1679/36. 12.III.1937. — *Cz. Sędz. Nr. 1/38 str. 57).*

262

Istota oszustwa polega na doprowadzeniu innej osoby za pomocą wprowadzenia w błąd lub wyzyskania błędu do niekorzystnego rozporządzenia własnym mieniem, wprowadzenie zaś w błąd lub wyzyskanie błędu może nastąpić niezależnie od tego, jakim zmianom w przy- przy każdej umowie nawet przez prawo zakazanej. (S. N. 2 K. 733/37. 25.VI.1937. —*Gł. Sąd. 2/38 s. 174).*

262

Niekorzystny charakter rozporządzenia mieniem przy pożyczce, polegać może nie tylko na zupełnej niemożności ściągnięcia pożyczonej sumy, lecz także na zatajonych przez biorącego, a nieprzewidzianych przez udzielającego pożyczkę okolicznościach utrudniających jej ściągnięcie, zmniejszających szanse zaspokojenia należności, bądź nawet tylko powodujących zwłokę. (S. N. 2 K. 646/37. 10.VII. 1937. — *Zb. K. 1/38 p. 30).*

264.

Wprowadzenie w błąd z art. 264 K. K. może nastąpić także za pomocą faktów konkludentnych t. j. takiego zachowania się sprawcy, z którego pokrzywdzony według zamiaru sprawcy sam ma wysnuć błędne wnioski. (S. N. 3 K. 22/37. 5.VII.1937. — *Zb. K. 1/38 p. 25).*

265

Czyn z art. 265 K. K. jest dokonany z chwilą wykorzystania wymienionych w tym artykule świadczeń bez zamiaru uiszczenia należności nie tylko przez jakieś szczególne zabiegi, lecz także i w warunkach, wyłączających po stronie pokrzywdzonego przypuszczenie działania w złym zamiarze. (S. N. 1 K. 422/37. 7.VI.1937. — *Zb. K. XII/37 p. 355)* .

282

Istotnym momentem stanu faktycznego przestępstwa z art. 282 K. K. jest zamiar udaremnienia egzekucji, sposób zaś usunięcia lub ukrycia zajętych przedmiotów jest obojętny. Stwierdzenie na miejscu przez władze egzekucyjne, że brak zajętych przedmiotów uniemożliwia licytację, w związku z oświadczeniem oskarżonej, że zajętych przedmiotów nie ma, całkowicie wyczerpuje znamiona przestępstwa z art. 282 K. K. (S. N. 2 K. 136/37. 26.IV. 1937. *Gł. Sąd. 2/38 s. 174).*

282

Dla odpowiedzialności z art. 282 k. k. ma znaczenie udaremnienie danej egzekucji, która się toczy, a nie udaremnienie ściągnięcia wierzytelności w ogóle i niezależnie od możliwości innych egzekucji w przyszłości, jako też szłości uległaby wierzytelność. (S. N. 1 K. 210/37. 29.V.1937. — *Zb. K. 1/38 p. 4).*

286

Aczkolwiek naruszenie nietykalności cielesnej samo w sobie stanowi przestępstwo z §

i art. 239 K. K. ścigane z oskarżenia prywatnego, to jednak karcenie dzieci przez ich bicie dokonane przez nauczyciela, będącego w rozumieniu art. 292 K. K. urzędnikiem, stanowi czyn zawierający cechy przestępstwa z art. 286 K. K., albowiem pomimo specjalnych uprawnień, jakie posiada nauczyciel w stosunku do dzieci, stosowanie jakichkolwiek kar cielesnych, a więc i zwykłego bicia, jest zakazane przez statut publicznych szkół powszechnych (D. U. (S. N. 2 K. 650/37 3.VI.1937. — *Gł. Sąd. 2/38* Minist. W. R. i O. P. Nr. 14/1933 poz. 194). *s. 174).*

286 § 1.

Ogólnikowe ustalenie, że sprawca wprowadził zamieszanie i nieprawidłowość w funkcjonowaniu urzędu skarbowego nie wystarcza do przyjęcia cechy „ działania na szkodę interesu publicznego". (S. N. 2 K. 692/37 18.XI.1937. — *Cz. Sędz. Nr. 1/38 str. 57).*

290 § 1.

Użycie pieniędzy gminnych na podróże agitacyjne w czyimkolwiek interesie jest działaniem dla osiągnięcia korzyści majątkowej dla siebie lub dla innej osoby: dla siebie, jeśli sprawca spełnia agitację bądź na swoją rzecz, bądź jako własną tylko akcję, sprzyjającą pewnemu kierunkowi, dla innej zaś „osoby" czy osób, gdy czyni to z polecenia lub dla organizacji politycznej choćby luźnej, która koszty agitacyjne ponieść by musiała. (S. N. 3 K. 233/37. 21.V.1937. Zb. K. p. 320 — *Cz. Sędz. Nr. 1/38 str. 58).*

—

B. PRAWO O WYKROCZENIACH.

18

Okazywanie niechęci lub lekceważenia w rozumieniu art. 18 przep. o wykr. jest demonstracyjne jeśli rzuca się ono w oczy każdemu i nie pozostawia wątpliwości co do działania sprawcy. (S. N. 1 K. 497/37. 26.VI.1937. — *Zb. K. 1/38 p. 20).*

27

Na mocy art. VIII ustawy z dnia 23 maja 1868 Dz. p. p. N. 49 przełożeni i słudzy kościoła winni się wstrzymać od pełnienia funkcji służby Bożej i duszpasterstwa względem przynależnych do innego kościoła, o które uprawnione osoby ich nie prosiły, w przeciwnym razie taki akt uważa się jako prawnie bezskuteczny, a władze na żądanie winny zaradzić temu w sposób odpowiedni. Zawarcie konkordatu ze Stolicą Apostolską w niczym nie zmieniło przepisu § 71 kod. cyw. z r. 1811 o właściwości miejscowej duszpasterzy do ogłoszenia zapowiedzi oblubieńców, mieszkających w różnych parafiach, ilości zapowiedzi i czasu ich ogłoszenia, jako też § 74 tegoż kodeksu cywil. o odpowiedzialności karnej z powodu nieuskutecznienia wymaganych przez ustawę ogłoszeń zapowiedzi z zastosowaniem przepisanych formalności; powyższe przepisy przeto pozostały w mocy, zaś udzielenie ślubu przez duchownego grecko-katolickiego wyznania osobie wyznania rzymsko-katolickiego bez poprzedniego ogłoszenia jej i zapowiedzi w kościele rzymsko-katolickim stanowi czyn przewidziany w art. 27 Prawa o wykrocz. (S. N. 2 K. 202/37. 5.V.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 174).*

55 § 1.

Kwestia określenia pojęcia „nieznacznej ilości" zabranych bezprawnie owoców itd. pozostawiona jest ocenie sądu w każdym konkretnym przypadku przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności czynu i zamiaru sprawcy. (S. N. 2 K. 1915/36 3.III.1937. Zb. K. p. 299. — *Cz. Sędz. Nr. 1/38 str. 58).*

—

2. PRAWO FORMALNE.

A. KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO

73

Prokurator w każdej fazie postępowania może objąć ściganie, choćby początkowo wyręczył się pokrzywdzonym, jednakże pod warunkiem, że do chwili objęcia ścigania, postępowanie toczyło się z prawidłowego oskarżenia.

Prawidłowe oskarżenie nie może powstać dopiero w drugiej instancji. (S. N. 2 K. 450/36. 18.XI.1936. — *O. S. P. X—XI/37 p. 647).*

110

Kwestię, czy osoba, która ma być przesłuchana, jako świadek, jest podejrzana o udział w czynie, będącym przedmoitem postępowania lub o działalność przestępną pozostającą w ścisłym związku z działaniem oskarżonego (art. 110 § 1 K. P. K.), rozstrzyga się według swego swobodnego przekonania. (S. N. 2 K. 142/37. 5.IV.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 174).*

110

Za podejrzanego w rozumieniu art. 110 § 1 lit. c) k. p. k. uważać należy także tego, kogo już za dany czyn skazano. (S. N. 3 K. 19/37. 9.III.1937. — *O. S. P. X—XII/37 p. 638).*

130

Obowiązek zbadania stanu psychicznego oskarżonego nie zależy tylko od wniosku obrońcy, lecz przede wszystkim od stwierdzenia przez sąd (art. 130 § 1 K. P. K.) potrzeby zbadania. Skoro więc sąd na podstawie wrażenia odniesionego z bezpośredniego zetknięcia się i przesłuchania oskarżonego uznał, że nie ma wątpliwości co do stanu zdrowia psychicznego, to nie było podstawy do powołania biegłego. (S. N. 2 K. 83/37. 18.V.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 174).*

149.

Osoby wymienione w § 2 art. 149 k. p. k. nie mogą uchodzić za „osoby przybrane do pomocy urzędnikowi“. (S. N. 3 K. 2660/36. 7.VI.1937. — *Cz. Sędz. Nr. 1/38 str. 59).*

227

Okoliczność, że obrońca oskarżonego nie zapowiedział kasacji i nie poinformował oskarżonego o wyniku rozprawy, nie jest przyczyną od strony niezależną w rozumieniu art. 227 k. p. k. (S. N. 1 K. 920/37. 31.V.1937. — *Zb. K. XII/37 p. 349).*

276.

Postanowienie sądu apelacyjnego, zarządzające umieszczenie oskarżonego w zamkniętym zakładzie dla umysłowo chorych w myśl art. 18 § 2 przep. wprow. K. K. i art. 276 § 3 K. P. K. wydane w przedmiocie art. 79 K. K., podlega zaskarżeniu. (S. N. 3 K. 1217/37. 23.VII.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 175).*

360

Wartość źródła informacyjnego, jako też prawdziwość poufnej wiadomości, ocenia sąd wyrokujący według swego swobodnego przekonania w związku z całokształtem okoliczności sprawy, a przeto oparcie wyroku na danych, otrzymanych przez świadka drogą poufną, art. 360 K. P. K. nie obraża. (S. N. 2 K. 273/37. 9.IV.1937. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 85).*

379

Sąd, orzekający karę śmierci i omawiający kwestię konieczności eliminacji skazanego ze społeczeństwa winien zastanowić się nad tym, czy nie jest wystarczająca kara eliminacji w postaci skazania na dożywotnie (bezterminowe) więzienie. (S. N. 2 K. 815/37. 8.VI.1937. — *Zb. K. 1/38 p. 7).*

485

Każdy wydział zamiejscowy podlega tylko administracyjnie sądowi okręgowemu, organizacyjnie zaś i proceduralnie stanowi on odrębny sąd, w myśl art. 26 i nast. k. p. k. miejscowo właściwy do przyjęcia środka prawnego jako ten sąd, który w myśl art. 485 k. p. k. wydaje zaskarżone orzeczenie. (S. N. 3 K. 2100/36 post. 7.I.1937. — *O. S. P. X—XI/37 p. 648).*

493

Zastrzeżenie, przewidziane w art. 493 § 4 i art. 298 § 3 k. p. k., jako przepis szczególny, nie ulega wykładni rozciągłej. Z braku analogicznego zastrzeżenia w art. 492 k. p. k. wynika, że wniosek prokuratora o odroczenie rozprawy i przebadanie przesłuchanego w 1 instancji świadka, w którego zeznaniach upatruje sprzeczność, jeżeli warunkom tegoż rozdziału nie uczynił on zadość w swojej apelacji, nie jest dla sądu wiążący. (S. N. 1 K. 1336/36. 26.IV.1937. — *Zb. K. XII/37 p. 332).*

499

Odmienne ustalenie przez sąd 2. instancji nasilenia czynu przestępnego przypisanego oskarżonemu, nie obowiązuje sądu do zmiany kary uprzednio wymierzonej, jeżeli kara ta, zdaniem sądu, jest odpowiednią reakcją na ów czyn. (S. N. 2 K. 628/37. 11.VI.1937. — *Zb. K. 1/38 p. 10).*

499

Sąd apelacyjny nie jest związany ustaleniami sądu I-ej instancji ani wnioskami z tych ustaleń wysuniętymi. (S. N. K. 2. 549/37. 15.IX.1937. — *Cz. S. 6/37 p. 121).*

502

Wynikające z art. 502, 506 i 508 k. p. k. pewne przywileje dla oskarżonych, pozbawionych wolności, są ustanowione z uwagi na ich gorszą sytuację — właśnie z racji pozbawienia wolności — w porównaniu z sytuacją oskarżonych, będących na wolnej stopie i zależą jedynie od faktu pozbawienia wolności nie zaś od podstawy, na jakiej ono nastąpiło. (S. N. 2 K. 570/37. 21.V.1937. — *Zb. K. XII/37 p. 343).*

505

Osoba, mianowana notariuszem i skreślona z listy adwokatów na terytorium b. zaboru pruskiego, nie posiada uprawnień adwokackich i sporządzony przez nią wywód kasacji nie odpowiada warunkom z § 1 art. 505 K. P. K. (S. N. 3 K. 1157/37. 13.X.1937. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 85)*

505

Według art. 505 K. P. K. władza administracyjna nie może sama złożyć kasacji, lecz musi się w tym względzie zwrócić do prokuratora; w związku z tym, aczkolwiek zapowiedzenie kasacji może złożyć sama strona, a więc i władza administracyjna, jednak, skoro do złożenia wywodu kasacji w tym wypadku jest uprawniony wyłącznie prokurator, jemu należy doręczyć odpis wyroku. (S. N. 3 K. 643/37. 4.VIII. 1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 175).*

507

Zwolnienie skazanego w wyroku sądu odwoławczego od opłaty sądowej i kosztów postępowania z powodu ubóstwa nie zwalnia od złożenia kaucji kasacyjnej. (S. N. 3 K. 1389/37. 12.XI.1937. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 85).*

508

1. Powzięcie postanowienia o oddaleniu wniosku o przyznanie prawa ubogich po upływie terminu do wywodu kasacji lub choćby tylko powiadomienie oskarżonego o oddaleniu takiego wniosku już po upływie rzeczonego terminu może stanowić podstawę do przywrócenia terminu do złożenia kaucji kasa-

cyjnej, jeżeli wywód kasacji złożono w terminie.

2. W razie przyznania przez sąd prawa ubogich po upływie terminu do wywodu kasacji, oskarżony ma podstawę do wniosku o przywrócenie terminu dla załączenia do złożonego przez niego w terminie wywodu kasacji postanowienia sądu zwalniającego, z powodu ubóstwa od kaucji kasacyjnej.

3. Jeżeli oskarżony wywodu kasacji w terminie, przewidzianym w art. 226 k. p. k. wcale nie złożył, to uchybienia powyższego nie może usprawiedliwiać późnym zawiadomieniem go przez sąd o przyznaniu prawa ubogich (S. N. 1 K. 654/37. 21.VI.1937. — *Zb. K. 1/38 p. 16)*.

509

Przepis art. 509 k. p. k. może być stosowany w wypadku, gdy kaucję kasacyjną złożono prawidłowo i zgodnie z wymaganiem art. 507 k. p. k. i gdy w konsekwencji powstał związek prawny kasacji ze złożoną kaucją; złożenie kaucji niezgodne z wymogami art. 507 k. p. k. nie może rodzić normalnych skutków prawnych i uzasadnia przyjęcie sytuacji prawnej, jak gdyby kaucji kasacyjnej wcale nie składano. (S. N. 3 K. 782/37. 21.VI.1937. — *Zb. K. 1/38 p. 17)*.

526

Wyrok sądu kasacyjnego jest jedynie wyrazem poglądu na ulegające rozstrzygnięciu w danej sprawie zagadnienia prawne (art. 526 k. p. k.), wyrażenie zaś poglądu na sprawę w tym zakresie nie wchodzi w zakres osobistego stosunku sędziego do strony, a więc nie daje podstawy do wyłączenia na mocy art. 44 p. k. p. Nie ma również podstaw do wyłączenia w Sądzie Najwyższym na mocy art. 44 K. p. k. sędziego, który w innej sprawie dał wyraz swoim poglądom na zagadnienie prawne, ulegające rozstrzygnięciu i w danej sprawie. (S. N. 1 K. 947/37. 14.VI.1937. — *Zb. K. 1/38 p. 12)*.

Rozszerzanie przepisu z art. 101 lit. a) k. p. k. na zwierzenia, dokonane przez wyznawcę religii mojżeszowej przed rabinem jest niezasadne. (S. N. 1 K. 454/37. 14.VI.1937. — *Zb. K. 1/38 p. 11)*.

555

Zażalenie nie służy stronie w tych przypadkach, w których Sąd rozstrzyga o stosowaniu amnestii wyrokiem. Gdy nawet Sąd w sentencji wyroku w kwestii amnestii wcale się nie wypowiada, strona przez zapowiedzenie środka odwoławczego (apelacji lub kasacji) może uzyskać uzasadnienie wyroku, i z niego zorientować się, czy Sąd nie zastosował amnestii przez przeoczenie, czy też świadomie zastosować jej nie chciał ze względu na ustalony brak przesłanek ustawowych. W pierwszym przypadku oskarżony zyskuje podstawę do tego, aby w oparciu o uzasadnienie wyroku domagać się zastosowania amnestii przez władzę wykonywującą wyrok (art. 555 k. p. k.), w drugim przypadku posiada podstawę do zwalczania stanowiska Sądu w wywodzie środka odwoławczego. (S. N. 1 K. 258/36. 7.IV.1936. — *G. S. W. 5/38 s. 74)*.

593

Oddalenie przez sąd odwoławczy na mocy art. 593 § 2 k. p. k. wniosku oskarżonego, uniewinnionego w dwóch instancjach w sprawie z oskarżenia prywatnego, o przyznanie mu kosztów postępowania od oskarżyciela prywatnego jest niesłuszne i nie uzasadnione w przepisach k. p. k. o kosztach sądowych, albowiem w przedmiocie przyznania oskarżonemu kosztów, należnych mu w cytowanym wypadku, mają zastosowanie przepisy art. 581 i 587 k. p. k., niedopuszczalne zaś jest stosowanie w drodze analogii przepisu § 2 art. 593 k. p. k., gdyż dla policzenia tych kosztów nie jest w k. p. k. oznaczony żaden termin. (S. N. 2 K. 660/37. 7.VI.1937. — *Zb. K. XII/37 p. 357)*.

602

Dla wznowienia sprawy z tytułu nowych okoliczności, mogących stwierdzić niewinność skazanego, potrzeba, ażeby z okoliczności tych wypływały nie przypuszczenia tylko możliwej niewinności skazanego, lecz niezawodny wniosek o mylności wyroku lub przynajmniej wyraźne prawdopodobieństwo uniewinnienia przy ponowieniu rozprawy. (S. N. 1 K. 781/36. post. 21.I.1937. — *O. S. P. X—XI/37 p. 663)*.

609

Przedmiotem uchylenia w drodze wznowienia postępowania karnego może być jedynie i wyłącznie wyrok i to wyłącznie z przyczyn natury merytorycznej. (S. N. 1 K. 724/36. post. 26.I. 1937. — *O. S. P. X—XII/37 p. 665)*.

3. USTAWY SZCZEGÓLNE.

a) Ustawa Karno-Skarbowa.

47.

Art. 47 U. K. S. nie uzależnia odpowiedzialności karnej za przewidziane w tym przepisie przestępstwa skarbowe od tych lub innych pobudek lub zamiaru sprawcy w kierunku pokrzywdzenia Skarbu Państwa, a przysporzenia sobie korzyści majątkowej. Skoro oskarżona użyła kukurydzy zwolnionej od cła dla celów zasiewu, do innego celu, nie dochowując w ten sposób warunków, przepisanych w tym zwolnieniu, to czyn ten wyczerpuje cechy przestępstwa z § 2 art. 47 U. K. S. (S. N. 2 K. 12/37 17.III.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 175)*.

67 § 1.

Suchych liści rośliny tytoniowej pokruszonych lub pokrajanych, nie można uznać za wyrób tytoniowy, gdyż przez pokruszenie lub

pokrajanie ich bez uskutecznienia dalszych zabiegów liście takie, będące surowcem jako całe, nie przestają być surowcem, jako pokruszone lub pokrajane. Wobec tego, że przepis art. 67 § 1 U. K. S. przewiduje karalność wytwarzania z surowca wyrobów tytoniowych tj. wytworów o pewnej ustalonej i skończonej postaci, odznaczających się pewną formą, zapachem i innymi cechami, jakie posiadają wyroby tytoniowe w obiegu, do karalnego posiadania całych i pokrajanych liści tytoniowych zastosowanie przepisu art. 63 U. K. S. (a nie 67 § 1 U. K. S. jest prawnie uzasadnione. (S. N. 2 K. 409/37. 1.VI.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 175).*

114.

Przez loterię, stanowiącą przedmiot monopolu państwowego chronionego przez art. 114 U. K. S., należy rozumieć grę losową, obliczoną na osiągnięcie zysku bezpośredniego z niej samej, a polegającą na rozprzedaży losów i na ich ciągnięciu. Gra urządzona przy pomocy aparatów, obliczona nie na zysk bezpośrednio płynący z tej imprezy, lecz na zysk pośredni, wynikający ze zwiększonych obrotów oraz gdy celem jej nie było ciągnięcie zysku z loterii jako takiej, lecz z rozprzedaży wyprodukowanych czekoladek, a ponadto nie zachodziła rozprzedaż ani też ich następne ciągnienie, nie zawiera cech przestępstwa przewidzianego w art. 114 U. K. S. (art. 103 P. K. S.) (S. N. 1 K. 732/37. 7.IX.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 175).*

122, 125.

Stosowanie do wina zabiegów konserwacyjnych i leczniczych połączone ze zwiększeniem się ilości płynu, jest wytwarzaniem napoju winnego w znaczeniu przepisu art. 122 pkt. - u. k. s., a przeprowadzenie tych zabiegów bez zgłoszenia i zezwolenia władzy skarbowej podlega karze z art. 125 u. k. s., jeśli nie ustalają warunków z art. 122 pkt. 7 u. k. s. (S. N. 1 K. 1091/36. 11.II.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 745).*

b) R. Pr. R. 27.X.1932 (Dz. U. 94 p. 807). Prawo o broni, amunicji i mateiałach wybuchowych.

49 u. 2.

Aczkolwiek art. 85 K. K. nie ma zastosowania do wykroczeń i nie może pozbawić Sądu prawa do stosowania przewidzianych w rozdz. VII kar dodatkowych jako środków zabezpieczających, nie stoi jednak na przeszkodzie zastosowanie w charakterze takich środków innych kar dodatkowych, posiadających równocześnie charakter środków zabezpieczających, o ile kary te przewidziane są w ustawach szczególnych.

Na mocy art. 49 ust. 2 prawa o broni dopuszczalne jest orzeczenie o przepadku broni i w tym wypadku, gdy samo postępowanie nie ulega wszczęciu, bądź umorzeniu. (S. N. 2 K. 671/37 14.VI.1937. — *G. Ad. 3/38 s. 183).*

—

c) Ust. 28.III.1935 r. o biurach pisania podań oraz o zakazie udzielania porad prawnych i prowadzenia cudzych spraw (Dz. U. p. 269).

Stylistyczne ujmowanie woli stron w umowie, którą strony mogły były same zawrzeć i spisać, nie może być uznane za udzielenie porady prawnej. Spisanie umowy, nieulegającej żadnemu trybowi formalno - prawnemu, przez właściciela biura pisania podań stanowiłoby przestępstwo z art. 6 ustawy z 28 marca 1933 r. o biurach pisania podań oraz o zakazie udzielenia porad prawnych i prowadzenia cudzych spraw (Dz. U. poz. 269) w wypadku odzwierciedlenia w sporządzonym piśmie nie tylko woli stron, ale pouczenia ich przy tym również pod jakimi warunkami prawnymi umowa nabiera skutków prawnych albo traci je. (S. N. 1 K. 1307/36. 9.VI.1937. — *Zb. K. 1/38 p. 8).*

—

d) R. Pr. R. 25.IX.1932 r. (Dz. U. poz. 712) o praktyce lekarskiej.

1. Istota praktyki lekarskiej polega na wykonywaniu czynności, mających na celu rozpoznawanie chorób i leczenie chorób, a to przez udzielanie chorym porad i wskazówek według zasad nauki lekarskiej przy ewentualnym równoczesnym stosowaniu środków i zabiegów leczniczych.

2. Dla istoty wykroczenia z art. 3 i 25 rozp. Prez. Rzplitej z 25 września 1932 r. (Dz. U. poz. 712) jest niezbędne ustalenie, że sprawca mimo braku warunków wymaganych w powyższym rozporządzeniu i wbrew przepisom tegoż wykonywał niedozwoloną praktykę lekarską. (S. N. 1 K. 594/37. 21.VI.1937. — *Zb. K. 1/38 p. 15).*

—

e) Ustawa prasowa 7.V. 1874 r.

Zgodnie z treścią §§ 20 i 21 ustawy prasowej 1874 r. zachodzi domniemanie winy umyślnej odpowiedzialnego redaktora, a przeto powinien on udowodnić, że nie tylko nie znał w ogóle karygodnej treści inkryminowanego artykułu, lecz także, że nie działał w ewentualnym złym zamiarze. (S. N. 2 K. 491/37. 7.VI.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 175).*

—

f) Ustawa z dn. 18.XII.1919 r. (Dz. Ust., poz. 7/20 i 733/33). Zakaz pracy w niedziele i dni ustawowe.

Przepis powyższy nie ma bynajmniej na celu ochrony najemnych pracowników przed możliwym zmuszaniem ich do pracy ponad ustaloną w ustawie normę, lub przed jakimkolwiek innym wyzyskiem ze strony pracodawców,

lecz zadaniem jego jest podniesienie powagi dni świątecznych przez wstrzymanie wszelcy w przemyśle, handlu i wszelkich innych na sposób przemysłowy prowadzonych zakładach. Skoro oskarżony w niedzielę wypiekał w piekarni pieczywo, to tym samym dopuścił się wykroczenia, przewidzianego w art. 18 w związku z art. 10 ustawy z dn. 18.XII.1919 r., niezależnie od tego, że nie miało miejsca zatrudnienie pracowników najemnych w piekarni, a sam oskarżony był członkiem rodziny właściciela piekarni. (S. N. 2 K. 15/37. 19.IV.1937. — *Gł. Sąd 2/38 s. 176).*

—

g) Ustawa z dn. 18.XII.1919 (Dz. Ust., poz. 734/33) o czasie pracy w przemyśle i handlu.

Art. 18 cytowanej ustawy stanowi minimum alternatywnej, obok aresztu, kary grzywny w wysokości 200 zł, przepisy zaś art. 59 K. K. a zwłaszcza art. 9 Prawa o wykrocz. (art. 10 lit. *a* przep. wprow. K. K.) nie przewidują dalszego złagodzenia tej kary. (S. N. 8 K. 349/37. 20.V.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 176).*

—

h) Ustawa 3.VI.1924 r. (Dz. U., poz. 481) o poczcie, telegrafie i telefonie w związku z § 1 rozp. Min. Przem. i Handlu z dn. 10.X.1924 (Dz. Ust., poz. 915).

W myśl art. 8 powołanej ustawy oraz zgodnie z § 1 wyżej zacytowanego rozporządzenia Min. Przemysłu i Handlu, uzyskanie zezwolenia jest konieczne nie tylko w wypadku używania radiodbiornika, lecz również przy jego posiadaniu, a więc sama możność używania aparatu bez należytego zarejestrowania stwarza odpowiedzialność, przy czym kwestia zainstalowania pomocniczych urządzeń jest obojętna. (S. N. 1 K. 830/37. 14.VI.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 176).*

—

i) Ustawa z d. 31.VII.1924 (Dz. U. poz. 757). Używanie języka państwowego.

Zapowiedzenie kasacji jak i wywód jej powinny być złożone w języku polskim jako języku państwowym. (S. N. 2 K. 685/37. 26.VIII.

—

j) Ustawa o rybołówstwie 7.III.1932 (Dz. U. poz. 357).

Podmiotem przestępstwa z art. 270 K. K. może być tylko ten, kto nie posiada prawa rybołóstwa na danym terenie, wykonywanie zaś prawa rybołóstwa z przekroczeniem przepisów ochronnych, jak np., łowienie ryby za pomocą środków wybuchowych, ulega karze w odrębnym trybie postępowania, przewidzianym w rozdziale IV ustawy z dn. 7.III.1932 r. (Dz. Ust. poz. 357). (S. N. 3 K. 690/37. 28. VIII. 1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s.176).*

—

k) R. Pr. R. 22.III.1928 (Dz. U. poz. 417) o ochronie zwierząt.

Przewożenie w wagonie kolejowym zwierząt w sposób i w warunkach, powodujących zbędne cierpienia, a mianowicie przez nadmierne przeładowanie wagonu, braku karmu i wody stanowi czyn karalny w myśl art. 2 i 4 rozporządzenia Prez. Rzplitej z dn. 22 marca 1938 r. (Dz. Ust., poz. 417). (S. N. 2 K. 151/37 26. IV.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 176).*

—

l) Ustawa 15.III.1933 (Dz. U., poz. 162).

O zbiórkach ofiar w lokalu publicznym.

Na mocy art. 11 ustawy z dn. 15.III.33 o zbiórkach publicznych „wszelkie publiczne zbieranie ofiar w gotówce i w naturze na pewien z góry określony cel wymaga uprzedniego pozwolenia władzy“, pod rygorem odpowiedzialności karnej z art. 11 cytowanej ustawy. Przez „publiczne zbieranie ofiar“ należy rozumieć zbieranie ofiar wśród nieograniczonej i nieokreślonej ściśle ilości osób, tj. przez sięganie w ten sposób do ofiarności publicznej. Okoliczność, czy zbiórka jest prowadzona w miejscu publicznym, czy w lokalu prywatnym, jest bez istotnego znaczenia, ile że zbiórka nie traci cech publiczności, jeżeli będzie się odbywać np. drogą chodzenia kwestarzy po mieszkaniach prywatnych, albo też podczas zebrania w lokalu prywatnym strajkujących pracowników (art. 13 lit. *d* cyt. ustawy). Przepisy powyższe nie mają zastosowania do zbiórek przeprowadzonych w lokalach prywatnych wśród grona osób znajomych osobiście przeprowadzających zbiórkę. Zbiórka ofiar nie będzie miała cech publiczności, jeżeli będzie dokonana w lokalu publicznym, lecz wśród grona osób ściśle określonych znajomych. (S. N. 2 K. 301/37. 20.V.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 176).*

—

IV. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

Sprawa Józefa Sztyka. (Proces poszlakowy), „Forum“, s. 78. Warszawa 1937. *Hofmokl-Ostrowski Z.*

Nierząd. s. 31. Warszawa 1938. *Horszowski P.*

Ekspertyzy sądowo - lekarskie w wojsku. *s. 28 Warszawa 1937. Dr. ppułk.-lek. Malinowski A.*

Prawo administracyjne i skarbowe

I. PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA.

1. PRAWO ADMINISTRACYJNE.

Ustawa o izbach lekarsko - dentystycznych (11.1.38) powołuje do życia samorząd zawodu lekarsko - dentystycznego, jako stałą reprezentację jego interesów zawodowych, społecznych i gospodarczych. Zasady tego samorządu są oparte na tych samych założeniach, na których tworzono organizację samorządu innych wolnych zawodów np. adwokatury. Członkami izb bada osoby, posiadające prawo wykonywania praktyki dentystycznej i lekarsko - dentystycznej w Polsce oraz osoby posiadające prawo wykonywania praktyki lekarskiej w Polsce, które zażądają wpisania na listę członków izby lekarsko - dentystycznej. Ustawa przewiduje utworzenie izb okręgowych, obejmujących obszar jednego lub kilku województw oraz Naczelnej Izby Lekarsko - Dentystycznej, której siedzibą jest m. st. Warszawa. Ustawa weszła w życie z dniem 31 stycznia 1938 r. *(Dz. U. R. P. z dnia 31 stycznia 1938 r. Nr. 6/38 p. 33).*

Ustawa o zmianie rozporządzenia Prezydenta R. P. o wywłaszczaniu na cele kolejowe (15. 1.38) zmienia art. 2 ust. 2 wyżej wymienionego rozporządzenia (D. U. 86/34 poz. 777). *(Dz. U. R. P. z dnia 31 stycznia 1938 r. Nr. 6/38 p. 34).*

Rozporządzenie Ministra Roln. i Ref. Roln. o wprowadzeniu w życie na pewnych obszarach Państwa niektórych przepisów ustawy o nadzorze nad hodowlą bydła, trzody chlewnej i owiec (14.1.38). *(Dz. U. R. P. z dnia 31 stycznia 1938 r. Nr. 6/38 p. 36).*

Rozporządzenie Ministra Przem. i Handlu w sprawie zmiany rozporządzenia z dnia 10 listopada 1937 r. o wykonywaniu nadzoru oraz bezpośredniego dozoru nad kotłami parowymi (25.1.38). *(Dz. U. R. P. z dnia 5 lutego 1938 r. Nr. 7/38 p. 42).*

Rozporządzenie Ministra Przem. i Handlu wydane w porozumieniu z Ministrem W. R. i O. P. o zmianie przepisów, dotyczących egzaminu na czeladnika (26.1.38). *Dz. U. R. P. z dnia 5 lutego 1938 r. Nr. 7/38 p. 43).*

Rozporządzenie Rady Ministrów o ustaleniu na rok 1938 wykazu imiennego nieruchomości podlegających przymusowemu wykupowi (11.2.38) weszło w życie z dniem 15. 2.38. — *Dr. U. R. P. z dnia 15 lutego 1938 r. Nr. 9/38 p. 56).*

Rozporządzenie Rady Ministrów o ustaleniu planu parcelacyjnego na rok 1939 (11.2. 38) weszło w życie z dniem 15.2.38. *(Dz. U. R. P. z dnia 15 lutego 1938 r. Nr. 9/38 p. 57).*

Ustawa (1.II.38) o budowie normalnotorowej Szczakowa - Bukorno. *(Dz. U. R. P. z dnia 9 lutego 1938 r. Nr. 8 p. 46).*

Ustawa (1.II.38) o budowie normalnotorowej kolei Wieliszew - Nasielsk. *Dz. U. R. P. z dnia 9 lutego 1938 r. Nr. 8 p. 47).*

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych (17.I.38) o kasowości i rachunkowości izb rolniczych. Rozporządzenie to omawia organizację czynności kasowo - rachunkowych izb rolniczych, kasowością i rachunkowością tych izb, rachunkowością zakładów izb oraz przedsiębiorstw i obiektów majątkowych. Wdalszym ciągu rozporządzenie stanowi o sporządzaniu ważnych sprawozdań rachunkowych i o kontroli kasowo rachunkowej. *(Dz. U. R. P. z dnia 9 lutego 1938 r. Nr. 8, p. 49).*

Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych (22.I.38) o sposobie udowodnienie czynnego udziału w walkach o niepodległość Państwa Polskiego, stanowi, że czynny udział w walkach o niepodległość, uprawniający do ubiegania się o pracę w trybie i na warunkach ustawy z dnia 2 lipca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr. 59, p. 464), stwierdza zaświadczenie, wystawione przez właściwe władze wojskowe. W § 3 i 4 rozporządzenie wymienia władze, właściwe do wystawiania wspomnianych zaświadczeń. *(Dz. U. R. P. z dnia 9 lutego 1938 r. Nr. 8, p. 50).*

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu (25.I.38), wydane w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie umiejętności zawodowej do prowadzenia koncesjonowanego przemysłu wyrobu syntetycznych barwników organicznych oraz syntetycznych półproduktów organicznych, służących do wyrobu barwników i materiałów wybuchowych. *(Dz. U. R. P. z dnia 9 lutego 1938 r. N.r 8, p. 51).*

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych o zniesieniu gminy wiejskiej Gryźliny i o utworzeniu gminy wiejskiej Nowy Dwór Bratiański w powiecie lubawskim województwie pomorskim. (31.I.38). *(Dz. U. R. P. z dnia 18 lutego 1938 r. Nr. 10/38, p. 67).*

Rozporządzenie Ministrów Spraw Wewnętrznych i Skarbu o wysokośći sum na koszty akcji przeciwpożarowej na rok 1938 (7.2.38). *(Dz. U. R. P. z dnia 18 lutego 1938 r. Nr. 10/ 38, p. 68).*

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych o odjęciu uprawnień zarządom gminnym

w zakresie spraw policyjno - budowlanych oraz o przekazaniu tych uprawnień wydziałom powiatowym w niektórych osiedlach powiatów: warszawskiego, błońskiego, mińskiego, grójeckiego, sochaczewskiego, pułtuskiego i radzymińskiego. (8.2.38). *(Dz. U. R. P. z dnia 18 lutego 1938 r. Nr. 10/38 p. 69).*

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości o zmianie właściwości utworzonego w Tarnowskich Górach wydziału zamiejscowego Sądu Okręgowego w Katowicach (10.2.38.). (Dz. U. *R. P. z dnia 18 lutego 1938 r. Nr. 10/38, p. 70).*

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie ustalenia liczby siedzib sędziów śledczych w okręgach sądów okręgowych w Kielcach i Krakowie (10.2.38). *(Dz. U. R. P. z dnia 18 lutego 1938 r. Nr. 10/38, p. 71).*

—

2. PRAWO SKARBOWE.

Rozporządzenie Rady Ministrów o ustaleniu właściwości terytorialnej i siedzib izb skarbowych (22.1.38). *(Dz. U. R. P. z dnia 31 stycznia 1938 r. Nr. 6/38 p. 35).*

Rozporządzenie Ministra Skarbu wydane w porozumieniu z Ministrem Roln. i Ref. Roln. w sprawie ustalenia podstawowej ceny za spirytus na kampanię 1937/38 r. (24.1.38). *Dz. U. R. P. z dnia 5 lutego 1938 r. Nr. 7/38 p. 41).*

Zarządzenie Ministra Skarbu (28.XII.37) o zniesieniu rejonów przekazowych, ustanowionych do nadzoru akcyzowo-monopolowego w obrocie z W. M. Gdańskiem w Gdyni i Tczewie. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 10 stycznia 1938 r. Nr. 1 p. 16).*

Zarządzenie Ministra Skarbu (28.XII.37) w sprawie wykonywania nadzoru nad obrotem towarowym i ruchem osobowym z W. M. Gdańskiem. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 10 stycznia 1938 r. Nr. 1 p. 17).*

Obwieszczenie Ministra Skarbu (23.XII.37) o wartości jednego grama czystego złota. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 10 stycznia 1938 r. Nr. 1 p. 19).*

Obwieszczenie Ministra Skarbu (15.XII.37) o wysokości oprocentowania biletów skarbowych. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 10 stycznia 1938 r. Nr. 1 p. 20).*

Orzeczenie Ministra Skarbu, wydane w porozumieniu z Ministrami: Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych w sprawie zwolnienia od opłat publicznych umowy o przeniesieniu portfelu ubezpieczeń, zawartej pomiędzy Towarzystwem Ubezpieczeń „Przezorność“ Sp. Akc. w Warszawie a Angielską Spółką Akcyjną Towarzystwo Ubezpieczeń „Prudential“ w Warszawie. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 10 stycznia 1938 r. Nr. 1 p. 21).*

Okólnik Ministerstwa Skarbu (22.XII.37 L. D. V. 24643/2/37) wydany na podstawie wyroku N. T. A. (15.X.37 L. rej. 94/35) w sprawie oceny prawidłowości ksiąg handlowych. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 10 stycznia 1938 r. Nr. 1 p. 22).*

Okólnik Ministerstwa Skarbu (28.XII.37 L. D. V. 40239/4/37) w sprawie świadectw przemysłowych na rok 1938 dla hurtowników tytoniowych. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 10 stycznia 1938 r. Nr. 1 p. 23).*

Okólnik Ministerstwa Skarbu (31.XII.37 L. D. V. 38929/4/37) w sprawie stawek podatku przemysłowego od obrotu dla przedsiębiorstw cukierniczych. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 10 stycznia 1938 r. Nr. 1 p. 24).*

Okólnik Ministerstwa Skarbu (31.XII.37 L. D. V. 13032/1/37) w sprawie odroczenia terminu zaświadczenia ksiąg gospodarczych właścicieli nieruchomości budynkowych. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 10 stycznia 1938 r. Nr. 1 p. 25).*

Okólnik Ministerstwa Skarbu (31.XII.37 L. D. V. 10225/1/37) w sprawie przydziału buchalterów do urzędów skarbowych. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 10 stycznia 1938 r. Nr. 1 p. 26).*

Okólnik Ministerstwa Skarbu (27.XII.37 L. D. V. 39662/4/37), wydany na podstawie wyroku N. T. A. (15.X.37 L. rej. 4890/35) w sprawie właściwości do rozstrzygania odwołań od orzeczeń karnych, wniesionych przed dniem wejścia w życie Ordynacji Podatkowej, a rozpatrywanych w czasie jej obowiązywania. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 10 stycznia 1938 r. Nr. 1 p. 27).*

Zarządzenie Ministra Skarbu (16.XII.37) w sprawie sporządzania bilansów przez banki i domy bankowe. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 20 stycznia 1938 r. Nr. 2 p. 40).*

Zarządzenie Ministra Skarbu (16.XII.37) w sprawie sporządzenia bilansów przez kantory wymiany. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 20 stycznia 1938 r. Nr. 2 p. 41).*

Zarządzenie Ministra Skarbu (5.I.38) o zasadach szkolenia kontraktowych pracowników w monopolach. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 20 stycznia 1938 r. Nr. 2 p. 42).*

Obwieszczenie Ministra Przemysłu i Handlu (14.I.38) o trybie udzielania pozwoleń na prawo wywozu niektórych pasz, objętych zakazem wywozu. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 20 stycznia 1938 r. Nr. 2 p. 43).*

Obwieszczenie Urzędu Długów Państwa (3. I.38) w sprawie umorzenia 14 raty 4% pożyczki konwersyjnej kolejowej z roku 1933. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 20 stycznia 1938 r. Nr. 2 p. 44).*

Obwieszczenie Urzędu Długów Państwa (3. I. 38) w sprawie umorzenia 22 raty 5% kon-

wersyjnej pożyczki kolejowej z roku 1926. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 20 stycznia 1938 r. Nr. 2 p. 45).*

Obwieszczenie Urzędu Długów Państwa (5. I.38) w sprawie wylosowania Bonów Funduszu Inwestycyjnego. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 20 stycznia 1938 r. Nr. 2 p. 46).*

Obwieszczenie Urzędu Długów Państwa (7. I.38) w sprawie wylosowanych premii do obligacji 4% Premiowej Pożyczki Dolarowej serii III. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 20 stycznia 1938 r. Nr. 2 p. 47).*

Obwieszczenie Przewodniczącego Rady Spółdzielczej (15.I.38) w sprawie zmiany regulaminu Komisyj Stałych Rady Spółdzielczej. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 20 stycznia 1938 r. Nr. 2 p. 48).*

Wykładnia art. 58 i 67 ustawy o opłatach stemplowych, ustalona przez Ministerstwo Skarbu. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 20 stycznia 1938 r. Nr. 2 p. 49).*

Okólnik C. 109 Ministerstwa Skarbu (7.I.38 L. D. IV. 29981/1/37) w sprawie zmiany wykazu zagranicznych klubów, wystawiających książeczki z przepustkami granicznymi, za które gwarancję złożył Polski Touring Klub. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 20 stycznia 1938 r. Nr. 2 p. 51).*

Okólnik C. 112 Ministerstwa Skarbu (7.I.38 L. D. IV. 29637/2/37) w sprawie odpadków, otrzymywanych przy przeróbce towarów w czynnym obrocie uszlachetniającym. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 20 stycznia 1938 r. Nr. 2 p. 52).*

Okólnik C. 110 Ministerstwa Skarbu (10.I. 38 L. D. IV. 366/3/38) w sprawie uchylenia okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 27.XII. 32 L. D. IV. 33135/3/32 o przymusowym ściąganiu niedoborów celnych (Dz. Urz. Min. Sk. Nr. 1 p. 6).*(Dz. Urz. Min Sk. z dnia 20 stycznia 1938 r. Nr. 2 p. 53).*

Okólnik C. 115 Ministerstwa Skarbu (12.I.38. L. D. IV. 31477/1/37) w sprawie zniesienia obowiązku przedstawiania świadectw zdrowotności przy przywozie skór surowych z Anglii. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 20 stycznia 1938 r. Nr. 2 p. 54).*

Okólnik C. 115 Ministerstwa Skarbu (12.I.38 L. D. IV. 27973/1/37) w sprawie odprawy celnej krawatów i wycinków z materiałów jedwabnych, jako próbek. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 20 stycznia 1938 r. Nr. 2 p. 55).*

Okólnik C. 116 Ministerstwa Skarbu (15.I.38 L. D. IV. 1055/3/38) w sprawie wyznaczenia okresu, w którym przedsiębiorstwa przewozowe obowiązane są do uiszczenia należności celnych i innych za niedostarczone urzędom celnym przekazane przesyłki celne. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 20 stycznia 1938 r. Nr. 2 p. 56).*

Okólnik Ministerstwa Skarbu (7.I.38 L. D. V. 29323/3/37) w sprawie zwolnienia od podatku gruntowego gruntów i lasów państwowych, pozostających w zarządzie wojska. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 20 stycznia 1938 r. Nr. 2 p. 57).*

Okólnik Ministerstwa Skarbu (10.I.38 L. D. V. 39905/4/37) w sprawie ulg w podatku przemysłowym na rok 1938 dla firmy „Ruch" Polskie Towarzystwo Księgarni Kolejowych Sp. Akc. w Warszawie. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 20 stycznia 1938 r. Nr. 2 p. 58).*

Okólnik Komisji Dewizowej (10.I.38) o zmianie okólnika Nr. 29 z dnia 30 lipca 1936 r., częściowo zmienionego okólnikiem z dnia 4 czerwca 1937 r. w sprawie akredytyw na Czechosłowację. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 20 stycznia 1938 r. Nr. 2 p. 59).*

Obwieszczenie Ministra Skarbu (26.I.38) o wartości jednego grama czystego złota. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 31 stycznia 1938 r. Nr. 3 p. 66).*

Obwieszczenie Ministra Skarbu (28.I.38) w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko - tureckiego. *(Dz. Urz. Min Sk. z dnia 31 stycznia 1938 r. Nr. 3 p. 67).*

Obwieszczenie Urz. Długów Państwa (18.I. 38) w sprawie wylosowanych premii do obligacji 3% Premiowej Pożyczki Inwestycyjnej emisji I z r. 1935. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 31 stycznia 1938 r. Nr. 3 p. 68).*

Obwieszczenie Przewodniczącego Rady Spółdzielczej (19.I.38) o utraceniu przez rewidentów prawa do przeprowadzania rewizyj spółdzielni. *Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 31 stycznia 1938 r. Nr. 3 p. 69).*

Obwieszczenie Przewodniczącego Rady Spółdzielczej (19.I.38) o zatwierdzeniu prawa rewidentów do przeprowadzania rewizji w spółdzielniach. *(Dz .Urz. Min. Sk. z dnia 31 stycznia 1938 r. Nr. 3 p. 70).*

Wykładnia art. 140 i 154 ustawy o opłatach stemplowych ustalona przez Ministerstwo Skarbu. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 31 stycznia 1938 r. Nr. 3 p. 71).*

Okólnik Ministerstwa Skarbu (26.I.38 L. D. III. 18663/4/37) w sprawie przyjmowania obligacyj 4% Pożyczki Konsolidacyjnej tytułem kaucyj i wadiów. *Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 31 stycznia 1938 r. Nr. 3 p. 73).*

Okólnik C. 113 Ministerstwa Skarbu (19.I. 38 L. D. IV. 25248/1/37) w sprawie zarachowania celnych opłat manipulacyjnych, pobieranych przy odprawie warunkowej towarów. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 31 stycznia 1938 r. Nr. 3 p. 74).*

Okólnik C. 117 Ministerstwa Skarbu (24.I. 38 L. D. IV. 29709/2/37) w sprawie stosowania pozwoleń na zastosowanie zniżek celnych i zwolnień od cła.*(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 31 stycznia 1938 r. Nr. 3 p. 75).*

Okólnik Ministerstwa Skarbu (14.I.38 L. 38 L. D. IV. 31614/1/37) w sprawie zmiany wykazu zagranicznych klubów, wystawiających książeczki z przepustkami granicznymi, za które gwarancję złożył Polski Touring Klub. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 31 stycznia 1938 r. Nr. 3 p. 76).*

Okólnik C. 119 Ministerstwa Skarbu (28.I. 38 L. D. IV. 2180/3/38) w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko - tureckiego. *(Dz. Urz. Min. Sk .z dnia 31 stycznia 1938 r. Nr. 3 p. 77).*

Okólnik Ministerstwa Skarbu (14.I.38. L. D. V. 13406/1/37), wydany na podstawie wyroku N. T. A. (1.XII.37 L. rej. 6925/35) w sprawie zasad wydawania orzeczeń przez Komisje Odwoławcze. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 31 stycznia 1938 r. Nr. 3 p. 78).*

Okólnik Ministerstwa Skarbu (18.I.38 L. D. V. 11621/1/37), wydany na podstawie wyroku N. T. A. (29. XI. L. rej. 9163/34) w sprawie niezajmowania maszyny do pisania w biurach pisania podań oraz u adwokatów. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 31 stycznia 1938 r. Nr. 3 p. 79).*

Okólnik Ministerstwa Skarbu (21.I.38 L. D. V. 25015/2/37), wydany na podstawie wyroku N. T. A. (3.XI.37 L. Rej. 2859/36) w sprawie opodatkowania podatkiem dochododowym różnic kursowych u osób fizycznych *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 31 stycznia 1938 r. N 3, p. 80).*

Okólnik Ministerstwa Skarbu (26.I.38 L. D. V. 11766/1/37), wydany na podstawie wyroku N .T. A. (20.III.37 L. Rej. 6585/35) w sprawie oprocentowania nadpłat podatkowych *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 31 stycznia 1938 r. N 3, p. 81).*

Okólnik Ministerstwa Skarbu (25.I.38 L. D. V. 1329/1/38) w sprawie egzekucji grzywien i kar pieniężnych administracyjnych, grzywien szkolnych oraz należności ulegających przedawnieniu *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 31 stycznia 1938 r. N 3, p. 82).*

Okólnik Ministerstwa Skarbu (25.I.38 L. D. V. 40491/4/37) w sprawie zwolnienia od obowiązku prowadzenia prawidłowych ksiąg handlowych komisantów, zajmujących się sprzedażą materiałów pędnych, nafty i produktów naftowych.*Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 31 stycznia 1938 r. N 3, p. 84).*

Okólnik Ministerstwa Skarbu (26.I.38 L. D. V. 118/1/38) w sprawie określenia podstawy prawnej należności Banku Gospodarstwa Krajowego. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 31 stycznia 1938 r. N 3, p. 84).*

Okólnik Ministerstwa Skarbu (27.I.38 L. D. V. 467/3/38), wydany na podstawie wyroku N. T. A. (24.XI.37 L. rej. 2090/35) w sprawie obowiązku uiszczania należności w podatku od lokali, przypadających od żydowskich łaźni rytualnych. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 31 stycznia 1938 r. N 3, p. 85).*

Okólnik Ministerstwa Skarbu (18.I.38 L. D. VI. 13771/2/37) w sprawie likwidacji zapasów wódek zbożowych, nieodpowiadających przepisom §§ 158 i 165 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 10 września 1932 (Dz. U. R. P. N 88, poz. 746) w brzmieniu rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 16 kwietnia 1935 r. *(Dz. U. R. P. N 33, poz. 235). (Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 31 stycznia 1938 r. N 3, p. 86).*

Okólnik Ministerstwa Skarbu (18.I.38 L. D. VI. 9593/3/37), w sprawie ustalenia ubytków drożdży. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 31 stycznia 1938 r. N 3, p. 87).*

Okólnik Komisji Dewizowej (21.I.38) o zmianie okólnika N 33 z dnia 26 sierpnia 1936 r. w sprawie przyjmowania do depozytu papierów wartościowych i dywidendowych z zagranicy. *(Dz. Urz. Min. Sk. z dnia 31 stycznia 1938 r. N 3, u. 88).*

Ustawa o dodatkowym kredycie na rok 1937/ 1937/38 (1.2.38). *(Dz. U. R. P. z dnia 18 lutego 1938 r. Nr. 10/38 p. 58).*

Ustawa o dodatkowych kredytach na rok 1937/38 (1.2.38). *(Dz. U. R. P. z dnia 18 lutego 1938 r. Nr. 10/38 p. 59).*

Ustawa o dodatkowym kredycie na rok 1937/ 38 (1.2.38). *(Dz. U. R. P. z dnia 18 lutego 1938 r. Nr. 10/38 p. 60).*

Rozporządzenie Ministrów Komunikacji i Skarbu wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych o wykonaniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 stycznia 1937 r. w sprawie dodatku drogowego i opłat od materiałów pędnych na rzecz Państwowego Funduszu Drogowego (21.1.38). *(Dz. U. R. P. z dnia 18 lutego 1938 r. Nr. 10/38 p. 66).*

II. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. PRAWO ADMINISTRACYJNE.

Art. 78 Rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 18.I.1938 r. a nowa organizacja starostw.

W związku z projektowaną zmianą rozporządzenia Ministra Spr. Wewn. z 30.VI.30 r. w sprawie wewnętrznej organizacji starostw i trybu ich urzędowania, autor zastanawia się nad kwestią, czy zakres działania starostwa określony ma być w formie stałej i ostatecznej, czy też ma trwać stan płynny, zmieniany przez możliwe dalsze rozszerzanie kompetencji tego urzędu; chodzi mianowicie o rozrost t. zw. referatów fachowych, a nawet tworzenie nowych takich referatów w ramach urzędu starościńskiego.

Autor stwierdza, że zachowanie możliwości stałego narastania przybudówek przy urzędzie starościńskim z zakresu działania różnych ministerstw nie jest tą formą organizacyjną, którą należałoby utrwalać. Należy raczej przyjąć założenie, że starostwo załatwia tylko sprawy objęte kompetencją Min. Spr. Wewn. i ustalić, czy inne sprawy załatwiane dotąd w ramach urzędu starościńskiego nie znajdują swego odpowiednika w sprawach załatwianych przez inne urzędy na szczeblu I instancji, a w szczeg. przez związki komunalne i miasta oraz czy celowa jest dwutorowość w załatwianiu tych spraw.

Autor podkreśla, że założenie to nie będzie nowe. Kwestia ta bowiem została rozstrzygnięta pozytywnie w art. 78 rozp. Prez. Rzplitej z 19.I.1928 r., który przewiduje możliwość poruczenia przez Ministra Spraw Wewn. wydziałom powiatowym i zarządom miast wydzielonych niektórych funkcyj pow. władz adm. ogólnej.

Dziedzinami administracji całkowicie dojrzałymi, zdaniem autora, do przekazania samorządom, są sprawy zdrowia publicznego, weterynaryjne, opieki społecznej oraz rolnictwa i reform rolnych.

Podając rozważanie swe jako dyskusyjne, autor przypuszcza, że dyskusja potoczy się nie w kierunku rozważań, czy należy pewne dziedziny administracji przekazać samorządowi powiatowemu, gdyż zamiar ustawodawcy został już pozytywnie określony, a raczej ograniczy się do rozstrzygnięcia pytania, od czego zacząć i kiedy. *(Zdzisław G a l o t z y. — Adm. 2/38 s. 66 — 71).*

—

Nowelizacja rozporządzeń o organizacji i trybie urzędowania urzędów wojewódzkich i starostw .

Dla skierowania działalności organizacyjnej na właściwe tory należałoby, zdaniem autora, sprawę organizacji i metod pracy w urzędach wojewódzkich i starostwach uregulować centralnie. Władze centralne powinnyby wydać jednolity podział czynności, tak dla władz administracji ogólnej II jak i I instancji oraz ustalić w tych instancjach zasady podziału i systemu pracy przez wskazanie właściwych metod i ułatwień technicznych. Z uwagi na potrzebę ujednostajnienia zagadnień organizacyjnych we wszystkich resortach, prace te powinno podjąć Prezydium Rady Ministrów przez powołanie na pewien okres czasu specjalnej komisji. Komisja ta powinna ustalić: 1) wewnętrzną organizację władz administracyjnych, 2) podział pracy w tych władzach. 3) podział czynności. 4) kontrolę i 5) szkolenie *(Antoni R u s i ń s k i. — G. Adm. 2/38 s. 72 — 76).*

—

O rozszerzenie zakresu działania wicestarosty.

Starosta jest osobiście nie tylko szefem dwóch dużych urzędów o najróżnorodniejszym zakresie działania (starostwo i wydział powiatowy), lecz przede wszystkim — jako przedstawiciel Rządu w powiecie i gospodarz powiatu — ma obowiązek trzymania ręki na pulsie całego szeregu żywotnych, aktualnych spraw. Obowiązki te absorbują starostę do tego stopnia, że niemożliwością jest dla niego jednoczesne zajmowanie się szczegółami bieżącego urzędowania w podległych mu biurach.

Nasuwa się stąd wniosek, że stanowisko starosty musi być dublowane, że konieczna jest instytucja stałego zastępcy. Tym stałym zastępcą urzędowym w myśl obowiązujących przepisów jest wicestarosta. Samo powołanie jednak do życia instytucji wicestarosty nie wystarcza — należy stanowisku temu nadać odpowiedni autorytet na zewnątrz i wewnątrz urzędu, a prócz tego koniecznym jest dokładne sprecyzowanie jego praw i obowiązków w odnośnych normach organizacyjno prawnych.

Zdaniem autora, należałoby wicestaroście przekazać następujące funkcje:

a) przegląd ostateczny wszystkich wpływów z wyjątkiem pism tajnych, poufnych, adresowanych do starosty i miennie i do rąk własnych, całej poczty od władz przełożonych i w ogóle spraw. mogących z jakichkolwiek

—

względów specjalnie zainteresować starostę;
b) prowadzenie dziennika tajnego i składnicy akt tajnych;
c) obowiązek szkolenia urzędników. *(Jerzy Pełczyński. — G. Adm. 2/38 s. 77).*

—

Uwaga w sprawie rewizji przepisów organizacyjnych.

Nawiązując do artykułu R. Hausnera: „Rewizja przepisów o organizacji urzędów wojewódzkich i starostw" (G. Adm. 17/37), autor omawia kwestię urzędowania „referenta prawnego". Zdaniem autora, urzędowanie to jest właściwie oderwane od rzeczy. Referent prawny bowiem nie bierze udziału w postępowaniu przygotowawczym, nie ma wpływu na prowadzenie sprawy, dostaje tylko gotowy projekt załatwienia do wyrażenia swojej opinii. Przeważnie praca jego polega wyłącznie na ustaleniu, czy wymogom formalnym stało się zadość. Opinia taka jednak działa szerzej, niżby to wynikało z jej istotnej wartości. Cyfra bowiem postawiona przez prawnika uspakaja innych współdziałających, że wszystko jest w porządku — w razie zaś zauważonych błędów daje podstawę do łatwego wyjścia z opresji. Ponosi za tym tego rodzaju prawnik—omnibus odpowiedzialność nieproporcjonalną do posiadanych możliwości i przyznanych kompetencyj.

Z tych zasad autor dochodzi do wniosku, że komórka formalno-prawna powinna zniknąć. Dla prawnika należy znaleźć miejsce w tych wydziałach wzgl. referatach, do których należy merytoryczne załatwienie sprawy. Pomoc prawna będzie tym skuteczniejsza — im bliższy będzie prawnik załatwianym przez siebie zagadnieniom. *(Ludwik Groniecki. — G. Adm. 3/38 s. 146).*

—

Czy nie za duża formalistyka?

W artykule pod powyższym tytułem autor porusza kwestię form obecnej egzekucji świadczeń pieniężnych w postępowaniu przymusowym w administracji. Jak wiadomo egzekucja ta w ciągu ostatnich 9 lat przechodziła od władz administracji skarbowej do władz administracji ogólnej i — odwrotnie już 4 razy. Obecnie należy znów do właściwości władz skarbowych.

Autor podnosi, że w porównaniu z dawnym stanem, kiedy formalistyka poprzedzająca wdrożenie egzekucji ograniczała się tylko do wysłania upomnienia do zobowiązanego, a jeżeli to nie pomagało, to zwykłego pisma do urzędu gminnego, jako organu egzekucyjnego — obecna procedura poprzedzająca wdrożenie egzekucji jest ogromna, kosztowna i powolna.

Zdaniem autora, należałoby ją uprościć, przez organizację, że egzekucję wszczyna urząd skarbowy na podstawie prawomocnego orzeczenia władzy administracyjnej, zamiast uciężliwych dotychczasowych form postępowania. *(W. Dołżycki. — G. Adm. 3/38 s. 164).*

—

Kilka aktualnych uwag o układzie i wzorach budżetów związków samorządowych.

Autor rozpatruje kwestię poddania rewizji samego układu budżetów związków samorządowych.

Do zagadnień, wymagających bliższego zastanowienia się, zalicza autor przede wszystkim ewent. wyeliminowanie w osobne działy niektórych pozycyj w dziale XIII wydatków „różne", gdzie zamieszczane są kredyty na najrozmaitsze wydatki, nie dające się zamieścić w innych działach budżetu.

Poza działem XIII wydatków budżetowych należałoby też — zdaniem autora — poddać rewizji dział I „zarząd ogólny" i dział V „drogi i place publiczne" i m. in. wyraźnie ustalić, gdzie np. należy preliminować kredyty na utrzymanie samochodu osobowego, który w powiatach służy często zarówno dla potrzeb administracji (zarządu ogólnego) jak i działu drogowego, a także — mówiąc wyraźnie — dla potrzeb administracji ogólnej państwowej, a przeważnie starosty powiatowego.

Zdaniem autora, budżety związków samorządowych nie tylko nie dają wiernego i jasnego obrazu gospodarki pieniężnej danego związku, ale przeciwnie stają się z każdym rokiem ciemniejsze, tak, że dość trudno jest odnaleźć w nich wszystkie faktyczne wydatki związku.

Dla zapobieżenia temu należałoby, sądzi autor, zająć się sprawą dostosowania układu budżetów związków samorządowych do rzeczywistych potrzeb i nakłonić miarodajne czynniki do uzupełnień przepisów budżetowych, które powinny się sprowadzać:

1) do rozszerzenia układu budżetów związków samorządowych przez powiększenie ilości działów budżetowych i nadaniu im odpowiednich nazw i tytułów,

2) do wyraźniejszego ustalania, gdzie poszczególne kredyty należy zamieszczać, a w szczególe położenie silniejszego nacisku na to, aby w dziale XIII „różne" wydatków budżetowych były zamieszczane wyłącznie tylko te wydatki, które absolutnie nie nadają się do zamieszczenia w innych działach.

3) do wyjaśnienia czy i jaka ewent. część wpływów z opłat drogowych wzgl. innych źródeł, przeznaczonych zasadniczo na budowę i utrzymanie dróg, może być obracana na

wydatki administracyjne danego związku samorządowego. *(Antoni Sokołowski — G. Adm. 3/38 s. 159).*

—

2. PRAWO SKARBOWE.

Czy może władza wymiarowa obniżyć bilansowy szacunek remanentów, aby przygotować na następny rok rozszerzenie podstawy wymiaru podatku dochodowego.

Przede wszystkim autor wskazuje na normy obowiązującego prawa, dotyczące kwestii oceny wartości zapasów towarowych w przedsiębiorstwach, prowadzących prawidłowe księgi handlowe, a następnie omawia sprawę sposobu prowadzenia ksiąg handlowych i ułożenia bilansu handlowego, jako zasady i podstawy dla konstrukcji bilansu podatkowego. W dalszym ciągu autor przytacza zasady uzasadnienia skargi, wniesionej do N. T. A. przeciwko orzeczeniom odwoławczym Ministerstwa Skarbu, zatwierdzającym obniżenie wartości remanentów płatnika (Spółki Akcyjnej) w bilansie zamknięcia za odnośny rok zakończony stratą z podwyższeniem przez to zysku podatkowo-bilansowego w roku przyszłym. *Rudolf Langrod — Prz. Sk. N 1/2 z r. 1938, s. 5).*

—

Kto odpowiada za wymierzony podatek majątkowy. (Ustawowe prawo zastawu na przewłaszczonej nieruchomości).

Autor zajmuje się interpretacją art. 1 ustawy o nadzwyczajnej daninie majątkowej z r. 1933 oraz zajmuje się ustaleniem osoby na której ciąży obowiązek zapłacenia podatku w przypadkach śmierci płatnika, jak również sprzedaży nieruchomości, obciążonej zaległym podatkiem majątkowym. *(Kazimierz Celiński — Prz. Sk. N 1/2 z r. 1938, s. 25).*

—

Na marginesie projektu ustawy o kartach rejestracyjnych.

Konsekwencją zniesienia świadectw przemysłowych będzie wprowadzenie t. zw. kart rejestracyjnych na rzecz samorządów. Autor twierdzi, że przekazanie poboru opłat i kontroli kart rejestracyjnych samorządom jest zjawiskiem osobliwym. Skoro bowiem polityka podatkowa weszła od kilku lat na słuszną i dającą dobre wyniki drogę scalania i komasowania wszelkich dodatków do podatków, skoro przed tym jeszcze samorządom terytorialnym odebrano prawo egzekucji nawet ich własnych danin i opłat, dziwnym wydać się musi ten nawrót do tworzenia nowego aparatu skarbowego przy samorządach terytorialnych, specjalnie i wyłącznie powołanego do życia dla poboru opłat za karty rejestracyjne. *(Dr. J. Zicher — Gł. Gosp. 2/28, s. 64).*

—

Nowelizacja podatku dochodowego.

Autor omawia projekt noweli do ustawy o podatku dochodowym, uchwalony przez Radę Ministrów w dniu 22 stycznia 1938 r. Projekt wprowadza zmianę bardzo istotną, gdyż znosi przede wszystkim dwukrotne opodatkowanie dywidend od akcyj i udziałów w spółkach akcyjnych, spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością, spółdzielniach oraz gwarectwach, posiadających osobowość prawną. Jak wiadomo, część zysku rocznego osób prawnych określona jest w postaci dywidend pomiędzy akcjonariuszów i udziałowców. Otóż ta część zysku opodatkowana jest raz, jako dochód spółki, drugi raz, jako osobisty dochód akcjonariusza.

Poza ulgami dla dywidend zwalnia jeszcze projektowana nowela od opodatkowania alimenty, wsparcia i t. p. przychody, otrzymywane od osób, opodatkowanych podatkiem dochodowym od uposażeń i podatkiem specjalnym, oraz wprowadza ryczałt w podatku dochodowym na wzór istniejącego od lat kilku ryczałtu w podatku przemysłowym od obrotu. *(St. Kowalik — P. Gos. r. 1938, zeszyt 5, s. 171).*

—

Rachunki zagraniczne. (Przyczynek do wykładni art. 8 i 12 dekretu dewizowego).

Rachunkami zagranicznymi w rozumieniu § 14 ust. 1 Rozp. Ministra Skarbu z dn. 24 lipca 1936 r. są rachunki prowadzone dla cudzoziemców przez banki dewizowe oraz inne instytucje, które uzyskują odpowiednie zezwolenie Komisji Dewizowej. Są trzy rodzaje tych rachunków: 1) wolne, 2) specjalne, 3) zablokowane. Wszystkie one są prowadzone w walucie krajowej, prowadzenie ich w walucie obcej wymaga zezwolenia Kom. Dew. Od rachunków zagranicznych należy odróżniać rachunki cudzoziemców, które są prowadzone przez inne osoby, niż wymienione w § 14 cyt. rozp. i podlegają osobnemu unormowaniu.

Zgodnie z art. 8 ust. 2 D. D. (dekretu dewizowego) dla uskutecznienia przekazów, przelewów i wpłat na rachunki cudzoziemców, prowadzone w krajowych przedsiębiorstwach bankowych — konieczne jest zezwolenie Kom. Dew. pod sankcją art. 16 D. D. Ograniczenie to odnosi się także do rachunków zagranicznych.

Wyjątkiem od normy wyrażonej w art. 8 ust. 2 D. D. są zasady określone w art. 12 D. D., w myśl których dłużnik może, a po zasądzeniu lub wyegzekwowaniu świadczenia — powinien, wpłacić na żądanie wierzyciela na jego rachunek w banku dewizowym równowartość w wa-

lucie krajowej świadczenia, którego spełnienie jest ograniczone wymogiem zezwolenia Kom. Dew.

Na tle więc przepisów D. D. zabronione jest uskutecznianie wpłat (przelewów, przekazów) na rachunki zagraniczne bez zezwolenia Kom. Dew., chyba, że chodzi o wykonanie dłużnego świadczenia, a wierzyciel żąda wpłaty na rachunek zagraniczny. Przepisy powołanego § 14—16 rozp. z 24 lipca 1936 mimo ich pozornej sprzeczności z art. 8 i 12 D. D., są jedynie wyjaśnieniem tego ostatniego. Rozróżniają one bowiem trzy rodzaje rachunków zagranicznych:

1) Rachunki wolne. Wpływy na te rachunki są traktowane na równi z przekazywaniem sum pieniężnych za granicę, jeżeli wpłatę uskutecznia osoba fizyczna lub prawna, mająca miejsce zamieszkania w kraju. Uznanie cudzoziemca takimi wpływami na rachunku wolnym, może więc nastąpić tylko za zezwoleniem Kom. Dew. Na zasadzie generalnego pełnomocnictwa krajowiec może dokonywać wpłat na rachunek wolny bez potrzeby uzyskania specjalnego zezwolenia. Kom. Dew. w kwotach ustalonych w tym pełnomocnictwie pod warunkiem przedłożenia bankowi dokumentów uzasadniających cel wpłaty. W braku tych dokumentów wpłata może być dokonana tylko na rachunek zablokowany.

2) Rachunki specjalne. Dokonywanie wpłat na te rachunki może nastąpić na warunkach określonych przez Kom. Dew.

3) Rachunki zablokowane. W myśl § 16 cyt. rozp. wpłaty na rzecz cudzoziemców mogą być przyjmowane przez banki dewizowe na rachunki zablokowane, o ile brak jest warunków do przyjęcia tych wpłat na rachunek zagraniczny innego rodzaju. Wobec powyższego zdawać by się mogło, że tym samym dozwolone jest krajowcom dokonywanie tych wpłat i możnaby dojść do wniosku, że wyłomem od zasady, wyrażonej w art. 8 ust. 2 D. D. jest nie tylko art. 12 ust. 1 i 2 D. D., ale i § 16 rozp z 24 lipca 1936. Ten ostatni przepis ograniczałby więc zasadę art. 8 ust. 2 D. D. w ten sposób, że uskutecznianie wpłat na rachunki zagraniczne jest zabronione bez zezwolenia, chyba, że wpłata zostaje dokonana na rachunek zablokowany. W konsekwencji tego stanowiska straciłby swe znaczenie art. 12 D. D. a tym samym dozwolone byłyby wpłaty na rachunki zablokowane, choćby wpłata nie stanowiła spełnienia dłużnego świadczenia. Byłoby to jednak sprzeczne z art. 8 ust. 2 D. D., a w szczególności z jego postanowieniem, że stawianie do dyspozycji cudzoziemców wszelkich środków płatniczych jest zabronione bez zezwolenia Kom. Dew. Widoczne więc jest, że § 16 cyt. rozp. nie może być interpretowany w sposób rozszerzający zasadę art. 12 D. D., lecz przy wykładni jego należy wziąć pod uwagę granice zakreślone przez ten artykuł. Przepis bowiem § 16 mieści się w rozp. Ministra Skarbu, a Minister Skarbu władny jest zgodnie z art. 15 D. D., zwalniać od ograniczeń ustanowionych w dekrecie. Zwalnianie to powinno jednak być wyraźnie, takiego zaś wyraźnego zwolnienia § 16 cyt. rozp. nie zawiera. Ponadto z § 7 tegoż rozp. wynika wyraźnie, że celem rozp. nie było bynajmniej zwolnienie od ograniczeń stawiania do dyspozycji cudzoziemców środków płatniczych. Zresztą rozporządzenie to zostało wydane w oparciu o art. 22 D. D., a nie o art. 15 D. D., posiada zatem jedynie charakter wykonawczy.

Dokonywanie wpłat na rachunki zagraniczne jest więc dozwolone jedynie wówczas, gdy wpłaty te są wynikiem istniejącego zobowiązania. O ile istnieją po temu warunki, wpłata zostanie przyjęta na rachunek wolny lub specjalny. Jeżeli warunków tych brak — nastąpi uznanie cudzoziemca na rachunku zablokowanym.

Przekroczenie art. 12 D. D. stanowi osobne przestępstwo, niezależnie od występku z art. 18 D. D. Stan faktyczny przestępstwa z art. 12 D. D. polega nie na tym, że uskuteczniono wpłatę na rachunek zagraniczny, pomimo braku zobowiązania do takiego świadczenia, lecz na tym, że pomimo istnienia takiego obligu wpłatę dokonano w inny sposób, niż to przewiduje art. 12 D. D.

Przepis § 16 cyt. rozp. ma doniosłe znaczenie, o ile chodzi o odpowiedzialność karną przedsiębiorstwa bankowego. Ze względu na brzmienie tego paragrafu bank dewizowy jest uprawniony do przyjmowania wszelkich wpłat na rachunek zablokowany, w zasadzie bez obowiązku badania podstawy wpłaty. Bank dewizowy odpowiada tylko wówczas, gdy wpłatą taką uznał cudzoziemca na rachunku wolnym lub specjalnym, chociaż brak ku temu wymogów. *(I. Blei — Prz. Sąd. 2/38 s. 41).*

—

Zyski i straty na przedmiotach majątkowych a opodatkowanie osób prawnych.

Do czasu wydania przez N. T. A. wyroku w sprawie l. rej. 2619/25 w dniu 7.XII.1925 r., który stwierdził, że opodatkowaniu osób prawnych, prowadzących prawidłowe księgi handlowe podlega i ten zysk, który w myśl ust. 7 nie stanowi dochodu — władze wymiarowe nie wymierzały podatku od zysków przypadkowych niezwiązanych ze źródłem dochodu.

Po pierwszym wyroku poszły następne i w rezultacie podlega obecnie opodatkowaniu zysk ze sprzedaży nieruchomości, zysk sanacyjny itp.

Autor ze stanowiskiem N. T. A. nie zgadza się, powołując się na zdanie Prof. Rybarskiego.

N. T. A. stoi na stanowisku niepotrącalności strat, niezwiązanych ze źródłem dochodu — jest to stanowisko niekonsekwentne.

Artykuł kończy się postulatem o zmianę bądź judykatury, bądź ustawy w tym przedmiocie (*A. Weber — O. B. P. 3/38, 34-36*).

—

Rok 1937 w dziejach reformy podatkowej.

W r. 1937 doszedł Rząd do przekonania, że Polska jest już tak obciążona podatkami, że dalsze wprowadzanie jakichkolwiek danin byłoby nie do pomyślenia. Najlepiej tę sytuację ilustruje ta okoliczność, iż nigdzie nie ma tylu ulg podatkowych, co u nas. W jakiejkolwiek dziedzinie chcemy coś zdziałać — odrazu forsujemy zasadę przyznawania ulg podatkowych (budownictwo, Gdynia, motoryzacja).

To też wszelkie próby wprowadzenia nowych ciężarów spotykają się ze słusznym sprzeciwem, co miało miejsce np. przy usiłowaniu wprowadzenia dodatku do podatku dochodowego ze strony miast.

Mamy już pozytywne rezultaty polityki podatkowej w postaci projektu noweli do ust. o pod. doch., zwalniającej od podwójnego opodatkowania dochodów w sp. z o. o. i sp. akcyjnych, przewidującej zwolnienie od podatku dochodów osób, będących na utrzymaniu rodziny oraz zawierającej upoważnienie do zryczałtowania podatku dochodowego dla dalszych płatników.

Kwestia zniesienia świadectw przemysłowych jest raczej przesądzona — rozwiązana nie została tylko z tego powodu, że dotychczas nie ustalono, jakim wpływem podatkowym zamienić zysk skarbu z tego tytułu.

Lansuje się wprowadzenie ryczałtu dla płatników podatku przemysłowego, których obrót nie przekracza zł. 75.000.—.

Ulgi samochodowe będą przedłużone do końca 1940 r.

Istnieją tendencje, aby stosowanie ulg dla nabywców pojazdów mechanicznych rozciągnięto i na obiekty o wartości powyżej 12.000 złotych.

Z kwestią motoryzacji ściśle się wiążą mające być wprowadzone ulgi w pod. doch. i opł. stempl. dla budownictwa garażowego, warsztatów reperacyjnych i stacyj obsługi. *(Red. — O. B. P. 1/38, s. 1-3).*

—

Uruchomienie polskich należności w krajach wolno-dewizowych.

Należności zagraniczne obywateli polskich powstałe przed 27.IV.1936 r. oraz te spośród później powstałych, które nie należą się z tytułu sprzedaży (eksport) lub zastawu zagranicą papierów procentowych i dywidendowych oraz kuponów — są od reglamentacji wolne i nie należy ich nawet zaofiarować Bankowi Polskiemu w celu kupna ich przez instytucję emisyjną.

Stanowisko polskiego ustawodawcy dewizowego jest słuszniejsze od prawodawców włoskich i niemieckich.

Niewprowadzenie ścisłej kontroli i przymusu sprowadzania do kraju wszystkich walorów — nie wywołało u nas tych wszystkich ujemnych konsekwencyj, jak gdzieindziej, że przytoczymy przykładowo: retorsji zagranicy, manipulacyj obywateli chcących za wszelką cenę uniknąć zwrotu dewiz, spekulacji itd.

W tymże artykule znajdujemy dalej próbę uaktywnienia zagranicznych należności. W chwili zastosowania odpowiednich warunków, jakimi są: 1) wzmocnienie podstaw waluty, 2) ożywienie w przemyśle i handlu, 3) zrównoważenie bilansu handlowego, 4) reforma wymiaru podatków, zapobiegająca dowolności władz wymiarowych.

Kiedy da się odczuć chęć reemigracji kapitałów, trzeba im dać możność powrotu do Polski i jednocześnie zapewnić prawo wywozu z powrotem po czasie, przez ich właścicieli wskazanym. Propozycja idzie w kierunku udzielania zezwolenia na wywóz sprowadzonych kapitałów pod warunkiem pozostawienia w kraju pewnej ich części (np. 15%). Można zapewnić kapitalistom prawo wywozu i większej części — w miarę dłuższego przetrzymywania kapitałów w kraju. Co się tyczy wszelkich przychodów od tych kapitałów, to nie powinny one podlegać żadnym ograniczeniom. Wszystkie te kwestie łącznie ze środkami mającymi przeciwdziałać nadużyciom winny być rozwiązane w rozporządzeniu Ministra Skarbu. *(Red. — P. D. 1/38, s. 1-5).*

—

Zasady projektowanej reformy podatku przemysłowego.

Projektowana ustawa o podatku obrotowym przewiduje całkowitą likwidację państwowego podatku przemysłowego w obecnej jego formie prawnej, zachowując nadal zarówno globalną kwotę obciążenia, wynikającą z obecnie obowiązującej ustawy o podatku przemysłowym, jak i dotychczasowe zasady rozkładu tego obciążenia na poszczególne grupy płatników.

W szczególności przewidziane jest całkowite zniesienie świadectw przemysłowych od dn. 1.I.1940 r. Ekwiwalentem dla Skarbu będzie podniesienie stopy podatku obrotowego o 0,1%; dla większych przedsiębiorstw handlu towarowego i wydawnictwa książek z 1,2—1,3% dla przedsiębiorstw przemysłowych o obrocie ponad 50.000 złotych z 1,9—2,0% itd. Pozostałe stawki zwłaszcza dotyczące obrotów z ty-

tułu komisu, pośrednictwa i świadczenia usług pozostają bez zmiany.

Projekt znosi ulgę z art. 3 p. 14, dotyczącą zwolnienia od podatku obrotów na giełdach zbożowo-towarowych. W miejsce tych ulg ma być wprowadzona ulgowa stawka opodatkowania obrotów zbożem i innymi ziemiopłodami (1%) itp.

W myśl projektu ustawa o podatku przemysłowych w części, dotyczącej podatku od obrotu utraci moc od 1.I.1939 r., zaś w części, dotyczącej świadectw przemysłowych obowiązywać będzie jeszcze przez rok 1939 z tym, że opłaty, przypadające na rzecz Skarbu, będą zarachowane w charakterze zaliczki na wpłaty z tytułu podatku od obrotu na następny rok, a należności instytucyj samorządowych — będą im przekazane.

Nowelizacja ustawy pójdzie w kierunku przekształcenia podatku przemysłowego na właściwy podatek od obrotu. Jako czynności, ulegające opodatkowaniu przyjęto te, które charakteryzuje zawodowość i odpłatność. Przewidziane zwolnienia od podatku obejmują: pracę zależną, czynności wolno-zawodowe o przeważającej pracy fizycznej (np. tragarz), działalność osobista naukowa, oświatowa, literacka, artystyczna i publicystyczna oraz pracę o charakterze przedsiębiorczym, zwolnioną od podatku i na mocy obowiązującej obecnie ustawy (przemysł ludowy, drobne rzemiosło, handel obnośny itp.).

Wg. nowej definicji obrotem będzie opłata, umówiona za spełnione w roku podatkowym świadczenia. W przypadku nieukończenia tranzakcji w danym roku, obrotem będzie wpływ rzeczywiście w danym roku uzyskany.

Zgodnie z obecną ustawą pojęcia obrotów szczególnych zostały zachowane, natomiast dla ajentów, działających w imieniu i na rachunek osób, nie opłacających podatku, za obrót podatkowy uważana będzie suma odpłaty, jaka przypadałaby ajentowi, gdyby działał we własnym imieniu i na własny rachunek.

Nowością są ulgi dla przedsiębiorstw eksportowych, wysyłających zagranicę towar, nabywany w krajowych przedsiębiorstwach państwowych niewydzielonych z ogólnej administracji, aby przystosować warunki konkurencyjne tych jednostek do stanu przedsiębiorstw prywatnych.

Projektowana utsawa o opłatach rejestracyjnych od przedsiębiorstw i zajęć przewiduje wprowadzenie w życie z dniem 1.I.1940 r. samoistnej daniny na rzecz związków samorządu terytorialnego, izb przemysłowo-handlowych, izb rzemieślniczych i szkół zawodowych. Będzie to rekompensata dla tych organizacyj wzamian za utratę wpływów ze świadectw przemysłowych.

Karty rejestracyjne będą wykupywane przez wszystkie dotychczasowe osoby; nawet przedstawiciele wolnych zawodów, dotychczas wolni od świadectw przemysłowych, będą podlegać temu obowiązkowi. Karty będą wykupywać osoby obowiązane, a natomiast organizacje samorządowe będą sprawowały kontrolę.

Jeśli chodzi o wysokość opłat, to najwyższa stawka dla przedsiębiorstwa przemysłowego wyniesie zł. 300.—, dla handlowego — 250, a dla ajenta handlowego 150 złotych; wpływ podzielony zostanie: związki samorządu terytorialnego — 50%, izby przemysłowo-handlowe i rzemieślnicze — 20%, szkoły zawodowe — 30%. *(Gł. Gosp. 1/38, s. 18—19).*

—

Art. 12 dekretu dewizowego.

Art. 12 ust. 1 dekr. dew. stanowi, że świadczenia pieniężne, wymagające zezwolenia, mogą być przez dłużnika na wniosek wierzyciela wpłacone w równowartości ich w walucie krajowej do Banku Polskiego lub banku dewizowego na rachunek wierzyciela. Ust. 2 tegoż art. stanowi, że zasądzone oraz wyegzekwowane przez wierzyciela po dniu wejścia w życie dekr. dew. winny być na wniosek wierzyciela wpłacone w równowartości tych świadczeń w walucie krajowej do Banku Polskiego lub banku dewizowego na rachunek wierzyciela. Ust. 2 nie dotyczy zatem jedynie świadczeń pieniężnych, lecz wszystkich innych, które wymagają zezwolenia z dekr. dew. Nie służy więc dłużnikowi prawo wpłacenia równowartości świadczeń niepieniężnych. Powstaje pytanie w jaki sposób dłużnik może się zwolnić od zobowiązania, gdyż nie do przyjęcia jest teza, że zwolnienie to mogłoby nastąpić jedynie po zasądzeniu świadczenia na rzecz wierzyciela. Jeżeli zezwolenie otrzymał, rzecz jest jasna; lecz, jeżeli zezwolenia odmówiono, wniesienie pozwu przez wierzyciela byłoby bezcelowe, gdyż pozew musiałby być oddalony.

Jeżeli dłużnik, mimo wniosku wierzyciela nie składa równowartości, i w razie zasądzenia — równowartość ta ustalona będzie przez organy egzekucyjne w myśl art. 13 dekr. dew., jeżeli chodzi o zagraniczne środki płatnicze, gdy natomiast przedmiotem świadczenia ma być złoto lub inny przedmiot, wymagający zezwolenia, wówczas komornik po odebraniu go, winien przedmiot zabrany zbyć Bankowi Polskiemu lub bankowi dewizowemu, zaś uzyskana równowartość wpłacona będzie na rachunek wierzyciela. *(I. B l e i — P. P. H., Nr. 2/38).*

—

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. PRAWO ADMINISTRACYJNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) Ust. 11.XII.1923 (p. 160/34 r.) o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych.

37

Służba przygotowawcza podlega doliczeniu w myśl p. 1 ust. (2) art. 37 ustawy emerytalnej z 11 grudnia 1923 r. poz. 239/32 Dz. Ust. także w tym przypadku, gdy poprzedzała bezpośrednio służbę prowizoryczną, doliczoną w myśl powyższego przepisu do wysługi emerytalnej (N. T. A. l. rej. 7925/33. 3.XII.1936. — *Prz. Pr. Ad. IV/37 poz. 361).*

b) Ust. 18.VII.1924 (p. 555/32 r.) o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia.

1

Ustawa o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia nakłada obowiązek zabezpieczenia nie tylko na przedsiębiorstwo i zakłady przemysłowe, lecz także na zakłady pracy na zysk nieobliczone, a więc nie będące przemysłowymi w pojęciu prawa przemysłowego, ale które prowadzone są w sposób przemysłowy, t. j. wykonują samoistnie i ciągle czynności dla osób trzecich, nie będących właścicielami tych zakładów, względnie nie reprezentujących praw właścicieli. (N. T. A. l. rej. 5667/34. 22.VI. 1936. — *O. P. A. 1/38 s. 66).*

1

Straż ogniowa m. st. Warszawy jest zakładem pracy prowadzonym w sposób przemysłowy w rozumieniu art. 1 ustawy o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia z 18.VI.1924 poz. 650 Dz. Ust. (N. T. A. l. rej. 1821/35. 4.II.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 68).*

1

1. Robotnicy zatrudnieni w posiadających charakter publiczno-prawny zakładach pracy, prowadzonych w sposób przemysłowy, mogą być w dziedzinie ubezpieczenia, unormowanego ustawą z 18 lipca 1924 poz. 555/32 Dz. Ust., o tyle tylko traktowani odmiennie od robotników, zatrudnionych w posiadających charakter prywatno-prawny zakładach powyższej kategorii, o ile to jest wyraźnie w ustawie przewidziane.

2. Administracja domu czynszowego może podpadać pod pojęcie zakładu pracy prowadzonego w sposób przemysłowy w rozumieniu art. 1 powołanej ustawy. (N. T. A. l. rej. 3918/35. 22.X.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 70).*

c) Ust. 30.XII.1924 (p. 667/33) o dostosowaniu uposażenia członków zarządu i pracowników komunalnych do uposażenia funkcjonariuszów państwowych.

1

Po 1 lipca 1932 r. wszelkie umowy między Związkami Komunalnymi a stałymi pracownikami samorządowymi, zawierające mniej korzystne warunki, niż przewiduje ustawa z dnia 30 grudnia 1924 r. o dostosowaniu uposażenia członków zarządu i pracowników komunalnych do uposażenia funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. nr 118, poz. 1073) w brzmieniu ustawy z 15 marca 1932 r. (Dz. U. nr 33, poz. 345) i rozp. Prez. Rzplitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. nr 86, poz 667), są nieważne. (S. N. C. I. 1804/36. 8.I.1937. — *Gł. Sąd. 2/38 s. 171).*

21

Gmina m. Lwowa obowiązana jest emerytowanym swym pracownikom wypłacać w tej wysokości dodatki, ustanowione na podstawie art. 21 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 30 grudnia 1924 Dz. U. R. P. Nr 118, poz. 1073, w jakiej przyznaje je zgodnie z przepisami art. 2 p. 2 ustawy z marca 1932 Dz. U. R. P. Nr 33, poz. 345 pracownikom, pozostającym w czynnej służbie. (S. N. C. II. 2520/36. 16.II.1937. — *O. S. P. XII/37 p. 729).*

d) R. Pr. R. 7.VI.1927 (p. 468) o prawie przemysłowym.

1

Zawodność zysku rzeczywistych z okrężnej sprzedaży, gdy są stwierdzone cel zarobkowy i wykonywanie zawodowe, nie wyłącza istoty wykonywania przemysłu okrężnego (art. 1, 46 prawa przemysłowego z 7 czerwca 1927 poz. 468 Dz. Ust.). S. N. 3 K. 677/37 19.VIII.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 73).*

e) R. Pr. R. 24.VI.1927 (p. 932/32 r.) o zagospodarowaniu lasów, niestanowiących własności państwa.

6

Jeżeli władze leśne po stwierdzeniu, iż przepisane zatwierdzonym prawomocnie programem gospodarstwa leśnego sztuczne zalesienie w oznaczonym terminie nie zostało wykonane, nie skorzystają z uprawnień, przewidzianych w ostatnim ustępie art. 6 rozporządzenia Prez. Rzplitej z 24 czerwca 1927, poz. 932/32, Dz.

U., lecz jedynie postanowią przedłużyć termin dla dokonania tego zalesienia, to nie mają one podstawy do zamieszczania w tym postanowieniu dodatkowym warunków, które nie były przewidziane w prawomocnie przewidzianym programie. (N. T. A. l. rej. 8119/33. 15.IX. 1936. — *G. S. W. 6/38 s. 91).*

—

f) R. Pr. R. 16.II.1928 p. 202 o prawie budowlanym.

410

Z samej istoty opłat za korzystanie z gminnych urządzeń kanalizacyjnych w myśl art. 410 p. 9 rozp. Prez. Rz. z 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanym, poz. 202 Dz. Ust. wynika, że nie mogą one być pobierane w dowolnej wysokości. (N. T. A. l. rej. 4595/35. 4.XI.1936. — *G. S. W. 7/38 s. 106).*

—

g) R. Pr. R. 22.III.1928 (p. 341) o postępowaniu administracyjnym.

1. O tożsamości sprawy w postępowaniu administracyjnym decyduje tożsamość przedmiotu i tożsamość treści roszczenia.

2. Nie zachodzi tożsamość treści roszczenia, jeśli strona prosiła o zezwolenie na wykreślenie prawa zastawu, ustanowionego dla opłaty komunalnej, a następnie żąda zwrotu tejże opłaty, wpłaconej, jej zdaniem, niesłusznie. (N. T. A. l. rej. 7611/33. 9.II.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 92).*

—

g) R. 4.VII.1929 (p. 448).

4.

Zaświadczenie wydawane na podstawie § 4 rozporządzenia z 4 lipca 1929 poz. 448 Dz. Ust., względnie § 4 rozporządzenia z 8 lipca 1932 poz. 577 Dz. Ust. są decyzjami administracyjnymi, od których służy odwołanie oraz skarga do N. T. A. (N. T. A. I. rej. 3985/34. 8.VI.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 90).*

—

i) R. M. Kom. 21.IX1931 (p. 721). Regulamin przesyłek towarowych na kolejach żelaznych.

9, 14

W przypadku przewożenia według normalnej taryfy złomu żelaza (Taryfa towarowa cz. I B, grupa LXIII poz. 1226 kl. 9 i 14 — Dz. Tar. i Zarz. Kol. za rok 1932 poz. 152) obojętne jest, na co w rzeczywistości odbiorca towar zużył — czy go przetopił, czy też dalej odsprzedał — decyduje bowiem przy obliczeniu przewoźnego ustalony w liście przewozowym rodzaj i gatunek towaru, z zastrzeżeniem dla kolei prawa sprawdzenia zawartości przesyłki i zastosowania odpowiedniej grupy i klasy taryfy wraz z ustawowym rygorem, jeżeli nazwa nie odpowiada rzeczywistym cechom przesyłki. Odwrotnie natomiast rzecz się ma przy zastosowaniu taryfy ulgowej H 5, gdzie momentem istotnym jest przeznaczenie towaru. Dla zastosowania przeto tej ulgowej taryfy towar (złom żelaza lub stali) musi być przetopiony, koniecznie w zakładzie krajowym najpóźniej w ciągu 6 miesięcy i t ukolej ma prawo żądać udowodnienia faktu przetopienia złomu, zgodnie z p. F 4 „Ogólnych warunków stosowania taryf wyjątkowych“ (Tar. tow. cz. II zesz. 1 B — Dz. Tar. i Zarz. za 1932 r. poz. 153). (S. N. C. I. 539/36. 15.XII.1936. — 1.I. 1937. — *Zb. C. XII/37 p. 448).*

—

j) Ust. 18.III.1932 (p. 306).

1

Ustalenie w konkretnym przypadku, czy dane przedsiębiorstwo jest mniejsze w rozumieniu art. 1 lit. g ustawy z 18 marca 1932 poz. 906 Dz. Ust. pozostawione jest ocenie władzy stosownie do zdolności wytwórczej tego przedsiębiorstwa nie przekraczającej 6.000 tonn rocznie. (N. T. A. l. rej. 5756/35 12.XI.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 74).*

—

k) R. Pr. 24.X.1932 (p. 808). Prawo o stowarzyszeniach.

Dane stowarzyszenie tylko wówczas może być uznane za dalszy ciąg stowarzyszenia, które działało poprzednio chociażby pod tą samą nazwą, lecz na podstawie odmiennego statutu, gdy prócz identyczności podstawowych celów i zadań obu stowarzyszeń zachodzi między nimi związek organizacyjny; związek taki ma miejsce, jeżeli poprzednie stowarzyszenie na walnym zgromadzeniu, zwołanym i ukonstytuownaym na zasadach poprzedniego statutu, przyjmie nowy statut. Wobec tego nie posiada decydującego znaczenia okoliczność, że członkami nowego stowarzyszenia są te same osoby, które wchodziły w skład poprzedniego. (S. N. C. I. 882/36. 16.XII.1936. — *Zb. C. XII/37 p. 450).*

—

l) R. Pr. R. 27.X.1933 (p. 644) o sposobie uregulowania zaległych kosztów leczenia ubogich chorych i kosztów opieki społecznej.

2

Według art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o sposobie uregulowania zaległych kosztów leczenia ubogich chorych i kosztów opieki społecznej z 27 października 1933 poz. 644 Dz. Ust. umorzeniu podlegają jedynie sumy, należne wymienionym tam publicznym zakładom leczniczy i opieki społecznej od związków samorządowych i od związków wspierania ubogich, nie zaś także pretensje między gminami z tytułu zwrotu powstałych stąd ko-

sztów. (N. T. A. l. rej. 3348/35. 1.XII.1937 — *O. P. A. 1/38 s. 95)*.

—

l) R. M. S. W. 2.VIII.1934 (p. 688). o wykonaniu ustawy o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego.

W myśl § 29 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewn. z 2 sierpnia 1934 poz. 688 Dz. Ust. w sprawie wykonania ustawy o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego, działalność dotychczasowych przełożonych obszarów dworskich jako miejscowych związków wspierania ubogich ustaje nie z dniem przekazania ich czynności na nowostworzone gminy wiejskie w zakresie administracji publicznej, lecz w związku z ukończeniem likwidacji odnośnego rodzaju spraw majątkowych i publiczno-prawnych między właścicielami gruntów, objętych obszarem dworskim, a nowoutworzoną gminą wiejską. (N. T. A. l. rej. 186/36. 4.XI.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 96)*.

—

B. USTAWY NIEJEDNOLITE

B1 POLSKA CENTRALNA I WSCHODNIA

a) R. M. S. W. 17.IX.1933 (p. 711).

W sprawie regulaminu wyborczego do rad gminnych na obszarze województw: białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego, nowogródzkiego, poleskiego, warszawskiego, wileńskiego i wołyńskiego.

12

Zarządzenie przez Komisję Wyborczą uzupełnienia listy kandydatów na radnych gminnych zgłoszonej na piśmie z wymienieniem ilości kandydatów, przewidzianej w § 12 regulaminu wyborczego z 17 listopada 1933 r., poz. 711 Dz. Ust., jest niezgodne z przepisami tegoż § 12. (N. T. A. l. rej. 4341/34. 19.IV.1937. — *G. S. W. 5/38 s. 75)*.

—

2. PRAWO SKARBOWE.

A. PODATKI BEZPOŚREDNIE.

a) Ordynacja podatkowa.

105

1. Bieg terminu przedawnienia, przewidzianego w art. 105 O. P. w brzmieniu poz. 364/34 Dz. Ust., liczy się od końca roku podatkowego, w którym powstał obowiązek podatkowy, także w przypadku, gdy według dotychczasowych przepisów prawo do wymierzania podatku nie ulegało przedawnieniu.

2. Wymiar w przypadkach, gdy pobór podatku odbywa się przez potrącenie z uposażeń, nie jest wymiarem dodatkowym i może być dokonany — do upływu okresu przedawnienia — bez względu na to, czy stwierdzono zbyt małą wpłatę podatku przy pierwszej po tej wpłacie rewizji ksiąg służbodawcy, czy przy jakiejkolwiek późniejszej. (N. T. A. 1 rej. 5546/35. 12.XI.37. — *O. P. A. 1/38 s. 1)*.

182

Istota czynu z art. 182 Ord. Podat. (Dz. U. poz. 134/36) polega na nieposłuszeństwie uprawnienia żądania władzy.

Przepis art. 182 Ord. Podat. (Dz. U. poz. 134/36) ma na względzie okazanie ksiąg, znajdujących się w posiadaniu sprawcy „prowadzonych" przezeń.

Zniszczenie ksiąg handlowych może stanowić samoistne przestępstwo, podlegające karze z art. 281 k. k., ale nie podpada pod rzeczony przepis Ord. Podat.

Z dyspozycji art. 182 Ord. Podat. (Dz. U. poz. 134/36) logicznie wypływa karalność za przewidziany w nim czyn wyłącznie z winy umyślnej. (S. N. 1 K. 1108/36. 12.II.37. — *O. S. P. XII/37 p. 746)*.

207.

W sprawach karnych, rozstrzyganych w okresie przejściowym na zasadzie art. 207 § 1 ust. 2 Ordynacji Podatkowej(art. 216 § 1 i 2 w brzmieniu poz. 134/36 Dz. U.) Wstępują w miejsce dawnych komisyj odwoławczych komisje, ustanowione na zasadzie przepisów Ordynacji Podatkowej. (N. T. A. 1 rej. 5402/35. 6.X.1937. —*Prz. Sk. 1—2/38 s. 59)*.

—

Potrącenia zaległych podatków z prywatnoprawnego roszczenia, jakie ma płatnik lub jego cesjonariusz do Skarbu Państwa, dokonać może tylko właściwy urząd skarbowy, a nie którykolwiek urząd państwowy. (S. N. C. II. 1132/37. 5.XI.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 8)*.

—

b) Podatek przemysłowy.

1

1. Nabywca przedsiębiorstwa przemysłowego nie jest „płatnikiem" w odniesieniu do zaległości podatku przemysłowego, za które odpowiada rzeczowo majątek ruchomy przedsiębiorstwa.

2. Osobie fizycznej, która nabyła przedsiębiorstwo osoby prawnej, nie przysługują ulgi w spłacie zaległości podatkowych zbywcy, jakie rozporządzenie min. z r. 1935 o ulgach przyznaje osobom fizycznym, lecz może ona jedynie starać się o przyznanie ulg przyznawanych osobom prawnym w ramach przepisu ust. 2 § 2 wspomnianego rozporządzenia. (N. T. A. 1 rej. 361/36. 13.XII.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 6)*.

5

Mimo potwierdzenia umowy na giełdzie oraz zapisu do księgi maklerskiej, nie może tranzakcja już przedtem dokonana, a nawet zrealizowana przez dostawę towaru, nabrać charakteru tranzakcji giełdowej (art. 3 p. 14 ustawy o p. podatku przemysłowym poz. 110/1932 Dz. Ust.). (N. T. A. l. rej. 9027/34. 12 XI.1936. — *Prz. Pr. Ad. IV/37 p. 370).*

5

Inkasentka zbierająca od klientów przedsiębiorstwa zaległe raty, nie jest subiektem handlowym w rozumieniu ustawy o podatku przemysłowym. (S. N. 2 K. 2276/35. 10.III.1936. — *G. S. W. 4/38 s. 56).*

5

Obrotem podatkowym w rozumieniu art. 5 ustawy o państwowym podatku przemysłowym (Dz. Ust. poz. 110/1932) są także odsetki przez przedsiębiorstwo bankowe w czasie likwidacji pobrane: 1) od reszty ceny kupna za nieruchomości, przez przedsiębiorstwo sprzedane oraz 2) od czasowych lokat pieniężnych na rachunkach bieżących w innych bankach. (N. T. A. 1 rej. 8602/34. 28.IX.1936. — *Prz. Pr. Ad. IV/37 p. 365).*

5

Trudnienie się osobiście, stale i zawodowo pośrednictwem handlowym stanowi zajęcie przemysłowe, wymagające w myśl art. 10 ustawy o podatku przemysłowym nabycia świadectwa przemysłowego. (S. N. 3 K. 972/37. 15.X.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 39).*

5

Wpływy byłego adwokata, płynące po zlikwidowaniu kancelarii z poprzednich czynności zawodowych, stanowią zarobek brutto w myśl art. 5 p. 10 ustawy o podatku przemysłowym, o ile są związane z likwidacją kancelarii. (N. T. A. l. rej. 5980/35. 3.XI.1937. — *O. P . A. 1/38 s. 37).*

—

Saldo kredytowe na rachunku kasy stanowi według starej judykatury N. T. A. nieprawidłowość w prowadzeniu ksiąg handlowych.

Księgowaniu podlegają wszystkie pożyczki, zaciągnięte dla przedsiębiorstwa, nie wyłączając ‚przyjacielskich“. (N. T. A. 1 rej. 5407/36. 15.XI.1937. — *O.B. — P. 3/38 p. 106).*

—

1. Ustawa o państw. podatku przemysłowym określiła dla celów podatkowych specjalne pojęcie hurtowej sprzedaży, która niekoniecznie musi się pokrywać z wymogami, jakie w obrocie handlowym zwyczaje kupieckie przewidują.

2. Moc dowodowa prawidłowo prowadzonych ksiąg handlowych nie może być rozumiana jako przesądzone na podstawie określeń, podanych w księgach przy poszczególnych zapisach w ogóle kwestii charakteru prawnego poszczególnych tranzakcyj. (N. T. A. l. rej. 8272/34. 28.XI.1935. — *Prz. Pr. Ad. IV/37 p. 368).*

23

Określenie „w obrębie“ miejscowości, użyte w p. 3 ust. 2 kategorii czwartej rozdz. II cz. II lit. A taryfy, ma to samo znaczenie co „w granicach“. (S. N. 3 K. 903/37. 21.IX.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 44).*

—

Oddawanie skupowanego bydła przed jego odprzedażą do różnych majątków celem dokarmienia wypełnia pojęcie utrzymywania oddzielnych składów w rozumieniu ust. 2 kategorii czwartej rozdz. II cz. II lit. A taryfy. (S. N. 3 K. 666/37. 25.VII.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 45.* glossa: *Franciszek S z a f r a n).*

—

Prawa żądania opodatkowania w formie ryczałtu na podstawie rozporządzenia Ministra Skarbu z 4 lutego 1932 Dz. Ust. poz. 86 nie pozbawia zajęcia rzemieślniczego okoliczność, że zajęcie to prowadzone przez właściciela 1) zatrudnia więcej niż jednego członka rodziny właściciela lub 2) zatrudnia jednego pracownika najemnego (robotnika) oraz jednego lub dwóch członków rodziny właściciela. (N. T. A. l. rej. 1764/34. 1.IV.1936. — *Prz. Pr. Ad. IV/37 p. 364).*

76

Ust. 3 i 4 art. 76 ustawy o państw. podatku przemysłowym odnoszą się wyłącznie do ksiąg handlowych, o których mowa w kodeksie handlowym. (N. T. A. l. rej. 1366/33. 12.II.1936.— *Prz. Pr. Ad. IV/37 p. 367).*

—

c) Podatek dochodowy.

6

Według art. 6 ust. 1 ustawy o państw. pod. dochodowym ulegają potrąceniu od dochodu jedynie straty w przedmiotach, podlegających zużyciu i służących do osiągnięcia dochodu. (N. T. A. l. rej. 2128/34. 17.IX.1936. — *Prz. Pr. Ad. IV/37 poz. 360).*

10

1. Fakt, że podatek majątkowy został pokryty z funduszu amortyzacyjnego, nie wyklucza sam przez się jego doliczenia do dochodu podatkowego na zasadzie art. 10 u. 5 ustawy o podatku dochodowym.

2. Składka uiszczona przez przedsiębiorstwo przemysłowe na rzecz stronnictwa politycznego, nie ma charakteru wydatku na instytucje i zrzeszenia, mające na celu reprezentację i obronę interesów przemysłu. (N. T. A. l. rej. 1115/36. 3.XI.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 15. glossa: J. P o m i a n o w s k i).*

10

Zobowiązania umowne lekarza łożenia ze swych dochodów na utrzymanie żony i dzieci, żyjących poza jego gospodarstwem domowym, oraz do nakładów pieniężnych na rzecz należącej do nich części wspólnego majątku nie uzasadnia istnienia związku gospodarczego z jego źródłem dochodu w rozumieniu art. 10 ust. 2 ustawy o podatku dochodowym (poz. 411/25 Dz. Ust.). (N. T. A. l. rej. 6565/35. 12. XI.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 19).*

—

1. O odpowiedzialności za podatek dochodowy z tytułu objęcia majątku osoby prawnej orzekają władze skarbowe w formie postanowień.

2. W postępowaniu, zmierzającym do ustalenia odpowiedzialności za podatek dochodowy z tytułu objęcia majątku osoby prawnej, nie mogą być podnoszone zarzuty merytoryczne przeciw samemu wymiarowi podatku.

3. Przepis art. 134 § 1 O. P. (poz. 346/34 Dz. Ust.), mówiąc o objęciu majątku osoby prawnej, ma na względzie gospodarczy fakt przejścia majątku osoby prawnej na osobę trzecią bez względu na tytuł i formę prawną tego przejścia.

4. „Majątkiem" spółki akcyjnej w rozumieniu art. 134 § 1 O. P. jest ogół wartości majątkowych, mających istotne znaczenie dla prowadzenia jej przedsiębiorstwa. (N .T. A. l. rej. 6382/35,29.XI.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 3).*

—

Okoliczność, że osoba prawna ma siedzibę za granicą, nie wyklucza zastosowania do niej przepisu art. 5 p. 8 ustawy o podatku dochodowym (poz. 411/25 Dz. Ust.). (N. T. A. l. rej 5262/35. 29.XI.1937. — *O. P . A . 1/38 s. 9).*

—

Osoba prawna, posiadająca siedzibę i przedsiębiorstwo za granicą, podlega obowiązkowi podatkowemu nie tylko w razie założenia w Polsce samoistnego, odrębnego przedsiębiorstwa, ale już w wypadku wykonywania zagranicznego przedsiębiorstwa na terenie Polski.

Osoba prawna, sprzedająca na terenie Polski towary we własnym imieniu za pośrednictwem ajenta ze składów tego ajenta, któremu wydatki połączone z przechowywaniem tego towaru zwraca, jest obowiązana do zapłacenia podatku od dochodu z tych tranzakcyj. (N. T. A. l. rej. 1619/35. 15.X.1937. — *O. B. — P. 1/38 p. 26).*

—

Zasadność odpisu na straty, przeprowadzonego w księgach handlowych, powinna być oceniana w odniesieniu do warunków tego okresu operacyjnego, którego dotyczy odnośne zamknięcie rachunkowe. Nie znaczy to jednak, że płatnik może zasadności odpisu dowodzić tylko dokumentami, pochodzącymi z okresu operacyjnego; przydatności dokumentów, jako środków dowodowych nie wyklucza bynajmniej ich pochodzenie z czasu przed okresem operacyjnym lub po tym okresie, byle tylko treść ich miała służyć do stwierdzenia stanu rzeczy właśnie w tym okresie. (N. T. A. l. rej. 4127/34. 9.X.1937. — *P. P. H. 2/38 p. 1702).*

21

Ujawnienie w księgach handlowych kupca, nie podpadającego pod art. 21 ustawy o podatku dochodowym, zysków na różnicach kursowych nie uzasadnia samo przez się doliczenia tychże do dochodu, jeśli dotyczą zobowiązań nie związanych z przedsiębiorstwem. (N. T. A. l. rej. 2859/36. 3.XI.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 10,* glossa: *Marian Niemczewski).*

45.

Przepis art. 45 lit. a ustawy o podatku dochodowym (poz. 6/36 Dz. Ust.) przez służbodawcę rozumie każdego asygnującego wypłaty wynagrodzenia, zatem i zaopatrzenie emerytalne uważa się za wynagrodzenie od służbodawcy obowiązujące do złożenia obliczenia różnicy w wypadku, gdy oprócz tego płatnik pobiera jeszcze inne wynagrodzenie. (S. N. 3 K. 662/37. 26.X.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 21).*

—

Obliczanie poborów pracowników samorządowych po dniu 1 lutego 1934 r. nadal na zasadach ustawy z 9 października 1923 r. czyni zadość wymogom zwolnienia tych poborów od dodatku kryzysowego do podatku dochodowego w myśl art. 2 ust. 3 ustawy z 22 października 1931 poz. 760 Dz. Ust. (Ustawa ta została uchylona dekretem z 22.XI.1935 D. U. p. 518— przyp. Red.). (N. T. A. l. rej. 2681/36 i 6034/36. 3.XI.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 23).*

—

Obowiązek uiszczania odsetek (kar za zwłokę) od zaległego podatku dochodowego od uposażeń rozpoczyna się w terminie, wyznaczonym ustawowo dla wpłacenia tego podatku do kasy skarbowej. (N. T. A. l. rej. 6609/35. 9.X.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 23).*

—

Przepis § 40 p. 1 rozp. wykon. do ustawy o podatku dochodowym (poz. 298/21 Dz. Ust.) o zwolnieniu od opodatkowania części uposażenia służbowego, przeznaczonej na koszty służbowe, odnosi się tylko do pracowników samorządu terytorialnego, a nie także gospodarczego. (N. T. A. l. rej. 4173/34. 26.II.1937.— *Prz. Sk. 1—2 2/38 s. 61).*

—

1. Dokonanie na zasadzie art. 113 ustawy o podatku dochodowym (poz. 411/25 Dz. U.) wymiaru podatku od uposażenia służbowego

jednego pracownika nie wyczerpuje prawa władzy z tego artykułu w stosunku do danego służbodawcy za dany okres czasu i nie zamyka tym samym władzy drogi do wymiaru podatku od uposażeń innych pracowników, którego służbodawca nie wpłacił wcale lub w przepisanej wysokości.

2. Dodatki reprezentacyjne nie podpadają pod przepis § 40 p. 1 rozp. wykon. (poz. 290/21 Dz. U.). (N. T. A. l. rej. 1423/34. 14.XII.1936 — *Prz. Sk. 1—2 2/38 s. 60).*

—

Przepis ust. 2 art. 38 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 22 kwietnia 1927 poz. 372 Dz. Ust. obejmuje także ulgi podatkowe przewidziane w art. 33 tego rozporządzenia. (N. T. A. l. rej. 1224/36. 3.XII.1937. — *O. P .A. 1/38 s. 30).*

—

Jeżeli instancja odwoławcza, rozstrzygając odwołanie, równocześnie zmienia zastosowaną przez władzę wymiarową zasadę potrącenia kosztów budowy nowego domu mieszkalnego w ten sposób, iż koszty te potrąca częściowo od dochodu płatnika a częściowo od dochodu jego żony, łącznie opodatkowanego, powinna zmianę tę uzasadnić w swym orzeczeniu. (N. T. A. l. rej. 2973/36. 8.I.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 32,* glossa: *Ign. Czuma).*

—

Prawo potrącenia z podlegającego podatkowi dochodowemu ogólnego dochodu osoby, która wybudowała dom mieszkalny, sum zużytych na budowę (art. 2 rozp. Prez. RP. z 12 września 1930 poz. 508 Dz. Ust.) nie gaśnie skutkiem śmierci tej osoby. (N. T. A. l. rej. 3286/36. 17.XII.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 35).*

—

Przepis § 11 rozporządzenia min. z 7 czerwca 1934 poz. 494 Dz. Ust. nie uzasadnia obliczenia podatku dochodowego od uposażeń, należnego po potrąceniu dochodu zużytego na koszty nowej budowy, drogą stosowania skali art. 111 ustawy o podatku dochodowym (poz. 411/25 Dz. Ust.) inaczej, niż to nakazują ust. 2 i 3 tego artykułu. (N. T. A. l. rej. 5451/35 i 1065/36. 20. X. 1937. — *O. P . A . 1/36 s. 36). s. 36).*

—

Wprowadzone do ustawy o rozbudowie miast z 29.IV.1925 poz. 346 Dz. Ust. zwolnienie dochodów z domów nowozbudowanych od podatku dochodowego odnosi się jedynie do domów zbudowanych po wejściu w życie tej ustawy. (N. T. A. l. rej. 3007/36. 3.XI.1937. — *Gł. Gosp. 2/38 s. 84).*

—

Ulgi podatkowe przewidziane w § 8 Rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 25 listopada 1933 r. poz. 731 Dz. Ust. następują automatycznie w razie zaistnienia warunków w odnośnym postanowieniu przewidzianych i nie są zależne od swobodnej oceny władz podatkowych. (N. T. A. l. rej. 5824/34. 12.XI.1936. — *Prz. Pr. Ad. IV/37 p. 366).*

—

Pod pojęcie „domów mieszkalnych“ w rozumieniu art. 33 p. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 22 kwietnia 1927 o rozbudowie miast poz. 372 Dz. Ust. podpadają także domy, przeznaczone na hotele i pensjonaty. (N. T. A. l. rej. 936/35. 16.X.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 24).*

—

Przebudowa hotelu na czynszowy dom mieszkalny nie może być uznana za przebudowę w rozumieniu ustawy z 24 marca 1933 poz. 173 Dz. Ust. (N. T. A. l. rej. 6716/35. 16.X.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 25).*

—

Pod pojęcie budynku wykończonego z art. 9 p. b ustawy z 24 marca 1933 o ulgach dla nowowznoszonych budowli poz. 173 Dz. Ust. nie podpada budynek mieszkalny, przebudowany z budynku przeznaczonego do celów przemysłowych. (N. T. A. l .rej. 5065/35. 27. X.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 27).*

—

Fakt, iż budowę nowego domu rozpoczęła inna osoba, nie wyklucza sam przez się uwzględnienia u tego, kto nabywszy rozpoczętą budowlę dom wykończył, pełnym kosztem budowy (łącznie z kosztami zbywcy) na zasadzie art. 33 p. 3 rozporządzenia z 22 kwietnia 1927 r. poz. 372 Dz. Ust.. (N. T. A. l. rej. 6588/34. 20.X.1937. — *Prz. Sk. 1—2/38 s. 62).*

—

Przy wymiarze nadzwyczajnego podatku dla notariuszów na zasadzie ustawy z 19 grudnia 1931 poz. 719/34 Dz. Ust. nie ulega potrąceniu od postawy wymiaru wartość czynszowa lokalu, zajmowanego na biuro we własnym domu. (N. T. A. l. rej. 2763/35. 13.X.1937. — *Prz Sk. 1—2/38 s. 64).*

—

B. OPŁATY SKARBOWE.

a) Opłaty stemplowe.

7

Z postanowienia art. 7 u. o. st. wynika, że przy kupnie nie można przyjąć wartości rzeczy w sumie niższej, od określonej w umowie ceny kupna (świadczenie wzajemne). (N. T. A. l. rej. 10519/34. 29.X.1937. — *Prz. Not. 2/38 s. 20).*

—

W przypadku, gdy periodyczne świadczenie, mające służyć za podstawę wymiaru opłaty stemplowej, może być oznaczone jedynie co do czasu trwania, natomiast pewna jest tylko jego ilość niższa, a podwyższenie tej ilości uza-

leżnione zostało od spełnienia się warunku zawieszającego, za podstawę wymiaru należy przyjąć wartość niższą świadczenia z zastrzeżeniem uskutecznienia wymiaru od wartości wyższej w razie spełnienia się warunku. (N. T. A. l. rej. 5674/34. 30.XI.1936. — *Prz. Pr. Ad. IV/37 p. 363).*

15

Skoro według wyraźnego przepisu art. 15 u. o. st. do uiszczenia opłaty stemplowej od pism, stwierdzających umowę, są wobec Skarbu Państwa obowiązane solidarnie osoby, będące stronami w umowie, to z istoty solidarnej odpowiedzialności wynika, że do obowiązku uiszczenia całej opłaty może być pociągnięta tylko jedna strona. (N. T. A. l. rej. 3678/34. 22.XII.1937. — *Prz. Not. 2/38 s. 22).*

82

1. Różnica, jaka zachodzi między stanem faktycznym art. 82 u. o. st. a stanem faktycznym art. 84 tejże ustawy polega na tym, że w art. 82 chodzi o zabezpieczenie wierzytelności w chwili ustanowienia tego zabezpieczenia jeszcze nie istniejącej, podczas gdy w art. 84 chodzi o zabezpieczenie wierzytelności już istniejącej .

2. Władza, ustalająca opłatę stemplową, nie ma obowiązku wnikania w trafność ujęcia przez strony czynności prawnej, stwierdzonej pismem, stanowiącym przedmiot opłaty, ani też stwierdzenia, czy określony w piśmie stosunek prawny jest zgodny ze stanem faktycznym.

3. Dla wymiaru opłaty jest decydująca treść samego pisma, władza więc ma prawo pominąć okoliczności faktyczne, przytoczone przez strony, a sprzeczne z treścią pisma. (N. T. A. l. rej. 153/36. 22.XII.1937. —*Prz. Not. 2/38 s. 20).*

Sam fakt sporządzenia pisma, wymienionego w części II u. o. st. uzasadnia obowiązek uiszczenia opłat stemplowych w terminie trzech tygodni od dnia, w którym pismo sporządzono. (N. T. A. l. rej. 5109/35 i 710/36. 15.XII. 1937. — *Prz. Not. 2/38 s. 19).*

137

Cechą charakterystyczną stosunku służbowego, o którym mówi art. 137 p. 9 (uchylony dekretem 14.I.36 D. U. p. 15/36 — przyp. Red.) względnie art. 91 p. 1 ustawy o opłatach stemplowych z 1 lipca 1926 poz. 570 Dz. Ust. jest przede wszystkim swoista zależność osobista pracownika od służbodawcy. (Zasada prawna N. T. A. l. rej. 1242/28. 30.I.1931. —*O. P. A. 1/38 s. 48).*

137

Nie każdy stosunek pracodawcy do pracobiorcy uzasadnia istnienie stosunku służbowego, o którym mowi art. 137 p. 9 względnie art. 91 p. 1 u. o. st., lecz tylko taki, w którym istnieje zależność osobista pracownika od pracodawcy. (N. T .A. l. rej. 551/33 i 85/34. 9.X. 1935. — *O. P. A. 1/38 s. 48).*

—

Pismo stwierdzające umowę o kierownictwo zamiejscowego biura sprzedaży, o cechach umowy ajencyjnej ,nie podpada pod zwolnienie przewidziane w art. 91 p. 1 u. o. st. (N. T. A. l. rej. 7870/32. 11.XII.1935. — *O. P. A. 1/38 s. 50).*

91

Pismo, stwierdzające umowę, na mocy której Spółdzielnia powierza swemu członkowi obok funkcyj członka zarządu także kierownictwo spółdzielni, nie podpada pod zwolnienie, przewidziane w art. 91 p. 1 u. o. s. (N. T. A. l. rej. 3551/35. 5.V.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 52*, glossa: *Bronisław H e ł c z y ń s k i).*

—

b) Podatek od spadków i darowizn.

W razie przejęcia obowiązku uiszczenia Skarbowi Państwa podatku spadkowego przez osobę trzecią, rozstrzygnięcie sporu o rozmiar tego prywatnoprawnego zobowiązania należy do właściwości sądów powszechnych. (N. T. A. l. rej. 9670/34. 19.VI.1937. — *O. P. A. 1/38 s. 59*, glossa: *Achilles R o s e n k r a n z).*

—

Sprzedaż przez spadkobierców oznaczonego przedmiotu majątkowego, pozostałego w spadku, nie jest sprzedażą spadku w rozumieniu § 2379 niem kod. cyw. (choćby ten przedmiot wyczerpywał cały spadek) i nie powołuje odpowiedzialności nabywcy za podatek spadkowy. (N. T. A. l. rej. 9687/33. 20.V.1936. — *O. P. A. 1/38 s. 63*, glossa: *Achilles R o s e n k r a n z).*

—

Numer zamknięto dnia 25 lutego 1938 roku.

Wydawca: w imieniu „Prasy Prawniczej" — Władysław Opatowski.

Redaktor: Adam Daniel Szczygielski.

„Drukarnia Lekarska", Warszawa, Leszno 56, tel. 11-98-73 (biuro) i 11-98-75 (dz. techn.).